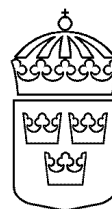

Riksdagens protokoll 1996/97:118

Onsdagen den 11 juni

Protokoll
1996/97:118

Kl. 10.00 – 18.01
19.00 – 00.54

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 5 juni.

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Håkan Holmberg* (fp) avsagt sig uppdraget som riksdagsledamot fr.o.m. den 16 september 1997.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Beslut om att inleda 1997/98 års riksmöte

Tredje vice talmannen föreslog, sedan talmanskonferensen ställts sig bakom den utdelade planen för kammarens sammanträden under hösten, att riksmötet 1997/98 skulle inledas *tisdagen den 16 september 1997*.

Kammaren biföll detta förslag.

4 § Meddelande om kammarkansliets öppettider under sommaren

Tredje vice talmannen meddelade att under tiden den 30 juni–15 augusti skulle kammarkansliet ha öppet kl. 10.00–12.00 och kl. 13.00–15.00.

5 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid

Föredrogs och hänvisades
Skrivelse
1996/97:171 till justitieutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående ärenden med hänsyn till sommaruppehållet skulle förlängas till *fredagen den 19 september*.

Riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

6 § Riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Föredrogs

Finansutskottets betänkande 1996/97:FiU20

Riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m. (prop. 1996/97:150 delvis, 1996/97:29 och skr. 1996/97:118)

Anf. 1 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! För på dagen ett år sedan diskuterades den ekonomiska politiken i riksdagens kammare. Det skedde mot bakgrund av att sysselsättningen hade minskat och arbetslösheten hade ökat kraftigt från en redan hög nivå. Vi moderater hade då fått till stånd en extra riksdagssession i juli, eftersom regeringen inte hade lagt fram sin aviserade proposition om aviserade åtgärder mot arbetslösheten. De många förslag om bättre förutsättningar för nya riktiga jobb som vi lade fram avvisades av Socialdemokraterna och Centerpartiet.

Debatten förra sommaren präglades av stora ord och löften från bl.a. Erik Åsbrink: Steg för steg skall vi nedbringa arbetslösheten, både den öppna och den totala.

Nu står vi i riksdagens kammare igen och diskuterar den ekonomiska politiken och läget i Sverige. Arbetslösheten har ökat ännu mer, både den öppna och den totala. Antalet sysselsatta har minskat med 50 000 personer. Sammantaget är det uppemot 600 000 människor som vill och kan arbeta i stället för att gå arbetslösa. Enligt regeringens egen vårproposition kommer det att vara nästan lika många arbetslösa år 2000.

Regeringens totala misslyckande när det gäller arbetslösheten drabbar värst dem som blir och förblir arbetslösa. De får sämre ekonomi och får sannolikt en bristande självkänsla. Det kan ofta uppstå sociala problem. Det kan nog vara svårt för många av oss att föreställa sig vad arbetslösheten och oron inför framtiden faktiskt innebär för en människa som väntar dag efter dag, månad efter månad på ett jobb och som samtidigt ser hur regeringen misslyckas då tvärtom fler och fler hamnar i arbetslöshetens gissel.

Dessutom undermineras grunden för välbefinnande och trygghet. Det är genom arbete som välbefinnande skapas. Det är genom arbete de resurser skapas som finansierar vård och omsorg, undervisning, brottsbekämpning – för att ta några viktiga gemensamma uppgifter.

För någon dag sedan kunde vi se två vitt skilda reportage i TV:s nyhetsprogram som ger en bild av vad som faktiskt håller på att hända i Sverige.

Det ena inslaget gällde en ny metod för att behandla äggstockscancer, som förbättrade resultatet väsentligt, men det var en metod som också var mycket dyrbar. Det som diskuterades i nyhetsinslaget var frågan: Har vi egentligen råd att tillämpa den metoden i Sverige? Har vi råd att tillämpa en metod som gör att fler kan botas? Detta är en följd av att ekonomin går sämre och att arbetslösheten är så stor.

Det andra inslaget var ett reportage som presenterade Saabs nya bilmodell, 9-5. Man sade att denna bil kommer att köpas av många barnfamiljer, men inte i Sverige. Den nya bilmodellen som tillverkas i Sverige och som förhoppningsvis kan tillföra Sverige något positivt har vi svenskar inte råd att köpa. Vi har också en gammal bilpark som förnyas långsamt.

Detta var två ögonblicksbilder av vad som händer med den politik som nu förs. Sakta, men tyvärr säkert, håller Sveriges välbefinnande och trygghet på att urholkas.

Enligt beräkningar av Riksbanken innebär 1 % arbetslöshet att också den samlade produktionen blir 1 % lägre. Den arbetslöshet som vi i dag har i Sverige leder till att vi förlorar ca 200 miljarder kronor årligen, vilket motsvarar 50 000 kr per svenskt hushåll. Nu är det väl ingen som tror att vi kommer ned till noll – den möjligheten är ju inte särskilt stor, men om den totala arbetslösheten skulle kunna halveras innebär detta standardförbättringar för Sveriges hushåll med ca 25 000 kr i genomsnitt – svindlande summor, inte minst för dem som lever på marginalen.

Detta är det pris i ekonomiska termer som vi får betala för en ekonomi som växer för långsamt och som fastnat i massarbetslöshet. Det märks för de enskilda hushållen därför att skatterna ju är väsentligt högre än vad de annars skulle vara med en bättre utveckling med färre arbetslösa, med mindre kostnader för socialbidrag och a-kassa. Då skulle skatterna kunna vara väsentligt lägre än vad de faktiskt är.

Vanliga hushåll snärjs åt. Det är någonting grundläggande fel när ett beslut om att flytta utbetalningsdagen för barnbidrag innebär att en del hushåll måste söka socialbidrag för att klara ekonomin. Då är marginalerna för små. Då går det inte att leva på sin egen lön.

Dessutom urholkar de kraftiga välbefinnandeförlusterna till följd av arbetslösheten basen för sjukvård, äldreomsorg och undervisning, basen för att ge det stöd som vi behöver ge till människor som inte kan arbeta, t.ex. handikappade och pensionärer, som får väsentligt sämre förutsättningar.

Den situation som vi står inför har tyvärr varit möjlig att förutse. Det är ju ganska tragiskt egentligen. Man kunde förutse att de kraftiga skattehöjningarna på arbete och investeringar skulle ge just dessa effekter. De återregleringar som genomfördes tillsammans med skattehöjningarna har kvävt de förbättringar som vi såg 1994.

Men har då socialdemokraterna och dess stödparti Centern lärt någonting av utvecklingen? Nej, den politik som presenterats och som man avser att fortsätta att driva präglas i stället av trefaldig avveckling. I riksdagen i går diskuterades den ena avvecklingen, nämligen avvecklingen av kärnkraft. Den svenska trygga kärnkraften skall avvecklas i förtid. Det urholkar trovärdigheten för vår ekonomi, både i Sverige och internationellt. Den leder till högre elpriser och till att hushåll måste avveckla direktverkande el till stora kostnader. Det innebär att vi måste betala i storleksordningen 20 miljarder kronor – eller 5 000 kr i genomsnitt per hus-

håll – för nöjet för regeringen och Centerpartiet att stänga av två reaktorer i Barsebäck.

Om det nu är så att vi disponerar dessa 20 miljarder kronor, kan de göra betydligt större nytta på andra sätt än att stänga av fungerande och säker kärnkraft av politiskt taktiska skäl.

Den andra punkten där man föreslår en avveckling gäller arbetskraft. Att avveckla arbetskraft i förtid genom Kalmarmodeller och annat som föreslås i den proposition vi nu behandlar och i andra sammanhang innebär naturligtvis att vi arbetar mindre, och välbefinnande och trygghet skapas ju just av arbete. Det är ju fel metod. Man har gett upp kampen för att skapa förutsättningar för nya jobb. Nu skall man dölja den stora arbetslösheten. Det är regeringens och Centerns linje.

Den tredje punkten när det gäller avveckling är att man egentligen av-säger sig möjligheterna att på ett konstruktivt sätt delta i det Europasamarbete som växer fram, till högre kostnader för oss alla. Man vill inte delta i det europeiska valutasamarbetet. Det leder till högre räntor. Det är alla överens om. Man kan diskutera hur mycket högre de blir, men att de blir högre är givet. Det försämrar förutsättningarna för hushåll, för företagande och motsvarande.

Denna trefaldiga avvecklingspolitik kombineras med att man fortsätter att höja skatter. Energiskatterna höjs i år, skatten på arbetsinkomster höjs i år. Mest drabbas låg- och medelinkomsttagare när egenavgiften höjs med ytterligare 1 %.

Herr talman! Mot denna misslyckade avvecklingspolitik ställer vi moderater en politik som bygger på människornas vilja och förmåga till arbete, företagande och förkovran. Vi ser tre huvuduppgifter för politiken.

Den första är att skapa de verkliga förutsättningar som behövs för att få Sverige i arbete.

Den andra huvuduppgiften är att se till att människor normalt kan leva på sin egen lön efter skatt.

Den tredje är att hävda det grundläggande sociala ansvar som vi har för de människor som behöver stöd och hjälp.

Den första uppgiften kräver åtgärder på flera områden. De beskrivs i stor utsträckning i reservation 4 till det betänkande som vi diskuterar i dag. Bland dem finns lindrad beskattning av arbete och investeringar i företagen med särskild inriktning på den privata tjänstesektorn. Det finns ju underlag – en utredning som jag, när jag satt i regeringen, lät ta fram och en utredning som nu har genomförts av Dan Andersson – som pekar på vad som skulle kunna åstadkommas, om man faktiskt gjorde insatser omedelbart för att förbättra förutsättningarna för den privata tjänstesektorn. Det är tusentals och åter tusentals jobb som nu förvägras de människor som är arbetslösa.

Men det gäller också frågorna om den totala beskattningen av arbete och dubbelbeskattningen av investeringar. Det gäller också sjuklöneperioden, som bör halveras. Förlängningen av sjuklöneperioden har ju bidragit till det sämre företagsklimat som vi har i Sverige. Det gäller vidare att skapa en flexibel arbetsmarknad, att se till att arbetsmarknadsreglerna inte hindrar anställningar utan tvärtom främjar anställningar. Det gäller att regeringen tar ansvar för det som den måste ta ansvar för när det gäller lönebildningen. Det är i huvudsak en fråga för arbetsmarknadens parter,

men ramarna dras i stor utsträckning upp i denna kammare. Om man inte är beredd att fundera på förändringar av konfliktregler och motsvarande för att få en bättre balans, då får vi heller ingen fungerande lönebildning. Då slås också jobb ut, då kommer jobb inte till stånd.

Vi måste prioritera den kvalitativa uppbyggnaden av kunskaperna och inte bara se utbildningen som ett instrument för att försöka minska antalet arbetslösa i arbetslöshetsstatistiken. Vi måste se till att trygga energiförsörjningen och inte sätta i tvivelsmål att vi kan klara en långsiktigt trygg energiförsörjning till bra och låga priser. Vi måste minska krånglet för företag. Det krävs kort sagt en katalog av åtgärder på olika områden, alla i syfte att förbättra förutsättningarna för arbete och företag. Utan ett gott företagarklimat klarar vi inte uppgiften att eliminera massarbetslösheten.

För att det skall bli möjligt att leva på sin lön, för att övergå till den andra huvuduppgiften, krävs det att vi genomför rejäla och kraftiga skattesänkningar för vanliga hushåll, naturligtvis inriktade på att sänka skatten på arbetsinkomster. Sänkt skatt på arbete underlättar ju också möjligheterna att skapa förutsättningar för de nya jobben.

Det gäller egenavgifterna, som vi menar bör sänkas med sex procentenheter över den kommande treårsperioden. Det gynnar framför allt låg- och medelinkomsttagare relativt sett mest. Det gäller att staten tar över kostnader från kommunsektorn, som innebär att kommunalskatten kan sänkas med 3 kr under den kommande treårsperioden – en mycket kraftig skattesänkning framför allt för låg- och medelinkomsttagare. Vidare handlar det om att förbättra situationen för barnfamiljer. Som vi ju vet är det särskilt familjer med flera barn som drabbas hårt av den situation vi befinner oss i och lever nära socialbidragsgränsen. Därför vill vi vid sidan av dagens barnbidrag i den kommunala beskattningen införa ett grundavdrag på 10 000 kr per barn. Vi menar också att boendebeskattningen måste lindras. Fastighetsskatten måste sänkas både för dem som bor i hyresrätt och i bostadsrätt och för dem som har ett eget småhus. Fastighetsskatten slår snett och den slår hårt. Den drabbar alla.

Med dessa skattesänkningar, som är fullt finansierade i vårt budgetalternativ, och de skattesänkningar som kan bli möjliga i den takt arbetslösheten minskar och belastningen på det offentliga minskar och produktionen ökar, blir det möjligt för den enskilde att få kontroll över sin egen ekonomi. Däri ligger den egentliga tryggheten.

Men till detta måste ju komma ett ansvar för oss alla för den som faktiskt råkar ut för något som man inte klarar själv. Då är det ju viktigt att se till att besparingar som genomförs på utgiftssidan slår rätt. För oss har det varit viktigt att se till att besparingarna när det gäller transfereringar påverkar de människor som också får sänkt skatt, så att de själva kan påverka sin situation och får ett utrymme att täcka den ökade kostnad som följer av exempelvis en andra karensdag, som ju påverkar den som faktiskt arbetar. Men samtidigt måste vi avstå från att göra besparingar på de människor som drabbas hårt och som inte kan klara sig själva. Vi har avvisat Socialdemokraternas och Centerpartiets besparingar på de handikappade, besparingar vad gäller änkepensionerna och tankarna på att också försämla för dem har barnpension. Vi avvisar det.

Det är viktigt att vi i den kommunala verksamheten prioriterar kärnuppgifterna, att vi skapar bra utgångspunkter för sjukvård, äldreomsorg och undervisning. Vi ser hur köerna i sjukvården börjar öka igen efter det

att den borgerliga vårdgarantin avskaffades. Människor är oroliga för sin äldreomsorg och människor är oroliga för undervisningen. Vi ser att rättstryggheten håller på att undermineras. I alla dessa avseenden måste vi garantera bra kvalitet helt igenom. Därför måste dessa uppgifter prioriteras.

Herr talman! Dessa tre huvuduppgifter, att se till att Sverige åter blir ett land i arbete, att man skall kunna leva på sin lön och att det sociala ansvaret hävdas, är vad som ligger till grund för den alternativa politik som gör att Sverige kan bättra. Den politiska inriktningen redovisas i reservationerna 1 och 4, som jag yrkar bifall till liksom också reservationerna 11 och 14.

Anf. 2 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jobb, vård och skola – det är de frågor som Folkpartiet ser som allra viktigast. Det är de frågor som allra mest berör många människors vardag. Det är tyvärr också de områden där regeringens misslyckande är som tydligast.

Sverige har i dag blivit ett kösamhälle. Det är köer till jobben och köer till vården. Många barn går ut skolan utan tillräckliga kunskaper.

I går kväll åkte jag taxi hem från ett möte. Taxichauffören berättade att han har en dotter som är arbetslös. Han var precis som alla andra föräldrar väldigt orolig för detta. Han var orolig för att dotterns självförtroende skulle brytas ned när hon söker jobb efter jobb och bara får höra: Nej, vi har inget. Du behövs inte. Det är redan tillsatt. Vi har ingenting för dig. Han var också orolig över hennes vanor, därför att arbetslösa ungdomar har ibland en tendens att sova på dagen och sedan gå ut med kompisar på natten. Det är naturligtvis lättare att hamna i riskabla miljöer och sällskap om man är ute på natten. Taxichauffören sade att Sverige är i dag inte ett välfärdssamhälle utan ett arbetslöshetssamhälle. Det är dåligt. Jag håller med honom. Det är tyvärr så, inte bara för den här taxikillens dotter utan också för väldigt många ungdomars föräldrar och släktingar som upplever de här problemen.

Antalet jobb minskar i dag. Sysselsättningen nu är betydligt lägre än förra året, och 1996 var den lägre än 1995. Minskningen fortsätter alltså. Som ett litet minnesord till Per-Ola Eriksson kan jag säga att jämfört med maj för två år sedan, när samarbetet mellan Socialdemokraterna och Centern började, har antalet jobb minskat med mellan 110 000 och 120 000. Arbetslösheten stiger däremot. Den öppna arbetslösheten är nu den högsta på 23 år. Det är 23 år sedan den öppna arbetslösheten var så hög som i dag. Om man vill kan man, utan jämförelser i övrigt, notera att i t.ex. USA är det sysselsättningen, antalet människor med jobb, som är den högsta på 23 år.

När arbetskraften minskar och färre människor kan leva på sin lön, går det åt väldigt mycket pengar till a-kassa, socialbidrag och AMS-åtgärder av olika slag. Det betyder att vården, omsorgen och skolan blir svältfödda. Pengarna räcker helt enkelt inte till de, som jag tycker, allra viktigaste välfärdsuppgifterna. Kortsiktigt kan man klara det med mer statsbidrag. Det är bra att regeringen har insett det behovet. Men det är ändå bara en kortsiktig lösning. På längre sikt är välfärden helt beroende av att fler människor får arbete och blir skattebetalare i stället för bi-

dragsmottagare. Därför är fler jobb nyckeln till minskad arbetslöshet, bättre välfärd, bättre vård och bättre skola.

Då är frågan: Går det att få fram fler arbeten? Folkpartiets svar är ja, det går. Det går att lösa de här problemen om man bara vågar tro på framtiden, tro att det här går att lösa och jobba för att förverkliga det. Många fler människor måste få tillbaka sin framtidstro.

Men det är svårt. Den ekonomiska debatten präglas ju av så många missförstånd som stämmer ned modet. Det allvarligaste missförståndet är just att så många tror att jobben har tagit slut. Därför vill jag beskriva några bilder från verkligheten. Jag har varit ute på företagsbesök. Det har säkert alla andra här också. I Katrineholm, statsministerns hemstad, besökte jag för några veckor sedan ett företag som hette Energipilot. Det växer så det knakar. Det går jättebra. Det anställer nya människor nästan varje vecka.

I min hemkommun Täby har jag besökt två företag som likaså växer så det knakar. Big Image heter ett. Det skrevs om det i Dagens Industri häromdagen. Antalet anställda har på några år ökat från ungefär 30 till drygt 40. I måndags var jag på ett annat företag, som heter Superoffice. Det har ökat sin personalstyrka från 1 person till 16 på tre år. Det finns väldigt många fler sådana företag. Det bevisar, tycker jag, att det *går* att få fram fler arbeten. Jobben har inte tagit slut.

Det är faktiskt ganska intressant. Trots brister i företagsklimatet, trots skyhöga skatter, trots omfattande krångel och väldigt mycket annat konsigt, finns det ganska många företag som växer. Det finns ganska många företagare som satsar framåt. Tänk då så mycket bättre det skulle kunna gå om statsmakternas, regeringens, insatser och den ekonomiska politiken inriktades på att förstärka det som är bra och ta bort det som är dåligt. Då skulle ju summan kunna bli enormt mycket bättre.

Problemet är ju att det finns för få lysande undantag som de jag har nämnt. De är tyvärr fortfarande undantag. De är inte regel. Antalet nya företag har tyvärr fortsatt att minska även i år. Därför vill vi i Folkpartiet ytterligare förbättra det som är bra. Vi vill förbättra förutsättningarna för initiativrika människor som driver företag. Det beskriver vi utförligt i vår partimotion och framför allt i de båda trepartireservationerna. Det handlar om sjuklön, värnskatt, dubbelbeskattning, förtida moms, arbetsgivaravgifter, krångel, energipolitik och allt sådant.

Jag vill tillåta mig en liten fråga till finansministern. En av de dåliga saker som man faktiskt behöver ändra på gäller det här med flykten från börsens A-lista på grund av höga skatter. Då vill jag veta, Erik Åsbrink: Tänker ni stoppa det genom att återinföra skatten på O- och OTC-listorna, de andra listorna, dvs. återinföra skatten på arbetande kapital? I så fall har ni inte förstått mycket.

Det där med att jobben har tagit slut var det första missförståndet. Det är inte sant. Det andra missförståndet handlar om internationaliseringen. Det är fortfarande så att väldigt många människor i Sverige tror att vi kan göra litet som vi vill här hemma, utan att ta hänsyn till det som händer i omvärlden. Men det är också ganska många som vet att det är fel. Numera är ju nästan allting rörligt. Kapitalet rör sig blixtnabbt. Företag kan ligga litet varstans. Människor blir också allt rörligare. Konkurrensen om investeringar och jobb blir väldigt mycket tuffare.

Här duger det inte att som regeringen jämföra Sverige då med Sverige nu och säga: Hurra vad vi är bra – nu har vi blivit mycket bättre! Vad investerare gör, är ju att jämföra Sverige nu med andra länder nu. De bryr sig inte om ifall vi är bättre än för tio år sedan. Andra länder kanske har blivit dubbelt så bra som de var för tio år sedan.

Många EMU-motståndare tror t.ex. att vi kan sätta räntorna litet som vi vill i Sverige, bara vi står utanför det här samarbetet. De glömmer verkligen att världen ser annorlunda ut nu än förr. Det här utanförskapet betyder att Sverige är väldigt mycket mer sårbart för olika händelser utomlands. Våra räntor är högre, och de svänger mer upp och ned. Vår krona är svagare, och den svajar mer upp och ned. Den är ett lättare byte för spekulanter. Den här osäkerheten om svenska räntor och om värdet på den svenska kronan ger ett minus när utländska och svenska investerare funderar på var de skall förlägga sin verksamhet – precis som gårdagens energibeslut, för övrigt. Det ger också ett minus.

Därför vill Folkpartiet att Sverige skall vara med från starten i valuta-samarbetet. Det minskar osäkerheten. Det vänder ett minus till ett plus. Det ger oss också större politisk makt att påverka utvecklingen i Europa.

Det tredje missförståndet, herr talman, handlar om konjunkturen. Många tror ju att bättre konjunktur är nyckeln till all framgång. Då kommer arbetslösheten att försvinna. Visst kan det hjälpa med bättre konjunktur, men det är ju långt ifrån tillräckligt. Sveriges problem är inte främst konjunkturrella, utan de är strukturella, långsiktiga.

Jag vill ta ett exempel på detta. Regeringen och Centern har ju satt upp som mål att den öppna arbetslösheten skall ned till 4 %. Riksbanken har satt upp som mål, och det gillar lyckligtvis också regeringen, att inflationen skall vara högst 2 %. Samtidigt finns det ju, i olika texter från Finansdepartementet, OECD, Valutafonden och alla möjliga oberoende bedömare, gott om bevis för att den strukturella arbetslösheten är 6–7 %. En del säger att den kanske är 8 %. Den strukturella arbetslösheten är ju nivån på arbetslösheten när priser och löner börjar stiga igen. Det innebär faktiskt att de där målen – 4 % respektive 2 % – är oförenliga. Långt innan arbetslösheten har kommit ned till 4 %, börjar priser och löner stiga igen, och då måste Riksbanken ingripa och bromsa.

Det enda sätt som man kan förena de här målen på är ju om man angriper den strukturella arbetslösheten, dvs. om man genomför reformer på arbetsmarknaden. Det är det som Tony Blair i New Labour kallar för avregleringar och ”korståg för flexibel arbetsmarknad”. Om Socialdemokraterna nu väljer att tolka det här med flexibel arbetsmarknad som enbart utbildningsinsatser, så menar jag att de väljer den omoderna linjen i det val som samme Blair kallar ”modernisera eller dö.” Folkpartiet föreslår reformer på arbetsmarknaden. De är beskrivna i våra motioner och reservationer.

Den här övertron på konjunkturförbättringar finns också i alla de förord som ibland kommer från olika statsråd om att Sveriges problem löses om människor bara börjar köpa mer. Minskat sparande och mer inköp skulle få hjulen att snurra. Då skulle fler jobb skapas. Det är en väldigt kortsiktig lösning. Sparandet ger ju pengar som behövs för att små företag skall kunna få pengar till sina investeringar. Små företag kan ju inte ge sig ut på den internationella marknaden och låna pengar. De är inte kända där. De är hänvisade till den svenska lånemarknaden, och då be-

hövs det svenskt sparande. Genom att beskriva problemet felaktigt, skapar man en felaktig lösning.

Problemet är inte att vi har ett för stort sparande i Sverige. Problemet är att vi har för små investeringar. Investeringarna borde vara långt större för att skapa en långsiktig högre tillväxt, växande efterfrågan och fler jobb. Då måste Sverige bli mer attraktivt för investeringar.

Herr talman! Tyvärr tycker jag att vårpropositionen och texten i betänkandet från utskottsmajoriteten, bestående av Socialdemokraterna och Centern, vittnar om att dessa båda partier väldigt mycket har fallit offer för de missförstånd som jag har nämnt och att de delvis själva bidrar till att befästa missförstånden. De tycks tro att jobben har tagit slut. De åtgärder som de föreslår handlar ju om att avföra människor från förvärvsarbete. Färre skall arbeta, fler skall förtidspensioneras, och a-kassan skall användas som ständig försörjning. Kommuner och landsting skall inrätta en mängd nya åtgärder – OTA, resursarbeten, extraordinära utbildningsinsatser och annat – så att statistiken över antalet arbetslösa förbättras.

Om det är en så jättebra idé med många nya åtgärder, t.ex. att kommunerna skall sysselsätta alla arbetslösa, borde man väl ta steget fullt ut och låta alla få sådana jobb. Men det gör man inte, eftersom man inser att det vore absurt om alla skulle förtidspensioneras eller få a-kassejobb i stor skala. Men det är faktiskt precis lika absurt i litet mindre skala.

Genom att regeringen och Centern inte klarar att skapa förutsättningar för reguljära arbeten så väljer de att tricksa med statistiken. Då ger de näring åt missförståndet att jobben har tagit slut, och det tycker jag är destruktivt.

Missförståndet om internationaliseringen ser man tydligast i EMU-diskussionerna. Finansministern sade faktiskt för en gångs skull i klartext precis som det är: Sverige skall inte vara med därför att vi måste kunna devalvera om problemen blir för stora. När t.o.m. landets finansminister säger det kan man inte förvånas över att människor och företag som funderar på investeringar vill ha extra betalt för att riskera valutaförluster i Sverige. Om Sverige skall hanka sig fram genom en allt svagare krona kommer vi helt att förlora trovärdigheten, och det kommer inte att fungera.

Erik Åsbrink har faktiskt för en gångs skull lyckats vara tydlig även på en annan punkt. Han avser inte att driva de krav som Socialdemokraterna har bestämt i fråga om den europeiska centralbanken. Han har framfört att vi ju inte skall vara med, så de kommer ändå inte att bry sig om vad vi säger. Det är tyvärr alltför sant och inte bara i fråga om detta. Färre kommer att lyssna på Sveriges röst framöver.

Detta är tyvärr det enda klara som Erik Åsbrink har sagt. I övrigt har han inte ens lyckats kläcka ur sig om det är bra eller dåligt för Sverige att vara med i valutasamarbetet. Jag vill ställa en fråga till Erik Åsbrink. Varför skulle den socialdemokratiska opinionen i fråga om valutasamarbetet svänga när ledande socialdemokrater som Erik Åsbrink och andra hukar i busken och till nöds säger: Lyssna på mig, eftersom jag inte vet vad jag vill.

Missförståndet om att en bättre konjunktur skall lösa alla problem ser vi dagligen bevis för. Statsministern sätter helt sitt hopp till konjunkturuppgången. Det kan man läsa om i olika nyhetsmedier. Och så länge regeringen är offer för detta missförstånd blir ju ingenting gjort i fråga

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

om reformer på arbetsmarknaden. Kanske finns det någonstans en liten insikt om att problemen är större än vad som påstås. Det står t.ex. i dagens betänkande att löneförhandlingarna nog kommer att gå bättre nu, eftersom arbetslösheten är så stor. Det låter som att arbetslösheten är ett medel i den ekonomiska politiken. Det är påståenden som Folkpartiet tar avstånd från. Om det är arbetslösheten som håller nere löneökningarna, hur skall det då gå om arbetslösheten minskar? Och hur skall det gå med lönerna för olika grupper? Det kan ju ändå inte lösas med arbetslöshet, dvs. de relativa lönerna. Lönebildningsproblemet är ju inte bara en fråga om genomsnitt, utan det är också en fråga om fördelning av löneökningar mellan olika individer, yrken och kunskaper.

Jag vill fråga Jan Bergqvist, som för utskottets talan, om han verkligen tror på detta med konjunkturen som lösning. Tror Jan Bergqvist verkligen att arbetslösheten kan sjunka till 4 % med en bättre konjunktur? Behövs det inga strukturella reformer? Och hur skall det gå i nästa lågkonjunktur, om ni skulle sitta kvar och om arbetslösheten i början av en konjunkturdämpning är en bra bit över 10 %? Det är ju i goda tider som man skall skaffa beredskap för kommande problem, men därav syns ingenting i dag.

Herr talman! Tyvärr är det så att min taxichaufför, hans dotter och väldigt många andra människor som köar för jobb och vård och är oroliga för skolan har skäl att vara oroliga. Jag tycker att det är väldigt synd. Jag skulle välkomna ett omtänkande från socialdemokrater och centerpartister i dagens debatt.

Det finns en bättre politik som framgår av Folkpartiets reservationer, och jag vill yrka bifall till reservationerna 1, 4, 15, 63 och 125.

Anf. 3 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag hade inte tänkt att gå in i debatten nu, men jag måste bemöta ett inslag i Anne Wibbles anförande. Det är påståendet att jag skulle ha sagt att Sverige inte går med i valutaunionen därför att vi skall kunna ha möjlighet att devalvera. Något sådant har jag naturligtvis aldrig sagt. Det borde också Anne Wibble förstå.

En journalist av många som jag talade med i måndags tolkade mitt uttalande på ett sätt som visserligen inte gick så långt som Anne Wibble här uttalar men som ändå var felaktigt. Ingen annan journalist uppfattade det som jag sade på det sättet. Jag gick ut med ett omedelbart tillrättaläggande, och jag trodde att saken i och med detta var utagerad. Anne Wibble borde förstå att jag aldrig har uttalat något sådant och att jag inte har den uppfattningen. Låt oss inte sprida den typen av felaktiga uppgifter.

Anf. 4 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Jag såg det som finansministern kallar ett tillrättaläggande. Då sade han: Jag menade självklart att man både skulle kunna devalvera och revalvera, dvs. att man skulle både kunna försvaga kronan och förstärka den. Men båda sakerna handlar om att man är offer för ett missförstånd och tror att vi kan joja med den svenska kronan hur som helst om vi inte är med i valutasamarbetet. Jag hoppas att Erik Åsbrink

inte menar vad han säger, men detta är faktiskt vad som är sagt både ursprungligen och i det s.k. tillrättaläggandet.

Prot. 1996/97:118
11 juni

Anf. 5 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Anne Wibble vet mycket väl att Sverige för en valutapolitik som bygger på en rörlig växelkurs. Det gör att själva begreppen devalvering och revalvering blir näst intill meningslösa. Jag tycker faktiskt inte att Anne Wibble borde medverka till den typen av felaktiga rykten som sprids och som skapar problem för Sverige. Men det är inte särskilt stora problem, skall jag säga, eftersom tilltron till dessa felaktiga uppgifter uppenbarligen var mycket liten, vilket gläder mig. Men jag tycker inte att det är bra att den här typen av felaktiga uppgifter vidmakthålls med den typen av inlägg som Anne Wibble har gjort. Jag tycker att vi skall föra bort dessa frågor ur debatten. Jag är inte anhängare av devalveringar, och jag är inte anhängare av en svag krona.

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Anf. 6 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Det är väldigt bra att Erik Åsbrink säger detta. Problemet är bara att det inte möter särskilt stor trovärdighet. Vad som verkligen skulle möta trovärdighet är ju om Erik Åsbrink kunde säga: Jag tycker att det vore bra för Sverige att vara med i valutasamarbetet. Då får man bort hela växelkursrisken. Men det har jag ännu icke fått höra. Det vore mycket välkommet.

Anf. 7 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Finansministern, de ledamöter som har varit heroiska nog att komma hit och sitta i bänkarna och alla tjänstemän i detta oerhört vackra väder!

Jag skall börja med att yrka bifall till enbart reservation 2. Men mina partikamrater kommer senare att framlägga andra yrkanden också.

Jag läste den moderata skriften *Land för hoppfulla* och fäste mig vid en formulering som löd: Det pågår i Sverige ett sorgearbete över ett förlorat folkhem och över att vi inte är ett rättvisare folk än andra.

Nu när jag lyssnade på Bo Lundgren fick jag en bild av Bo Lundgren gående i spetsen för det här begravningsståget gråtande över det förlorade svenska folkhemmet. Jag kom också att tänka på ett radioinslag jag hörde häromveckan. Det var Stig Dagermans tal efter Gustaf V:s död. Han talade om den organiserade sorgen. Stig Dagerman sade att han hade väldigt stor respekt för de människor som verkligen var ledsna över Gustaf V:s död, men han hade mycket litet till övers för vad han kallade den organiserade sorgen. Den moderata sorgen över det förlorade folkhemmet är en organiserad sorg, det är hyckleri. Man försöker spela på strängar i den här boken som just går ut på att man försöker spela på den äkta sorg som många människor känner över det förlorade folkhemmet.

Jag skulle gärna vilja veta om Anne Wibble har läst den här boken. Man undrar ganska mycket över den dånande tystnad som visas från Folkpartiet och vänsterliberaler i Sverige över den moderata skriften. Det skulle vara mycket intressant att i dagens debatt eller i morgondagens partiledardebatt få höra något slags kommentar från Folkpartiet.

Socialstyrelsen har kommit med en rapport. En siffra jag fäste mig vid var att andelen kvinnor mellan 18 och 24 år som låg under socialbidragsnormen år 1994 hade ökat mycket kraftigt till 33 %. Siffran kan vara intressant eftersom Anne Wibble talade om dottern till den orolige taxi-chauffören – hon tillhör kanske den här ålderskategorin. Anne Wibble var ju finansminister 1994 när den här siffran hade uppnåtts. Jag är i och för sig orolig för att de här siffrorna inte blivit bättre under senare år. Men det skulle vara intressant att veta om Anne Wibble vill hävda att om den folkpartistiska borgerliga politik som fördes i det här landet under 1991–1994 hade fått fortsätta hade den trend som ni medverkade till, med ökade klassklyftor och ökad fattigdom i Sverige, plötsligt brutits. Hade ni alltså fört en radikalt annorlunda politik plötsligt som hade förändrat situationen?

Samtidigt som den ökade fattigdomen har brett ut sig har Sverige blivit rikare än någonsin. Den totala förmögenhetsmassan, hushållens ägande av aktier, fastigheter och andra värden är större än någonsin. Det handlar alltså verkligen inte om att hela svenska folket har blivit fattigare. Vi har blivit rikare, men klassklyftorna har ökat dramatiskt. Det har ni bidragit till, Bo Lundgren och Anne Wibble.

Då kan man naturligtvis fråga sig: Finns det alternativ? Har arbetarrörelsen ett tydligt alternativ? Vi har många upplevt det som har kallats för vänstervågen. Flera vänstersegrar har noterats runt om i Europa. Jag känner i likhet med, som jag antar, de närvarande socialdemokraterna en stor glädje över exempelvis valresultatet i Frankrike. Även om den glädjen kanske inte är riktigt lika stark känner jag en tillfredsställelse över att den gamla toryregimen försvann.

Samtidigt grips jag av en oro över framför allt valrörelsen i England. Man får verkligen bekräftelse på det alla säger att det nu handlar om kampen om medelklassen. Alla partier med ambitioner att ha ett regeringsansvar skall vinna den stora och tämligen så väl etablerade medelklass som har fasta jobb. De som slutar rösta är de arbetslösa, de utslagna, de som har hamnat under socialbidragsnormen. Man får en känsla av att det mer och mer blir fråga om förpackning och mindre och mindre om konkret innehåll i valrörelserna. När man lyssnar på Tony Blair upptäcker man väldigt många fräcka slagkraftiga formuleringar men oerhört litet av substans.

Vad är det egentligen som skiljer Tony Blairs politik från den borgerliga politiken i övriga europeiska länder? Det var kanske inte en slump att få höra Anne Wibble – det var väl hon – nämna Blair i positiva ordalag. Jag skulle gärna vilja veta vad det är som skiljer, Erik Åsbrink, den socialdemokratiska politiken från Tony Blairs när det gäller t.ex. tolkningen av det välkända begreppet flexibilitet.

Med tanke på Erik Åsbrinks senaste inlägg här: Vad är det som Erik Åsbrink har emot EMU? Vad är egentligen den djupaste anledningen till att Erik Åsbrink säger nej till EMU? Vad betyder det franska förslaget att man skall lyfta fram sysselsättningen? Jag har länge undrat vad ni socialdemokrater har menat när ni säger att ni vill skriva in något om sysselsättningen. Ni skriver i fempartiöverenskommelsen att Riksbanken skall stödja sysselsättningsmålet utan att inflationsmålet åsidosätts. Ni genomför i princip hela EMU-konceptet, men sedan skriver ni in den här formuleringen. Där skulle jag väldigt gärna ha en konkretisering. Vad betyder

det? Kan Erik Åsbrink ge ett konkret exempel då riksbankschefen skulle agera annorlunda med utgångspunkt från den här formuleringen. Vi kan ta det i historisk tid: Hade politiken i Riksbanken bedrivits på något annorlunda sätt om den här formuleringen hade varit inskriven jämfört med det som nu skall gälla?

Jag skulle också vilja att Jan Bergqvist kommenterade fempartiöverenskommelsen litet grand. Jag läste med stort intresse ett inlägg i Arbetet för ett tag sedan där Jan Bergqvist skrev att ett svenskt EMU-medlemskap betyder förlorad demokratisk kontroll över penningpolitiken. Jag kan inte finna annat än att fempartiöverenskommelsen i grunden är detsamma som EMU:s principer när det gäller den demokratiska kontrollen. Då måste väl också er fempartiöverenskommelse betyda att just de demokratiska värden som ni talar om i artikeln går förlorade även med den ändrade grundlag som ni nu vill genomdriva.

Det är naturligtvis bra att Persson ändå följer Schyman, som någon afärstidning uttryckte det efter vårpropositionen. Jag skulle väldigt gärna vilja höra Erik Åsbrink i denna debatt ge Vänsterpartiet ett litet försiktigt erkännande. Det kan låta litet inställsamt, men jag skall ändå våga säga det därför att det är ett faktum att det var vi som ställde upp hösten 1994 och kom överens om den stora delen av budgetsaneringen, som till mycket stor del handlar om skattereglerna. Ni hade aldrig fått med Centerpartiet på det, och inget annat borgerligt parti heller. Resultatet hade varit antingen en fullständigt dramatisk social nedrustning eller ett statsfinansiellt kaos och en kris. Det tycker jag att ni någon gång kunde erkänna.

Sju magra år och sju rika år, säger Göran Persson, och det låter mycket hoppfullt. Tyvärr är verkligheten inte riktigt så god.

Kommunförbundet räknar med att trots de välkomna nya pengarna försvinner ytterligare ungefär 50 000 jobb fram till år 2000.

Apropå kommunernas ekonomi, kan jag inte låta bli att återigen vända mig till Bo Lundgren, som talar om att man inte har råd att införa nya behandlingsmetoder mot äggstockscancer. Hur är det, Bo Lundgren, med Moderaternas budgetförslag vad gäller landstingens ekonomi? Ni tar ju ifrån dem ytterligare miljarder. Hur skall de ha råd med det? Jag har hört talas om människor som inte har råd att hämta ut sin cancermedicin. Med era förslag när det gäller läkemedelskostnaderna, Bo Lundgren, är det närmast en katastrof. Är det meningen att enbart vissa medborgare med mycket pengar skall kunna vända sig till privata kliniker och använda nya behandlingsmetoder?

Nu när vi har fått mera positiva prognoser för budgetutfall, skulle jag vilja veta av de socialdemokratiska företrädarna om det betyder något när ni säger att vi inte skall göra något för lånade pengar. Det låter bra. Men siffrorna förändras dramatiskt. I dag har vi fått nya siffror som visar att även utifrån era egna utgångspunkter måste vi ha råd att anslå mer medel till kommuner och landsting, så att vi kan göra något dramatiskt, konkret positivt för den skola och den vård som i dag befinner sig i en mycket svår situation.

Såvitt jag förstår är vi alla eniga om att vi behöver fler flitiga företagare i Sverige som det går bra för och som kan anställa fler.

Jag såg en uppgift häromdagen vid en genomgång av de tidiga svenska entreprenörerna, de som var grunden – uppfinnarna – för det svenska välståndet i slutet av 1800-talet och början av detta sekel. De

kom inte ur överklassen. Vad är det som säger att man är lämplig att leda ett affärsimperium om man råkar ha den turen att födas in i en rik familj?

Per Rosengren kommer senare i dag att beskriva det synnerligen intelligentaste förslaget som Vänsterpartiet har lagt fram i fråga om förmögenhetsskatt på A-listan och O-listan. Det kanske kan bli samma sak som med momsens, dvs. att ni så småningom förstår. Ni behöver inte säga att det är ett vänsterförslag. Vi har lagt fram ett bra förslag.

Jag skulle gladeligen byta sänkt skatt för flitiga företagare och arbetande kapital mot högre skatt för datakapitalister och på de rika finansfamiljerna som råkar födas in i rikedom.

Herr talman! Jag är fortfarande övertygad om att det är enbart en arbetarrörelsemajoritet i denna riksdag som kan vända den negativa trend, få stopp på det moderata begravningsståget, som fördjupar klassklyftorna och ökar på massarbetslösheten. Jag hoppas att det skall vara möjligt att vända på kursen och samhällsskutan.

Anf. 8 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det gläder mig, i och för sig, att Johan Lönnroth har läst *Land för hoppfulla*, till skillnad från flertalet andra som kommenterat skriften.

Johan Lönnroth ironiserade över sorgearbetet över folkhemmet. Jag tycker att Johan Lönnroth skall vara litet försiktig. Jag förstår att han och hans parti inte ägnar sig åt sorgearbete över det förgångna. Det skulle vara ganska känsligt. Bortsett från den aspekten fanns det förr – kalla det folkhemmet eller inte – ett antal värderingar som var bra för oss alla. Det var att sträva efter arbete och försörjning, att kunna leva på sin lön och känna sig normalt oberoende. Det var en av grundpelarna, såvitt jag förstår, för vad arbetarrörelsen en gång stod för.

Man skulle hävda det sociala ansvaret. I ett läge då det normalt skall finnas utrymme för att försörja sig själv, men det ändå räcker inte till, skall det finnas en stark statsmakt, starka kommuner, som klarar av uppgiften. Det tycker vi är väsentligt och viktigt. Det är den typen av värderingar som präglar den politik vi står för och som en gång i tiden präglade arbetarrörelsen. Det som nu präglar arbetarrörelsen är mer politisk makt, styrning och kontroll över människor.

När det gäller kommunsektorn är det stora problemet hur man använder de 400 miljarder kronor i resurser som finns där. Över 40 miljarder kronor används för administration och förvaltning. Det är en andel som har ökat sedan början av 90-talet med ett antal miljarder kronor. För oss moderater är det givet att kommuner och landsting skall prioritera, oavvisligt, sjukvård, äldreomsorg och undervisning – jag talar om undervisning som sådan – och vad gäller staten brottsbekämpning. Det är självklart för oss. Det borde det också vara för Johan Lönnroth.

Anf. 9 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jag tror inte att Bo Lundgren har förstått, eller så har han förstått men vill inte uttrycka det, nämligen att den ideologi som var stark i det som har kallats för folkhemmets ideologi innefattade en stark uppfattning om jämlikhet. Alla människors lika värde och samma rätt till värdighet.

Bo Lundgren var inte med – Anne Wibble var med – när vi besökte doktor Tietmeyer i tyska Bundesbank. Han sade att européerna inte accepterar den mentalitet som finns i USA, där man accepterar skoputsare och pigor. Det var ett slagkraftigt sätt att uttrycka det som fanns och som fortfarande finns hos en stor majoritet av svenska folket. Det är den stora skillnaden, Bo Lundgren, mellan oss och er.

När ni säger att alla skall kunna leva på sin lön osv., tror jag att ni är ute efter ett system med ojämlikhet, där överklassen betjänas av människor med låga löner som är lydiga. Det är ett klassamhälle som ni vill ha. Det är möjligt att ni får ned arbetslösheten. Men i längden kommer det att leda till ökat elände.

Anf. 10 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Den typ av samhälle Johan Lönnroth beskrev har vi kunnat beskåda i det forna Sovjetunionen och dess kommunistiska lydstat. Dess yttringar har vi kunnat se i kommunisttider. Jag förstår mycket väl varför Vänsterpartiet kommunisterna bytte namn.

För mig och det parti jag representerar är naturligtvis människors lika värde väsentligt, dvs. lika rätt till värdighet, samma möjligheter att göra något positivt av sitt liv. De fanns inte i det Johan Lönnroths parti tidigare stod för, som han nu försöker frigöra sig från.

Det är just därför vi t.ex. avvisar den socialdemokratiska regeringens politik om att de människor som har blivit "gamla" på arbetsmarknaden skall avvecklas. Det är inte värdigt. Det värdiga är att ge människor en möjlighet till arbete, en möjlighet att avancera, förbättras, förkovras, att skapa en dynamik där människan sätts i centrum. Erik Åsbrink, Johan Lönnroth och andra politiker styr och vill styra en stor del av människors inkomster i dag. Låginkomsttagare betalar 60–65 % i skatt i Sverige, Johan Lönnroth. Är det rimligt? Vi är det enda parti som lägger fram konkreta förslag om rejäla förbättringar för låg- och medelinkomsttagare, där man har en chans att komma tillbaka till de fina värderingarna om att kunna leva på sin lön.

Det gäller naturligtvis att prioritera rätt inom ramen för de stora resurser som finns i det offentliga. Jag prioriterar vård och omsorg, undervisning och brottsbekämpning betydligt mer än administrativa kostnader och utgifter. Det finns mycket man kan göra, men vi skall se till att vi har bra sjukvård, bra undervisning och bra omsorg.

Anf. 11 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Bo Lundgren! Moderaterna är faktiskt inte det enda partiet som föreslår sänkt skatt för låginkomsttagare – det gör också Vänsterpartiet. Den stora skillnaden är att Vänsterpartiet finansierar ganska stora sänkningar av skatten för låginkomsttagare genom att höja skatten för dem som har mycket pengar.

När Bo Lundgren och andra moderater inte har några andra argument brukar de komma till det här med Sovjetunionen. Låt oss själva sköta vårt sorgearbete, så får ni sköta ert! Vänsterpartiet har givit ut mycket omfattande dokumentation över partiets egen historia. Jag tycker själv att det var ett elände i det gamla Sovjetunionen – hela det ekonomiska systemet

var fullständigt förfelat. Men det är som sagt var vår sak att göra upp med det.

Bo Lundgren borde tänka på att det är skillnad på äkta och falsk, hycklande, sorg. När Moderaterna skriver om sorgearbetet över folkhemmet är det en organiserad, hycklande, sorg. Moderaterna fiskar bland känslor som de egentligen inte själva känner. De är ute efter att manipulera människor. Det är mycket stor skillnad mellan detta och Vänsterpartiets uppgörelse med felaktigheterna i den egna historien.

Anf. 12 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Problemet för Johan Lönnroth är att Vänsterpartiet aldrig – åtminstone inte ännu – har gjort upp med sitt kommunistiska förflutna.

Johan Lönnroth ställde två frågor till mig, och jag tycker att man skall svara på frågor.

Den ena gällde främlingsfientlighet och rasism. Om Johan Lönnroth hade haft intresse nog att undersöka fakta skulle han ha fått veta att Lennart Rohdin nyligen deltog för Folkpartiets räkning i en interpellationsdebatt om främlingsfientlighet och rasism. Han uttryckte där mycket tydliga, och väl kända inom Folkpartiet, ståndpunkter av avsky inför alla sådana tendenser.

Den andra frågeställningen gällde fördelningspolitiken. Johan Lönnroth vet mycket väl att de riktigt allvarliga fördelningsproblemen i dag handlar om den som har arbete respektive den som inte har arbete. Där är den stora klyftan. Regeringen är på väg att skapa ytterligare ett antal klyftor. Det gäller t.ex. människor med funktionshinder, som nu i dagarna blir av med sina personliga assistenter, vilket är mycket beklämmande. Folkpartiets ambition och politiska inriktning är att se till att människor skall få ett arbete, kunna leva på den arbetsinkomst de då får och därmed också få tillräckligt med pengar för en bra vård, en bra omsorg och en bra skola. Detta framgår med önskvärd tydlighet i alla Folkpartiets reservationer.

Problemet för Johan Lönnroth är att de förslag som Vänsterpartiet för fram inte leder till detta mål. Vänsterpartisterna kan tala aldrig så varmt om behovet av att undanröja klassklyftor, men den politik de beskriver leder faktiskt till ökade klyftor.

Anf. 13 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Anne Wibble! Jag frågade inte allmänt om rasism och främlingskap. Jag är fullt medveten om att folkpartister fortfarande – men kanske litet tystare jämfört med för ett år sedan – deltar i den debatten. Jag frågade mycket konkret om Anne Wibble hade läst *Land för hoppfulla*, och om hon i så fall hade några kommentarer. Folkpartiet hoppas ju på att sitta och regera ihop med Moderaterna och Bo Lundgren. Denna nya regering skall väl förmodligen ha en flykting- och invandringspolitik. Det skulle vara intressant att veta om Anne Wibble och Folkpartiet har något konkret att säga om detta förhållande. Hur tänker man diskutera de här frågorna med Moderaterna? Och vad säger man inom Folkpartiet om denna skrift, som i långa stycken faktiskt är ett ganska förfärande aktstycke utifrån de värderingar som jag tror att Anne Wibble har?

Visst kan vi diskutera fördelningspolitiken. Vänsterpartiet omfördelar skattebördan. Skatten höjs med ungefär 29 miljarder kronor och sänks med ungefär lika mycket – det gäller både på företagssidan och för individer. Återigen uppstår en fråga. Folkpartiet har ju skrivit reservationer ihop med Moderaterna och Kristdemokraterna. Hur skall Folkpartiet driva fördelningspolitiken ihop med Moderaterna? Kommer det ändå inte i praktiken att betyda att Folkpartiet tvingas anpassa sig till den politik Moderaterna driver, och som mycket konkret betyder – vilket jag tror att Anne Wibble vet – att man ökar klassklyftorna och inte minskar dem. Detta är en väg åt precis motsatt håll.

Anf. 14 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Det finns ytterst få, om ens några, skrifter från andra politiska partier där jag håller med om allt som står i dem. Så icke heller i den nu åberopade skriften. Det finns ganska mycket i den som jag tycker är väldigt dåligt, och som jag ogillar. Det finns ännu mer sådant i de vänsterpartistiska skrifter som jag har läst – det finns mycket som jag ogillar i andra partiers skrifter över huvud taget. Detta beror på att Folkpartiet är ett eget parti, med en egen ideologi som vi är mycket stolta över. I den ingår det som Johan Lönnroth försökte säga om den enskilda människans unika värde och unika värdighet. Det är en djupt känd tradition, som vi i Folkpartiet är mycket stolta över att, i motsats till Vänsterpartiet, ha i vår ideologi. Jag har läst sammanfattningen i den åberopade skriften.

Johan Lönnroth fortsätter att ta upp frågan om klassklyftorna. Håller Johan Lönnroth inte med om att det är arbetslösheten som är det värsta problemet? Det är arbetslösheten som i sig driver fram, eller riskerar att driva fram, främlingsfientlighet, konflikter mellan människor, oro, nervositet och rädsla för det främmande och det utifrån kommande. Det är viktigt att angripa alla sådana tendenser med alla till buds stående medel. Att få fram fler arbeten tror jag är det viktigaste för att motverka spridning av främlingsfientliga och ibland rasistiska tendenser.

Folkpartiet har i motsats till Vänsterpartiet förslag till konkreta åtgärder som ger möjlighet att få fram fler arbeten. Johan Lönnroth må ha vilka goda ambitioner som helst, men om politiken leder till färre jobb löser han inte det problem som han vill komma åt. Jag beklagar det.

Anf. 15 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Tillåt mig tvivla litet grand på att Anne Wibble skulle ha läst ett antal vänsterpartiskrifter. I finansutskottet har jag aldrig hört att Anne Wibble skulle ha läst någonting som Vänsterpartiet har skrivit.

Anne Wibble har alltså läst sammanfattningen i *Land för hoppfulla*, men har inga konkreta kommentarer. Det är ett ganska ofarligt påstående att säga att hon inte håller med om allt som Moderaterna skriver i sina skrifter. Men jag efterlyste ett konkret ställningstagande. Tar Anne Wibble och Folkpartiet avstånd från *Land för hoppfulla* eller inte?

Vi är rörande överens om att arbetslösheten är förklaringen till nästan allt annat elände. Det är den helt avgörande uppgiften att få ned den, och ett av de allra bästa sätten att göra det är just omfördelning. Man borde omfördela resurser från dem som lägger pengarna på hög – och de är många i dagens Sverige – och ge till människor som använder pengarna

till att sätta fart på hjulen i ekonomin. Det vore ett mycket effektivt sätt att få fart på ekonomin och minska arbetslösheten. Det är just därför som det är så förvånande att Anne Wibble, utifrån de värderingar som hon talar om, kan tänka sig att helt underordna sig den högerpolitik som Anne Wibble vet att Folkpartiet kommer att tvingas driva som en underordnad part i en borgerlig regering. Det har vi i och för sig gott hopp om att kunna slippa för överskådlig tid.

Anf. 16 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Jag har de senaste fyra dagarna varit på Miljöpartiets årliga kongress och träffat människor utifrån landet, människor som lever i den kommunalpolitiska vardagen. De lever i arbetslöshetens vardag och kommer dagligen i kontakt med de problem som människor ute i landet drabbas av – för de drabbas. Det finns en oerhört stark oro för det som händer. Regeringen för en politik som slår framför allt mot dem som redan ligger. De fattiga har blivit ännu fattigare, säger Socialstyrelsen i sin rapport. Det är sant. Det är precis just det som människor upplever.

Vi i Miljöpartiet har gång på gång, från den här talarstolen och på torg runt om i landet, hävdat att när det är besvärligt ekonomiskt i landet, när staten måste spara och höja skatter för att få sin budget att gå ihop, måste man också skärpa fördelningspolitiken. Det är inte rimligt att de som har det sämst skall vara dragspelet i statsbudgeten – dem man sparar på när det är svårt att få ihop siffrorna. Tvärtom är det dem man skall undanta. De kommer ändå, på andra sätt, att drabbas hårdare av en ekonomisk kris än någon annan grupp.

Det går att göra mängder av justeringar för att förbättra fördelningspolitiken i det besparingsprogram som regeringen och Centern och faktiskt också Vänsterpartiet har genomfört, och det borde göras fort.

Vi i Miljöpartiet har fört fram ett antal förslag. Jag tänker upprepa några av dem nu. Jag tycker att detta måste tas på djupare allvar. Vi kan inte vänta ännu längre. Utslagningen bland framför allt de unga är ju enorm. De drabbas av en arbetslöshet som ser ut att bli permanent för praktiskt taget hela livet. Människor som marginaliseras hamnar helt utanför. Under det senaste året har man ju sett uteliggare mycket oftare än man gjorde förut här i Stockholm. Varje dag när vi går hit till riksdagen ser vi dem. Har ni andra blivit blinda för detta?

Låt mig ta upp några av våra förslag. Transfereringar, offentliga försäkringar, är ju väldigt bra, men varför skall mest pengar gå till dem som tjänar bäst när vi har så ont om pengar i staten? Borde man inte sänka ersättningarna till dem som har det bäst, höja dem för dem som har det sämre och framför allt bredda så att de som i dag ramlar utanför fångas in? När regeringen och Centern har sparat i transfereringssystemen har de snarast snävat in och gjort att färre kommer i åtnjutande av dem. Det är naturligtvis därför vi ser att de fattiga blir fattigare. Ungdomarna får svårare att kvala in i a-kassan och blir beroende av socialbidrag i stället. Vissa kommuner försöker t.o.m. att införa särskilt låga socialbidrag för de unga. Det är naturligtvis olagligt, men det är precis det som sker ute i landet. Kommunerna har det också svårt med ekonomin. De försöker spara på precis samma bakvända sätt.

Det finns mycket stora pengar i socialförsäkringarna. Det går alldeles utmärkt att göra saker där. Vi har konkret föreslagit att man har ett brutet

tak i socialförsäkringarna och a-kassan, där man höjer ersättningen till 85 % för låginkomsttagarna och sänker den andel som överstiger medelinkomsten till 40 %, vilket innebär att man får en successiv avtrappning i procenttal i högre inkomstlägen. Men framför allt bör detta breddas genom att man lättar på reglerna för att kvala in.

Vi föreslår också att man gör ett försörjningstillägg till socialförsäkringarna för dem som inte har kvalat in men som ändå är arbetslösa och inte har någon annan försörjning. I dag blir de beroende av socialbidrag och hamnar i utredningar hos socialkontoren ute i kommunerna och kostar stora pengar. Vi skulle kunna ha ett mycket enklare system med ett försörjningstillägg som ger en någorlunda grundtrygghet för alla.

Tanken med grundtrygghet, som vi i Miljöpartiet tycker är så oerhört viktig, gäller ju även människor som är långvarigt arbetslösa eller sjuka. Även de måste få en grundtrygghet. Har man gått in i t.ex. a-kassan med en f.d. låg inkomst hamnar man ju väldigt lågt. Skulle man då bli långtidsarbetslös kommer man att ligga kvar på denna mycket låga inkomst. Om det blir så långvarigt, finns det skäl att justera upp den. Det kan man göra om man inför en grundtrygghet. Det innebär naturligtvis att de som hade mycket tidigare får något mindre.

Det är också viktigt att se vad som händer med barnfamiljerna. Flerbarnsfamiljerna har drabbats mycket hårt av regeringens besparingspolitik. Flerbarnstilläggen togs bort och barnbidraget sänktes. Vi skulle kunna höja barnbidraget till 1 000 kr och beskatta det. Då kommer det återigen att ske en omfördelning av de redan befintliga pengarna från dem som har det bättre till dem som har det sämre.

Det behövs en radikalare fördelningspolitik när vi är i besparingstider. Det är viktigt att se till att budgeten går ihop och att staten inte sätter sig mer i skuld. I stället måste vi få ned skulden och minska räntebetalningarna. Det är ju statens räntebetalningar som i hög grad har trängt ut många av de angelägenheter som vi borde ägna oss mer åt.

Men när man gör detta skall man inte gå på dem som har det sämst. Det gäller ju också en sådan sak som tandvårdsförsäkringen som har stramats åt. Snart kan man se på tänderna på folk vilken inkomst de har. Folk har inte råd att sköta sina tänder. Det gäller också de handikappade. Det var en demonstration här ute i på torget i går senast. Vi har alla fått mängder av brev från oroade handikappade på grund av de olika försämringar som har skett. Det gäller assistansersättning och annan hjälp och de indirekta effekter som staten åsamkar kommunerna.

Dessa indirekta effekter är ju i hög grad att staten höjer egenavgifter och på det sättet undandrar kommunerna en del av deras skatteunderlag. På det sättet sparar staten indirekt, och det kompenserar man inte kommunerna för.

Fru talman! Ett av de stora strukturella felen i Sverige är att man inte har sänkt arbetstiden i takt med att produktiviteten har ökat de senaste 15 åren. Det är fullständigt normalt att när man jobbar mer effektivt, hittar bättre teknik, organiserar sig bättre i företagen och i de offentliga verksamheterna behöver man inte göra samma tidsmässiga arbetsinsats för att få ut samma nytta som tidigare. En del av den här ökade nyttan kan vi ta ut som lönehöjningarna, men en del bör vi ta ut i kortare arbetstid för att höja vår egen livskvalitet, för att bättre kunna ta hand om våra familjer och våra äldre och för att kunna utveckla våra egna intressen.

Hade arbetstiden sänkts ungefär på samma sätt som tidigare, dvs. före 1980, i takt med att produktiviteten ökade, hade arbetslösheten varit väsentligt lägre än den är i dag. Vi hade inte haft den massarbetslöshet vi faktiskt har.

Det är ett strukturellt fel att tvinga en del av befolkningen att faktiskt jobba mer och mer, medan en annan del av befolkningen inte jobbar alls. Det innebär naturligtvis att de som jobbar tvingas att via skatterna betala för dem som inte får jobb. Man får något slags uppdelning av samhället i dem som jobbar och dem som inte jobbar, i stället för att allihop jobbar och bidrar till välfärden. Det är självklart så att om vi jobbar allihop får vi mycket större nytta totalt sett.

Jag hoppas verkligen att socialdemokraterna så småningom följer de egna kongressbesluten och sänker arbetstiden i takt med att produktiviteten ökar. Nu skulle vi behöva en större arbetstidssänkning för att hinna i kapp och snabbt pressa ned massarbetslösheten. Vi i Miljöpartiet föreslår konkret att man sänker beskattningen på arbete med i runt tal 20 miljarder och samtidigt sänker normalarbetstiden i befintlig lagstiftning till 35 timmar från nuvarande 40.

Då blir det fullt möjligt att sänka arbetstiden ute i företagen i normala avtalsförhandlingar de närmaste tre åren och ändå se till att praktiskt taget alla har samma pengar i plånboken efteråt. Det är alltså viktigt att sänka beskattningen på arbete samtidigt som man sänker arbetstiden. Annars får man omfördelningar som inte är bra, annars riskerar man minskad produktion i landet.

Fru talman! Jag skall ta upp ett tema som ingen annan har tagit upp än så länge. Det är ett av de kanske allra största strukturella felen i svensk ekonomi, men också i den internationella ekonomin, nämligen det faktum att ungefär en tredjedel av det naturkapital som vi ytterst lever på redan har utplånats från planetens yta. Det faktum att vi utarmar naturresurserna åstadkommer en miljöförstöring av gigantiska mått, så stor att vi knappt orkar tänka på den dagligen. Det blir så jobbigt, det blir så svart.

Men det här är en ekonomisk fråga. Det är en ekonomisk fråga att vi utarmar resurser, att vi skapar kostnader i framtiden i form av att vi måste reda upp de olika former av miljöförstöring som vi har.

Vi i Miljöpartiet lyckades få en uppgörelse med regeringen när det gällde konvergensprogrammet som innebar att man åtminstone skulle redovisa för riksdagen två gånger om året hur det står till i Sverige med den s.k. miljöskulden. Man skulle få något slags ekonomisk beskrivning av den totala miljösituationen och utvecklingen i landet.

Det har vi inte fått trots att det är inskrivet i det svenska konvergensprogrammet. Regeringen vägrar. Det har hittills inte lämnats en enda beskrivning till riksdagen där det går att utläsa hur den totala miljösituationen utvecklas i landet, än mindre hur miljöskulden ser ut.

Det gjordes en beräkning 1992 som gällde året 1990 av hur miljöskulden var i landet. Den beräknades då till minst 300 miljarder med en ökningstakt på 7 miljarder om året.

Det finns andra undersökningar utifrån. En undersökning som är väldigt intressant kommer från Stockholms internationella miljöinstitut. Man har räknat på den miljöjusterade bruttonationalprodukten för Sverige, på samma sätt som man har gjort för ett antal andra OECD-länder. Man

räknar helt enkelt av från BNP den förslitning man har av naturtillgångarna, de kostnader man får på grund av miljöförstöring.

Det visar sig att från 1980 och framåt har den miljöjusterade bruttonationalprodukten i Sverige varit sjunkande, vilket betyder att vi egentligen inte har någon ekonomisk tillväxt alls. Tvärtom, den sjunker. Vi har egentligen en krympande ekonomi. Den tillväxt som redovisas i de vanliga siffrorna, som vi ser varje dag, bygger på att man fortfarande bygger upp en ökande miljöskuld.

Skulle man räkna från 1950 och fram till i dag skulle det betyda att BNP-siffran i dag redovisas åtminstone 30 % för högt på grund av att man inte tar hänsyn till miljöfaktorerna, enligt de beräkningar som det internationella miljöinstitutet har redovisat.

Det vore oerhört intressant om Finansdepartementet och regeringen ville ta det här på allvar någon gång. Man har ju ändå börjat prata om en ekologisk omställning och en hållbar utveckling. Men det är ju meningslöst att pytsa ut litet bidrag om man inte förändrar de grundläggande förutsättningarna, om man inte åtminstone har en riktig beskrivning av verkligheten.

Vi är väldigt kritiska till det sätt på vilket regeringen säger sig vilja ställa om samhället just på grund av att man skär ned på det grundläggande miljöarbetet. Man slaktar miljöforskningen, man slaktar mycket av Naturvårdsverkets verksamhet, man gör inte det man borde göra när det gäller att stoppa försurningen, man drar ned på kalkningen osv. Det finns en lång rad saker man inte gör. Sedan pytsar man ut ett antal miljarder på medieinriktade projekt. Det är inte seriöst.

Det är heller inte någon mening med att ge bidrag till diverse saker om man samtidigt har skatter som driver i motsatt riktning. Vi har låg beskattning på sådant som belastar miljön och skyhög beskattning på arbete. Självklart skall man skatteväxla, sänka beskattningen på arbete och få upp den stegvis på miljösidan. Det är en grundläggande förutsättning. Det här är ett av de strukturfel som måste åtgärdas. Det vore intressant att få en seriös kommentar av finansministern på den här punkten.

Anf. 17 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Kristdemokraterna presenterar ett positivt alternativ till regeringens och Centerns dystra politik. Vi ger en stabil och positiv utvecklingsmiljö för landets familjeföretag, och vi försöker gå till roten med Sveriges djupgående strukturella ekonomiska problem, som håller över en halv miljon svenskar i arbetslöshet.

Vår tillväxtpolitik innebär också mer resurser till personal på sjukhus och i hemtjänsten än med regeringens politik. Den innebär att småföretagen vågar nyanställa. Vi vill öppna upp den privata tjänstesektorn för nya jobb och bättre livskvalitet för alla grupper i samhället. Vi sänker sjukförsäkringsavgiften för alla löntagare. Flerbarnsfamiljer och ensamstående föräldrar skall inte behöva stå i socialbidragsköer. Pensionärerna får råd att betala sina mediciner och får lägre boendekostnader. Konfiskationen av änkepensionerna stoppas. Det blir fler lärare i grundskolan. Fastighetsskatten sänks. Rättsväsendet restaureras, och de allra fattigaste länderna ges bättre utvecklingsmöjligheter.

Det här, fru talman, åstadkommer vi genom en nationalekonomiskt sund omfördelning av resurser i statens budget och genom en offensiv

Prot. 1996/97:118

11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

satsning på ett bättre och varmare klimat för landets ca 470 000 familjeföretag. Sverige behöver nämligen både ett bättre företagarklimat och ett bättre löntagarklimat.

De här ca 470 000 familjeföretagarna är den allra viktigaste gruppen när det gäller att få Sverige i arbete igen. Då gäller det att vi politiker lyssnar till dem och förstår varför de inte nyanställer och expanderar.

Men regeringen Persson slår kollektivt dövörat till, t.ex. när det gäller kravet på att minska de 28 dagarnas arbetsgivarperiod i sjukförsäkringen. Detta krav har företagarna framfört vid varje kontakt, vid varje uppvaktning hos regeringen. Regeringen säger ena sekunden att det inte finns pengar, att man inte kan tillmötesgå kravet. Även om man misstänker att det håller tusentals människor i arbetslöshet finns det inte pengar. Men i nästa sekund säger finansministern att nu finns det ett budgetutrymme att börja dela ut.

Vad är det egentligen som gäller? Om det finns ett budgetutrymme så borde det väl i första hand satsas på det effektivaste sättet att skapa ett ännu större budgetutrymme, nämligen genom att få fler människor i arbete. Jag tror inte att det i dag finns ett billigare och ekonomiskt sundare sätt att minska arbetslösheten på än att ta tillbaka detta olyckliga beslut att kräva 28 dagars arbetsgivaransvar i sjukförsäkringen.

Släpp nu prestigen, Erik Åsbrink! Ta förnuftet till fånga och lyssna på företagarna och ompröva ett katastrofalt beslut! Om ni inte gör det är det enda hederliga alternativet att lägga ned den småföretagardelegation som regeringen har. Det finns ingen anledning att ha den om ni bara slår dövörat till och inte gör vad den säger.

Vi kristdemokrater arbetar också för att enskilda och familjer skall få bättre resurser för ett ökat personligt ansvarstagande i de små och nära gemenskaperna. Utan ett växande engagemang i den ideella sektorn och i det civila samhället fortsätter Sverige allt längre in i socialismens återvändsgränd. Det går nämligen inte att fortsätta med en politik där staten och kommunerna skall ha huvudansvaret för våra liv. Detta måste också visa sig i den offentliga sektorns och i medborgarnas ekonomi. Familjerna måste kunna fungera som den naturliga platsen där barn och ungdom får lära sig ta ansvar. Ett tryggt samhälle förutsätter en trygg uppväxt. Familjen är den viktigaste miljön för att överföra goda, sunda och positiva normer från generation till generation. En fungerande marknadsekonomi förutsätter också att medborgarna har en egen inre etisk kompass med sig genom livet. Därför är också regeringens nedrustning av rättsstaten förödande.

Olof Palme sade en gång att politik är att vilja. Det förutsätter att man vet vad man vill och hur detta skall åstadkommas i en komplicerad verklighet. Regeringen och Centern förfogar faktiskt över en omskrutet stabil majoritet här i kammaren. Man skulle alltså rent teoretiskt kunna föra en politik som ingav framtidstro, med växande företag, nya jobb och därmed bättre grund för välfärden, vården, omsorgen och skolan.

Men så är det ju inte, som vi alla vet. Vårpropositionen, som bägge dessa partier står bakom, visar hur man vill finansiera och dölja den rekordhöga arbetslösheten, däremot inte hur den skall halveras. Huvudlinjen är att köpa sysselsättning för skattepengar – skattepengar som med en felaktig fördelningspolitik och alltmer tillväxthämmande skatteklirar gastkramar hela det svenska folkhushållet. Ovanpå detta vill man nu dessu-

tom strama åt ekonomin genom ett offentligt budgetöverskott på 2 %. Det är i genomsnitt 30 miljarder per år, som man ytterligare skall dra in till den offentliga sektorn.

Detta är en politik som nationalekonomer i alla läger konstaterar kommer att ytterligare hålla tillbaka tillväxten och de nya jobben. Offentligt sparande förutsätter ökade skatteuttag, och de leder till välfärdsförluster. Därför, fru talman, är varje privat sparad krona mer värd än en offentligt sparad krona. Hushållssparandet är dessutom en mycket viktig byggsten för trygghet och möjligheten att ta ett personligt ansvar.

Regeringens ideologiska skygglappar skymmer också den snabba globaliseringen och vad den betyder och inte minst kräver av den svenska ekonomin. Verkligheten stämmer inte längre med de gulnade socialistiska kartbladen. De ideologiska kompasserna pekar fortfarande nostalgiskt bakåt även på dessa viktiga politikområden.

Därför blir också den ekonomiska politiken, utöver den rena budgetsaneringen, halvhjärtade återställare av de egna ideologiska återställare som man gjorde med vänstern direkt efter valet. Det var ju denna vänsternostalg som fick arbetslösheten att ännu en gång börja öka. Glöm inte bort att när fyrpartiregeringen lämnade över till Socialdemokraterna tillkom det ungefär 1 000 nya jobb om dagen! Men den utvecklingen lyckades man snabbt bryta, samtidigt som man legitimerade Gudrun Schyman och hennes parti. Sammantaget var ju den vänstersväng som Johan Lönnroth talade så väl om en taktisk miss och ett skott i foten av närmast olympiska mått för Socialdemokraterna.

Att halveringen av den öppna arbetslösheten så här långt har misslyckats är verkligen ett *understatement*. Den totala arbetslösheten ökar och är nu högre än både 1995 och 1996. Efter tre år med Göran Persson är Sverige det enda landet i EU – vid sidan av det likaledes socialistiskt styrda Portugal – där arbetslösheten ökade förra året.

Det är inte så konstigt att kampen mot arbetslösheten har blivit en kamp mot arbetskraften – en flykt bort från arbetslinjen. Regeringen driver en statistikpolitik, där människorna för dyra pengar flyttas bort från arbetsmarknaden. Man har i praktiken övergett strategin med fler jobb i privata företag. I det s.k. fempunktsprogrammet satsas 15 av 16 miljarder på offentliga insatser och offentliga jobb, medan åtgärder för ett bättre företagsklimat får man leta med mikroskop och pincett för att hitta i programmet. Men den här strategin har gjort att den socialdemokratiska regeringen – med sina företagarfientliga återställare, med de 28 dagarnas arbetsgivarperiod i sjukförsäkringen, med den förtida momsinsbetalningen, med den kosmetiska statistikpolitiken – mycket riktigt har fått se att sysselsättningen har minskat med över 100 000 personer på två år. Det här har naturligtvis gjort att socialdemokratins trovärdighet när det gäller att skapa ett positivt löntagarklimat och företagarklimat nu definitivt är borta hos den svenska allmänheten.

Det går nämligen inte att i det långa loppet köpa sysselsättning för skattepengar, särskilt inte när dessa skattepengar tas från barnfamiljer, handikappade, låginkomsttagare, änkor, faderlösa och genom skadliga straffskatter på arbete och företagande. Då är det inte så konstigt att både vreden och arbetslösheten fortsätter att öka i Sverige.

Fru talman! På senare tid har glädjande nog också Miljöpartiet börjat inse att vänstersvängen och vänstervägen leder fel. Det gläder oss mycket

Prot. 1996/97:118
11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

i oppositionen. Den stora frågan nu är: När kommer Olof Johansson och Per-Ola Eriksson också till insikt om att vänstervägen leder fel? Välfärden kan nämligen inte värnas utan en hållbar tillväxt som byggs på nya och växande familjeföretag.

Finansministern gläder sig nu i alla fall åt budgetbalansen. Han sade i den förra debatten här att han sällan varit så glad som när han såg budgetbalansen. Ja, men en budget kan balanseras på olika sätt. Hur bra är egentligen en budgetbalans med närmare 700 000 medborgare arbetslösa? Budgetsaneringen har också skett med en tragisk fördelningspolitik och med förödande skattehöjningar, inte minst på arbete, sparande och företagande. Regeringen har konsekvent hävdat att *alla* måste vara med i budgetsaneringen. Man har sparat på barnfamiljer, handikappade, änkor och de fattigaste ålderspensionärerna. Dessutom har man sänkt bostadsbidragen och höjt fastighetsskatten, som också på ett orimligt sätt drabbat svaga grupper i samhället. Aldrig har det väl skurits i vården som under den här socialdemokratiska regeringen.

Om Sverige skall komma bort från massarbetslösheten måste politiken helt byta spår och börja sänka trösklarna in till arbetsmarknaden, bidra till att enskilda människor och företagare känner en sådan trygghet och finner det vara mödan värt att starta och driva företag. Jag tror, fru talman, att ett viktigt steg på den vägen vore om Centern gjorde en klar markering om att man vill vara med och ge Sverige ett bättre löntagarklimat och ett varmare företagarklimat tillsammans med de icke-socialistiska partierna. Detta skulle nämligen i ett slag förändra hela det politiska landskapet.

Fru talman! Vi kristdemokrater har tillsammans med Moderaterna och Folkpartiet i gemensamma reservationer visat att det finns ett alternativ till regeringens defensiva politik. Vi har visat att vi på en rad viktiga punkter har samma recept för hur den växande kakan som ger nya jobb och nya resurser till folkhushållet skall bakas. Vi har en gemensam verklighetsuppfattning om vad globaliseringen kräver. Vi lyssnar till och vi förstår Sveriges familjeföretagare. Vi ser dem inte som ett särintresse som hela tiden skall motas och hotas. Vi ser dem som en viktig och nödvändig resurs för välfärden. Därför vill vi göra det lättare att anställa och se till att de strukturella hindren för tillväxt tas bort.

Vi har litet olika uppfattning om hur dessa nya resurser skall fördelas. Det är inget konstigt med det. Vi överlåter nämligen åt väljarna att i 1998 års val säga sitt. Det blir väljarna som får påverka var tyngdpunkten i en kommande ny majoritet till sist och slutligen skall läggas. Vi redovisar nämligen nu vår politik för 1998, för 1999 och för 2000. Det är en väldig demokratisk möjlighet för väljarna, till skillnad från Socialdemokraternas s.k. öppna mandat, som likt en trojansk häst smugglades igenom den förra valrörelsen. Sverige behöver en ny tillväxtpolitik, som bryter nedskärningarnas nedåtgående spiral och i stället skapar optimism och framtidstro.

Fru talman! Jag har en avslutande fråga till finansminister Åsbrink. Regeringen var förnuftig nog att inse att barnbidragsflytten inte var särskilt lyckad politik för en marginell besparing. Nu har vi ett annat, liknande, fall. Är det så att pensionärerna skall få sin pension före midsommar, eller skall de få fira midsommar på måndagen för att regeringen

skall spara 4 miljoner i räntekostnader? Det handlar, Erik Åsbrink, om fem tusendels promille av statens budget. Hur blir det med detta?

Slutligen, fru talman, vill jag yrka bifall till reservationerna 1, 4, 18, 63 och 128.

Anf. 18 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Har visionerna vissnat? Slokar vårt engagemang för rättvisa och välfärd? Jag läste en orolig insändare från en man som var rädd för det. Han skrev att dagens politiker sitter där med näsan över kassaboken. Men var finns glöden, frågade han. Var finns den stora drömmen om framtiden? Kort sagt: Vart har svenska folkets visioner tagit vägen?

Mitt eget svar på den frågan är att jag inte alls tror att svenska folket har slutat att brinna för fred, rättfärdighet och solidaritet. Tvärtom är den känslan kanske starkare i dag än någonsin.

Jag tror att mina egna drömmar om framtiden är enkla och vanliga, och jag tror att jag delar de drömmarna med de flesta andra svenskar. Jag vill ha en värld i fred, en god livsmiljö med rent vatten, frisk luft och en rik natur. Jag vill att mina nära och kära skall kunna leva ett gott och tryggt liv och att barnen skall få en bra uppväxt och kan gå i en förstklassig skola.

Jag ser att mina meddebattörer reser sig när jag pratar om dessa mål. De begär omedelbart replik när jag säger hur viktigt det är att barnen kan gå i en förstklassig skola.

Jag vill att det skall finnas arbete och meningsfulla uppgifter åt alla i arbetsför ålder, att den äldre generationen skall kunna leva ett rikt och aktivt liv, att det skall finnas vård och omsorg åt alla som behöver och att det skall finnas en solidaritet som gör vårt samhälle humant och mänskligt.

För oss socialdemokrater är drömmen om folkhemmet stark och levande. Vi känner att den drömmen faktiskt ligger inom räckhåll för människans möjligheter – det goda samhället, det rättvisa samhället, det gemensamma hemmet där svenska folket kan leva ett tryggt och gott liv högt upp i åldrarna.

Men en sak vet vi av bitter erfarenhet, och det är att vi själva måste betala vad det kostar att bygga och bo i det gemensamma hemmet. En sund hushållning kräver sunda finanser. Vårt gemensamma hem får aldrig mer intecknas till långt över skorstenen och aldrig mer sättas i pant hos penninggudens legoknektar.

Den ekonomiska kollaps som inträffade i början på 90-talet i Sverige slog stora blödande sår i välfärden: arbetslöshet, otrygghet, personliga konkurser, sociala tragedier. En halv miljon jobb försvann på tre år. Mer än 40 000 företag gick i konkurs. Blytungna räntor knäckte ryggraden på många familjers ekonomi. För första gången i Sveriges moderna historia stod vi inför det överhängande hotet att barn och unga riskerar att få ett sämre liv än generationen tidigare. Välfärden vacklade och var inte längre självklar.

I valrörelsen 1994 varnade vi socialdemokrater för att läget var så katastrofalt att en ny regering måste få ett öppet mandat när det gällde att ta till alla de åtgärder som var nödvändiga för att reda ut situationen.

Det var inte alls så, som Mats Odell säger, att det öppna mandatet smugglades in utan att någon visste om det. Tvärtom fick vi gång på gång

Prot. 1996/97:118

11 juni

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

höra att vi överdrev. Visst fanns det problem, men de var inte alls så allvarliga som Socialdemokraterna påstod, fick vi höra gång på gång.

Men vi överdrev inte. Att Sverige slogs till marken av den ekonomiska kraschen kunde vi alla se, men det var inte bara att resa sig, borsta av kläderna och sedan gå vidare som om ingenting hade hänt. Vår ekonomi fick också svåra inre blödningar. De syntes inte så tydligt i början, men efter hand blev de mycket kännbara. Velfärden hade rasat en del, men framför allt var den starkt underminerad. Att mer än var fjärde krona av folkpensionen, av barnbidraget och av föräldrapenningen var en lånad krona var givetvis ohållbart, men den som kvitterade ut sin folkpension kunde inte se på sin pensionslapp hur mycket som betalades ordentligt och solidariskt över skatten och hur mycket pengar som till allt högre räntor lånades upp på den privata lånemarknaden – både här hemma och hos bankirer i Zürich, Tokyo och New York.

Vårt konsolideringsprogram har fått kritik från två håll. Från ena hållet var det moderater och folkpartister som sade att konsolideringen kommer att misslyckas kapitalt. Så t.ex. dömde Anne Wibble ut vårt program med följande ord: ”– – – en sörplig sörja som inte stoppar stats-skuldens ökning”. Anne Wibble hade fel, den gången också.

Men jag möter också dem som kritiserar från andra hållet – de som säger att vi inte skulle ha tagit till så kraftigt från början utan i stället lagt konsolideringen på en längre tidsperiod. Visst är det svårt att avgöra vad som är den exakt rätta avvägningen, men den som kunde följa utvecklingen på nära håll såg hur extremt allvarlig situationen var hösten 1994. Vi var inte herrar i eget hus. Sveriges ekonomiska självbestämmande var starkt hotat. Statsskuldräntorna var som en glupsk gökunge som ville tränga ut allt annat i budgeten.

Vi mötte en massiv misstro både utomlands och här hemma mot Sveriges ekonomi och politikens förmåga. Det räckte inte med att vi tydligt och klart lade om politiken. Det räckte inte med att vi efter hand kunde presentera väl underbyggda prognoser på att vi var på rätt väg. För att bygga upp förtroendet och bryta igenom misstrons massiva murar var det nödvändigt med mycket rejäla tag redan från början. Ändå kom genombrottet inte förrän vi efter en lång tid redovisat goda resultat och etablerat ett stabilt samarbete med Centerpartiet.

Tänk om vi i stället hade tagit det lugnare! Då hade vi kanske i dag fått dras med de förlamande höga räntenivåer som vi hade i Sverige för ett och ett halvt år sedan. Då hade vi inte alls fått den kraft som vi nu har i investeringarna. Och då hade vi inte heller kunnat göra de offensiva satsningar som Centerpartiet och Socialdemokraterna föreslår att riksdagen i dag skall besluta om.

Jag känner det som att vi i dag går in i ett nytt skede i politiken. Vi har nu det värsta bakom oss, en hyfsad tillväxt framför oss och en knäck på arbetslöshetskurvan i sikte. Vår huvuduppgift är att sätta Sverige i arbete, att fram till år 2000 halvera den öppna arbetslösheten till 4 %.

Bo Lundgren sade att ekonomin går sämre. Men i verkligheten är det tvärtom. Sverige har nu åter tillväxt, och tillväxten sker främst i den privata sektorn. Företagsklimatet i Sverige är bättre i år än något år tidigare under 1990-talet, och vi förbättrar det undan för undan – med utbildning, lägre skatter, stöd till forskning och utveckling och stöd till export och marknadsföring.

Att tillgång och kvalitet på vård, omsorg och skola nu kan förbättras är efterlängtat. Och handen på hjärtat, inte var det många som räknade med att vi redan under perioden juli 1997 till december 1998 skulle kunna mobilisera 12 miljarder kronor i ökade statsbidrag.

Låt oss inte skapa onödiga motsättningar mellan företag och kommuner. Bra företagsklimat gagnar kommunerna, och bra klimat för kommunerna gagnar företagen.

Nu finns det förutsättningar för att driva tillbaka arbetslösheten, och jag tror för min del att vi kommer att få en knäck på arbetslöshetskurvan redan i höst. Kampen mot arbetslösheten, Anne Wibble, är verkligen inte bara en konjunkturfråga. Det handlar om ett brett program över hela samhället. Det krävs att alla goda krafter mobiliseras. Men med ett bättre företagsklimat, ett kunskapslyft, människor med allt bättre kunskaper och kompetens och en målmedveten omställning av Sverige till ett hållbart samhälle har vårt land och folk mycket goda förutsättningar inför framtiden. Vi märker också att framtidstron börjar komma tillbaka. Optimismen och förväntningarna stiger.

Jag måste dock göra ett mycket tydligt undantag för några av mina meddebattörer. De är som vanligt ovanligt framstående med sina dystra spådomar. Anne Wibble sade att den öppna arbetslösheten i dag är den högsta på 23 år. Hon skall nog vara litet försiktig med vad hon säger. Vi kan titta på de senaste månadssiffrorna, som gäller för maj. Det visar sig att toppen i den öppna arbetslösheten var i maj 1993. Man måste troligen gå tillbaka 67 år, till 1930, för att finna lika höga siffror.

Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna har försökt samla sig till en allians. Inte minst Mats Odell predikade för denna allians. Men om det motstridiga och spretiga innehållet i den här alliansens politik läggs till grund för en ny regeringspolitik, skulle kronan sjunka och räntorna stiga, och det skulle återigen bli en risk för ett stort svart hål i botten på den svenska statens kassakista.

Tag den centrala frågan om statsbidragen till kommunerna. Där splittas de tre partierna på tre olika linjer. Folkpartiet säger att det är angeläget att kommunerna får ökade statsbidrag. Därför tillstyrker partiet regeringens förslag. Kristdemokraterna säger att det inte räcker med regeringens förslag, utan man måste öka statsbidragen. Moderaterna säger att regeringen har föreslagit alldeles för mycket pengar; det räcker gott och väl med det som kommunerna redan har.

Det blir ännu mer dramatiskt om vi studerar partiernas olika inriktning när det gäller hur mycket resurser de vill ställa till förfogande för den gemensamma sektorn. Detta kan vi avläsa i deras förslag till utgiftstak för staten och socialförsäkringarna. Socialdemokraterna och Centern startar på 720 miljarder för 1998 och rör sig sedan uppåt undan för undan. Kristdemokraterna och Folkpartiet strävar också uppåt, fast Kristdemokraterna släpar efter ett år och Folkpartiet två år i förhållande till Socialdemokraterna och Centern.

Men Moderaterna följer en helt annan utvecklingsbana. Medan de övriga partierna går uppåt undan för undan lägger Moderaterna sig på en extremt låg nivå i utgångsläget. Sedan går det bara utför. Det betyder att det inom tre år blir en hundramiljardersklyfta mellan Centern och Socialdemokraterna å ena sidan och Moderaterna å den andra sidan. Men det verkligt uppseendeväckande är ju att den stora klyfta som demonstreras

redan 1998 mellan Moderaterna å ena sidan och Folkpartiet och Kristdemokraterna å den andra sidan vidgas kraftigt år för år. Det blir ett allt större gap mellan dessa partier.

Då uppstår naturligtvis frågor till Folkpartiet och Kristdemokraterna: Varför vill ni gå i armkrok med detta extrema högerparti? Varför har ni så litet kritik att framföra mot det stora antisociala experiment som Moderaterna vill genomföra?

I manifestet *Land för hoppfulla* står det svart på vitt att Moderaterna vill bryta upp välfärdsstaten.

Vilka sociala konsekvenser anser Folkpartiet och Kristdemokraterna skulle uppstå om man följer Moderaternas förslag? Ett exempel är Moderaternas förslag till nedskärningar på de olika utgiftsområdena för 1999; det är alltså det första året på en ny mandatperiod. Där hittar vi minus 9,9 miljarder i statsbidrag till kommunerna, minus 5,5 miljarder i socialförsäkringar utanför statsbudgeten, minus 4,8 miljarder till vård och omsorg, minus 2,6 miljarder till studiestöd, minus 10,1 miljarder när det gäller ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp, minus 900 miljoner till invandrare och flyktingar. Och då har jag inte nämnt den dramatiska minskningen av pengar till a-kassan och arbetsmarknadspolitiken.

Anser Anne Wibble och Mats Odell att detta får acceptabla konsekvenser när det gäller välfärd och social trygghet? Jag väntar med stort intresse på ert svar. Väljer ni vården och omsorgen, eller väljer ni Moderaterna?

Roy Ottosson talade engagerat om fördelningspolitiken och om de sociala problemen. Det är litet märkligt att denna starka markering sker strax efter det att Birger Schlaug har öppnat för ett samarbete med Moderaterna i regeringsställning. Och den sker efter det att Moderaterna har presenterat sin beryktade rapport *Land för hoppfulla*, där det står att Moderaterna bl.a. vill bryta upp välfärdsstaten. I detta läge väljer Miljöpartiet att gå ut och säga att man är intresserad av regeringsförhandlingar med den borgerliga gruppen och Moderaterna.

Moderaterna talar om överbeskattning. Betyder det att det var en normalbeskattning under de år när statsskulden fördubblades? Var det en normalbeskattning när statens inkomster understeg utgifterna med hundratal miljarder? Skall staten aldrig betala tillbaka sina skulder?

Moderaterna talar gärna högtidligt om ansvar och moral i politiken. Men var finns ansvaret i det uttalande som Bo Lundgren gjorde i kammaren härförleden? Han sade:

Om det är statsskuldräntorna som är problemet så finns inte det problemet. Det är bara att sänka skatten.

I frihetens namn vill Moderaterna vingklippa kommunerna. I frihetens namn vill de ta ifrån landstingen stora resurser. I frihetens namn vill de sänka skatterna på ett sådant sätt att det skapar hårda motsättningar och växande klyftor i Sverige.

Hur trovärdig är en sådan politik? Vad händer på många håll bland Moderaternas kommun- och landstingspolitiker? Jo, i sina egna budgetar och verksamhetsplaner tillgodoser de sig fullt ut de ökade statsbidrag som moderaterna i riksdagen röstar emot – inte bara för 1998 utan även för åren 1999 och 2000. Moderater i kommuner och landsting vill använda pengar som moderaterna i riksdagen inte vill ge dem. Antingen har de redan nu gett upp hoppet om en moderatledd regering efter nästa år,

eller också betraktar de Moderaternas riksdagspolitik som orealistisk och omöjlig.

Vi socialdemokrater vill ha ett folkhem där rättfärdigheten bor, där varje invånare har lika värde. I det goda folkhemmet skall finnas glädje och framtidstro, livslust och drömmar. Där skall finnas utrymme för varje individ att ta vara på sina egna förutsättningar, ta egna initiativ, växa och utvecklas. I det goda folkhemmet står dörrarna öppna för solidaritet och gemenskap, även för flyktingar och invandrare. Det är så vi socialdemokrater vill bygga framtiden.

Med det yrkar jag bifall till hemställan i finansutskottets betänkande i alla delar.

Anf. 19 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Jan Bergqvist beskrev den kollaps i ekonomin som följde av 80-talets politik mycket värtaligt. Vi är överens på en punkt: Det som inträffade som en följd av det får inte inträffa ytterligare en gång. Men för att klara det måste man ju veta vad orsaken var. Varför blev det så? Den läxan har inte Socialdemokraterna lärt.

Det ni har gjort de senaste nästan tre åren i regeringsställning är att genomföra en politik som visar att ni visserligen har insett – en helomvändning skedde ju sommaren 1994 – att statsfinanserna måste balanseras, men inte insett att balans i ekonomin innebär att vi inte har massarbetslöshet och att människorna mår bra. De skattehöjningar och återregleringar som Socialdemokraterna har genomfört har lett till att vi har en enorm massarbetslöshet. Även om vi skulle få ett brott på kurvan därför att ekonomin under några år har en tillväxt, om än för svag, innebär det bara att vi har en fortsatt hög arbetslöshet som en gång kommer att svänga uppåt. I regeringens egen bedömning av läget år 2000 finns ju en arbetslöshet som totalt – och det är det som är det intressanta, Jan Bergqvist; fuska inte bort siffrorna igen! – ligger på 13 %.

Lidelsefullt försvarar också Jan Bergqvist det högskattesamhälle som gör att han, tillsammans med andra politiker, bestämmer över människornas vardag. När de tappar kontrollen, när Jan Bergqvist inte förmår ge människorna den trygghet han har tagit ifrån dem, blir det ingen trygghet alls. Det vi moderater vill göra är att sänka skatten för vanliga hushåll kraftigt. Det minskar också deras behov av bidrag och subventioner. Den politiken, Jan Bergqvist, är moraliskt riktig. Den borde också Socialdemokraterna acceptera.

Anf. 20 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Är inte den beska sanningen, Bo Lundgren, att om inte Moderaternas politik hade bundit staten till så väldiga skuldräntor hade vi kunnat ha betydligt behagligare och lägre skatter? I stället för att vi nu undan för undan tar ned statsskulden och de förödande skuldräntorna, som åter upp för 100 miljarder kronor om året, vill nu Moderaterna upprepa det misstag som inträffade när Bo Lundgren satt i regeringen. Bidragsberoendet har aldrig ökat så snabbt, och de offentliga utgifterna som andel av vår ekonomi aldrig nått en sådan rekordnivå, som när Bo Lundgren ledde utvecklingen.

Prot. 1996/97:118

11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Jag såg att Bo Lundgren studsade till när jag citerade honom från riksdagsdebatten, men faktum är att han den 21 november uttalade sig så här: "Om det är statsskuldräntorna som är problemet så finns inte det problemet. Det är bara att sänka skatterna." Uppträder man så ansvarslost och diskuterar de här frågorna på det sättet är det inte att undra på att det gick så illa när Bo Lundgren satt i Finansdepartementet.

Sedan vill jag fråga vad Bo Lundgren har att säga t.ex. till sina partivänner i Göteborg. Jag har här deras program och verksamhetsplan fram till år 2000. Där räknar de in, fullt ut, de ökade statsbidrag som Bo Lundgren om en stund kommer att rösta emot. Jag kan förstå att man gör det för 1998. Det är en sak. Men att man för 1999 och 2000 fullt ut räknar in de här ökade statsbidragen skulle jag gärna vilja ha Bo Lundgrens kommentar till.

Anf. 21 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Jan Bergqvist kommenterade inte frågan om vanliga hushålls utlämnande till politiker som Jan Bergqvist och andra. Det är rätt märkligt att socialdemokratin nu har övergett det som en gång i tiden var arbetarrörelsens mål, såvitt jag förstod det, nämligen att man skulle kunna försörja sig på sitt eget arbete efter skatt. Nu är det inte så. Nu är man beroende av bidrag.

Jan Bergqvist berörde inte heller arbetslösheten. Regeringen säger själv i den vårproposition som Jan Bergqvist yrkar bifall till att arbetslösheten år 2000 visserligen kan minska något men ändå totalt sett ligga kvar på 13 %. Det är en orimlig arbetslöshet, med enorma kostnader för människorna som följd.

De skattesänkningar vi föreslår är finansierade till sista kronan. Om vi sedan lyckas föra en politik som leder till lägre arbetslöshet och bättre tillväxt, förbättras möjligheterna att utöver det ytterligare sänka skatterna. Men det är skattesänkningar som gäller vanliga människor. Det gäller kommunalskatten och egenavgifterna. Det gäller grundavdrag för barn, vilket ger bättre förutsättningar för barnfamiljer. Allt det här är för att man skall kunna leva på sin lön.

En högre tillväxt innebär också att vi får bättre underlag för kommunerna. Det finns 400 miljarder i kommunsektorn i dag, och av det går 40–45 miljarder till administration och förvaltning. Det är klart att det finns pengar och möjligheter att göra omprioriteringar, men det viktiga för kommunsektorn är att få en tillväxt – färre som behöver socialbidrag, färre arbetslösa, fler i arbete och fler människor som faktiskt betalar kommunal inkomstskatt. Om vi får en procentenhets ökning av skatteunderlaget varje år de närmaste tre åren har kommunernas och landstingens ekonomi förbättrats med uppemot 10 miljarder kronor. Det är det som är grunden för välståndet. Det misstag Socialdemokraterna gör är att ni inte längre förstår att grunden för välstånd är arbete.

Jan Bergqvist! Varför skall vanliga människor inte få leva på sin egen lön? Varför tror Socialdemokraterna att arbetslösheten måhända går ned, men till en sådan fruktansvärt hög nivå som den år 2000?

Anf. 22 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! När Bo Lundgren och jag diskuterade låginkomsttagarnas skatter i kammaren förra gången påstod han att de var 70 %. Nu är han nere i 60–65 %. Diskussionen rör sig alltså åt rätt håll, precis som utvecklingen allmänt sett i den svenska ekonomin.

Jag vill gärna ha så låga skatter som möjligt. Men – vi måste ju se till att ha ordning på våra affärer och finansiera våra utgifter. Hade vi inte haft denna fördubbling av statsskulden, denna kraftiga ökning av statskuldräntorna under den tid som Bo Lundgren satt i Finansdepartementet, hade vi inte behövt ha så höga skatter som vi har i dag.

Sedan hade Bo Lundgren ingenting att säga om den helt avgörande fråga jag tog upp. Detta är ju uppseendeväckande! Här går Moderaterna lokalt ut och tillgodoräknar sig fullt ut den ökning av statsbidragen som Bo Lundgren kommer att rösta emot. Jag säger ingenting om 1998, för då kommer kommunerna att få de höjda statsbidragen. Men om Moderaterna själva inte tror på antingen ett moderat alternativ eller att den moderata politiken är realistisk och möjlig är det ju ett oerhört underkännande av hela den uppläggning som Bo Lundgren har haft i den ekonomiska politiken.

Anf. 23 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Jag har två mindre och två större kommentarer.

När det gäller uppgiften om arbetslöshetsrekordet under 23 år rekommenderar jag ett telefonsamtal till Statistiska centralbyrån, varifrån jag fick den uppgiften för något mindre än två veckor sedan. Det är då beklämmande att höra Jan Bergqvist säga att utvecklingen går åt rätt håll. Det gör den alltså inte.

Jag är glad över att Jan Bergqvist tog upp detta med sörplig sörja. Det var ett alldeles korrekt påstående från min sida, och detta har socialdemokraterna lustigt nog själva bevisat. Den kommentaren gällde de ursprungliga åtgärderna som var helt otillräckliga. Det bevisas ju genom att man nu har byggt på dem i flera omgångar. Mitt påstående var rätt.

Beträffande de litet större frågorna om vården och skolan är det ingen hemlighet att Folkpartiet känner mera för vård och omsorg än både moderater och socialdemokrater. Det är därför som jag är folkpartist och inte moderat eller socialdemokrat. Det är mycket enkelt. Jag tycker faktiskt att Jan Bergqvist borde vara litet försiktig med att kasta sten i glashus. Det viktigaste för hela välfärdspolitiken, skattebasen, försvinner nu successivt med s-politiken och c-politiken.

I rent konkreta frågor är det socialdemokraterna som försämrar assistentsättningen för människor med funktionshinder. Ni drar in på de handikappade. Ni försämrar biståndet till fattiga människor utanför Sverige. Ni försämrar änkepensionen för människor som inte har en chans att göra någonting åt det. Detta är bara några åtgärder. Jag vill påminna om att handikapppreformen genomfördes av en folkpartistisk socialminister i en borgerlig regering.

Vart har tagit visionerna tagit vägen? frågade Jan Bergqvist. Ja, det lät ju intressant. Det var många vackra ord, men det var faktiskt en pinsam skillnad mellan orden och åtgärderna. Det talades om god miljö. Är det import av kolkraft från Danmark?

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Och när det gäller jobben erbjuder ni förtidspensionering. Massor av ungar får inte lära sig något i skolan. Ni försämrar handikappreformen. Detta är en dålig politik. Ni kan inte lura människor på det viset.

Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Anne Wibble är knappast nyansernas mästare. Det har vi märkt ett antal gånger. Dessutom är hon tyvärr vårdslös med sanningen.

De siffror som jag redovisade har jag fått från riksdagens utredningstjänst i dag. De är alltså korrekta.

Anne Wibble var vårdslös med sanningen när hon påstod att de handikappade kommer att förlora sina assistenter på grund av den förändring som föreslås i vårpropositionen.

Anne Wibble försökte komma ifrån detta med sörplig sörja, och det förstår jag. Men faktum är ju att Anne Wibble ett mycket stort antal gånger har gått ut och förutspått att den socialdemokratiska regeringen inte skulle kunna klara att konsolidera budgeten. Nu ser vi att Anne Wibble hade fel. Vi kommer att klara det. På samma sätt samlar vi nu alla krafter för att mobilisera för att få ned arbetslösheten. Det är en oerhörd kraftansträngning. Den som inte ser att vi nu har skapat förutsättningar för att det blir ett brott på arbetslöshetskurvan, den väljer att blunda för verkligheten.

Anf. 25 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Den statistiska diskrepansen kan vi antagligen lösa genom att vi låter utredningstjänsten ringa ett telefonsamtal till Statistiska centralbyrån.

Detta med budgetsanering är mera intressant, om man har gjort vad man har lovat och hur det går med jobben och vården. Det är vad människor vill veta. Hur kommer det att gå med arbete? Kommer jag, mina barn, mina anhängare eller mina vänner att kunna få ett arbete? Kan man lita på att vården och omsorgen fungerar om man behöver hjälp? Kan man lita på att skolan ger barnen goda kunskaper? Kan man lita på att man vågar sig ut på gatorna utan att bli attackerad av olika mc-gäng?

De svar som socialdemokratin har att erbjuda är väldigt tillbakablickande och väldigt dystra. De lider av en utpräglad brist på att kunna se vad människors vardagsproblem handlar om. Detta är beklagligt. Det är väldigt viktigt att man faktiskt relaterar till det som människor upplever i vardagen när man skall tala om visioner. Det var därför som jag försökte att föra ned det som Jan Bergqvist sade om miljö, jobb, vården och skolan till den nivån. De åtgärder ni föreslår passar inte alls ihop. Jag tror alltså inte att människor låter sig luras av vackra ord när åtgärderna inte passar ihop.

Jag kan gärna erkänna en sak. Jag var väl litet naiv sommaren 1994 under valrörelsen, men jag kunde inte drömma om att socialdemokraterna skulle offra jobben för att klara budgetsaneringen med en så katastrofalt antiföretagspolitik som man har fört.

Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag vet att mina siffror är riktiga. Något som jag sällan gör är att uttala mig om framtiden, men jag tror att jag vågar mig på det

den här gången. När det gäller den genomsnittliga arbetslösheten under 1997 är jag rätt säker på att i slutet av året kommer arbetslöshetssiffran för den öppna arbetslösheten 1993 – 8,2 % – att visa sig vara högre än den genomsnittliga siffran för 1997. Jag är säker på att det kommer att vara så. Vi kan kolla detta i en senare debatt. I övrigt var de siffror som jag nämnde helt korrekta.

Anne Wibble är för en höjning av socialförsäkringarna. Av statsfinansiella skäl har vi socialdemokrater under en tid tvingats att sänka ersättningsnivåerna till 75 %. Nu är trycket inte så stort, så nu kan vi höja till 80 % i föräldraförsäkring, sjukersättning och a-kassa. Då är det intressant att ett parti – jag behöver inte nämna dess namn – som Folkpartiet vill samarbeta med säger nej till detta av ideologiska skäl. Det partiet vill inte att det skall vara så höga ersättningsnivåer i socialförsäkringarna. Då står Folkpartiet inför ett vägval. Det går an att säga att vi tycker si och vi tycker så, men kvar står att Moderaterna är det dominerande partiet i den treallians som ni har försökt att bilda.

Anf. 27 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag har tre kommentarer till Jan Bergqvists anförande. Det gäller drömmen om folkhemmet, om historieskrivningen under den förra mandatperioden och slutligen om tresamarbetet.

Drömmen om folkhemmet hålls levande av socialdemokraterna, säger Jan Bergqvist. Det är bra, men människor upplever knappast en bra skola, vård och omsorg i dag. Och vem är det som har skurit ned på detta?

Enbart i Stockholms län har socialdemokraterna tillsammans med Vänstern och Miljöpartiet ett program för att skära bort 3,6 miljarder kronor från vård och omsorg. Jan Bergqvist borde vara litet mer försiktig med detta. Med den företagsfientliga politik som har förts – med bl.a. 28 dagars sjukförsäkringsperiod – kommer denna dröm att förbli en dröm.

Beträffande historieskrivningen vill Jan Bergqvist ge intrycket av att socialdemokraterna var en väldigt återhållande kraft när det gällde utgifter under den förra mandatperioden. En lätt kontroll i protokollet kommer att ge en helt annan bild. När vi satsade 100 miljarder på infrastrukturinvesteringar, då ville socialdemokraterna satsa 155 miljarder. När vi försökte föra en ansvarig politik ville socialdemokraterna öka på utgifterna ytterligare. Vi fick jaga Bert Karlsson och Ian Wachtmeister för att få ihop till en stram budget under denna period. Så historieskrivningen, Jan Bergqvist, är inte trovärdig.

Slutligen frågan hur vi skall kunna arbeta tillsammans med Moderaterna och Folkpartiet. Socialdemokraterna har ganska lätt att ena sig med olika partier om hur man skall dela på en kaka. Det är alldeles uppenbart. Men det som vi har visat är hur vi vill skapa ett mer löntagarvänligt och företagsvänligt klimat som skapar resurser att dela på. Sedan överlåter vi åt väljarna att ta ställning till hur tyngdpunkten i en framtida regering skall se ut.

Anf. 28 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag påstå att vi var ett parti som tog ansvar även i oppositionsställning. Det visade vi på många sätt, bl.a. genom ett antal smärtsamma överenskommelser med den dåvarande rege-

ringen. Vi lade också fram program som höll ihop. Detta kan vi gärna föra en diskussion om.

Före valet 1991 gick ju både Jerzy Einhorn och Mats Odell ut och sade att det var nödvändigt att staten tillförde mer medel till sjukvården. Vi vet ju att därav blev intet. Nu har vi nästan samma situation. Det dominerande av de tre partierna säger att de pengar som kommunerna och landstingen får är nog redan i dag, att det inte behövs mer tillskott utan att det bara är att ändra om, även om deras lokala politiker kanske inte tycker det.

Det kanske är synd att säga detta till en f.d. kommunikationsminister, men jag tycker att Mats Odell uppträder i finanspolitiken på samma sätt som den trafikfarlige bilisten som kom till en vägkorsning – han blinkar åt vänster men svänger åt höger.

Anf. 29 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det var inte mycket svar på de frågor som togs upp här i debatten.

Socialdemokraterna tog ansvar i oppositionsställning, säger Jan Bergqvist. Jag måste säga att jag på den tiden väldigt sällan hörde Göran Persson stå i talarstolen och dundra att den som är satt i skuld är icke fri. Tvärtom talade man om att den borgerliga regeringen med vällust skar i välfärden. Det skulle bli slut på nedskärningarna, om Socialdemokraterna kom till makten. Då skulle det vara slut på slakten i välfärden. Det var ju det budskap som ni vann valet på. Ni vann också valet på budskapet att man snabbt skulle pressa ned arbetslösheten. Men vi har hört av debatten här i dag att det har blivit precis tvärtom.

Jag skall gärna erkänna, fru talman, att det var en sak som vi misslyckades med i regeringsförhandlingen, nämligen att överföra pengar från löntagarfonderna till vårdsektorn. Jag beklagar att vi den gången kanske inte var lika väl förberedda som vi är nu när det gäller att bedöma hur vi skall åstadkomma de nödvändiga resurserna. Det motstånd som vi mötte från de övriga partierna var ju just mot att ta pengar som var fonderade för att överföra dem till vårdsektorn.

I det här fallet har vi visat på att vi har en gemensam uppfattning med flera av de aktuella partierna om hur detta skall genomföras. Sedan överlåter vi – jag upprepar det igen – åt väljarna att ta ställning till hur tyngdpunkten skall ligga i en kommande riksdagsmajoritet.

Jag är helt övertygad om att svenska folket inser att vårdsektorn behöver mer pengar, att det behövs resurser för att klara värden och omsorgen, inte minst på grund av den demografiska utvecklingen. Sverige går till mötes en utveckling fram till år 2010 med 32 % fler människor som är över 85 år. Det är ganska enkelt, Jan Bergqvist, att peka på dessa elementära saker, och jag tror att svenska folket kommer att väga in dem när de går till valurnorna i september nästa år.

Anf. 30 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Ibland får man gå tillbaka i tiden, och jag tycker att det är viktigt att inte Mats Odells historieskrivning blir bestående. Han började med att påstå att vi försökte smuggla in det öppna mandatet på väljarna. Vi var ju väldigt tydliga och tog en mycket smärtsam diskussion om olika

konkreta frågor, t.ex. karensdagar i föräldraförsäkringen där vi fick ta mycket stryk i opinionsbildningen. Sedan har vi ändå inte ens genomfört detta, trots att vi har betalat det politiska priset många gånger om.

Vi underströk verkligen tydligt i valrörelsen 1994 att Sveriges ekonomiska problem var mycket allvarligt och att det krävdes exceptionella åtgärder. Vi sade också tydligt att vi stod inför det överhängande hotet att situationen för barn och ungdomar kunde bli sämre än för den tidigare generationen, vilket skulle vara alldeles unikt i Sveriges moderna historia.

Anf. 31 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Fred, rättfärdighet, solidaritet – ja, jättebra. Varför då inte skära i de militära utgifterna lika mycket som ni skär i resten av staten och öka biståndet? Det är ju faktiskt en ynklighet av den socialdemokratiska regeringen och den socialdemokratiska majoriteten här i riksdagen att göra nedskärningar för de allra fattigaste i världen. Vi har ett proportionellt sett omfattande militärt försvar som vi faktiskt skulle kunna skära ned på lika mycket som vi skär ned när det gäller resten av statsförvaltningen. Det har vi inte gjort. Men vi i Miljöpartiet tycker att vi borde göra det.

Det är högstämda ord vi hör från Jan Bergqvist. Vi från Miljöpartiet, som varken är socialister eller borgerliga, kör ett tredje alternativ. Vi kallar det för det gröna alternativet. I land efter land runt om i världen växer det fram ett annat sätt att se på politiken. För oss är det inte så självklart att tro på dessa högstämda visor. Vi ser på vad ni faktiskt gör.

Problemet med er socialdemokrater är att ni säger mycket som kan låta bra. Men vad gör ni? Vi har ju haft en del förhandlingar och träffat en del uppgörelser med regeringen. Men vi konstaterar att det inte alltid är så att de fullföljs på det sätt som är avsett. Jag tog upp en väldigt viktig sak, nämligen en redovisning av hur det går med miljöskulden. Jag vet att Jan Bergqvist är intresserad av dessa frågor. När vi nu diskuterar den ekonomiska politiken vore det därför intressant att få en redovisning av hur miljötillståndet förändras. Det skulle ge en bild av hur naturkapitalet eventuellt försämras eller förbättras. Vi skulle få en bild av de totala kostnaderna för miljön som uppkommer till följd av den ekonomiska utvecklingen i övrigt. Varför förvägras vi denna bild? Vi får ju bara listor över åtgärder som har vidtagits av regeringen, vilka är helt ointressanta när det gäller att bedöma den totala utvecklingen. Vi tvingas ju att gå ut utanför detta hus till andra institutioner, internationella institutioner, för att få fram bilder, och de är inte vackra. Jag har redovisat dem. De visar att det går bakåt. Varför kan inte socialdemokratin stå för sådana här överenskommelser? Självfallet är vi intresserade av att diskutera med andra när vi märker att vår hittillsvarande samtalspartner fungerar så dåligt.

Vi är också oroliga, och inte så litet heller, när det gäller synen på näringslivet och kopplingen till arbetslösheten. Vi skrev tillsammans med Socialdemokraterna i tillväxtpropositionen att det måste bli en tillväxt på den privata sektorn, att företagen måste få bättre villkor, att vi måste få nya företag, växande små och medelstora företag osv. Men vad har hänt sedan?

Prot. 1996/97:118

11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Anf. 32 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Tillväxten sker i dag framför allt i den privata sektorn. Det är faktiskt så.

Roy Ottosson inledde med att säga att det är ynkligt att även biståndet har blivit föremål för besparingar. Det är ju så att vi har tvingats att göra besparingar över hela fältet, vilket också har inneburit besparingar på biståndet. Men jag tycker att man kanske skall vara litet försiktig med orden och sätta in detta i sitt sammanhang. Vid en internationell jämförelse är Sverige nämligen det tredje landet i världen när det gäller biståndet. Vi skall återgå till enprocentmålet. Nu föreslås ju att vi skall öka andelen från 0,7 % till 0,72 % för att därmed närma oss enprocentmålet.

Det är väldigt lätt att kasta ur sig ord som ynkligt. Men med tanke på att vi faktiskt är det tredje biståndslandet i världen, att vi behåller den positionen och tänker återgå till enprocentmålet, är detta bara att kasta ur sig ord som inte har med de ekonomiska och sociala sammanhangen att göra.

Sedan är det riktigt som Roy Ottosson sade, att jag är mycket intresserad av miljöräkenskaper och av att man redovisar miljöfaktorerna ihop med de ekonomiska frågorna. Det är mycket viktigt. Men vi måste också se till att vi har metoder så att det blir rätt och korrekt. Det är det som är problemet. Det tar tid att utveckla metoder.

Roy Ottosson redovisar siffror från beräkningar av den miljöjusterade nationalprodukten. Det är mer ett räkneexempel än verkliga siffror. Metoderna för att göra en korrekt beskrivning värderat i kronor finns inte. Det pågår ett utvecklingsarbete i Statistiska centralbyrån. Konjunkturinstitutet kommer att avrapportera sitt arbete i en delrapport. Det är på väg åt rätt håll.

Anf. 33 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Låt mig först ta upp det där sista. De faktorer man har räknat på i den miljöjusterade bruttonationalprodukten från Miljöinstitutet här i Stockholm, är ungefär samma belopp som vi använder i miljöavgifter och miljöskatter. Det är ungefär samma underlag som vi har använt i den svenska statliga utredningen. Det är inte speciellt högt eller så. Man kan åtminstone använda det här som minimisiffror för att få en samlad bedömning. Visst kan man välja icke-monetära mått. Man behöver inte sätta pengar på allt. Men det borde finnas en samlad redovisning så att man åtminstone vet varthän det går. Det här är en viktig del av ekonomin som inte ens redovisas i Sveriges riksdag.

Jag måste också, fru talman, så att jag inte glömmer det igen, yrka bifall till några av våra reservationer. Det gäller reservationerna 3, 6, 26, 36, 127 och 147.

Fru talman! Sedan var det detta med arbetstillfällena i den privata sektorn. Ja, det har kommit en del där. Det är inte så konstigt med tanke på den mycket kraftiga depreciering av kronan som vi har haft. Det är den som har gjort att svensk exportindustri har kunnat gå så pass bra. Men det är konjunktorellt. Det är tillfälligt. Det är inte så att det här kommer att bestå om man inte gör mer strukturella förändringar så att villkoren för företagande blir bättre.

Här har det gått väldigt trögt. Många av de föresatser som fanns i tillväxtpropositionen har det inte hänt så mycket med. Det har varit mycket

marginella åtgärder. I stället har den här valperioden på något sätt präglats av olika interna uppgörelser inom socialdemokratien – ledarskapsfrågor, motsättningar osv. – och väldigt litet av att man faktiskt tänkt om och tänkt nytt för att få ett starkare och bättre näringsliv i Sverige, ett näringsliv som kan bära den välfärd som vi alla vill ha.

Ser man på konkreta förslag, kan man t.ex. ta den här förlängningen av arbetsgivarperioden. Den försämrar. Det finns också andra åtgärder som faktiskt försämrar för företagen. Då upptäcker vi att det är lättare att diskutera med de borgerliga partierna kring just de här frågorna. Det är inte ointressant.

Anf. 34 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är ett faktum att företagsklimatet i år är bättre än något tidigare år under 1990-talet, och vi fortsätter att undan för undan förbättra företagsklimatet. Nu ser vi faktiskt en betydande tillväxt i den privata sektorn. Den kan bli ännu större, men det går alldeles tydligt åt rätt håll. Alla resonemang som vi har hört tidigare i debatten om att det går nedåt och bakåt stämmer faktiskt inte. Ser man på verkligheten, så är det tvärtom.

Sedan visade det sig väl i Roy Ottossons inlägg att skillnaden mellan oss inte är att vi har olika uppfattningar om huruvida det är värdefullt att man redovisar miljöfaktorer ihop med de ekonomiska sammanhangen. Det är mycket önskvärt och eftersträvänsvärt. Men det är en helt annan sak om man begär att Finansdepartementet skall redovisa officiella siffror, om det inte har utvecklats metoder som gör att siffrorna är tillförlitliga. Det skulle kunna undanrycka tillförlitligheten i hela det mycket gedigna arbete som utförs i Regeringskansliet när det gäller att redovisa officiella siffror, prognoser osv. Man måste först ha ordning på metoderna, så att man kan säga att detta är siffror som man kan lita på.

Vi är inne i ett utvecklingsskede. Jag har jobbat mycket med detta, och det är svårare än man kanske först tror att få det dithän att den miljöjusterade nationalprodukten kan redovisas i kronor. Det är fråga om ett utvecklingsarbete på minst tio år – kanske ännu mer. Jag har varit ute internationellt och sett hur långt man har kommit i olika länder, och det är samma sak i andra länder. Det finns fortfarande mycket att göra i fråga om metodutveckling.

Anf. 35 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Det här är egentligen inte en replik på vad Jan Bergqvist sade, utan på vad han *inte* sade. Jag ställde en fråga till Jan Bergqvist med utgångspunkt i hans inlägg i Arbetet om att ett svenskt EMU-medlemskap skulle betyda förlorad demokratisk kontroll över penningpolitiken. Min fråga handlade om den här fempartiöverenskommelsen. På vad sätt betyder den ett annat demokratiskt inflytande över penningpolitiken? På vilken punkt skiljer det sig konkret? Eller är Jan Bergqvist lika kritisk mot den här fempartiöverenskommelsen som han i Arbetet-artikeln var mot EMU-medlemskapet?

Jag vill också passa på att ta upp den andra frågan. Den tror jag att jag riktade mer allmänt till de socialdemokratiska företrädarna. Den handlade om detta med att skriva in att Riksbanken skall stödja sysselsättningen

utan att inflationsmålet åsidosätts. Vad betyder det konkret? Kan Jan Bergqvist ge något konkret exempel på att det här skulle ha betytt en annan politik från Riksbanken jämfört med den som har bedrivits?

Jag har uppfattningen att om man t.ex. skulle sätta ett par socialdemokratiska fotbollsstrumpor på Fredrik Reinfeldt i kvällens fotbollsmatch, så skulle det inte betyda att han plötsligt började spela med det socialdemokratiska laget. Jag har en känsla av att det litet grand är samma sak när det gäller det här med att skriva in sysselsättningen som ett slags rubrik. Man ändrar inte på grundkonstruktionen i EMU och i överenskommelsen mellan de fem partierna när det gäller Riksbanken genom att skriva in litet rubriker. Det måste vara något mer konkret och substantiellt. Vad handlar det då om, Jan Bergqvist?

Anf. 36 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är riktigt att jag är kritisk när det gäller den direkta demokratiska kontrollen över den europeiska centralbanken. Jag tycker att det är en svaghet i det här projektet att den kontroll som finns är indirekt. Den tar också, om man tänker på sådana saker som att ändra Maastrichtfördraget, väldigt lång tid. Det är en kritik som jag inte är ensam om. Den har ju framförts förr. Man kan läsa om den i Calmforsutredningen och på många andra ställen. Det är en svaghet med det här projektet.

När det gäller hur vi skall hantera det här i Sverige, är det ju så att vi nu är inne i den andra fasen av den ekonomiska och monetära unionen. Det ställer vissa krav på dem som är medlemmar i EU – också på Sverige. Vi skall göra två förändringar. Vi skall införa ett tydligt instruktionsförbud och vi skall stärka riksbankschefens ställning på det sättet att han inte under löpande mandatperiod kan avsättas på lösa grunder eller av rent politiska skäl. Det är vad som görs nu, och det ser jag som en uppföljning av våra åtaganden i samband med att vi blev EU-medlemmar.

När det gäller den demokratiska kontrollen tycker jag i och för sig att den ordning vi har haft, och har just nu, med ett riksbanksfullmäktige fungerar bra. Men jag tror också att den nya organisation som är föreslagen kommer att fungera bra. Det finns en demokratisk kontroll genom att det är riksdagen som utser riksbanksfullmäktige, och det demokratiskt valda riksbanksfullmäktige utser i sin tur riksbankschef och direktionsmedlemmar. De följer upp verksamheten, fastställer hur vinsten skall användas och är indragna i en kontrollverksamhet och insynsverksamhet. Även ordföranden och vice ordföranden i riksbanksfullmäktige får närvaro- och yttranderätt vid direktionens möten.

Anf. 37 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Även enligt fempartiöverenskommelsen ändrar man ju på grundläggande punkter när det gäller t.ex. instruktionsförbudet. Riksbanken får med de här nya reglerna t.ex. inte ta några som helst intryck av vad vi säger i exempelvis den här typen av debatter. Att man sedan har litet ändringar i fråga om det rent formella, har ganska liten betydelse. Återigen efterlyser jag det konkreta innehållet. Kan Jan Bergqvist ge något exempel på ett ekonomisk-politiskt läge där den här nya konstruktionen skulle betyda något annorlunda jämfört med om vi fullt ut var med-

lemmar i EMU eller jämfört med nuvarande situation? Jag vill alltså ha litet konkretion i det hela.

Till sist: Det är naturligtvis bra att det riktas kritik från olika socialdemokrater mot denna konstruktion. Men varför driver de inte detta vid regeringsförhandlingarna? Det kanske jag skall fråga Erik Åsbrink. Jag har inte sett ett spår av att man aktivt har drivit dessa frågor om att ändra på själva konstruktionen av EMU. Detta är något slags allmän debatt som pågår framför allt i medierna, men den ger inga konkreta spår i det faktiska förhandlingsarbetet.

Anf. 38 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag kan nog ge något sådant exempel om jag får tid och möjlighet att fundera över det, men jag är inte säker på att jag kan göra det på rak arm.

Jag vill däremot säga att det verkar som om Johan Lönnroth resonerar som om vi skulle strunta i våra avtalsenliga förpliktelser. Vi kan välja att gå med i den tredje fasen eller inte genom ett riksdagsbeslut. Men när det gäller den andra fasen, som vi redan är inne i, är alla EU-stater, utom Storbritannien som har fått ett direkt undantag, skyldiga att göra förändringar på dessa två punkter. Jag ser därför inget alternativ. Om Sverige skulle säga att vi har internationella åtaganden men att vi inte bryr oss om dem, måste det i så fall vara en speciell situation.

Anf. 39 PER-OLA ERIKSSON (c):

Fru talman! Jag har med intresse lyssnat på debatten som har pågått i snart tre timmar. Men jag vill också uttrycka att jag känner en oro över den mångmiljardrullning som en del debattörer ägnar sig åt. Många tycks ha glömt de svåra åren då vi hade ett stort budgetunderskott och var i bankirernas händer.

Den ekonomiska utvecklingen har en avgörande betydelse för sysselsättningen och välfärden i ett land. Utan en stabil ekonomisk bas kan Sverige inte ha ett bra näringsklimat och en hållbar välfärd, och hela samhället hamnar på defensiven, och tillväxten hämmas.

Glädjande nog finns det nu många tydliga tecken på hur ekonomin förbättras. Sju år med ekonomiska problem och budgetunderskott är på väg att vändas till balans och budgetöverskott. Det mödosamma, ofta smärtsamma, men ack så nödvändiga arbetet med att få en sund svensk ekonomi är på väg att föras lyckligt i hamn. Det skapar då utrymme för att vi skall kunna vidta aktiva åtgärder på många områden. Vi övergår från defensivt sparande till offensivt satsande. Och Centerpartiet har mer än något annat parti under 1990-talet tagit ansvar för att vända utvecklingen och för att nå budgetbalans och överskott.

Som ett minnesord till vännen Anne Wibble skulle jag vilja säga följande. För några år sedan hade vi ett stort budgetunderskott, och det var under den tid då Anne Wibble hade ansvaret för finanserna. 1994 lånade Sverige drygt 230 miljarder kronor. I år är lånebehovet, enligt de prognoser som har kommit, 0–10 miljarder kronor, om man skall tro Riksgäldskontoret. Borde inte en f.d. finansminister känna glädje över en sådan positiv utveckling för landets ekonomi i stället för att ösa galla över en del saker, vilket Anne Wibble har gjort här tidigare i dag?

För Centerpartiet är det viktigt att värna skolan, vården och omsorgen. Därför är det bra att vi nästa år har råd att tillföra 8 miljarder kronor till kommuner och landsting och redan i år kunna frigöra pengar så att vi kan ge kommuner och landsting 4 miljarder kronor och fördela dem på ett sådant sätt att det står i relation till ålderspyramiden i olika delar av landet. Det understryker vår omsorg om kärnverksamheterna i kommunerna, framför allt skolan och vården.

Jag noterade att Anne Wibble tidigare i dag sade att Folkpartiet placerar vård och skola högt. Det tycker jag är bra. Det är bra att det är så i ett välfärdssamhälle. Men hur kan då samma person, tillsammans med Moderata samlingspartiet, vars politik ligger mil ifrån det som Anne Wibble säger sig stå för, ställa sig bakom en reservation om riktlinjer för den ekonomiska politiken? Detsamma gäller Mats Odell. Reservation 1 som handlar om den s.k. gemensamma linjen är, enligt mitt sätt att se, prov utan värde.

Vi går nu vidare med en utbildningssatsning som kommer hela landet till del. Det är viktigt att vi höjer utbildningsnivån i landet, så att vi kan möta konkurrensen från andra länder men också för att kunna skapa gynnsamma förutsättningar för ökad sysselsättning och tillväxt. Totalt tillkommer fr.o.m. detta år och under de närmaste åren 60 000 nya platser framför allt vid de små och medelstora högskolorna. 140 000 platser tillförs vuxenutbildningen, och 9 000 platser inrättas i den nya och framgångsrika kvalificerade yrkesutbildningen – lärlingsutbildningen startar.

En utveckling av kunskapssamhället runt om i Sverige bidrar till en bättre regional balans. Det skapar bättre förutsättningar för att hela Sverige skall kunna leva och utvecklas. Och satsningen på de mindre högskolorna är faktiskt en av de mest effektiva regionalpolitiska åtgärderna. Ökade forskningsresurser bidrar i sin tur till förnyelse av näringslivet. I en tid av allt snabbare förändringar vill Centerpartiet ge människor möjlighet till ett livslångt lärande.

Men för att kunna möta framtidens krav krävs en ordentlig kretsloppsanpassning av samhällets olika delar. Därför medverkar Centerpartiet aktivt för att en sådan utveckling skall komma till stånd. Det har anslagits pengar för kretsloppsanpassning av infrastrukturen. Under de närmaste åren anslås 5,4 miljarder kronor till det som kallas det hållbara Sverige.

Vi har fattat beslut om att inleda kärnkraftsavvecklingen. 9 miljarder kronor satsas under de närmaste åren för att påskynda omställningen till ett kretsloppsanpassat energisystem. Mot den politiken, som hör framtiden till, står Bo Lundgrens hyperkonservativa syn på energipolitiken ordentligt fastkedjad vid kärnkraften.

Med en sund ekonomi vill vi åstadkomma ekonomisk tillväxt och fler jobb i framför allt den privata sektorn.

Jag läste för en knapp månad sedan The Economist, där man konstaterade att Sveriges företagsklimat, trots vad man ibland kan höra här hemma i debatten och vad vi även har hört här i dag, har förbättrats mycket kraftigt. Av 58 undersökta länder har Sverige klättrat från den artonde till den tionde platsen. Man understryker i undersökningen vår remarkabla statsfinansiella förbättring, som ger lägre räntor, stabilt låg inflation och en starkare valuta.

En god affärsidé är långt mer värd i dag än för två år sedan. Sverige har en låginflationsekonomi. Det främjar produktiva investeringar i för-

hållande till spekulaton, som vi i Sverige tidigare alltför länge har varit vana vid. Under överhettningen i slutet av 1980-talet och i början av 1990-talet var ju situationen den omvända. Det resulterade i kris. Krisen har nu förbytts i en förtroendechock för Sverige som nation. Det är en förtroendechock som Anne Wibble för något år sedan efterlyste. Jag tror att det är viktigt att vi slår vakt om den nya situationen.

Goda ekonomiska förutsättningar för Sverige som nation stärker också de företag som verkar i vårt land.

Vi i Centerpartiet vill åstadkomma ett företagsklimat som är än mer gynnsamt. Vi är övertygade om att det är främst i det privata näringslivet som de nya jobben måste skapas. Samtidigt har det under saneringsperioden inte varit möjligt att sänka skatter på bred front. Om det skulle ha skett skulle det ha skadat ekonomin och urholkat förtroendet för den ekonomiska politiken. Det hade lett till en mer instabil finansmarknad med högre räntor som följd och därmed också ökade kostnader för företagen och inte minst för de mindre företagen, där räntebördan ofta är en stor del av utgifterna.

Trots ett knappt ekonomiskt utrymme har företagen genom Centerns och Socialdemokraternas medverkan fått skattesänkningar. Arbetsgivaravgifterna har sänkts. En kraftig lättnad av dubbelbeskattningen har gjorts, vilket framför allt gynnar kunskapsintensiva tillväxtföretag.

Vi har återinfört kvittningsrätten för att just stimulera nyföretagande. De ca 200 000 fämansbolagen i Sverige får skattelättnader. Det finns konkreta förslag i vårpropositionen, som finansutskottet nu ställer sig bakom. Det visar med andra ord att vi förmår prioritera åtgärder för ökad sysselsättning och bättre villkor för företagande även under svåra omständigheter.

Vi vill gå vidare och förbättra villkoren för landets företagare, men det får aldrig ske på bekostnad av den ekonomiska basen. Om vi kan betala av på statsskulden och få ned statsskuldräntorna minskar statens årliga räntekostnader. Då kan vi göra mer för att stimulera förnyelse och tillväxt.

Sverige har i dag en statsskuld på drygt 1 400 miljarder kronor. Det motsvarar ca 170 000 kr per varje svensk, ung såväl som gammal. Bara räntorna på statsskulden uppgår till i storleksordningen 100 miljarder kronor per år. Räntekostnaderna betyder alltså att Sverige har utgifter på i storleksordningen 2 miljarder varje vecka. Varje vecka som går måste Sverige punga ut 2 miljarder bara för att betala räntorna på statsskulden. Det skulle kunna åstadkommas många reformer bl.a. på skatteområdet, för företagandet och i välfärdssystemet om vi inte hade haft dessa ränteutgifter.

Därför är målet om ett överskott i statens budget så viktigt för att vi skall kunna minska statsskulden och för att Sverige till slut skall kunna bli skuldfritt. Jag tycker att det är bra att Folkpartiet har ställt upp på målet om överskott, men jag tycker att det är mindre bra att andra partier inte inser värdet av att betala av på statsskulden. Målet måste vara att nettoskulden år 2010 skall vara borta.

Från Centerpartiets sida tror vi på ett dynamiskt och konkurrenskraftigt svenskt näringsliv som det huvudsakliga receptet för att råda bot på arbetslösheten. Vi måste erkänna att det inte finns någon mirakelmedicin

mot arbetslösheten. Det krävs en rad olika åtgärder, och en mängd faktorer måste samverka som vi inte heller alltid kan påverka som politiker.

Lönebildningen har en avgörande betydelse för att vi skall kunna pressa tillbaka arbetslösheten. Om lönebildningen slår fel kommer Sverige att prissätta sig ur marknaden. Ansvaret för att hantera detta åvilar främst arbetsmarknadens parter. Sverige har inte råd med högre löneökningar än våra främsta konkurrentländer. Det ser dock ljusare ut på det området än tidigare. Vi välkomnar att fler och fler parter på arbetsmarknaden inser allvaret och hoppas också att de är beredda att ta sitt ansvar för att bekämpa arbetslösheten.

Arbetslösheten är dagens största problem. Därför måste kampen mot arbetslösheten vara prioriterad. Men det är också viktigt att åtgärderna riktar sig till de grupper som har den svåraste situationen och som har det svårast att få pengarna att räcka till. De sänkta räntorna, som möjliggjorts genom saneringen av statsfinanserna, har en mycket träffsäker fördelningspolitisk profil. De som har minst tjänar mest och tvärtom. Hög inflation är också en fiende för dem som har små ekonomiska marginaler. Nu har vi låg inflation, vilket ur fördelningspolitisk synpunkt är en riktig politik. Den sänkta matmomsen har likaså en stor betydelse för att minska hushållens kostnader och få pengarna att räcka till mer. Därför är det förvånande att det finns partier i riksdagen som med berättad mod är beredda att höja matkostnaderna för hushållen. Det innebär att det slår hårdast mot de människor och de hushåll som har de minsta ekonomiska marginalerna.

I höst skall riksdagen ta ställning till ett svenskt medlemskap i EMU. Nu vet vi också alla partiernas inställning. Centerpartiet, som är ett decentralistiskt parti och som vill föra makten närmare individen med större valfrihet och mera av lokal demokrati, har klargjort sin inställning. EMU är ett storskaligt projekt som skulle flytta stora delar av den ekonomiska och politiska makten från folket. Vi vänder oss därför mot detta och säger nej till ett svenskt medlemskap i den ekonomiska och monetära unionen.

Vi gör det därför att vi vet att EMU-projektet rymmer betydande risker för att EU utvecklas mot en mer federal sammanslutning och att vissa regioner får svåra arbetsmarknadsproblem till följd av EMU-projektet. Det riskerar i sin tur att minska förtroendet för demokratin. Centerpartiet står för en stark ekonomi, utanför EMU.

Det är intressant att se hur olyckskorporna har kraxat och sagt att om inte Sverige deklarerar att vi skall gå med i EMU kommer räntan att sticka i väg, kronan försvagas och börsen skadas. Alla de som varnat för detta har fått fel. Det finns ingenting som tyder på att räntorna skulle stiga, kronan försvagas eller börsvärdet äventyras med utanförskap. Det har den senaste tidens utveckling tydligt visat.

Fru talman! Med detta yrkar jag bifall till finansutskottets hemställan, som Centerpartiet står bakom.

Anf. 40 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag tänkte säga enbart positiva saker i denna replik. På så vis spar vi litet tid, för då behöver inte Per-Ola Eriksson gå upp och svara på repliken.

Först skall jag säga att jag inte glömt när vi var i bankirernas händer. Jag har inte heller glömt när de stora och tunga besluten om 70–80 mil-

jarder i budgetsaneringen togs på hösten 1994. Olof Johansson skrev vid nyåret 1994/95 att vi inte skulle vänta oss något tack. Men jag tillåter mig faktiskt, efter att ha hört Per-Ola Erikssons hyllningar av budgetsaneringen och dess effekter, att uppfatta det som ett senkommet tack också till oss för att vi ställde upp. Jag uppfattade det så att Per-Ola Eriksson och Centerpartiet nu i efterhand godtagit den stora och kraftfulla budgetsanering som genomfördes hösten 1994. För detta skulle jag vilja rikta ett litet tack till Per-Ola Eriksson och Centerpartiet.

Anf. 41 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Fru talman! Johan Lönnroth är alltid en stimulerande person att debatera med. Jag skulle vilja säga att det hade varit bra om Johan Lönnroth hade orkat hålla ut när det gäller att ta de svåra besluten, att spara och inte bara göra som hösten 1994, som mest ägnades åt skattehöjningar. Jag tror att det hade varit bra för landet om Johan Lönnroth hade haft litet mera råg i ryggen, men det hade han inte. Vi hade ingen större nytta långsiktigt av det arbete som Vänsterpartiet bedrev hösten 1994. Den vänstersvängen och det gästspelet i budgetsaneringsarbetet har vi fått korrigera därför att det gick snett. Förtroendet för Sverige försvagades.

Jag är ledsen, Johan Lönnroth, att jag så här näst sista dagen av vår riksdagen inte kan dela ut beröm på det sätt som Johan Lönnroth kanske hade önskat.

Anf. 42 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Det var inga lätta beslut. Skattehöjningar är inga lätta beslut. Vi tycker inte om att höja skatter på det sätt som gjordes. Det var faktiskt inte bara skattehöjningar.

Det var stora besparingsbeslut som fattades hösten 1994 och som ni röstade emot. Om inte vi hade ställt upp, Per-Ola Eriksson, hade inte budgetsaneringsplanen kunnat genomföras. Då hade landet antingen varit oerhört kraftfullt socialt nedrustat eller så hade det varit en djup statsfinansiell kris.

Vi hade olika åsikter om hur budgetsaneringen skulle fortsätta. Vi tyckte att det inte var rimligt att sänka matmomsen och i stället ordna finansieringen genom att sänka nivån i a-kassan. Vi tyckte att det blev en orimlig fördelningspolitisk profil.

I grunden kan Per-Ola Eriksson och Centerpartiet inte komma ifrån faktum att de mycket tunga och svåra beslut som fattades hösten 1994 har varit och fortfarande är av en helt avgörande betydelse för den totala budgetsanering som Per-Ola Eriksson håller lysande blomstertal för. Jag tar till mig av hyllningstalen å Vänsterpartiets vägnar.

Anf. 43 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Per-Ola Eriksson var orolig för att en del debattörer talade om något slags miljardrullning. Jag vet inte om han riktade sig till mig eller andra. Kristdemokraternas motion innebär en sänkning av skatetrycket med ca 15 miljarder. Samtidigt har vi ett utgiftstak för den offentliga sektorn som ligger ca 15 miljarder under regeringens och Centerpartiets.

Jag noterar också att Per-Ola Eriksson talar om att det är viktigt att värna vården, omsorgen och skolan. Det är ju Centerpartiet och Socialdemokraterna som har genomfört de besparingar – eller om man så vill, nedskärningar – som har gjorts. Jag har full respekt för det ansvarstagandet. Men det är ändå viktigt att hålla det i minnet.

Per-Ola Eriksson säger att reservation 1, som är gemensam för Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna, är ett prov utan värde. Han tar avstånd från reservationen. Vad är det i den reservationen som är så anstötligt? Är det att finanspolitiken måste vara stram? Är det att skattepolitiken måste inriktas på att sänka det totala skattetrycket? Är det att välfärdspolitiken bygger på hög tillväxt? Är det att privat ägande och privat sparande är viktigt för att värna tillväxten? Är det att penning- och valutapolitiken bygger på fempartiuppgörelsen om Riksbankens ställning, där även Centern var med? Det skulle vara intressant att få veta vad det är som är så svårt att svälja i den här fempartiuppgörelsen.

Tycker Per-Ola Eriksson, när han säger att det för Centern är viktigt att företagsklimatet blir än mer gynnsamt, att det är bra att de 28 dagarna i arbetsgivarperioden i sjukförsäkringen finns kvar? Det skulle vara bra att få ett konkret svar på den frågan.

Anf. 44 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! När man läser reservation 1 och gör jämförelser med de följande reservationerna från andra partier, märker man snabbt att de vackra orden i reservation 1 rimmar föga med de konkreta förslag som Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna har ställt sig bakom i olika avseenden. Jag tror att Mats Odell menar allvar när han talar väl för vården, omsorgen och för all del också skolan. Men då måste Mats Odell förklara för mig hur det går ihop med de ställningstaganden som Moderata samlingspartiet gör i betänkandet. Där nedrustas just vården, omsorgen och skolan och går emot de resurser som vi och Socialdemokraterna – med stöd av Folkpartiet – tillför sektorn.

De vackra orden i reservationen borde rimligtvis vara i harmoni med det övriga. Men så är det inte. Därför är det prov utan värde, Mats Odell.

Anf. 45 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Per-Ola Eriksson svarade inte på frågan om han tycker att det är bra med de 28 dagarna. Jag återkommer till den frågan.

Reservation nr 1 handlar om hur vi skall kunna få ekonomin att växa, hur vi skall få ett mer företagsvänligt klimat. Där har Centerpartiet uppenbarligen svårt att ställa upp på att det skall vara en stram finanspolitik, att skattepolitiken skall inriktas på att sänka det totala skattetrycket, att välfärdspolitiken bygger på hög tillväxt osv.

Jag kan inte någonstans i vår reservation se någonting som går mot receptet att få en växande kaka. Jag noterar att Per-Ola Eriksson säger att detta är ett prov utan värde. Jag har gått igenom listan av reservationer. Det finns icke en enda – rätta mig om jag har fel – centerpartistisk reservation fogad till detta betänkande. Centern är ett parti utan reservationer till den socialdemokratiska politiken. Jag tycker att det är beklagligt om det också gäller de 28 dagarna i sjukförsäkringen.

Var det så, Per-Ola Eriksson, att Centerpartiets representanter i går i kammaren röstade för att detta skall genomföras? Stämmer det? Är ni så lydiga? Sitter ni så still i den socialdemokratiska båten att ni inte har en enda reservation till betänkandet? Sitter ni så still att ni går på denna företagsfientliga politik? Varför har inte Per-Ola Eriksson drivit på och sett till att utnyttja sin starka ställning i kammaren för att tillgodose det oerhört starka kravet från företagarna? Det står skrivet i eldskrift vid varje kontakt och uppvaktning att den här politiken gör att så många människor hålls i arbetslöshet, att man inte vågar anställa och expandera. Svara på den frågan, Per-Ola Eriksson!

Anf. 46 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Mats Odell vet lika väl som jag och alla andra i kammaren att sjuklöneperioden hade en gång i tiden sin inspiration hos Arbetsgivareföreningen. Det var ett viktigt krav från Arbetsgivareföreningen som senare fördes vidare.

Småföretagen har fått arbetsgivaravgiften sänkt. Det bästa vore ju att arbetsgivarna och de fackliga organisationerna enas om ett avtal om sjukförsäkring. Vi vet att sådana diskussioner pågår. Det finns partier i riksdagen som ofta talar om privatisering av försäkringar. Mats Odell brukar höra till det blocket. Att socialisera sjukförsäkringen är inte Centrerns förstahandsval. Det bör Mats Odell veta.

Sedan var det reservationen. Mats Odell vet att vi har en uppgörelse med regeringen. Förhandlingen skedde innan propositionen lades fram. Man brukar normalt inte reservera sig mot ingångna avtal. Har man fått igenom sin politik i en förhandling, står man för det. Centern står för ord, och vi fullföljer dem. Mats Odell vill tydligen att vi skall bryta ingånget avtal och reservera oss. Det tycker jag är dålig stil, Mats Odell.

Jag tycker faktiskt att det är bättre att bilda majoritet än att tvingas skriva reservationer. Man bygger inte ett samhälle på reservationer.

Anf. 47 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Jag tänkte ta upp frågan om sjuklöner. Det faller sig rätt naturligt efter det Per-Ola Eriksson har sagt. Jag vill försiktigt nämna ett sanningsenligt påstående. LO och SAF har i upprepade uttalanden sagt att de 28 dagarna är skadliga för företagsamheten. De har försiktigt och försynt påpekat att det vore väldigt bra om regeringen och Centerpartiet tänkte om på den punkten. Om Per-Ola Eriksson vill åberopa något fackligt engagemang i frågan, finns det två parter som för en gångs skull är överens och inte tycker det som Centern och regeringen tycker. Men de tycker som vi från den borgerliga sidan tycker, nämligen att det är välmotiverat att inte nedvärdera, öka riskerna och kostnaderna i småföretagandet på det sätt som regeringen och Centerpartiet gör.

Jag uppmanades av Per-Ola Eriksson att känna glädje över budgetsäneringen – jag förmodar att det var den han menade. Men jag skulle vara väldigt mycket gladare om jag inte hade så mycket bekymmer för Per-Ola Erikssons räkning. Jag kan nämligen inte förmå mig att vara så förbaskat enögd som Per-Ola Eriksson uppenbarligen är.

Jag nämnde redan i mitt inledningsanförande att 110 000–120 000 fler människor är utan jobb nu sedan Centern och Socialdemokraterna

började samarbeta. Det är ju ett katastrofalt resultat! Under tiden har ekonomin vuxit osv., så det har alltså inte rått depression i landet.

Per-Ola Eriksson talade om de mest utsatta, som han ville värna. Det är ju alldeles fel! Ni skär i handikappreformen, ni försämrar assistentersättningen, ni minskar biståndet och ni slår hårt mot änkepensionerna. Det är ju verkligen motsatsen till att värna de utsatta och dem som har det svårast.

Hur någon, ens Per-Ola Eriksson, kan vara glad över detta är mig en gåta. Det skall bli intressant att höra en kommentar till detta. Jag tycker att man skall vara väldigt bekymrad.

Anf. 48 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag förstår mig inte riktigt på Anne Wibbles resone-mang. Hon säger att LO och SAF uppvaktar. Men borde inte så starka organisationer som dessa kunna sätta sig ned och tillsammans hitta en lösning i stället för att bara uppvakta? Det finns möjligheter att träffa överenskommelser om försäkringslösningar. Borde inte sådana starka parter kunna lösa detta?

De sänkta arbetsgivaravgifterna är väsentligt mycket mer värda än kostnaderna för sjuklöneperioden för det enskilda småföretaget, och det vet Anne Wibble. Men nu har hon tillsammans med en del andra hittat en fråga som de hänger sig fast vid, därför att det inte biter med de andra frågorna. Därför tjar de om denna fråga. Jag för ofta diskussioner med småföretagarna om de här frågorna, och jag kan konstatera att psalmerna inte alltid sjungs likadant på det enskilda företaget som hos de olika intresseorganisationerna.

Under de senaste åren har det skett, och sker, en ökning av antalet anställda inom den privata sektorn. Däremot har det skett en betydande nedgång av antalet anställda inom den offentliga sektorn, inte minst inom sjukvården och omsorgsverksamheten. Nu kan vi bromsa detta genom de satsningar som görs.

Jag vill gärna ge en eloge till Anne Wibble för att hon mäter sig ur det moderata greppet på den punkten och ställer upp för mer resurser till vård, omsorg och skola. Det är bra. Men jag vill också ställa en fråga till henne: Hur rimmar detta med att sedan skriva ihop sig med Moderata samlingspartiet, som vill gå rakt motsatt väg? Anne Wibble måste välja sida till slut.

Anf. 49 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Jag tar det sista först. Jag skulle kunna vända på frågan: Hur rimmar det att vara överens med Socialdemokraterna som vill ha 80 % i sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar medan Centerpartiet inte vill ha någon inkomstrelation alls, utan någon sorts lika grundbelopp för alla individer? Det innebär långt mycket större skillnader, Per-Ola Eriksson. Om ni håller ordning på era meningsmotsättningar skall vi i Folkpartiet nog se till att i ett annat alternativ klara en väldigt bra vård, omsorg och skola.

Per-Ola Eriksson är egentligen ganska konstig. Först har regeringen med Centerns goda minne genomfört skatteökningar och försämringar för företagandet och för arbetstillfällena i landet med 65–70 miljarder kro-

nor. Sedan berömmar man sig av att ha insett att detta var fel, och sänker beloppet med 5–6 miljarder kronor. Sedan skall man ha beröm för detta! Det går faktiskt inte hem. Det finns ingen som låter sig luras på det sättet.

I fråga om sjuklöneperioden är det regeringen och Centerpartiet som har ställt till det hela. Därför får faktiskt regeringen och Centerpartiet också se till att rätta till det. Så enkelt är det. Min raka fråga är: Är ni inom Centerpartiet beredda att vara med på att rätta till det som ni själva har ställt till med?

Anf. 50 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att Anne Wibble skall sprida myter eller begå falsk vittnesbörd mot sin nästa. I Centerpartiets valprogram 1994 står det nämligen att ersättningen i sjukförsäkringen skall vara 80 % osv. Sedan har man av ekonomiska skäl under den här mandatperioden tvingats att göra en korrigering. Pengarna räckte inte till. När nu ekonomin förbättrats finns möjlighet till en återgång. Centerpartiet vill långsiktigt ha ett reformerat system där en inkomstrelaterad del ingår. Det vet Anne Wibble. Jag tycker att det är litet synd att en före detta finansminister faller för de egna argumenten och sprider myter om andra.

Det är också en myt att vi har höjt skatterna för företagen. Sedan Centerpartiet började samarbeta med Socialdemokraterna våren 1995 har vi sänkt skattetrycket på näringslivet. Vi har medverkat till den ena reformen efter den andra som har lett till att vi i dag har ett lägre skattetryck på företagandet. Om det har skett någon skattehöjning så var det hösten 1994 – och Anne Wibble vet att Centerpartiet inte var med i det arbetet.

Anf. 51 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Per-Ola Eriksson talade om miljardrullningar. Jag förstår att hans oro gäller de ungefär 20 miljarder som en förtida avveckling av Barsebäck kostar, förutom miljökostnaden för oss nere i Sydsverige när det skall brännas fossila bränslen i stället.

Han talade också om nedrustning av sjukvården och motsvarande. Anne Wibble tog upp en aspekt på detta, och jag kan ta en annan. Köerna börjar växa i sjukvården igen. En gång i tiden var man inom Centern för en vårdgaranti. Det är man alldeles uppenbart inte längre. För oss moderater är det oerhört centralt att kärnuppgifterna i det offentliga åtagandet sköts väl. Det gäller sjukvård, omsorg, undervisning och för den delen rättstrygghet. Det finns redan resurser som kan användas för att klara av de här områdena. Behövs det mer resurser till sjukvård så får landstingen klara ut det och ta fram de resurserna, som nu används till andra saker än till just sjukvård – det är den politik som Moderaterna står för. Per-Ola Eriksson ger landstingspolitikerna mer pengar. Det ger inte samma resultat för sjukvården.

Jag vill ställa en fråga om sjuklöneperioden. Centern kan avgöra det hela här i riksdagen, och se till att det blir en halverad sjuklöneperiod återigen. Det är riksdagen som har fattat beslutet. Per-Ola Eriksson kan avgöra detta. Ge nu ett besked! Är ni beredda att ta detta ansvar och inse att ni gjorde fel?

Jag känner i likhet med Anne Wibble sorg. Det gäller den budgetsanering som en gång i tiden också Centern var med om att genomföra. Den

Prot. 1996/97:118

11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

innebar åtgärder för ungefär 90 miljarder kronor, men inte skattehöjningar som försämrade företagens möjligheter att erbjuda nya jobb. Tvärtom lade den grunden för att vi efter 80-talsproblematiken skulle kunna få en växande ekonomi återigen, till dess att det hela bromsades upp hösten 1995. Jag känner sorg över att detta byttes mot den skattehöjningsexplosion som Centern står bakom.

Titta på sjuklöneperioden! Det är en sak. Försämrade inbetalningsregler för skatt är en annan, som vi har fattat beslut om i riksdagen nu. Fler exempel är den nya arbetsgivaravgiften på 2,6 %, dvs. en nettohöjning med 1 ½ %, och egenavgifterna som höjs med tre procentenheter. Detta drabbar främst låginkomsttagare och höjer skatten på arbete. Fastighets-skatten höjs.

Är Per-Ola Eriksson stolt över dessa skattehöjningar som Centern står bakom?

Anf. 52 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att Bo Lundgren skall tala om pengarullning och skylla på andra. Är det något parti som har satsat fel när det gäller energipolitiken så är det faktiskt Moderata samlingspartiet, som är fastkedjade vid ett ålderdomligt energislag som dessutom är miljöfarligt och inte hör framtiden till. Det är ett ordentligt konservativt synsätt att vara så fastlåst vid att kärnkraften skall fortsätta att drivas som Bo Lundgren är.

Sedan vill jag tala om för Bo Lundgren vilka åtgärder vi har vidtagit de senaste åren för att förbättra företagsklimatet och sänka skatter. Först och främst har vi återinfört kvittningsrätten som Vänsterpartiet var med och avskaffade hösten 1994. Nu har vi återinfört den. Det borde glädja Bo Lundgren. Vi är tillbaka på den ruta där vi stod under den förra mandatperioden. Vi tar inte ut förmögenhetsskatt på O- och OTC-listade aktier. Vi har lindrat dubbelbeskattning för onoterade företag. Vi har ingen dubbelbeskattning på ekonomiska föreningar. Vi har reducerat stämpelskatten. Vi har gjort ett mångmiljardprogram för företagandet. Det är framför allt riktat till de riktigt små företagen genom sänkta arbetsgivaravgifter. Nu genomför vi också lättnader i reglerna för fåmansbolagen. Detta är en riktig väg.

Vi kan också fortsätta på den vägen, men det skall också finansieras med egna pengar. Vi skall inte åka till Wall Street eller någon annanstans för att låna pengar till skattesänkningar och sedan betala dyra räntor på dessa pengar. Det är icke bra för svenskt näringsliv och för småföretagen. Gunnar Hedlund pläderade för lägre räntor på 60-talet. Det var rätt då, det är rätt nu och vi driver hans politik.

Anf. 53 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Man kan se ganska klart att det är en mycket gammal politik.

Per-Ola Eriksson var ju ordförande i finansutskotten under den förra mandatperioden. Han deltog i regeringens överläggningar som gruppleddare för Centerpartiet. Inte släppte väl Centern och Per-Ola Eriksson igenom någonting som var ofinansierat då? Det kan jag inte tänka mig. Så var det ju inte heller. Den slopade dubbelbeskattningen finansierades t.ex.

genom att bolagsskatteuttaget i övrigt blev högre än annars, dvs. inom ramen för företagsbeskattningen, på grund av den statsfinansiella situationen. Det vet ju Per-Ola Eriksson.

Det kan ändå vara intressant att titta på några aspekter på hur man kan slösa med pengar. Nu talar vi om en förtida avveckling av två säkra kärnkraftsreaktorer. Det är ett slöseri som innebär att 20 000 miljoner kronor, som kunde ha använts till något annat, nu skall ersätta detta politiska vainsinne. Det kan väl inte Per-Ola Eriksson kalla annat än miljardrullning, och dessutom ofinansierad sådan? Till detta kommer de negativa miljöaspekter som jag talade om. Dessa kommer vi främst att märka i Sydsverige. Dessutom kommer energipriset att höjas, och det kommer att uppstå problem för de hushåll som har direktverkande el. De kommer att få kostnader för att byta system. Detta är Per-Ola Eriksson stolt över.

Låt mig gå tillbaka till företagandet. Det var intressant att höra – jag antar att de flesta lade märke till det – hur Per-Ola Eriksson berömde sig om att han i vissa avseenden lyckades föra tillbaka politiken till det som var bra förut, bl.a. den skattepolitik som han och jag en gång i tiden var överens om. Då var det bra. Jag tycker också det. Det var roligt att Per-Ola Eriksson erkänner det.

Men hur långt har ni kommit? Vad är det ni står bakom egentligen? Ni har ju valt att göra upp om allting. Ni har lindrat dubbelbeskattningen, men den finns här. Vi hade en enkelbeskattning, men nu har vi en dubbelbeskattning. Det står ni bakom. Vi hade en förmögenhetsskatt som t.o.m. slopades. Från början, år 1991, hade vi ingen beskattning på O- och OTC-listade aktier. Nu berömmar ni er om att den är kvar. Det är bra att den är kvar. Det tycker jag också, men förmögenhetsskatten finns där. Dessutom har vi den A-listeproblematik som finns.

Den viktiga frågan till Per-Ola Eriksson är: Är ni beredda att medverka till att halvera sjuklöneperioden? Svara ja eller nej! Vi kan göra det gemensamt i riksdagen snabbt.

Anf. 54 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill ställa en rak fråga till Bo Lundgren. Han kan inte svara på den nu, men det finns väl moderater senare i debatten som kan svara på den. Han har sagt att man skall ge 20 miljarder till Sydkraft. Jag frågar: Vems pengar är det? Är det egna, eller hur tänker han?

Jag tycker att han rör sig litet vårdslöst med beloppen.

Sedan har Bo Lundgren, liksom många andra moderater, litet otur. Han talar om att elpriset skall stiga. Vi har ju faktiskt nu ett lägre elpris än tidigare. Många talar om att vi den närmaste tiden kommer att få fortsätta prissänkningar.

När jag tittar på Moderaternas politik och Bo Lundgrens efterlämnade reservationer är det intressant att se vilken liten känsla man har för vården, omsorgen och skolan. Enligt Bo Lundgren och många andra har vi vårdköer i samhället, men de är inte bredda att ställa upp och tillföra pengar till just vården och omsorgen. Jag tycker att det är betecknande.

I stället vill Bo Lundgren sprida pengarna till skattesänkningar för de människor som har de bästa ekonomiska villkoren. Detta, Bo Lundgren, är en politik som är felaktig ur fördelningspolitisk synpunkt och som Centerpartiet icke kan ställa upp på.

Prot. 1996/97:118
11 juni

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

Anf. 55 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Det finns många frågor man skulle vilja ställa till Per-Ola Eriksson och Centern. Det är inte alltid lätt att få en klar bild av vad de egentligen vill ha för politik.

Ta t.ex. det sista han nämnde här. Han berömde sig om sjunkande elpriser. I andra sammanhang säger sig Centern vara för en skatteväxling för miljön som innebär att man höjer skatterna på just energi, dvs. bl.a. el, och i stället sänker dem på arbete, vilket innebär att elpriset stiger samtidigt som priset på arbetskraft sjunker. Vad vill egentligen Centern?

Man kan också fråga sig om Centern, som i en del sammanhang säger sig vilja ha en stark miljöprofil, är nöjda med de stora neddragningarna på Naturvårdsverket. Det handlar om exempellöst stora neddragningar på 25 % på några år. Man slaktar stora delar av de viktiga miljöprogram som vi har, t.ex. miljöundersökningar för att vi över huvud taget skall veta hur miljötillståndet ser ut. Vi får inte ens in grundfakta längre på samma sätt som tidigare. Sådana saker har skurits bort nu. Centern har medverkat till detta och försvarar det aktivt.

Det kommer en del lustiga uttalanden också. Per-Ola Eriksson sade att det är viktigt att gå från defensivt sparande till offensivt satsande. Vad menar han när det gäller privatekonomin? Menar han att hushållen skall sluta spara och i stället börja slösa igen? Är det den typen av efterfrågepolitik som Centern står för? Är det den typ av ekonomisk politik som Centern vill ha nu? Det vore intressant, inte minst ideologiskt, att få veta var Centern står.

Anf. 56 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tror att Roy Ottosson får svårt att mäta sig med Centerpartiet när det gäller åtgärder för att främja miljön och främja ett miljöriktigare samhälle. Jag vill bara nämna några exempel.

I det här betänkandet finns åtgärder i mångmiljardklassen för satsningar på det hållbara Sverige. Vi har pengar från MISTRA som har använts och används till miljöstatsningar. Vi har Östersjömiljarden. Den används till miljöstatsningar i Östersjöområdet. På Centerns initiativ har vi också inrättat en särskild miljöteknikdelegation som kan vara med och stimulera framväxten av miljöteknik. Jag tycker att det är riktigt. På miljöområdet finns många av framtidens jobb. Miljöteknik och miljöområdet hör framtiden till. Där kommer också nya företag att kunna skapas och nya produkter att kunna tas fram. Man kommer att kunna vinna nya marknader.

Detta är konkreta åtgärder som väcker respekt och beundran i olika delar av samhället. Jag hoppas att Roy Ottosson kan ge sitt bifall till den här typen av åtgärder. Det är bra om ni gör det. Däremot tycker jag att Roy Ottosson skall vara litet försiktig med tanke på att Miljöpartiet inte riktigt mäktar med att delta i den energiomställning som vi nu skall genomföra.

Anf. 57 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Nu gav Per-Ola Eriksson prov på just det jag kritiserar Centern för. Man utvecklar en hel del argument på miljösidan som är bra och sedan gör man tvärtom.

Men hur man än räknar samman de budgetar som Centern har varit med på, hur man än räknar framåt och bakåt, visar det sig att det totalt sett är stora nedskärningar på miljöområdet. Ni kan inte slingra er ur att det faktiskt görs kraftiga nedskärningar inom Naturvårdsverket. Sedan görs det en del andra saker som delvis kompenserar nedskärningarna, men inte när det gäller det grundläggande miljöarbetet. När t.o.m. de viktiga miljömätningarna som ligger till grund för alla bedömningar kring miljön delvis måste läggas ned, är det allvarligt.

Det är typiskt Centern. Det sitter på ytan. Det är inte svårt att mäta sig med Centern i miljöfrågor – tyvärr. Jag skulle önska att ni mer gjorde vad ni sade.

Det vore intressant att få en kommentar när det gäller EMU. Centern har ju gått ut och försökt profilera sig som motståndare till EMU. Men nu förstår jag att man accepterar grundlagsändringar som innebär att EMU-inträdet kan vara för handen. Det är grundlagsändringar som bara motive-ras av den tredje fasen, även om det formellt ligger i den andra fasen. Det är ändringar som bara motiveras av detta. Det stämmer ju dåligt. Det är en bakvänd politik. Man säger en sak och börjar göra en annan.

Jag skulle också vilja veta var Centern egentligen står i fråga om arbetstidsförkortning. Det är en av de frågor som diskuteras mest utanför det här huset, ute i landet. Vad vill egentligen Centern i den frågan?

Anf. 58 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Vi har tidigare i dag flera gånger hört att Roy Ottosson, med adress till andra partier, har sagt att man inte står för ingångna avtal. Därför är det förvånande att Roy Ottosson tycker att vi skall bryta avtal.

När det gäller fas två och förändringar av Riksbankens roll och ledning har vi förpliktat oss till det i samband med EU-medlemskapet. Vi står vid ingånget avtal. Vi bryter inte det. Jag tycker att det rimmar litet illa med tanke på vad Roy Ottosson tidigare har sagt.

På miljöområdet och energiområdet finns mycket av framtidens jobb. Miljöpolitik handlar inte bara om ett konto på Miljödepartementet, även om det kan vara nog så viktigt. Miljöarbetet måste drivas på bred front. Vi måste t.ex. få fram energisnålare bilar, energisnålare kylskåp och hushållsmaskiner och energisnålare teknik. Det här tas ju fram på många andra områden, inte bara på Miljödepartementet. Miljöfrågor handlar inte bara om ett departement eller ett politikområde, det handlar om flera olika områden.

Jag tycker att det är bra att den privata konsumtionen ökar, så att människor kan börja köpa saker och ting som de förut inte har haft råd att köpa eller inte har ansett sig kunna köpa därför att de var osäkra när det gäller utvecklingen av ekonomin. De lägre räntorna gör ju att många svenska hushåll i dag har en betydligt större plånbok att röra sig med, och det tycker vi är bra.

Avslutningsvis, herr talman: Det här är den sista debatten för denna vårsession, och jag ber att få önska kollegerna i finansutskottet, kamma-

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

rens ledamöter och personal en skön sommar. Svensk ekonomi går mot ljusare tider. Det gör också det svenska klimatet.

Anf. 59 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag vill börja med att rikta ett tack till finansutskottet och dess ledamöter för ett gott samarbete under det gångna riksdagsåret. Jag vill särskilt vända mig till Jan Bergqvist och Per-Ola Eriksson som på ett mycket framgångsrikt sätt har lett arbetet i utskottet, vilket bl.a. har resulterat i det betänkande som riksdagen senare skall ta ställning till i dag.

Det är ett mycket värdefullt betänkande, eftersom det lägger fast riktlinjer och innehåller konkreta åtgärder inom den ekonomiska politiken. Jag tänker naturligtvis framför allt på den fråga som nu är den viktigaste av alla att arbeta med, nämligen sysselsättningen – att få flera människor i arbete så att vi steg för steg kan nedbringa arbetslösheten.

Det görs ju genom de fem prioriterade områden som regeringen efter förhandlingar med Centerpartiet lyfte fram i vårpropositionen och som nu också återfinns i betänkandet. Det är att satsa på vård, skola och omsorg, att ytterligare bygga ut utbildningen, inte minst den högre utbildningen, att satsa på hållbar tillväxt i Sverige, att ge ytterligare stimulanser till företagande och att utveckla och förnya arbetsmarknadspolitiken.

På dessa fem områden kan vi satsa. Vi gör det med hederligt intjänade pengar. Vi behöver inte låna pengar i Sverige eller utlandet för att åstadkomma de satsningarna. Det här är insatser vi kan göra samtidigt som vi står fast vid och fullföljer den budgetsanering som vi har åtagit oss att genomföra.

Herr talman! I måndags var jag på ett Ekofinmöte i Luxemburg. Som ni alla vet befinner vi oss i en ganska turbulent period med tanke på utvecklingen av valutaunionen. Det har varit en händelserik vecka. Förra veckan gav den socialdemokratiska partistyrelsen sitt besked i frågan om Sveriges relationer till valutaunionen. På motsvarande sätt har det hänt saker framför allt i Tyskland och allra mest i Frankrike, med en ny regering som tillträder.

Det här får konsekvenser för valutaunionen. Jag kan konstatera att av de här tre länderna är det ingen tvekan om att det svenska ställningstagandet är det som har väckt minst uppståndelse. Det har mött en betydande förståelse. Det har inte mött någon kritik. Jag kan konstatera att de flesta väldigt gärna vill ha med Sverige i valutaunionen. Det är ingen som har sagt att Sverige inte duger, att vi inte skulle vara kvalificerade att delta. Tvärtom anser man att Sverige i allra högsta grad lever upp till de skyldigheter och krav som ställs på de kommande medlemmarna i valutaunionen.

Sverige kommer av allt att döma att med god marginal klara samtliga de ekonomiska konvergenskrav som har ställts för deltagande. Vi behöver inte i sista minuten tillgripa ytterligare panikåtgärder, vi behöver inte använda oss av kreativ bokföring, vi behöver inte begära uppskov och vi behöver inte tänja och tolka konvergenskraven. Vi klarar dem. Vi kan se att en rad andra länder, även tongivande länder – *founding fathers*, som det heter – har betydande svårigheter att klara konvergenskraven.

Trots den osäkerhet som råder och som kommer att råda ännu någon tid, är jag övertygad om att valutaunionen kommer till stånd enligt den

tidsplan som är fastlagd. Jag vill gärna lägga till – jag har sagt det förut – att jag hoppas att det kommer att fungera bra. Det är naturligtvis ett svenskt intresse att det kommer att göra det. Däremot tror jag inte att det är sista krisen vi möter i samband med valutaunionen. Vi kommer säkert att se nya svårigheter under resans gång, framöver.

Men det må ju vara en tankeställare för de allra mest ivriga förespråkarna för ett snabbt svenskt inträde i valutaunionen, när man ser vad som händer. Jag menar att det ställningstagande som den socialdemokratiska partistyrelsen har gjort är väl avvägt och klokt i den situation som vi nu befinner oss i. Det är viktigt att slå fast att Sverige har skaffat sig en reell handlingsfrihet när det gäller våra relationer till valutaunionen.

Ett land som inte förmår att av egen kraft hålla ordning på sin ekonomi kan behöva hjälp utifrån för att göra det. Det kan hävdas att Sverige för några år sedan var i en sådan situation. Man skulle kunna jämföra med en dam, moder Svea, med mycket svällande former, närmare bestämt svällande underskott och svällande skulder. Då kan det behövas en stödkorsett. Man kan se valutaunionen och den därtill hörande stabilitetspakten som en sådan stödkorsett. Det har ju varit ett argument som vissa anhängare av ett svenskt deltagande i valutaunionen har använt. Vi skulle inte duga till att själva bedriva en förnuftig ekonomisk politik, säger de, utan vi skulle behöva hjälp av utomstående krafter, av en utifrån påtvingad disciplin.

Jag tycker att det synsättet i grunden är ganska motbjudande. Det skulle ju vara en inkompetensförklaring av oss svenskar. Vi skulle inte klara att sköta vår ekonomi själva.

Men det är kanske inte så konstigt att sådana synsätt har växt fram, med tanke på hur det såg ut i svensk ekonomi för bara några år sedan.

Paradoxalt nog skulle den lösningen inte ha stått till buds just i en sådan här situation, med rop på utomstående disciplinerande krafter, rop på en stödkorsett. Sverige var för några år sedan inte ens i närheten av att kvalificera sig för ett medlemskap i valutaunionen, eftersom vi inte kunde uppfylla konvergenskraven. Lika litet skulle vi ha uppfyllt de krav på varaktigt låga budgetunderskott som ställs för de länder som är med och som skall följa stabilitetspakten. Om Sverige hade varit med skulle vi ha drabbats av väldigt stora böter.

När vi som bäst hade behövt valutaunionen hade vi inte blivit accepterade som medlemmar. Det är den enkla sanningen.

Nu är situationen den rakt motsatta. Sverige kommer av allt att döma att uppfylla de ekonomiska konvergenskraven, och vi behöver inte tillgripa fler åtgärder och behöver inte tricksa för att klara detta. Sverige har den lägst värderade guldreserven av alla EU-medlemmar, och jag kan försäkra att det inte finns några planer på att skriva upp värdet på den svenska guldreserven.

Det mål som regeringen har lagt fast, nämligen att etablera ett överskott i de offentliga finanserna med 2 % av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel, är mer ambitiöst än vad som gäller i något annat EU-land, mer ambitiöst än vad som krävs i stabilitetspakten. Med andra ord behöver vi inte stödkorsetten, utan vi kan klara oss av egen kraft.

När vi nu uppfyller kraven för att var med i valutaunionen kan vi alltså frimodigt ta ställning till om vi vill bli medlemmar. Det är våra egna intressen och våra egna värderingar som skall avgöra det valet. Det

är inte något tvång utifrån, och det är inte heller någon brist på självförtroende som skall bestämma det valet.

Man kan tycka, herr talman, att det här är en diskussion som går över huvudet på folk, är alltför abstrakt och för långt från verkligheten. Jag menar att det inte är så. Vad det i grunden handlar om är att vi skall vara herre i vårt eget hus, inte skall vara i klorna på några långivare, svenska eller utländska.

Vi behöver en stark ekonomi, därför att det är en förutsättning för att vi skall återskapa ett utrymme för ett reellt politiskt beslutsfattande, där våra intressen och våra värderingar påverkar utvecklingen i det här landet. Vi skall ha en stark ekonomi för att klara en återgång till full sysselsättning. Vi behöver en stark ekonomi, därför att det är en förutsättning för att slå vakt om och utveckla den sociala välfärden. Vi behöver en stark ekonomi för att kunna sträva efter en jämn fördelning av levnadsstandarden. Och vi behöver en stark ekonomi t.o.m. för att kunna göra ett och annat misstag utan att det skall slå tillbaka i form av stigande räntor och ökad misstro.

Nu finns det de i debatten som uppträder som ett slags kassandror och varnar för risken att vi i Sverige är på väg att upprepa misstag som gjordes under 80-talet. De pekar på att vi kan hamna i en högkonjunktur som leder till överhettning, som leder till att politiker spenderar för mycket, mer än vad ekonomin egentligen tål, och som leder till en lönebildning som helt spårar ur.

Jag vill inte vifta bort den kritiken. Det finns alltid risker, och det kan begås misstag. Det finns risk för överbud och risk för att särintressenas parad åter visar upp sig. Jag menar att vi politiker, oavsett om vi sitter i regering eller i opposition, har ett ansvar för att se till att utvecklingen går i kontrollerade banor.

Många av dessa varningar är ändå överdrivna. I en rad väsentliga avseenden har vi nämligen en mycket starkare situation än vad vi hade på 80-talet.

Vi har genom ett gott samarbete mellan regering och riksdag reformerat den statliga budgetprocessen. Den nya budgetprocessen ger oss långt bättre möjligheter att ha kontroll över utgiftsutvecklingen än vad den gamla budgetprocessen gjorde.

Vi har ett bättre skattesystem, genom den stora skattereform som genomfördes i början av 90-talet, med lägre skattesatser, mera begränsade avdragsmöjligheter och mer likformiga skatteregler, som inte ger samma möjligheter till lånefinansierad spekulation som på 80-talet.

Vi har ett större förtroende för penningpolitiken, och jag välkomnar den fempartiuppgörelse som träffades nyligen i den frågan.

Vi har lägre inflationsförväntningar i svensk ekonomi, och det är också mycket viktigt inför framtiden.

Vi har ett större internationellt beroende. Man kan säga att det är på gott och ont, men det innebär att risken för 80-talsexcesser är mindre nu och framöver. Förhoppningsvis har vi också vissa hågkomster från 80-talet som gör att vi undviker en del av de misstag som begicks då.

Även om vi skall vara vaksamma och även om det finns risker står vi väsentligt mycket starkare rustade nu än vad vi gjorde under 80-talet.

Herr talman! Den viktigaste uppgiften är, som jag sade, att vi skall sätta fler människor i arbete och skapa fler jobb, så att vi steg för steg kan

nedbringa arbetslösheten i Sverige. Vi för en sysselsättningspolitik som skall bygga på fem hörnstenar.

1. Det är arbets- och utbildningslinjen som gäller.
2. De flesta nya jobb skall skapas i den privata sektorn.
3. I den offentliga sektorn skall vi prioritera verksamheterna – vården, skolan, omsorgen, lag och rätt – före transfereringar.
4. Vi skall förbättra lönebildningen. Det är ett ansvar i första hand för arbetsmarknadens parter.
5. Vi får inte äventyra politiken som siktar till starka statsfinanser och ett fast penningvärde.

Vi har lagt en god grund för det här genom saneringen av statsfinanserna och genom saneringen av hela den svenska ekonomin. De grundläggande faktorerna i ekonomin är tillrättalagda.

Jag kan konstatera att den brittiska tidningen The Economist anser att Sverige, från att ha intagit en tjugosjätte plats när det gäller de grundläggande makroekonomiska förhållandena, nu går upp på en första plats i en vid jämförelse med många andra länder.

Till detta kommer den konjunkturuppgång som vi nu ser allt starkare tecken på. Till detta kommer att vi nu äntligen ser tecken på en stigande framtidsoptimism, en ökad tilltro till svensk ekonomi och därmed också en ökad vilja hos människorna i vårt land att satsa och se framåt. Vidare är det de åtgärder som regeringen i samarbete med Centerpartiet har vidtagit genom sysselsättningspropositionen förra året och genom den vårproposition som jag utgår från och hoppas att riksdagen senare kommer att ställa sig bakom.

Allt detta sammantaget kommer att innebära att vi får en successiv förbättring av arbetsmarknadsläget i vårt land och en successiv minskning av arbetslösheten.

Herr talman! När jag stod här i talarstolen den 15 april hade jag hoppats kunna säga att det våras för Sverige. Tyvärr var vädret utomordentligt uselt den dagen, så jag fick nöja mig med att säga att det ljusnar för Sverige. Jag drog då en parallell till utvecklingen i den svenska ekonomin – vilket någon kanske förstod. Nu har det gått två månader, och det har inte bara vårats för Sverige utan hunnit bli sommar också, och det har gått med en förfärlig fart. En motsvarande utveckling kan vi också skönja i den svenska ekonomin, fast kanske inte riktigt lika fort. Jag hoppas att utvecklingen inte går lika fort som den har gjort rent meteorologiskt, utan att vi kan få en successiv förbättring av ekonomin och arbetsmarknaden, att vi skall få värme men inte överhettning, att vi skall ha tillväxt men inte några excesser, att vi skall ha ordning och reda och en god kontroll över utvecklingen. Då finns det mycket starka skäl som talar för en förbättring som kan hålla i sig under många år framöver.

Därför, herr talman, kan jag sluta med att säga att jag är lika glad som jag var när jag stod i talarstolen den 15 april.

Anf. 60 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Låt mig först konstatera att om det hade funnits ett europeiskt valutasamarbete, som det som nu planeras, och Sverige hade varit med i det på 80-talet skulle vi ha undvikit de saker som Erik Åsbrink själv nämnde i sitt anförande, dvs. den inflationsekonomi och spekulationsekonomi som vi hade under andra hälften av 80-talet.

Det är skäl som talar för att eftersträva den stabiliteten nu. Det vore väldigt intressant om finansministern någon gång kunde ge uttryck för vad han faktiskt siktar mot när det gäller det europeiska valutasamarbetet.

Sedan säger Erik Åsbrink – jag har hört det två år i rad – att den viktigaste frågan är frågan om arbetslösheten. Steg för steg skall vi bringa ned arbetslösheten. Det är nästan exakt samma formulering som hördes i juni och i juli i fjol, när vi hade extra riksdagssession. Men har vi inte väntat länge nog? Har inte den halva miljonen arbetslösa, och fler därtill, väntat länge nog?

Erik Åsbrink säger att man lägger fram ett program – det sade han för ett år sedan också – och att det skall ge nya jobb. Det är ett program som vi finansierar själva. Det kostar, och det skall vi finansiera.

Men de jobb som växer fram i den privata sektorn kostar inte. När Erik Åsbrink säger att jobben kostar visar det att det är frågan om åtgärder för att avveckla arbetskraft – Kalmarmodellen. Det är det som kostar.

Jobb i den privata sektorn kostar inte, utan ger tvärtom intäkter och minskar kostnader. Varför då inte göra någonting för att jobben skall växa fram i företag? Det är det som saknas. Mycket kan göras utan att det kostar ens någonting. Erik Åsbrink nämnde lönebildningen. Ramarna för lönebildningen – balansen på arbetsmarknaden – bestäms här i riksdagen. Där vågar ni inte göra någonting. Det gäller arbetsmarknadsregleringen och skatten på arbete, som har höjts kraftigt och som skulle kunna sänkas. Det gäller skatten på kapitalbildning och särskilt förmögenhetsskatten. Varför, Erik Åsbrink, gör ni ingenting? Har vi inte väntat länge nog?

Anf. 61 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Bo Lundgren talar om att det väntas på resultat i sysselsättningsutvecklingen. Jag kan försäkra Bo Lundgren: Vad det än är som präglar regeringens arbete så är det inte att vi väntar. Vi är oerhört aktiva. Det har varit nödvändigt att vara aktiv. Först och främst måste man få ordning i det statsfinansiella kaos som Bo Lundgren och andra lämnade efter sig. Det är en nödvändig förutsättning för att få ordning på sysselsättningen.

Vi har med allt större kraft kunnat sätt in åtgärder för sysselsättningen. De resultaten kommer. Det kan Bo Lundgren vara alldeles övertygad om. Under Bo Lundgrens tid i regeringen försvann det 500 000 jobb i Sverige, varav det stora flertalet i den så omhuldade privata sektorn. Vi har en positiv utveckling i den privata sektorn. Den är otillräcklig, men det går ändå åt rätt håll. Jag är övertygad om att den utvecklingen kommer att förstärkas redan i år, och än mer under de kommande åren. Bo Lundgren behöver inte oroa sig. Vi kommer att se de resultaten successivt.

Det ställdes en fråga om valutaunionen. Hade det funnits ett samarbete tidigare hade vi inte sett dessa olyckor i Sverige, sade Bo Lundgren. Jag försökte beskriva problemet i mitt anförande. Man kan möjligen argumentera att en valutaunion kan vara ett visst skydd mot en moderat politik. Det kan ligga någonting i detta. En del av de excesser som förekom hade kanske inte varit möjliga, men å andra sidan hade Sverige aldrig blivit insläppt i någon valutaunion med de hiskliga underskott som åstadkoms under den borgerliga regeringstiden. Det är det som är dilemma.

Min grunduppfattning är fortfarande att vi skall klara ut problemen av egen kraft och inte för att vi tvingas till det av andra länder eller av någon valutaunion.

Prot. 1996/97:118
11 juni

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

Anf. 62 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Denna gång har Erik Åsbrink själv talat om 80-talsmisstagen. Han hoppas att vissa av dem inte skall upprepas. Jag slipper citera Feldt, Klas Eklund och andra medarbetare som har talat om var problemen uppstod. Låt oss lämna den delen. Den har Erik Åsbrink själv klarat ut. Ta inte den gamla ramsan.

Det jag talade om var att 80-talsproblemen i stor utsträckning kunde ha undvikits om vi hade varit med i ett valutasamarbete. Det visar också vilken styrka det ger oss på köpet. Det är intressant i sig att vi skall klara vår ekonomi utan disciplinerande åtgärder. Det skall vi kunna göra.

Nu säger Erik Åsbrink att resultatet kommer när det gäller sysselsättningen – när det gäller att få ned arbetslösheten. I vårpropositionen bedömer Finansdepartementet självt att 13 % av arbetskraften kommer att finnas i extraordinär utbildning, AMS-åtgärder eller öppen arbetslöshet år 2000. Fler skall vara dolt arbetslösa och färre öppet arbetslösa, men det är ändå 13 %. Siffrorna kan kanske komma ned någon bit till. Det får vi verkligen hoppas, men det är ändå enorma tal. Efter en uppgång i ekonomin, som Erik Åsbrink tror på, är vi fortfarande i den situationen. Vad händer i nästa steg om vi inte kan pressa ned arbetslösheten rejält?

Vi har hört visan förut. Vi har hört den från Göran Persson och från Erik Åsbrink. För ett år sedan talade man om att upphämtningen skulle ske steg för steg. Vi skulle vänta tills efter årsskiftet, och sedan skulle vi se resultat. Det kommer inga resultat. Det blir sämre igen. Så säger man återigen att vi skall klara av problemen steg för steg.

Erik Åsbrink kan personligen göra mycket. Ni sköt ifrån er lönebildningsfrågan, som Erik Åsbrink själv säger är väsentlig. Lönebildningen fungerar mycket bättre om ni ser till att skapa balans mellan parterna på arbetsmarknaden. Då kommer lönebildningen att fungera bättre. Arbetarrätten går mycket väl att hantera på det sätt som vi inledde under den borgerliga regeringsperioden. Skatten på arbete kan ni åtminstone sträva efter att sänka, i stället för att höja som ni fortfarande gör. Det är klart att det slår ut arbetstillfällen.

Återigen: Varför inte slopa skatten på kapitalbildning – dubbelbeskattningen – som Erik Åsbrink egentligen tycker?

Till sist: Hur blir det med sjuklöneperioden? Skapa förutsättningar för jobb i företagen. Vi har väntat länge nog.

Anf. 63 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! När jag hör Bo Lundgren säga om utbildningssatsningen att det är att dölja problemen reagerar jag väldigt starkt. Det är verkligen en rest av den mest reaktionära gamla konservativa synen – utbildning är någonting som svenska folket egentligen inte skall ägna sig åt. Det gör mig faktiskt upprörd. Det är en oerhört offensiv och oerhört viktigt satsning som vi gör, som omfattar många människor. Det tycker jag är utmärkt. Det är bra för de människorna och för vårt land att så kan ske.

Jag är tacksam för att Bo Lundgren inte för jag vet inte vilken gång i ordningen upprepar sina citat från Kjell-Olof Feldt och Klas Eklund. Jag har hört dem många gånger. Jag kan i stället läsa ur Financial Times, som varnar för riskerna med en moderat politik. Man varnar för riskerna att landet i stället vänder sig till ett skattesänkarparti som är villigt att lossa på tömmarna. Väljarna har gjort så förr, och varje gång har Socialdemokraterna fått städa upp efteråt. Förhoppningen för investerare måste vara att historien inte upprepar sig.

Bättre än så kan det inte sägas.

Anf. 64 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Erik Åsbrink pratade ganska länge, och det var ganska många krångliga ord, men så småningom kom han ändå fram till någonting som rimligen känns igen hos många medborgare, nämligen jobben. Det kom också ett eller annat ord om vård, omsorg och utbildning. Skolan nämndes också. Icke desto mindre undvek han väldigt systematiskt att göra sannolikt hur man skall nå dessa fina mål.

Jag har hört Erik Åsbrink säga att man kommer att nå målet om 4 % arbetslöshet många gånger om. Det skyntade även nu, och likaså i finansutskottsordförandens tal. Jag skulle gärna vilja upprepa den fråga som jag ställde inledningsvis.

Målet är 4 %. Riksbanken har ett mål om högst 2 % prisökningar. Samtidigt visar många beräkningar – detta vet Erik Åsbrink – att priser och löner börjar stiga igen långt innan arbetslösheten har kommit ned till de fyra procenten. Den nivå där priser och löner börjar stiga är inte alls så låg som 4 %, utan den ligger på 6–8 %. Detta visar att målen inte är för-
enliga.

Den enda lösningen när det gäller att få ned arbetslösheten permanent är att göra strukturella reformer på arbetsmarknaden, ungefär så som den nye Labourledaren i England har beskrivit det. I en artikel i en Stockholms-tidning talade han om avregleringar, reformer på arbetsmarknaden och korståg för flexibel arbetsmarknad. Han använde många andra ord som jag kände stark sympati för.

Vad är det Erik Åsbrink vill göra för att genomföra den sortens reformer som gör det sannolikt att det går att nå målet om minskad öppen arbetslöshet med någonting annat än statistiska manipulationer?

Anf. 65 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är fascinerande att debattera med Anne Wibble liksom med Bo Lundgren, som jag tidigare debatterade med. Citaten och hänvisningarna kommer ständigt från socialdemokrater i Sverige och i utlandet. Det kan möjligen vara ett uttryck för att det är inom socialdemokratin som den intressanta debatten förs; det finns inte så mycket att hämta ur den egna fataburen. Och det kan vi väl vara överens om.

Jag lyssnade med stort intresse till Tony Blair när han framträdde i Malmö i slutet av förra veckan vid sidan av Jospin. Jag kan försäkra att det var en mycket god stämning bland socialdemokrater från hela Europa.

Det finns mycket i vad Tony Blair har sagt som jag kan instämma i och som jag tycker är intressant och spännande. Det finns naturligtvis också skillnader i synsätt som har att göra med skilda traditioner och

skilda institutioner. Sverige skall ju inte kopiera vare sig Storbritannien eller något annat land, utan vi skall utforma politiken efter våra egna värderingar. Men visst kan vi lära och ta intryck av andra länder. Det är en oerhörd styrka att det är socialdemokrater i regeringsställning i 12 – det blir väl 12 efter den beklagliga valförlusten i Irland – av de 15 länderna i EU. I flertalet fall innehar socialdemokrater posten som regeringschef.

Anne Wibble tar upp målkonflikter i den ekonomiska politiken. Visst förekommer det sådana, och de kan även uppstå i framtiden. Det är ingenting nytt och konstigt. Det vore väldigt enkelt om man slapp detta och om allting pekade i samma riktning. Det som gör ekonomisk politik intressant och fascinerande är att vi tvingas göra avvägningar och ibland också vidta åtgärder för att upphäva eller mildra målkonflikter. Det kommer vi att behöva göra i framtiden också.

Men under Anne Wibbles tid som finansminister fanns det inga målkonflikter. Då gick det ju åt fel håll i samtliga avseenden. Det blev ett katastrofalt budgetunderskott samtidigt som en halv miljon jobb försvann från arbetsmarknaden. I det fallet kan man verkligen tala om att alla kurvor pekade åt fel håll. Det var förvisso ingen målkonflikt, men det var inte heller något scenario som det direkt är önskvärt att efterlikna. Jag skall naturligtvis göra allt jag kan för att undvika en sådan utveckling framöver.

Anf. 66 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Erik Åsbrink har just själv medgivit att bakgrunden till de svåra åren under 90-talet låg i karusellekonomin och spekulationsekonomin under 80-talet, när det satt socialdemokrater i regeringen. Därför borde vi inte behöva tvista om det. Vi borde inte heller behöva tvista om det faktum att många nya arbeten tillkom det sista året under den borgerliga regeringstiden. Vi hade lyckats vända de misslyckade kurvor som vi ärvde av er.

Jag citerar ofta socialdemokrater när jag debatterar med Erik Åsbrink. Jag gör det förmodligen i förhoppning om att det skall göra litet större intryck på Erik Åsbrink. Jag hoppas att han lättare skall kunna ta till sig argument från partivänner som är litet mer moderna än dem som tycks finnas här. Det är litet mer moderna socialdemokratiska idéer än dem som tycks vara på tapeten i Sverige. Ni sitter ju ändå här och regerar, och någon sorts politik måste ju föras. Det är klart att det skulle vara bättre för Sverige om denna politik var något mer modern än den som jag tycker lever kvar i ganska gammaldags tankesätt. Det är mitt skäl.

Ibland skulle jag också önska att man inom socialdemokratin tänkte litet vidare och såg bortom Europa. Det finns ju faktiskt ekonomier i en ganska stor del av världen utanför Europa där man kan plocka upp en eller annan god idé – inte minst om man, som Erik Åsbrink ständigt säger, har ambitionen att få företagsamheten att växa. Man måste ju erkänna att den inte har vuxit så bra i Europa. Om man ska se sig omkring i Europa skall man titta på de mera moderna socialdemokraterna. Och om man ska se sig omkring över huvud taget skall man titta på mera expansiva områden runt om i världen.

Då återstår min fråga: Vilka strukturella reformer i Blairs anda – jag tänker på korståg för flexibel arbetsmarknad – överväger regeringen för

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

att över huvud taget göra det teoretiskt möjligt att nå målet 4 % arbetslöshet?

Anf. 67 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Återigen hänvisas det till Tony Blair. Tänk om det någon gång fanns något intressant att förmedla från någon liberal eller konservativ tänkare i Sverige eller i omvärlden. Något sådant lyser med sin frånvaro, men jag kan leva med det.

Jag ser inget behov av att Anne Wibble skall fungera som någon mellanhand när det gäller att förmedla idéer och information från Tony Blair, Gordon Brown eller någon annan i den nya Labourregeringen. Det här klarar vi alldeles utmärkt utan Anne Wibbles förmedling. Dessa personer har heller inte uttryckt några önskemål om att Anne Wibble eller någon annan borgerlig politiker i Sverige skall ta på sig rollen som budbärare. Därför är detta tämligen överflödiga interventioner. Det är viktigt att vi har dessa kontakter och att vi tar intryck, men vi skall inte kopiera vad andra länder gör.

En framgångsrik sysselsättningspolitik, som kommer att dominera agendan under de närmaste åren i Sverige, i varje fall så länge vi har en socialdemokratisk regering, förutsätter att vi har de grundläggande faktorerna på plats i svensk ekonomi. Den förutsätter att vi har ordning och reda i statsfinanserna. Det var nödvändigt att åstadkomma den här saneringen. Det är en illusion att tro att man kan bedriva sysselsättningspolitik när man har industrivärldens största budgetunderskott, när man är i klorna på långivare och när all energi går åt till att hålla marknaderna lugna, så att inte räntan och kronan sticker iväg. Nu har vi nått så långt att vi har den här styrkan och det här förtroendet. Nu kan vi använda all kraft åt sysselsättningspolitiken. På samma sätt som vi har lyckats med en framgångsrik sanering av statsfinanserna kommer vi också att lyckas med en framgångsrik utveckling av sysselsättningspolitiken.

Anf. 68 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Finansministern sade nyss att valutaunionen skulle kunna vara ett skydd mot moderat politik. Men man måste väl ändå säga att valutaunionen också innebär att man inför en massa moderat politik, bl.a. den riksbanksordning som nu genomförs på grund av kraven från EMU. Det är ju i princip det gamla moderata förslaget, som lades fram i 1993 års riksbanksutredning. Då reserverade sig socialdemokraterna med kraft mot förslaget.

Den socialdemokratiska partistyrelsen säger i sitt utlåtande om EMU att det finns goda skäl att se över möjligheten att utkräva ansvar av den europeiska centralbanken. Kommer det att konkretiseras, så att det blir ett slags villkor för ett eventuellt framtida svenskt inträde i EMU? Kommer man att konkretisera vad man menar med det här?

Sedan har jag en fråga som jag ställde redan i mitt anförande. Finansministern talar nu om de hederligt intjänade pengarna och om budgetsaneringens nödvändighet. Hade budgetsaneringen varit möjlig utan den hederliga uppgörelsen mellan Vänsterpartiet och Socialdemokraterna hösten 1994? Den omfattade i storleksordningen 70–80 miljarder av budgetsaneringen, dvs. betydligt mer än halva budgetsaneringen. Hade

det varit möjligt att klara detta utan den här hederliga uppgörelsen, Erik Åsbrink?

Prot. 1996/97:118
11 juni

Anf. 69 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det går säkert att föra olika sorters ekonomisk politik i valutaunionen med olika partipolitiska förtecken. Vad man inte kan göra är att skaffa sig så gigantiska underskott som man gjorde under Bo Lundgrens och Anne Wibbles tid i regeringsställning. Då skulle Sverige drabbas av mycket höga böter. Det skulle minst sagt vara pinsamt för den regering som skulle tvingas öka budgetunderskottet ytterligare, därför att man inte klarade de grundläggande kraven. I den meningen är valutaunionen något slags skydd mot en moderat politik, en moderat underskottspolitik. Det var så jag menade. När det sedan gäller den europeiska centralbanken kan man ha synpunkter både på den och på möjligheten att utöva inflytande över den. Men nu är det på det enkla sättet att om inte Sverige går med i valutaunionen kan vi naturligtvis inte räkna med att någon kommer att ta hänsyn till eventuella önskemål från oss om att ändra den europeiska centralbankens ställning. Det måste man inse. Om man inte går in i klubben kan man inte ha inflytande över klubbens spelregler. Det är någonting som länderna i klubben kan utöva. Att ändra på de reglerna är säkert inte lätt, men det ges möjlighet att föra en sådan diskussion i klubben. Den frågan är inte aktuell för svenskt vidkommande om det svenska ställningstagandet följer rekommendationen från den socialdemokratiska partistyrelsen, nämligen att vi inte skall vara med i den första omgången av länder som bildar valutaunionen.

När det sedan gäller insatserna under den första delen av mandatperioden, hösten 1994, var jag inte personligen delaktig i det händelseförloppet, men jag förstår att Vänsterpartiet under en tid spelade en viktig roll i de första delarna av saneringen av statsfinanserna. Jag är gärna beredd att uttala ett erkännande för detta. Det var bra att Vänsterpartiet ställde upp på det. Tyvärr tröt orken efter den inledande fasen, och därefter har saneringsarbetet som bekant fått bedrivas i andra former och med andra samarbetspartner.

Om vi ser framåt finns det naturligtvis möjligheter – om ni kan hålla ordning på era bolsjeviker och flummare i partiet – till ett samarbete också i framtiden. Jag har ingen anledning att avvisa det. Tvärtom är det bra med samarbete mellan olika partier i riksdagen.

Anf. 70 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Det kan vara sant att vi inte hade orken att genomföra den omfördelning som den sänkta ersättningen från a-kassan i kombination med den sänkta matmomsen innebar. Men i grunden var det er ork att samarbeta som inte räckte till. Det berodde kanske på era vad-de-nu-var – bolsjeviker och flummare, kanske – inom socialdemokratin, vilka också var mycket starka motståndare till den orättfärdiga omfördelning som ni genomförde våren 1995 ihop med Centerpartiet och som stoppade ett möjligt fortsatt samarbete mellan Vänsterpartiet och Socialdemokraterna. De historiska forskarna får väl visa vem det var som inte orkade med.

Sedan vill jag bara säga något ord till om det framtida EMU. Min bedömning är att Sverige har betydligt större möjligheter att påverka ut-

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

vecklingen av både EU och EMU genom just utanförståendeskapet. Erfarenheterna efter den danska folkomröstningen visar att det allra starkaste sättet att verkligen påverka och få kraft i förändringen av EU är att, som det danska folket gjorde, säga nej till medlemskap i EMU. Det tvang fram en förändring. Jag är övertygad om att ifall vi genomför en folkomröstning om EMU och det svenska folket säger nej så kommer det att vara ett verkkningsfullt instrument för att få herrarna i EU och EMU att inse att man kraftfullt måste demokratisera hela det här projektet om det över huvud taget skall vara möjligt för det att fortleva.

Anf. 71 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är naturligtvis så, för att börja med den sista frågan, att Sverige spelar och kommer att spela en aktiv roll i EU-samarbetet. Vi kommer inte på något sätt att trappa ned våra ambitioner, tvärtom, bara för att vi väljer att stå utanför valutaunionen när den drar i gång. Vi kommer att styra i den riktning som vi menar är viktig. Att sysselsättningen nu graderas upp är mycket positivt. Den linje som Sverige drev, ganska ensamt till en början, om att gradera upp dessa frågor har nu fått stöd av alltför många länder, på senare tid också av Storbritannien och Frankrike efter regimskiftena där. Vi kommer att driva frågor som gäller miljö, öppenheten och en tidig utvidgning, för att ta några andra exempel.

Däremot får man inse att om man inte går in i en klubb har man naturligtvis mindre möjligheter att påverka klubbens interna spelregler än om man går in. Det är uppenbart att det är på det sättet; det vore dumt att låtsas någonting annat.

När det gäller Johan Lönnroths kommentarer till fördelningspolitiken i samband med saneringspolitiken tycker jag att det är litet lättköpta poänger. Visst är det tufft och besvärligt att bedriva saneringspolitik. Det läggs bördor på i stort sett hela befolkningen. Det är också de som har små resurser och inkomster som har svårast att bära de uppostringarna. Det här har vi inte gjort för vårt nöjes skull. Vi har gjort detta därför att det helt enkelt var nödvändigt och därför att ännu större hot tornade upp sig om vi inte handlade i tid och handlade kraftfullt.

I det arbetet, efter en inledning där Vänsterpartiet medverkade, klarade inte Vänsterpartiet av att fortsätta att delta. Då har man naturligtvis inte heller möjlighet att påverka inriktningen. Det är riktigt. Men man har också visat att man inte riktigt klarar av att bära det ansvar som onekligen är tungt i vissa lägen men som är nödvändigt att axla – som någon *måste* axla för att styra över ekonomin i rätt riktning. Det har vi nu åstadkommit genom ett nära samarbete med Centerpartiet, och det ger helt andra möjligheter inför framtiden – möjligheter som vi också kan se att Vänsterpartiet och andra partier här i riksdagen utnyttjar när olika bud, och ibland också överbud, haglar i debatten om vad som skall göras framöver.

Anf. 72 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jag vill först säga att jag faktiskt tror på Erik Åsbrink när han säger att han vill vidta åtgärder som steg för steg nedbringar arbetslösheten. Men då blir jag väldigt nyfiken på vad han har för argument för att inte vidta den enskilda åtgärd som landets 470 000 familjefö-

retagare sätter överst på listan för att de skall känna att de vill börja anställa igen.

Här finns det en väldigt viktig principfråga som det vore väldigt bra om vi kunde reda ut. Är det så, som skatteministern har sagt, att vi helt enkelt inte har resurser att gå tillbaka till de 14 dagarna? Det skulle kosta 1,1 miljard. Eller är det så, som har sagts i andra sammanhang, att vi nu har ett reformutrymme? Vore det i så fall möjligt att använda detta reformutrymme? Eller jag kanske skall formulera frågan så här: Anser Erik Åsbrink över huvud taget att det vore rimligt att försöka få fram resurser till detta?

Det här är ganska viktigt. Sedan kommer nämligen er samarbetspartner Centern och säger att det här inte är någon angelägenhet; det vore att socialisera sjukförsäkringen. Det här är en försäkring där varje löntagare i landet betalar in 4,95 % av sin beskattningsbara inkomst, där företagarna betalar in ungefär 70 miljarder kronor och där kostnaderna för försäkringen ligger under 40 miljarder. Dessutom är det en obligatorisk försäkring. I det sammanhanget talar Centern om socialisering. Är detta regeringens synsätt? Är det den typen av socialiseringar som ni vill undvika? Då är jag orolig inte bara för Centerpartiet utan också för Socialdemokraterna.

Det vore bra att få ett principiellt svar: Vill ni försöka sänka? När finns de pengarna? Är det inte klokt att ta de pengarna om de nu redan finns? Att inte göra det är ju närmast att äta upp utsädet.

Anf. 73 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag hade just tänkt inleda med att berömma Mats Odell för att Kristdemokraterna orkar bryta sig ur den moderata gastkramningen när det gäller valutaunionen samt synen på vården, omsorgen och skolan. Det är bra att ni orkar ta er loss.

En annan fråga man dock måste ställa sig, och som jag vill ställa till Mats Odell, är: Om det nu vore så att ni skulle hamna i regeringsställning någon gång i framtiden, hur skulle politiken då bli? Skulle det i vanlig ordning bli Moderaterna som bestämmer i kraft av sin storlek? I så fall skulle det alltså bli ett inträde i valutaunionen och inga pengar till vården, omsorgen och skolan. Det skulle vara intressant att få höra något om detta.

Sedan tror jag att Mats Odell överskattar sina kunskaper om vad 470 000 familjeföretagare i landet tycker. Det är inte så att de alla är trädde på ett snöre. Jag tror inte att Mats Odell vet vad de alla tycker.

En förkortning av sjuklöneperioden från 28 till 14 dagar kostar inte 1,1 miljard utan det dubbla, 2,2 miljarder eller kanske t.o.m. drygt detta, så länge det är ofinansierat. Det är alltså en betydligt större kostnad. Man får inte vara så lättsinnig, även om Mats Odell i sitt anförande strödde löften omkring sig och klagade på olika åtgärder som har vidtagits i det förgångna och som har syftat till att sanera statsfinanserna, att man bortser från att det är en betydande kostnad.

Jag tycker, liksom Per-Ola Eriksson, att detta med fördel kan lösas av arbetsmarknadens parter. Det är en stor fördel om så kan ske. Den möjligheten finns. Man kan lösa detta om man verkligen har den viljan.

Men så länge möjligheten hägrar att tillämpa principen två slår den tredje, dvs. två parter kommer överens och den tredje, skattebetalarna,

står för kostnaderna, är det klart att man föredrar den. Det finns inte utrymme i budgeten för den typen av ofinansierade åtgärder. Det är inte att tänka på. Vi får inte äventyra den sanering av statsfinanserna som vi med så stor möda har åstadkommit. Kan man åstadkomma förbättringar på det här området är det bra. Det bör ske genom parternas egna insatser.

Anf. 74 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jag skall försöka ha tålamod med att Erik Åsbrink när jag ställer en fråga genast är inne på tiden efter nästa val, när det finns en ny regering, och talar om hur politiken kommer att vara. Vi får ta den saken då. Jag tycker att vi har svarat principiellt på de frågorna.

Min fråga gällde: Går det att finansiera? Ser finansministern någon mening i att finansiera detta? Jag uppfattade hans svar som ett nej. Han får korrigera mig om jag har fel.

Här betalas det in ungefär 70 miljarder kronor från löntagare och företagare, men denna försäkring gäller inte om jag inte är sjuk mer än 28 dagar. Då träder de här pengarna in. Under hela perioden innan är det ändå den lille, den något större eller den store företagaren som skall stå för denna risk. Är detta ett optimalt sätt att beskatta? Leder detta till att steg för steg sänka arbetslösheten? Det är den frågan som får mig att undra om Socialdemokraterna och Centerpartiet ändå inte har en ekonomisk-teoretisk felaktig utgångspunkt, om man tror att det går att först ta ut så här mycket i avgift – för det här är faktiskt inte en skatt – och sedan lägga på parterna en sådan stor risk och säga att de får lösa detta. Jag beklagar den lomhårdhet som i så fall finns inför de här företagen, deras organisationer och hela Sverige, som i dag väntar på att vi skall få fler människor i arbete.

Ni har pengar till hur mycket åtgärder som helst, OTA, Kalmarmodellen och allt möjligt. Ni vräker ut pengar. Men här skall den lille företagaren stå för hela denna risk. Han skall vara bank och betala in moms innan han har fått betalt från sina kunder. Han skall vara försäkringsbolag, trots att han betalar in stora avgifter, och trots att hans anställda betalar in stora avgifter. Det kan ändå inte vara Socialdemokraternas och Centerpartiets ärliga mening att det skall fortsätta så.

Anf. 75 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Mats Odell får bestämma sig. I sitt tidigare anförande klagade han över alla de åtstramningar och neddragningar som regeringen har gjort. Nu får jag höra raka motsatsen. Vi vräker ut pengar åt alla möjliga håll. Någon ordning och reda får det ändå vara även på Mats Odell och hans budskap.

Kravet på en förlängd sjuklöneperiod drevs under lång tid av Svenska Arbetsgivareföreningen. Till sist tillgodosåg vi det önskemålet. Efter kort tid har Arbetsgivareföreningen svängt, efter viss intern opinion. Det är riktigt. Men jag uppfattar inte alls att det finns en entydig och massiv opinion av det slaget, utan det finns även i den här frågan olika uppfattningar. Det är många som inte alls har några klagomål att anföra. Företagare, Mats Odell, är individualister. De är inte trädde på ett snöre, även om det låter så i propagandan.

Det finns möjligheter att genomföra förbättringar på det här området. Bättre fungerande försäkringslösningar kan vara en sådan modell. Kan vi medverka till att hitta sådana lösningar och göra det snabbt skall vi gärna ställa upp på detta. Men att nu börja betala ut stora pengar, att säga att vi väl har råd att slösa med några miljarder till, för Mats Odell tycker ju att vi redan slösar på så många andra områden, är inte att tänka på. Glöm detta! Vi kommer inte att genomföra några ofinansierade reformer.

Däremot kan vi i samarbete med parterna på arbetsmarknaden hitta bättre fungerande system. Men det måste i så fall vara finansierat till sista kronan. Något annat är inte att tänka på.

Anf. 76 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till finansministern när det gäller de grundlagsändringar som motiveras med att vi skrev på Maastrichtfördraget. Om vi inte hade skrivit på Maastrichtfördraget, hade det då varit motiverat att göra de här grundlagsändringarna vad gäller Riksbanken?

Jag skulle också vilja veta hur finansministern ser på löftet i det konvergensprogram som Sverige lämnade in och som stöds av bl.a. Miljöpartiet, att också miljöskulden skall redovisas två gånger om året eller på motsvarande sätt, så att vi kan bedöma hur miljöutvecklingen faktiskt går till. På det sättet kan vi slippa debatter där olika partiföreträdare bara påstår saker helt ogrundat, som vi nyss har hört i kammaren.

Min tredje fråga gäller sysselsättningen. Är regeringen nu beredd att överväga sänkt beskattning på arbete och i det sammanhanget kanske också förkortad arbetstid för att på så sätt underlätta en nedgång i arbetslösheten?

Anf. 77 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Först tar jag upp grundlagsändringarna och Maastrichtfördraget. Roy Ottosson tog tidigare i sitt anförande upp de här frågorna och ifrågasatte att vi genomför de förändringar som är relaterade till fas två i valutaunionen, som Sverige accepterade i samband med att vi blev medlemmar i EU.

Efter att ha hört den här inställningen, att det inte är så noga med att leva upp till ingångna avtal – jag har också hört hur man tidigare i kammaren från vissa borgerliga partier oblygt vädjat till Centerpartiet att bryta den överenskommelse man träffat med Socialdemokraterna – får jag ändå återropa det gamla uttrycket *pacta sunt servanda*, avtal skall hållas. Det tycker jag faktiskt är någonting som olika partier här i riksdagen har anledning att betänka. Även om ni inte är delaktiga i vissa överenskommelser, tycker jag att ni skall ha respekt för att ingångna avtal skall hållas. Har man inte den uppfattningen gör man nog sig själv ganska omöjlig som avtalsslutande part i framtiden. Vem vill sluta avtal med ett parti som har en så lättsinnig syn på vikten av att hålla fast vid ingångna avtal?

Den andra frågan som Roy Ottosson tog upp gäller miljöredovisningen. Vi har debatterat den flera gånger tidigare, både i allmänna debatter och i interpellationsdebatter. Jag kan säga så här: Jag skall verka för att vi i budgetpropositionen i september kommer med en miljöredovisning som

är kopplad till de utfästelser som vi har gjort i samband med det svenska konvergensprogrammet. En sådan redovisning har i och för sig lämnats i olika sammanhang. Men jag ser ett skäl till att vi samlar ihop den information och den kunskap som vi har vid ett tillfälle och lämnar en sådan redovisning, så en sådan redovisning skall göras.

Beskattnings av arbete och arbetstider är stora frågor som inte klaras av på några sekunder. Vi har redan i den vårproposition som riksdagen skall besluta om i dag förslag om viss sänkning av skatten på arbete, med tyngdpunkten på små företag. Denna sänkning hoppas jag blir genomförd, och det tror jag har en positiv effekt.

Arbetstider är enligt min uppfattning en fråga som skall avgöras av arbetsmarknadens parter utifrån de förhållanden som råder och som kan skilja sig åt mellan olika avtalsområden.

Anf. 78 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar för löftet att få miljöredovisningen i statsbudgeten som lämnas i höst.

När det gäller EMU-frågan och det aktuella avtalet håller jag med om att avtal absolut skall hållas. Sverige deklarerade ju i samband med att vi gick med i EU att vi förbehåller riksdagen det slutliga avgörandet när det gäller EMU. Det är vad som avses där som man får tolka.

Min fråga till finansministern var om de grundlagsändringar vad gäller Riksbanken som motiveras med EMU:s andra fas är någonting som skulle ha gjorts om vi inte fått det här kravet just i EMU-processen. Är det motiverat av något annat än just att man går in i EMU:s tredje fas?

Mycket av det som finns i fas 2 är saker som krävs för att kunna fullfölja den tredje fasen. Har man sagt att vi från Sveriges sida skall låta riksdagen avgöra – och då kanske via en, som vi hoppas, folkomröstning – om vi skall gå in den tredje fasen finns det naturligtvis ingen anledning att föregripa det nu genom att göra saker som enbart är motiverade av inträdet i EMU. Det är inget avtalsbrott att ha det synsättet.

Jag skulle vilja ställa ytterligare en fråga: Behövs det en mer långtgående fördelningspolitik i besparingstider än i tider av ekonomisk tillväxt?

Anf. 79 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det svenska förbehållet att riksdagen i sista hand fattar det avgörande beslutet om ett eventuellt inträde i valutaunionen gällde uttryckligen fas 3 och ingenting annat i EMU-projektet, inte fas 2. Vi har inget förbehåll när det gäller fas 2. Vi är fördragsmässigt förpliktade att genomföra de åtaganden som hänger ihop med fas 2. Där kan ingen tvekan råda.

En annan fråga är: Skulle vi genomföra förändringarna gällande Riksbanken även om vi inte var bundna av Maastrichtfördraget? Det är en s.k. hypotetisk fråga. Jag tror inte att det skulle ha sett ut på samma sätt. Vissa frågor har fått aktualiseras av andra skäl. Det gäller ansvaret för valutapolitiken. Det har ett helt annat ursprung än Maastrichtfördraget. Det har sitt ursprung i inhemska överväganden. Det är möjligt att vi hade genomfört vissa åtgärder, men jag tror inte att det skulle ha sett likadana ut som det paket som nu är överenskommet och som naturligtvis i hög grad knyter an till Maastrichtfördraget.

Herr talman! Den härliga psalmen Den blomstertid nu kommer har klingat ur över Sverige senaste veckan i samband med skolavslutningarna. Jag tycker att det är något alldeles speciellt att få lyssna till den och sjunga med. Den förknippas med inledningen av den svenska sommaren.

I dagens Sverige är det ett stort antal medborgare som inte har hoppet och kraften att ryckas med i det positiva budskap som psalmförfattaren Kolmodin tecknade ned i slutet av 1600-talet. Det finns ett stort antal familjer i vårt land som sitter illa till. Pengarna räcker inte. Många lever på marginalen. Det beror inte enbart på att en mängd familjer är drabbade av den massarbetslöshet som råder i vårt land. En av de bidragande orsakerna till denna för många prekära situation är de omfattande skattehöjningar som Socialdemokraterna genomfört tillsammans med Vänsterpartiet och Centern, skattehöjningar som i huvudsak drabbat låg- och medelinkomsttagare.

Skatten är den största hushållskostnaden. Det betyder att allt fler människor inte längre kan leva på sin lön. Hur kan detta vara möjligt i Sverige år 1997?

Hur många föräldrar har i dessa skolavslutningstider av ekonomiska skäl tvingats säga nej till sina barn att följa med på skolresa under våren? Hur många har fått avstå från att köpa en ny klänning eller ett par nya byxor till sin dotter eller son? Funderar ni socialdemokrater på hur verkligheten ser ut för många familjer i vårt land? Förstår ni vad skattehöjningarna har inneburit?

Frågorna är verkligen berättigade. Jag har nämligen aldrig märkt någon eftertanke hos Socialdemokraterna vad gäller förslag om att höja skatter. Ledande företrädare har i stället uttryckt sin glädje över att betala skatt. Vem minns inte uttalandet: Det är häftigt att betala skatt?

Socialdemokraterna synes vara helt ovetande om att nästan två tredjedelar av hushållsinkomsten går i skatt. Jag är också förundrad över den totala avsaknaden av en socialt genomtänkt besparingsprofil. Hur kunde den socialdemokratiska riksdagsgruppen ställa sig bakom besparingar som drabbar änkor, föräldralösa barn och handikappade? Vad tänkte ni på, Inger Lundberg? Vilka åtgärder vidtog Inger Lundberg för att stoppa dessa besparingsförslag från regeringens sida?

Jag vill i detta sammanhang påminna Inger Lundberg om den rara fiskarhustrun från en liten ö i Stockholms skärgård som uppvaktade skatteutskottet om fastighetsskatten. Hon och hennes man kunde inte klara av att betala den höjda fastighetsskatten på en liten enkel stuga som hade åsatts ett taxeringsvärde i miljonklassen. Hon vädjade om förståelse. Jag förstår hennes besvikelse när Inger Lundberg svarade genom att fråga henne om hon hade sökt bostadsbidrag. Hennes svar har etsat sig fast i mitt minne: Vi är för stolta för att söka bidrag. Vi vill klara oss på egen hand.

Så är det, fru Lundberg. Den maktfullkomlighet som den socialdemokratiska politiken är ett uttryck för bekräftas också av den utvärdering som Socialstyrelsen har gjort avseende hushåll som uppbär socialbidrag. Enligt denna utvärdering får ett hushåll med socialbidrag i genomsnitt betala lika mycket i skatt som bidraget uppgår till.

Vid samma uppvaktning som fiskarhustrun deltog också den omtalade Bo Bexander. Hans situation är kanske värre. Han har inte längre råd att

bo kvar i sitt kära gamla hem som han byggt upp tillsammans med sin far. Om inte Skattebetalarna hade startat en insamling för honom hade han redan tvingats sälja och flytta.

Är det etiskt och moraliskt riktigt att taxera ut sådana skatter att allt fler medborgare i vårt land tvingas till socialen?

Naturligtvis inte. Men det långt allvarligare är att det strider mot de mänskliga rättigheterna – jag upprepar att det strider mot de mänskliga rättigheterna – att straffbeskatta sparsamma idoga och skötsamma människor på ett sådant sätt att de tvingas avyttra det käraste de har, det egna hemmet. Då har den politiska makten begått ett allvarligt övertramp. Demokratin är i fara. Förstår fru Lundberg vilka övergrepp ni har ställt till med?

Hårt drabbade villaägare kämpar frenetiskt för sin trygghet genom att varje torsdag demonstrera mot de röd-gröna övergreppen. De möts av kallsinnighet. Den röd-gröna majoriteten i skatteutskottet avvisar initiativ från de borgerliga partierna som skulle förbättra deras situation. Skatteminister Östros berörs inte ett dugg av deras belägenhet. Den röd-grönkamouflerade stridsvagnen massakrerar obönhörligt tryggheten hos många människor i vårt land.

Herr talman! Massarbetslösheten är ett faktum. Den totala arbetslösheten kommer enligt regeringens egen beräkning att endast sjunka marginellt från den nuvarande nivån på 14,1 % till 13,3 % år 2000. Antalet sysselsatta är i dag lägre än någon gång sedan 1974. Socialdemokraternas vallöfte att den öppna arbetslösheten redan under 1995 skulle sjunka under 5 % är inget annat än ett fiasko, men också ett tydligt bevis på den överbudspolitik som alltid präglat Socialdemokraterna och som fick sådana övertoner under den förra mandatperioden.

Jag skall ge ett par exempel på den överbudspolitiken. Skatterna skulle höjas med 3,7 miljarder kronor. Hittills har det blivit 80 miljarder. Ersättningsnivåerna i sjuk- och a-kassan skulle höjas till 90 %. Det blev som bekant en sänkning till 75 %. I regeringsförklaringen utlovades att politiken skulle utformas på ett sådant sätt att jobben skulle öka i det privata näringslivet, företrädesvis i små och medelstora företag. Nu har även detta löfte svikits. Nu är det avveckling av arbetskraft, en återgång till socialdemokratisk tradition att ta den offentliga sektorn till hjälp för att ge sken av att något görs.

Regeringen försöker i tid och otid på sitt retoriska sätt göra gällande att företagsklimatet är bra i vårt land. Det hjälper emellertid inte med våltalighet. Det behövs också handling. I fråga efter fråga har den röd-gröna majoriteten hamnat snett. Det gäller fördubblingen av sjuklöneperioden, företagens skyldighet att betala in moms i förskott, fördubblad koldioxidskatt för industrin, produktionsskatt på el, överlåtande av risken på företagen att de anställdas skatter, moms och arbetsgivaravgifter blir bokförda på förfallodagen hos skattemyndigheten och det senaste dumma beslutet att återigen förmögenhetsbeskatta arbetande kapital när det gäller värdet av aktier.

Det är naturligtvis tokigt att återinföra förmögenhetsbeskattning i Sverige, men det är helt korkat att i en sådan situation straffbeskatta innehav av aktier på den s.k. A-listan. Vi moderater försökte i utskottet att få den röd-gröna majoriteten att ta sitt förnuft till fånga. Vår vädjan var naturligtvis förgäves. Nu ser vi effekterna av detta korkade beslut. Nu hoppar

företagen strömhopp från A-listan till O-listan. Blir det ytterligare försämringar kommer strömhoppet liksom jobben att hamna utanför Sveriges gränser.

Skatteministern rycker ut direkt och varnar för att flera avhopp kan riskera att reglerna ändras så att också övriga aktier förmögenhetsbeskattas. Centerns talesman i Regeringskansliet börjar inse att beslutet är korrekt och sade i söndags att det är nödvändigt att även skattebefria aktierna på A-listan. I dag på morgonen vid ett framträdande i Rapport hade han rättat in sig i ledet igen. Nu skall tydligen O- och OTC-listans aktier också beskattas. Den Kennerydska högskattelinjen har uppenbarligen vunnit gehör i Centern.

Från moderat sida har vi begärt att skatteutskottet skall sammanträda för att återigen behandla frågan och diskutera ett eventuellt utskottsinitiativ innebärande att skattefrihet även skall omfatta A-listans aktier. Skatteutskottets ordförande har ännu inte givit besked om det blir något sammanträde. Skatteministern har chansen att vid dagens debatt ge ett klart besked. Är regeringen beredd att ändra beslutet så att den skattefrihet som gäller vissa huvuddelägare skall gälla oavsett när aktien noterades på A-listan?

Herr talman! Fru Lundberg kommer i sitt anförande att skylla på den borgerliga regeringen för att den nuvarande regeringspolitiken har misslyckats. Det är ytterligare ett allvarligt utslag av maktfullkomlighetens avigsidor. Genom att ständigt och jämt upprepa en osanning försöker man manipulera svenska folket.

Den borgerliga regeringens målmedvetna politik att dra Sverige upp ur arbetslöshetens stålbad fick sitt stora genombrott i slutet av förra mandatperioden. Sysselsättningen ökade markant. Arbetslösheten minskade. Tillväxten ökade. Företagen stimulerades av ett gott företagsklimat. Den socialdemokratiska regeringen fick skörda frukterna av den borgerliga regeringens näringsinriktade politik. Sysselsättningen fortsatte att öka och arbetslösheten fortsatte att minska under det första regeringsåret efter valet 1994.

Plötsligt vände utvecklingen. De socialdemokratiska återställarna och de rekordstora skattehöjningarna började verka på marknaden. Loppet var kört. Sossarna gick in i väggen, som det heter på idrottsspråk. Arbetslösheten började stiga igen. I dag har vi högre arbetslöshet än vad vi hade vid regeringsskiftet 1994. Jag vill ånyo poängtera att antalet sysselsatta i dag är lägre än någon gång sedan 1974 och visar ingen tendens att öka. Misslyckandet är således ett faktum.

Herr talman! En ny moderatledd regerings huvuduppgift är att återupprätta Sverige som en nation i arbete. Hundratusentals människor som kan, vill och borde arbeta är utestängda från arbetsmarknaden. Alltför många tvingas känna hur det är att inte duga till att arbeta, att inte vara efterfrågad.

Regeringens budskap är ju fullständigt glasklart när det gäller medborgare över 60 år: Du behövs inte längre. "Du behövs inte längre" är i såväl mänsklig som ekonomisk mening ett oacceptabelt slöseri. Det behövs en företagens renässans. Vi föreslår därför en heltäckande politik i åtta punkter som skapar förutsättningar för att forma ett välfärdssamhälle värt namnet och där alla behövs.

Prot. 1996/97:118
11 juni

*Riksdagen
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

Jag tänker behandla skattefrågornas betydelse för att åstadkomma denna förnyelse av Sverige. Därför är det nödvändigt att sänka skatten på arbete genom sänkta egenavgifter och sänkt inkomstskatt för alla. Genom att staten tar på sig finansieringsansvaret för vissa kommunala utgifter vill vi åstadkomma en sänkning av kommunalskatten med 3 kr. Vi vill sänka egenavgifterna med ca 6 procentenheter. Vi vill sänka den statliga skatten till 20 % och återinföra fullt inflationsskydd.

Vi vill höja grundavdraget till 10 000 kr och införa ett grundavdrag för barn vid den kommunala beskattningen med 10 000 kr per barn. Vi vill sänka fastighetsskatten så att exempelvis fiskarhustruns och Bo Bexanders rättmätiga krav på att kunna bo kvar och leva i sina hem uppfylls.

Våra skattesänkingsförslag gynnar relativt sett låg- och medelinkomsttagare mest och medför att bidragsberoendet minskar. Alltfler människor i vårt land kommer att kunna leva på sin lön. Det betyder att vi stärker självkänslan hos våra medborgare. De kan själva forma sin egen vardag. Det är en viktig demokratisk fråga. Det är också en viktig social angelägenhet att åstadkomma en förändring som innebär att den som är beroende av offentligt stöd inte skall betala skatt och att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag.

Eftersom våra förslag innebär en sänkning av skatten på arbete, gynnar de i hög grad också företagen genom en förbättrad lönebildning. Tillväxten ökar och förutsättningar för nya jobb skapas. Det är för oss glädjande att alltfler företagare inser vikten av en sänkt individbeskattning för företagen.

För någon vecka sedan dominerades en av sidorna i Finanstidningen av följande rubrik: Lägre skatt på individnivå gynnar företagen.

Det behövs emellertid krafttag för att återskapa den framtidstro på ett uthålligt och nyskapande privat företagande i vårt land som den förra mandatperioden präglades av. Inom skatteområdet vill vi omgående avskaffa den förlängda sjuklöneperioden, slopa allmän löneavgift, dubbelbeskattning och förmögenhetsskatt, avskaffa diskriminerande regler för fåmansföretag och för förskottsinbetalning av moms, återställa representationsavdraget och förbättra konkurrenskraften genom sänkt energiskatt och ytterligare sänkt produktionsskatt.

Avslutningsvis vill jag upprepa tre frågor till fru Lundberg: Varför vill ni inte sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare, så att alltfler människor i vårt land kan leva på sin lön? Är det en mänsklig rättighet att statens krav på boendeskatt inte får leda till att människor tvingas att flytta? Vilka åtgärder vidtog Inger Lundberg för att stoppa regeringens besparingsförslag när det gäller änkor, föräldralösa barn och handikappade?

I detta anförande instämde Carl Erik Hedlund, Jan-Olof Franzén och Carl Fredrik Graf (alla m).

Herr talman! Vi har nu inlett en skattedebatt, och det blir då lätt väldigt mycket teknik och summor. Men egentligen handlar det inte alls om det, utan det handlar om spelreglerna och villkoren för människor – de villkor som gäller när människor skall forma sitt liv och sin vardag. Det tekniska handlar ju i grunden bara om det mänskliga.

Vardagen för väldigt många människor är arbetslöshet. Över 700 000 människor går i dag arbetslösa, vilket betyder att långt många flera familjer är berörda. Sverige behöver därför när det gäller skattepolitiken inte fler och mer skatter. Det leder ju uppenbarligen bara till fler arbetslösa. Vad vi behöver är fler skattebetalare.

Ändå blev regeringsskiftet 1994 en rivstart för nya skattehöjningar. Tre år med socialdemokratisk politik har gjort att skatteuttaget har ökat ganska radikalt.

Vi i Folkpartiet tycker att det är de mest skadliga skatterna som skall sänkas först. Med skadliga menar vi sådana skatter som hindrar människor när de vill forma sitt liv och sin vardag samt skapa jobb och tillväxt.

Med sossarna kom de växande köerna tillbaka – köer till vård, och växande köer till jobb. Vi vill ha fler jobb och kortare köer. Därför satsar vi på en skattepolitik som skall leda åt det hållet. Skadliga skatter kväver vad man brukar kalla de välfärdsbildande krafterna och bromsar tillväxt och sysselsättning, som ju är basen för vår välfärd.

Vi i Folkpartiet vill ha vård, omsorg och skola. Dessa ambitiösa välfärds mål kan vi bara nå med en ekonomi som växer och många människor som betalar skatt. Alltså är en sådan skattepolitik nödvändig just för välfärden. Sverige behöver fler skattebetalare.

Vår skattepolitik handlar alltså om att få fler jobb och fler människor i arbete. Därför måste vi sänka skatten på sparande och ha ett skattesystem som gynnar kapitalbildning och risktagande. Vi måste ha hälften kvar i skattereformen, och vi måste ha ett skattesystem som gynnar expansion i tjänstesektorn. Jag skall inte gå in så mycket på detaljerna. De finns noggrant redovisade i alla reservationer i betänkandet. Jag skall ändå ta upp några konkreta områden.

Herr talman! I förmögenhetsbeskattningen finns den sista kvarlevan av ett skattesystem som har en väldigt föråldrad syn på kvinnor. Förr genomsyrade den synen hela samhället, men nu finns den bara kvar när det gäller förmögenhetsskatten, nämligen sambeskattningen. Det principiella argumentet borde vara väl känt. Var och en av oss har rätt att bli betraktade som *en* individ, inte som en del i ett kollektiv. Det borde gälla oavsett om det gäller löpande inkomster, vilket det nu har gjort sedan 1970, eller förmögenhet. Men så blev inte fallet när Socialdemokraterna, världens mest jämställda regering, skulle reformera förmögenhetsbeskattningen.

Det fanns sedan tidigare en asymmetri i beräkningen av förmögenhetsskatt på aktier som en följd av att den borgerliga regeringen ville ta bort förmögenhetsskatten på arbetande kapital. Men i stället för att försöka att få bort denna asymmetri, som inte var lyckad, har nu regeringen och Centern drivit igenom att den 75-procentiga beskattningen på A-listan i stället blir 100 %. Årtalet 1991 blev en vattendelare mellan noll och hundra, en försämring i stället för en förbättring. Det är detta som nu har gjort att väldigt många företag funderar på att flytta sig mellan lis-

torna. Det här kan ju verka helt obegripligt. Men de facto handlar det om att snålheten har bedragit visheten, för med de pomperipossa-effekter som har uppstått har ju ett antal företag faktiskt lämnat börsens A-lista och flyttat till O-listan. Det har gjort att ca 400 miljoner kronor i skatteintäkter har försvunnit eller kommer att försvinna i form av sänkt börsvärde och minskad förmögenhetsskatt, enligt beräkningar som har gjorts av affärspressen. Vi har givetvis sagt nej till de nya reglerna och föreslagit, till att börja med, en återgång till 75 % och en slopad sambeskattnings.

Herr talman! Folkpartiet håller givetvis fast vid den princip om hälften kvar som vi slog fast i den stora skattereformen, just därför att människor alltid skall veta att det lönar sig att arbeta. Den s.k. tillfälliga värnsskatten – värnsskatt är ju ett ganska intressant nyspråk, för det handlar ju bara om samma gamla marginalskaft som alltid – bör självfallet inte ersättas med någon annan skatt som har samma effekter. En hög marginalskaft gör att extrainsatser lönar sig dåligt, och det gör det mindre lönsamt för var och en att satsa på utbildning eller eget företagande. Principen här är också viktig, därför att människor måste kunna veta att det finns några spelregler som gäller, att överenskommelser hålls och att kalkyler kan hålla över tiden.

Herr talman! Sverige behöver fler företagare, fler företag och fler jobb. Utan en expanderande tjänstesektor kan inte detta fungera. Det är också avgörande för jämställdhet. Om kvinnor och män skall ha lika möjligheter och lika chanser till jobb, utveckling, fritid och helt enkelt bara få vara den som de själva vill utan att styras av fördomar och förutfattade meningar, måste också de ekonomiska villkoren vara jämställda. Då måste vi släppa loss tjänstesektorn och ha en rimlig beskattning på arbete.

Många kvinnor finns redan i dag i de offentliga tjänsteyobben. Ytterligare många andra har sin affärsidé inom en sådan tjänstesektor. Vi vill bredda deras möjligheter till eget företagande, till fler arbetsgivare, till utveckling inom jobbet, och åstadskomma breddning av deras verksamhet och vettiga utkomstmöjligheter. Sänkta kostnader och förenklade regler är då viktiga delar. Vi har i andra sammanhang från Folkpartiets sida fört fram förslag till förenklingar och ökade möjligheter att komma i gång. Senast i går kväll debatterade vi skattekonto här i kammaren, vilket är en förenkling och en god idé som "bidde" litet fel. Vi debatterade också frågan om F-skattsedel.

En expanderande privat tjänstesektor i väldigt vid bemärkelse är helt nödvändig om vi skall få fram många nya jobb. En expanderande och mindre dyr hushållsnära tjänstesektor, dvs. en tjänstesektor som riktar sig till oss privatpersoner, skulle så som det ser ut i dag vara mest till nytta för kvinnor, eftersom det fortfarande är kvinnor som har det största ansvaret för det obetalda jobbet. Det är också kvinnor som finns i det faktiska pigproblemet, nämligen de svartbetalda hemjobben.

Vi för i detta betänkande fram förslag för att det skall kunna skapas nya jobb i tjänstesektorn. Men det höga kostnadsläget, skattekillen, är en väldigt allvarlig hämsko. På något sätt handlar det om att vi, i vår iver att ha en hög välfärd betald med skattepengar, har gjort oss själva för dyra för varandra. Då har vi ju skjutit över målet. Om vi inte har råd med varandra, vem skall då ha råd med oss?

Även jag, som det har vittnats om här, är ute och träffar många småföretagare, särskilt många kvinnor och många ute i söderförort, där jag bor. Företagare där talar väldigt mycket, i fråga om vad de har för krav på staten, om att man skall sänka arbetsgivaravgiften så att de har råd att betala lön till den personal som de så förtvivlat väl skulle behöva. Eftersom de inte har råd får de alltså jobba själva väldigt mycket mer än vad de skulle vilja.

Det är också många andra saker som upplevs som obegripliga. Företagare sliter och undrar varför de behandlas som presumtiva skurkar eller som mjölkkor för att betala in skatt. Företagsklimatet, som det talas så väldigt mycket om, avläser man egentligen inte alls i tabeller och citat ur The Economist och Financial Times. Företagsklimatet är ju vad de enskilda små företagens ledare, småföretagarna och enmansföretagarna upplever i sin vardag. Detta är ju det verkliga företagsklimatet.

Häromdagen talade jag t.ex. med en granne till mig som är taxiförare och har en enskild firma. Han sade att han ibland inte vet vad han skall ta sig till, för hur han än sliter räcker knappt inkomsterna till att betala in F-skatten. Han får inga pengar över till lön åt sig själv. Han sade: Snart ger jag upp.

Så här kan vi inte ha det. När de människor som sliter och faktiskt har ett jobb i ett levebrödsföretag misströstar och tänker ge upp, är vi helt enkelt inne på en väldigt farlig väg. Jag tycker att det vore bra om regeringen tog till sig också den här typen av larmsignaler liksom de larmsignaler om att fler och fler verkar få nej till F-skattsedel. De bedöms nämligen inte ha tillräckligt stor omsättning. Man anser att inkomsterna skulle bli för låga, att de inte har tillräckligt stort risktagande, att de inte köper tillräckligt mycket maskiner osv. Det sprids alltmer en känsla av att myndigheterna och politikerna talar väldigt mycket om småföretagare men egentligen helst vill att de skall avstå från att vara företagare. Den typen av larmsignaler tycker vi måste tas på mycket stort allvar. Vi måste omedelbart söka efter orsaker och skapa möjligheter att göra något åt detta.

Vi i Folkpartiet har lagt fram ett förslag, som vi kallar för Lättare att bli sin egen. Det innehåller bl.a. starta-eget-paket, rätt till F-skattsedel, förenklad företagsdeklaration och schablonavdrag, som just skulle vara till nytta och ha en funktion för små tjänsteföretagare.

Herr talman! Till sist vill jag säga några ord om fastighetsskatten. De skatte- och taxeringsregler som successivt har införts och som har gällt under 1996 och 1997 har för många boende inneburit orimliga och obegripliga skattehöjningar. Folkpartiet har därför tidigare föreslagit vissa skattelättnader. Några möjligheter är att ändra principerna för taxering och beräkning av markvärden och att ta större hänsyn till miljöförbättringar osv. Reglerna för fastighetsskatt och fastighetstaxering skall ju ses över. Vi tror att översynen måste vara betydligt mer omfattande. Men i väntan på översynen måste vi ändå lindra effekterna för de värst drabbade, t.ex. permanentboende i attraktiva fritidsområden framför allt i Stockholmsområdet, på västkusten och i Sydsverige. I vårt budgetalternativ har vi också avsatt pengar för detta. Det vore väldigt bra om vi någon gång i denna riksdag också kunde komma fram till ett beslut.

Herr talman! Den viktigaste utmaningen är nu trots allt att få fler jobb, och dessa jobb måste komma genom fler företag och expanderande företag. Sverige behöver inte fler skatter utan fler skattebetalare.

Anf. 82 PER ROSENGREN (v):

Herr talman! Visserligen är det finansutskottets betänkande som diskuteras, men det är ju skattefrågorna i finansutskottets betänkande som vi har att behandla i denna runda.

När jag lyssnade på K-G Svenson var det litet skattepolitik och kanske mer repriser av den här nyss förda finansdebatten. Jag skall försöka att hålla mig till skatterna och de konkreta frågor som vi tycker bör betonas i sammanhanget.

Det har varit mycket diskussioner om skatter, företagsklimat, förenklingar i skattesystemet, förenklingar för småföretag och för enskilda firmor, men framför allt skattelagstiftningen för handelsbolag. Vi avvaktar nu regeringens arbete med att komma fram med förslag till förenklingar och hoppas att det blir riktiga och konkreta förenklingar som gör det lättare att vara småföretagare. Framför allt gäller det, som jag sade, reglerna för handelsbolag, som är ganska svåra.

Vi välkomnar också en diskussion om de stoppregler som gäller för fåmansföretagen. Det var ganska naturligt att stoppreglerna infördes, eftersom den tidigare situationen hade börjat utnyttjas. Man förhindrade alltså ett visst skatteundandragande med stoppreglerna. Det är ju på det sättet att vi lagstiftare måste tillgripa vissa åtgärder vid vissa tillfällen.

Så sent som i går fattade vi beslut här i riksdagen. Man hade upptäckt att företagen hade börjat trassla med vissa regler på ett sätt som inte var avsett. De hade kanske kunnat undandra miljardbelopp från beskattning. Finansdepartementet reagerade ganska snabbt och skrev en proposition, vilken vi antog totalt enhälligt här i kammaren i går.

På samma sätt var det en gång i tiden med stoppreglerna. Vissa företagare missbrukade de regler som fanns, därför tvingades man införa stoppregler. Vi kan hoppas att tiden nu är mogen för att ta bort dessa stoppregler.

På personbeskattningens område är det tämligen klart att vi förespråkar en röd skatteväxling. Vi menar att det inte finns någon möjlighet att sänka skatterna för höginkomsttagarna, framför allt inte om man lyssnar till stämningarna i landet. Däremot måste det finnas utrymme att minska skatterna för låg- och medelinkomsttagare, framför allt för dem som heltidsarbetar och har låga inkomster.

Finns det då någon möjlighet över huvud taget att drastiskt sänka skatterna? Ja, säger Moderaterna och delvis Folkpartiet. Nej, säger vi. Det finns i dag inte möjlighet att sänka skatterna. Vi har för inte så länge sedan prövat på en skattesänkningsspolitik. Det var under den borgerliga regeringsperioden. Det gick inte så bra. Vi vill inte återgå till den situation som rådde då. När statsfinanserna är i ett sådant skick att det finns utrymme är det naturligtvis skattesänkningar framför allt för de stora inkomstgrupperna som behövs. Men att genomföra det experiment som man genomförde under den borgerliga regeringsperioden vill vi inte göra en gång till.

Jag har tidigare här i kammaren sagt att vi vänsterpartister studerar historien och lär oss av den. Moderaterna lär sig ingenting av historien. De går med sina skygglappar och fortsätter att förespråka den politik på skatteområdet som faktiskt inte var så framgångsrik under den förra mandatperioden.

Karl-Gösta Svenson säger att man skall sänka egenavgifterna med 6 procentenheter. I dag är egenavgifterna 5,95 %. Det tycker jag är intressant. Men hur är det med de 9 % som ni förespråkar i det nya pensionssystemet? Ni förespråkar 9 procentenheter i egenavgifter även där. Eller har ni helt plötsligt backat från detta?

På företagsbeskattningsens område kan man titta litet på historien. Från borgerligt håll vill man gärna tala om arbetande kapital och riskkapital. Även Socialdemokraterna och Centern har försökt göra något åt riskkapitalet. De införde något som kallas riskkapitalavdrag. Det är bara att konstatera att det blev precis det fiasko som vi i vår motion om detta beskrev att det skulle bli. Alla andra partier – utom Moderaterna, som naturligtvis ville ha ytterligare riskkapitalavdrag och som tyckte att det var för litet – ställde sig bakom detta och sade att detta var en bra lösning. Jag tror att detta riskkapitalavdrag användes i tre eller fyra fall i landet. Nu är det borttaget, eftersom det blev ett totalt fiasko.

Vad vill Moderaterna i övrigt? Jo, de vill gynna aktieägarna, de som väljer aktier som sparform. Moderaterna vill ta bort dubbelbeskattningen helt och hållet. Detta gynnar inte på något sätt explicit företagen. Moderaterna är helt enkelt intresserade av att gynna placerarna, kapitalägarna.

I det föreliggande betänkandet föreslås också en sänkning av arbetsgivaravgifterna med 5 % upp till 852 000 kr. Man höjer alltså från 600 000 till 852 000 kr. Vi menar att de största företagen inte behöver den här typen av sänkning av arbetsgivaravgifterna. Vi anser att företag med högst tio anställda skall få tillgodogöra sig detta. De pengar som blir över – jag riktar mig då framför allt till Centern – kan vi använda till något mycket viktigare, nämligen till att ta bort 14-dagarsperioden när det gäller arbetsgivarinträdet i sjukförsäkringen. Vi kan faktiskt också för dessa pengar helt undanta alla företag med högst tio anställda från arbetsgivarinträdet. Det är detta som vi kallar för en röd skatteväxling inom företagsamheten. Man skall alltså inte sprida ut skattesänkningarna till samtliga företag utan använda skattepolitiken som ett redskap så att man kan göra en fördelning även i fråga om företagsskatterna.

När det gäller lättnader i ägarbeskattningen har de aktiebolag som är enmansföretag inte någon möjlighet att tillgodogöra sig den del som grundar sig på löneunderlaget. Det är fråga om mycket teknik. Men i detta förslag har man valt bort enmansföretagen. Dessutom har man delfinansierat lättnader i ägarbeskattningen genom att minska utrymmet för avsättning för periodiseringsfond från 25 % till 20 %. Det är inte särskilt lyckat. Man tar alltså från enskilda firmor och handelsbolag och ger till aktiebolag. Det är väl inte på det sättet som småföretagspolitiken skall bedrivas? Jag är litet förvånad över att man talar om att gynna småföretagen men att man sedan för den typen av politik.

Det finns också ett förslag om att man skall ge full avdragsrätt för organisationskostnader. Det är mycket underligt. Det har nämligen varit total enighet inom skattepolitiken om att organisationskostnader, dvs. kostnader för introduktion på börsen osv., inte skall vara avdragsgilla. Om man då har anlitat firmor som har skött detta har dessa firmor låtit detta faktureras genom VPC, eftersom det då har varit avdragsgillt. VPC-kostnader har varit avdragsgilla men inte t.ex. prospektkostnader. Nu har man då upptäckt att det har gått till på detta sätt, och nu kommer man att ge total avdragsrätt för samtliga sådana organisationskostnader. Det har

vi sagt nej till. Det är faktiskt fråga om ganska mycket pengar. Det argumenteras inte på något ställe i propositionen för varför man är beredd att vidta dessa åtgärder. Man föregriper dessutom för närvarande vissa rättsliga processer i Kammarrätten i Göteborg.

Jag skall sedan säga något om den diskussion som kanske är den mest aktuella just nu, nämligen den om förmögenhetsbeskattningen. Jag kan säga till Karl-Gösta Svenson att vi har fått besked om att det inte blir något sammanträde i skatteutskottet. Och argumentet tycker jag är helt naturligt, nämligen att man inte kan ha ett förberedande sammanträde om ett förslag som skall läggas fram till hösten. Ni kan väl återkomma då med förslag till utskottsinitiativ, så får vi se hur det behandlas.

Jag vill litet grand ta upp diskussionen kring begreppet arbetande kapital. Anne Wibble sade tidigare att det inte är bra att man nu funderar på att förmögenhetsbeskatta även O- och OTC-listade aktier eftersom man då beskattar arbetande kapital. Om jag går och köper ett antal aktier i ett O- eller OTC-listat företag visste inte jag att det plötsligt är att betrakta som arbetande kapital. Då har man ju missuppfattat begreppet arbetande kapital kapitalt. Arbetande kapital är ju det kapital som man sätter in i ett företag och som arbetar där. Men detta är ju fråga om rena placeringsaktier som vilka A-listenoterade aktier som helst.

Vi skrev i vår motion med anledning av den nya förmögenhetsbeskattningen att vi vill beskatta A-, O- och OTC-listade aktier på precis samma sätt. Det skall utgå förmögenhetsskatt, men på 85 % av värdet. De borgerliga partierna anser att det skall utgå förmögenhetsskatt på 75 % av värdet. De säger att det finns en latent skatteskuld på 25 %, vilket inte stämmer. Om man använder schablonregeln vid försäljning av aktier, dvs. att man får ta upp ingångsvärdet till 20 % av försäljningspriset, kan den latent skatteskulden faktiskt aldrig uppgå till mer än 24 %. Den maximalistiska hållningen när det gäller att gynna kapitalägare som Moderaterna, Kristdemokraterna och Folkpartiet har är ganska frapperande.

Man är alltså beredd att ge skattelindring, och det gäller då mer än vad den latent skatteskulden innebär.

Vi har sagt att om en akties värde fördubblas under innehavstiden hamnar man på en latent skatteskuld på 15 % och därmed på en sorts medelvärde. Både A-listade och OTC-listade aktier bör tas upp till 85 % av värdet per den 31 december.

När det gäller fastighetsskatten känner ni i denna kammare säkert till vår inställning. Också där är vi beredda att avvakta de två utredningar som sker. Vi hoppas att det kommer besked under hösten. Vidare måste vi, som Karin Pilsäter säger, komma till rätta med de extrema värdena på fastigheter i kusttrakter och i vissa storstadsområden.

Fru talman! Jag yrkar bifall till vår motion 1996/97:Fi86 om tobaksskatten. Vi i Vänsterpartiet har haft en diskussion om det lämpliga med att höja tobaksskatten utifrån det underlag som för närvarande finns. Jag fick inte en majoritet i partiet med mig. Däremot blev det en motion. Det hela fullföljs nu genom att jag yrkar bifall till motionen. Jag tror nämligen inte att det här ger de pengar som regeringen räknar med i propositionen. Vidare tror jag att risken är ganska uppenbar att det blir ökad smuggling och att en ännu starkare marknad här skapas. Det har ju kommit så många signaler om detta.

Jag är naturligtvis beredd att biträda ett förslag om en skattehöjning på tobakssidan när jag vet att pengarna kommer in och när jag vet att det finns åtgärder som kan vidtas för att förhindra smuggling. Men att nu skapa ytterligare en marknad för svart handel osv. är någonting som jag inte kan acceptera.

Moderaterna i finansutskottet har en reservation som egentligen innebär att man yrkar bifall till sin egen motion, vilken har exakt samma lydelse som min motion. Samtidigt yrkar man avslag på min motion. Det är inte det mest intelligenta agerandet. Kanske vill man särskilja partiets politik – man vill inte liera sig med ett antal vänsterpartister. Själv kan jag naturligtvis inte tänka mig att i en andra omröstning stödja Moderaternas reservation, eftersom de yrkar avslag på min motion. Det är ett något klantigt agerande från Moderaternas sida; det måste jag säga.

Slutligen: Miljöpartiet har ingen representant i dagens skatterunda. Det är synd, för jag har några frågor som jag skulle vilja ställa med anledning av Birger Schlaugs uttalande om att Miljöpartiet plötsligt skall bli ett småföretagparti, om att man skall agera för småföretagen. Men några andra som är så passiva som miljöpartisterna varit i skatteutskottet när vi har diskuterat småföretagspolitik får man leta efter. Miljöpartisterna vaknar litet grand när det gäller miljö- och energiskatter, men när vi diskuterar stora frågor, exempelvis om småföretagspolitik och skatter för småföretag, är de förvånansvärt passiva. Till Birger Schlaug, om han nu hör debatten, vill jag säga: Ni har en hel del att diskutera internt i partiet när det gäller småföretagspolitiken och skattesidan där; det kan jag lova.

Anf. 83 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Per Rosengren uttalar att han och Vänstern gärna vill sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare – men inte nu, utan senare. Det hade väl varit rätt så klädsamt om man inte hade bidragit till skattehöjningar i år och nästa år. Det handlar ju t.ex. om egenavgifter både i år och nästa år och om energiskatter per den 1 juli. Det gäller att handla i den anda som man tänkt sig i stället för att prata så mycket!

När det gäller den borgerliga regeringspolitiken sade jag i mitt huvudanförande att vi hade en målmedveten politik för att just dra upp Sverige ur arbetslöshetens stålbad. I slutet av mandatperioden fick vi gehör för vår politik. Tillväxten ökade. Arbetslösheten minskade. Sysselsättningen ökade; mycket beroende på att vi hade utformat en politik som innebar ett bra företagsklimat som stimulerade företagen till utveckling. Det hade Socialdemokraterna nytta av i inledningen av sin period. Men de misslyckades, tillsammans med er, genom skatter som höjdes och genom de återställare som kom. Effekterna såg vi i mitten och i slutet av 1995. Arbetslösheten började ju då återigen att stiga och sysselsättningen minskade, vilket är ännu allvarligare.

Själv begreppet dubbelbeskattning säger att det inte skall vara dubbelbeskattning på vinster i företagen. Det är inte bra för jobben och inte heller för en neutral satsning på riskkapital. Dubbelbeskattningen bör slopas omgående för att förutsättningar skall skapas för nya jobb i Sverige.

Anf. 84 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Ni moderater får gärna leva kvar i villfarelsen att perioden 1991–1994 var den mest lyckade under 1900-talet. Det är ju på det sättet ni framställer den perioden. Men ni är nog tämligen ensamma om att tro att det var så väldigt bra då – att Sveriges ekonomi förbättrades och att allting var så ljust och fint. Upplåningen exempelvis visar kanske på något annat.

Karl-Gösta Svenson talar om egenavgifterna. Men ni vill ju själva införa 9 % i egenavgift i pensionssystemet. Har ni glömt det? De 9 procenten överstiger vida dagens 5,95 %. Ni vill ta bort de 6 procenten som ni tror gäller i dag, men det är handlar om 5,95 %.

Sedan några ord om dubbelbeskattningen samt låg- och medelinkomsttagarna.

Har inte Karl-Gösta Svenson läst vår motion? Vi föreslår där faktiskt höjda grundavdrag för låg- och medelinkomsttagare samt slopade grundavdrag ovanför brytpunkten. Även där har vi en röd skatteväxling. Det är ganska bra att läsa på vad de politiska motståndarna vill, så att man inte hamnar i situationen att man säger saker i denna kammare som inte stämmer.

När det gäller dubbelbeskattningen handlar det inte om företagen, utan det handlar om aktieägare och kapitalplacere. Också jag menar att vi skall göra en definition av detta med arbetande kapital och att arbetande kapital skall undantas vid förmögenhetsbeskattning. Men att, som moderaterna gör, sprätta ut 10–12 miljarder kronor på att ta bort dubbelbeskattningen för att gynna aktieägare och kapitalägare visar bara var moderaterna står i politiken.

Anf. 85 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Vi gynnar företagandet och tillväxten i svensk ekonomi. Därmed skapar vi förutsättningar för nya jobb. Egenavgifterna vad gäller den del som vi avser att ta bort är 6,95 % år 1998, eftersom det tillförs ca 1 %. Således kan vi sänka med 6 %, eller med 5,95 % noga räknat.

Anf. 86 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Karl-Gösta Svenson, säg att jag köper aktier för 100 000 kr och får utdelning på de aktierna. Då vill ni göra utdelningen skattefri för mig. Men vad har det för effekt på det arbetande kapitalet i företaget?

Återigen: Vill ni inte längre införa de 9 procenten i egenavgift i pensionssystemet? Jag trodde att det var moderat politik och att det var det ni slogs för. Med 9 % i egenavgift hjälper det inte att ta bort de 5,95 procenten.

Ni är för ett egenavgiftssystem som är mycket mer långtgående än det som finns i dag. Dessutom, K-G Svenson, bygger det de facto på att företagen skall höja lönen i motsvarande mån – och så skall man sänka arbetsgivaravgifterna. Står ni inte längre bakom det här förslaget? Det verkar inte så. Eller så skäms ni för det. Det är väl troligen det sistnämnda.

Anf. 87 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Per Rosengren funderar på vad Miljöpartiet föreslår för skatteförändringar för att gynna små och medelstora företag. Vi har i det här betänkandet en reservation där vi föreslår, eller kräver, skattesänkningar på ungefär 20 miljarder när det gäller arbete, varav 16 miljarder faller ut som en total skattesänkning, alltså ett sänkt skattetryck.

Det är viktigt som vi ser det att man i takt med att man får ned arbetslösheten, och därmed statens kostnader för arbetslösheten, också tar ned skattetrycket. Det är *ett* av de problem som företagen har. Skatterna på arbete och tjänster ligger alldeles för högt.

Vi vill också genomföra en grön skatteväxling där vi tar ned arbetsgivaravgifterna i första hand och växlar dem mot höjda energi- och miljöskatter. Det kommer att gynna väldigt många företag. I de små företagen på de expansiva marknaderna har man vanligen en låg grad av energianvändning och liten miljöpåverkan. De företagen skulle alltså bli vinnare i en grön skatteväxling. Det är intressant, för det är just tjänstesektorn som växer. Industrisektorn krymper som bekant.

Det är det stora, övergripande. Sedan finns det naturligtvis mängder av detaljer som man kan gå in och göra mer av. Det gäller inte minst regelverket för hur skattehanteringen för små och medelstora företag går till. Där har vi ambitionen att gå vidare med ett antal förslag framöver.

Anf. 88 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag kan alltså tolka det som att Miljöpartiet nu skall börja intressera sig för småföretagspolitiken? Det är så jag kan se det. Hittills har ni varit oerhört passiva när vi har diskuterat företagsskatter och skattepolitik på företagsområdet. Ni har varit oerhört passiva. Därför blir jag så förvånad när Birger Schlaug går ut och utmålar Miljöpartiet som det stora företagspartiet.

Det här med grön skatteväxling står vi också bakom. Vi är beredda att i den takt det över huvud taget är möjligt sänka arbetsgivaravgifterna och växla dem mot energiskatter. Men vi har ju båda läst Skatteväxlingskommitténs betänkande. Det kommer att ta tid. Det är inte så enkelt som Roy Ottosson vill göra gällande. Därför tycker jag att det är oerhört viktigt att ni också kommer med på vagnen. Jag välkomnar att ni börjar intressera er för företagen. Det är som jag sade förut: När det gäller de här frågorna har ni varit oerhört passiva. Nu försöker ni spela gyckelspel i samband med kongressen och utmåla något som ni inte har stått för hittills. Men välkomna upp på vagnen!

Anf. 89 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Gyckelspelet kommer i det här fallet från Per Rosengren. De förslag som jag nämnde nyss har vi drivit under mycket lång tid. Vi i Miljöpartiet har varit aktiva när det gäller småföretagen ända sedan starten 1982. Vi har haft väldigt många småföretagare, framför allt på den alternativa sidan, som har varit aktiva i partiet. Jag kan därför inte ta till mig de insinuationer som Per Rosengren kommer med.

Självklart kan vi göra mycket mer. Vi har under senare år prioriterat ett antal andra frågor. Vi har tyckt att de har varit mer akuta. Vi har vid den kongress som vi faktiskt just i dag avslutar i Arvika, lyft upp före-

tagsfrågorna för att göra dem centrala inför valet 1998. Vi tycker att det finns mycket som borde göras som inte har gjorts, och vi är också missnöjda med hur den här regeringen har agerat i dessa frågor. Det har jag också fört fram tidigare i dag.

Jag hoppas att Per Rosengren inte skall behöva känna sig besviken i fortsättningen, men jag vill också be honom att titta på helheten och inte bara på agerandet i ett enda utskott under en kortare tid. Det ger inte en rättvis bedömning.

Anf. 90 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Det är faktiskt en skatterunda vi har här nu, och det har slagit mig på ett ganska tydligt sätt hur passivt Miljöpartiet har varit. Sedan vill ni gå ut och måla upp en bild av något annat. Ni har varit oerhört passiva på företagsskattesidan. Ni har i stort sett inte gjort någonting. Ni har suttit tysta. Då säger Roy Ottosson: I andra utskott har vi gjort det och det. Upp till bevis! Det där hade ni möjlighet att ta upp i finansdebatten, men nu har vi en skattedebatt. Då anser jag att jag har min fulla rättighet att ta upp och belysa hur passivt Miljöpartiet har varit på företagskatteområdet från början till slut. Ni vaknar till när det gäller energiskatter och skatteväxling. Där har ni lagt fram förslag. Det har vi också. I övrigt lyser som sagt aktiviteten med sin frånvaro. Däremot i medierna, och utåt, målar ni upp en litet annorlunda bild.

Anf. 91 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd):

Fru talman! Vårpropositionen 1997 är den sjunde stora proposition som den socialdemokratiska regeringen lägger fram på riksdagens bord i syfte att få ned arbetslösheten. Det är häpnadsväckande att visioner och offensiva åtgärder för nya och riktiga jobb saknas även i denna proposition. Propositionen visar också att socialistisk ideologi inte är ändamålsenlig när det gäller att stimulera företagare att expandera och nyanställa, och den vittnar om en allvarlig brist på förståelse för företagandets villkor.

Kristdemokraterna menar att skattepolitiken måste syfta till att skapa ett bättre klimat för företag och företagande. Regeringen går i stället åt andra hållet och försämrar klimatet för företagare. Listan på försämringar kan göras lång, men låt mig enbart nämna krav på förtida inbetalning av moms, förlängd sjuklöneperiod till en månad och höjd förmögenhetsskatt på aktier.

Regeringen och riksdagsmajoriteten verkar vara totalt lomhörda – eller är det så att man inte förstår situationens allvar? När utländska ambassader och handelskontor i Sverige uppvaktar svenska bolag med flyttplaner, när företag flyttar från landet och de som blir kvar tvingas byta aktielista till den mindre attraktiva O-listan, pratar regeringsföreträdare och företrädare för Centerpartiet om att företagsklimatet i Sverige är gott. Utländska aktörer undrar vad regeringen håller på med egentligen.

Den 29 maj var det debatt här i kammaren om förmögenhetsskatten. Jag varnade då för en utveckling där många företag lämnar A-listan på grund av den höjda skatten och kanske ännu fler undviker att låta sig noteras på A-listan. Är den utvecklingen acceptabel för Socialdemokraterna och Centerpartiet? Hur skall företagen då klara riskkapitalförsörj-

ningen? Det skall bli intressant att höra om Socialdemokraterna och Centerpartiet har något svar på de frågorna.

Det är hög tid för regeringen att växla in på ett företagervänligt spår, att gå från tomma ord till konkret handling. Men tiden rinner i väg. Snart är det för sent för den nuvarande regeringen att göra något.

Kristdemokraterna har i sitt budgetalternativ en 15-miljarderssatsning för att få till stånd ett bättre klimat för företag och företagande. Det är det enda som kan skapa nya jobb. Skattesänkningarna finansieras genom besparingar. Det handlar bl.a. om:

- stabila spelregler,
- skatteregler som inte missgynnar produktiva investeringar i förhållande till mer riskfritt sparande,
- skatter som uppmuntrar till hushållssparande,
- avskaffande av uppenbart företagsfientliga regler som förtida inbetalning av moms och förlängd sjuklöneperiod,
- reduktion av skatteklirar som motverkar expansion inom tjänstesektorn.

Fru talman! Det är inte bara företagen som har problem med regeringens skattepolitik. Det är också enskilda människor. Regeringen har konsekvent höjt skatterna sedan valet 1994. Skattehöjningarna är netto ungefär tre gånger så stora som Socialdemokraterna vågade visa upp i valmanifestet från augusti 1994. I valmanifestet stod det att skatterna skulle höjas netto med 27 miljarder, men det blev tre gånger så mycket. Skattetrycket, dvs. skatterna som andel av BNP, uppgick 1996 till drygt 53 %. Det skall jämföras med att skattetrycket inom OECD-länderna och EU i genomsnitt är ca 40 %.

”Tänk om du visste hur hög skatt du egentligen betalar!”, utropade Dagens Industri i en ledarrubrik den 28 maj. Det är i högsta grad en etikfråga, dvs. att inte mörka. I många sammanhang talas det om genomsynlighet och öppenhet. De begreppen gäller alldeles uppenbart inte svensk skattepolitik. Den totala skatten är hög för medborgaren, även för personer med relativt låga löner.

En vanlig familj betalar 61 % i skatt. Alltfler människor lever ur hand i mun utan möjlighet att spara ihop en buffert för oförutsedda utgifter. Möjligheten att förbättra sin ekonomiska situation genom egna insatser, exempelvis genom utbildning, byte av jobb eller extraarbete, är liten. Följden blir ett extremt beroende av politiska beslut såsom förändringar i skatte- och bidragssystemen. Tvärtom syftet, leder dagens politik till otrygghet och osäkerhet.

Det är intressant att det har uppstått en diskussion om att skatten borde sänkas för låg- och medelinkomsttagare. Det kanske är så att t.o.m. regeringen insett att det inte är någon framkomlig väg att höja skatterna för höginkomsttagare.

Regeringsföreträdare, inte minst skatteministern, har i olika sammanhang uttalat att skatten bör sänkas för låg- och medelinkomsttagare. Jag delar den uppfattningen. Mot den bakgrunden är det märkligt att regeringen nästa år kommer att höja skatten för alla löntagare. Regeringen kommer nämligen att höja den s.k. egenavgiften till sjukförsäkringen med en procentenhet 1998. Om regeringen menar allvar med att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare, skall man väl inte börja med att höja skatten?

Egenavgifterna är en betungande utgift för alla löntagare – speciellt för dem som har lägre inkomster eftersom de får en lägre avdragseffekt. Man kan förledas att tro att dessa pengar går direkt till sjukvård. Men så är det inte. Överskottet i sjukförsäkringen är i storleksordningen 27 miljarder i år och kommer att stiga till ca 38 miljarder nästa år. Egenavgiften är inte en riktig avgift utan en förklädd skatt. Dessutom urholkar den skattebasen för kommuner och landsting, eftersom egenavgifter är avdragsgilla vid den kommunala beskattningen. Egenavgifter som inte motsvaras av förmåner skall kallas för vad de egentligen är, dvs. en skatt med orimlig fördelningsprofil.

Kristdemokraterna vill sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare genom att de s.k. egenavgifterna till sjukförsäkringen sänks med 2 ½ procentenheter fr.o.m. den 1 januari 1998. Denna sänkning ger alla inkomsttagare drygt 12 miljarder kronor, vilket kommer att öka konsumtionen. En sänkt egenavgift ger också kommuner och landsting mer resurser till bl.a. vård, omsorg och skola.

Hur ser skatteministern på sänkta egenavgifter som ett sätt att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare? Om regeringen menar allvar med att sänka skatten för låg- och medelinkomsttagare, är det dags för regeringen att tala om på vilket sätt det i så fall skall ske.

Fru talman! En annan skatt som drabbar enskilda människor hårt är fastighetsskatten. Kristdemokraterna vill på sikt avskaffa den statliga fastighetsskatten och i stället ge kommunerna rätt att ta ut en avgift för täckande av kostnader för kommunal service kopplad till fastigheten. Som ett första steg har Kristdemokraterna i sitt budgetalternativ krävt att skatten skall sänkas till 1 ½ % av taxeringsvärdet och anslagit 500 miljoner kronor för att lindra skatten för de värst drabbade.

Höjda skatter på boende och fastigheter är inte bra för ekonomin. I längden gynnar det inte budgetsaneringen att på grund av höga skatter göra alltför många människor beroende av bidrag från stat och kommun. Det är en helt felaktig politik att beskatta människor så att de tvingas överge sina hem. Låt i stället folk bo kvar. Människor måste få känna trygghet i boendet.

Fru talman! Jag står bakom samtliga reservationer från Kristdemokraterna i betänkandet, men yrkar bifall endast till reservation 128 om skattepolitiken.

Anf. 92 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Kanske känner en eller annan igen en del av den skattedebatt vi skall föra i dag. Socialdemokratins hållning i att gemensam verksamhet måste betalas med intjänade pengar och inte med lån är väl känd. I det ligger också svaret till K-G Svenson: Det är inte möjligt att sänka skatter för låg- och medelinkomsttagare med hjälp av lånade pengar. Skattesänkningar måste finansieras, annars far de människor som har det allra jobbigast allra mest illa.

Moderata samlingspartiets ambition att sänka skattekvoten, även om det sker till priset av en raserad samhällsekonomi, är lika känd om än inte välkänd. Ändå är det mycket, fru talman, som förändrats sedan de första skattedebatterna fördes i kammaren efter regeringsskiftet. Hösten 1994 var Sverige i kris. Budgetunderskottet riskerade att äta upp framtida utrymme för välfärden. Många människor kände både skräck och oro för

höga räntor, ett gigantiskt budgetunderskott och framtida krav på försäkelser. Det har varit, och det är, tuffa år för många.

En kraftfull och konsekvent budgetsanering har lagt en god grund för den svenska välfärden och för en gynnsam ekonomisk utveckling för vårt land. Investeringsviljan är hög och den privata konsumtionen börjar ta fart. Åren 1997–1998 görs en intensiv insats för jobben. Skattepolitiken är en del i den. Satsningarna på jobben kommer att fullföljas. Statsskulden ökar inte längre. År 1999 kan vi börja avbetalningen på statsskulden också i nominella tal. Ändå bör det redan 1999 finnas ett ekonomiskt utrymme i storleksordningen 15 miljarder kronor för att öka rättvisan och jämlikheten i vårt land. Då finns det möjlighet att överväga inkomstskattelättnader för låg- och medelinkomsttagare, som en av flera åtgärder med fördelningspolitisk inriktning.

Skattepolitiken har varit viktig för att göra budgetsaneringen möjlig. Dels har åtgärder som värnskatten, höjd kapitalskatt och återinförd förmögenhetsskatt varit nödvändiga för att förhindra så dramatiska besparingar i välfärden att de inte skulle gå att försvara. Dels har kombinationen av besparingar och skattehöjningar spelat en viktig roll för att säkra att bördorna av saneringsprogrammet burits solidariskt. Olika miljöskatter spelar en viktig roll i den omställning till ett mer uthålligt samhälle som är ett villkor för överlevnad. Slutligen har vissa skattehöjningar varit nödvändiga för att finansiera de avgifter som hör samman med det svenska medlemskapet i EU. De senare riktar sig i första hand mot näringslivet. Mina vänner! Det var på de premisserna som svenska folket sade ja till EU.

Det har varit tuffa år för många vanliga hushåll. Familjer med små marginaler har tappat en viktig del av sina barnbidrag. Bostadsbidragen har minskat. Förtidspensioner, arbetsskadeersättningar och andra insatser som har stor betydelse för dem som har det jobbigast har naggats i kanten. Självfallet har också egenavgifterna haft betydelse för vanliga människors konsumtionsstandard.

Därför är det så viktigt att erinra om att kombinationen av skatter och besparingar ändå kunnat betyda att saneringspolitiken fått en anständig profil, att de 20 % som har det bäst kunnat bidra med 40 % av insatserna för budgetsaneringen, medan de 20 % som har de lägsta inkomsterna bidragit med ca 13 %. Utan värnskatten, förmögenhetsskatten, kapitalskatten och förändringarna av skattevillkoren för pensions- och kapitalförsäkringar hade utfallit varit dramatiskt annorlunda.

Därför klingar det så fel och så osant när partier säger: Spar mer! Gräv ur välfärden mer för att undvika skattehöjningar och för att kunna sänka skattekvoten!

De skatteförslag som behandlas i vårpropositionen berör i första hand företagsskatterna och miljöskatterna. Här finns också förslag om att frysa omräkningen av taxeringsvärdena för bostäder i avvaktan på den utredning som gör en grundlig analys av fastighetstaxeringen och den analys av fastighetsskatten som pågår i Finansdepartementet. Det är viktiga genomgångar – viktiga för att få ett rättvist system men också viktiga med hänsyn till enskilda människors situation. Det finns, som K-G Svenson säger, människor som dem han har beskrivit för vilka fastighetsskatten är väldigt jobbig. Men de utgör inte huvuddelen. Merparten av dem som gör

de stora markeringarna mot fastighetsskatten har en i övrigt god ekonomisk situation.

Slutligen ingår förslag om höjning av tobaksskatten i finansutskottets betänkande. Det är en relativt kraftig höjning – 29 % – som innebär att Sverige lever upp till de åtaganden om punktskatter på tobaksområdet som gjordes under förra mandatperioden.

Fru talman! I vårpropositionen görs en strategisk satsning på riktade skattesänkningar till förmån för jobben i de små och medelstora företagen. De kostar offentlig sektor i storleksordningen 1 300 miljoner kronor. I går fattade riksdagen beslut om s.k. skattekonton. Dessa är ett bra exempel på det arbete med att förenkla reglerna och minska byråkratin för företagare som pågår i Regeringskansliet.

Jag kan också med stor glädje och stolthet säga att det pågår ett mycket bra jobb ute på landets länsskattemyndigheter och lokala skattekontor med att hitta bra och enkla sätt att arbeta tillsammans med småföretagarna. Det är en gemensam ambition att alla myndigheter skall hitta arbetssätt att informera på och att jobba tillsammans med småföretagarna som gör att byråkratin blir ett stöd och inte en belastning i jobbet.

Fru talman! Det beslut som riksdagen fattade hösten 1996 om nedsättning av arbetsgivaravgiften med 5 % för företagen var strategisk. För en ensamföretagare med en beskattningsbar inkomst på 15 000 kr i månaden betyder det minskade arbetsgivaravgifter om 9 000 kr om året. Det är kännbara pengar för honom eller henne. För den företagare med tre fyra anställda som vill nyanställa är nedsättningen en viktig stimulans. I dag är taket för företagen 30 000 i minskade arbetsgivaravgifter per företag och år. När den lönesumma som nedsättningen får räknas på höjs med 252 000 kr blir det sammanlagda avdraget upp till 42 600 kr om året. Hela 90 % av de företag som har mindre än tio anställda får minskade marginalkostnader när de nyanställer.

Det andra området där det i betänkandet byggs vidare på tidigare förbättringar är ägarbeskattningen i små och medelstora företag. Det löneunderlag som skattelättnaden beräknas på höjs från 70 till 100 %. Valet att markera lönesummans betydelse för den skattefria avkastningen är ytterligare en stimulans till anställningar i småföretagen. De generösa reglerna för småföretagens avkastning syftar till att öka intresset för att förse småföretagen med riskkapital. De har många gånger svårare än de stora etablerade börsföretagen att fånga detta. I konsekvens med förändringar för de onoterade bolagen förbättras villkoren för egenföretagare i handelsbolag genom en ökning av räntesatsen vid positiv räntefördelning med 2 procentenheter.

I vårpropositionen aviseras den lagrådsremiss om kapitalförluster som damp ner här hos riksdagen för en tid sedan. Småföretagarna har med rätta klagat på att de inte fått göra avdrag för förluster i samband med rån och andra brott. Nu kommer en lösning på problemet, samtidigt som företagarna får vissa andra avdragsmöjligheter som har samband med rörelsen.

Fru talman! Skattelagarna innehåller en del stoppregler för fåmansföretag. De tillkom en gång för att hindra skatteflykt. Samtidigt kan många av reglerna slå fel och bli till hinder för seriösa företagare. Därför är det bra, herr skatteminister, att man tagit initiativ till en översyn av stoppreg-

lerna. Så långt det är möjligt bör och vill regeringen låta allmänna skatteregler ta över reglerna för fåmansbolagen.

Fru talman! I flera motioner tas beskattningen av tjänstesektorn upp. Riksdagen har anledning att återkomma till den svåra och viktiga diskussionen om skatteklar i de mest arbetsintensiva delarna av tjänstesektorn. Det gäller framför allt s.k. hushållstjänster. Det gäller också restaurangnäring, reparationer, underhåll och hemtjänster av olika slag samt kollektivtrafik. Det finns ett gediget utredningsunderlag som LO-ekonomen Dan Andersson har ansvaret för. Det är nu föremål för en rejäl remissbehandling. Det är viktigt att så sker.

Skattereformen ledde till enkla tydliga regler och gemensamma skattesatser. En differentiering av skattesatserna kan ge samhällsekonomiska vinster, men den kan också skapa svåra avgränsningsproblem och låsa in arbetskraften i mindre produktiva branscher eller i jobb där det är svårt att få en anständig lön. Från socialdemokratins sida välkomnar vi en ödmjuk och prövande diskussion i de här frågorna. Däremot är vi inte beredda att förekomma en rejäl analys genom förhastade beslut. Frågan är inte färdigtänkt på oppositionssidan heller. Det märks inte minst genom de många och spretiga förslag om beskattning av tjänstesektorn som återkommer i olika reservationer.

Fru talman! Skattepolitiken spelar en viktig roll för att göra Sveriges ekonomi långsiktigt ekologiskt hållbar. Miljöskatternas roll får en viktig belysning i den utredning från Skatteväxlingskommittén som nu är på remiss. Inom EU pågår arbetet med ett mineraloljedirektiv som kan bli ett principiellt genombrott i synen på energiskatter över hela Europa.

I betänkandet aviseras den avfallsskatt som kommer att träda i kraft den 1 januari 1998. Därmed får Sverige ännu ett instrument för att stimulera till kompostering, återvinning och återanvändning. EU har gett klartecken för nedsättning av koldioxidskatten för energiintensiv industri. Därmed kan höjningen av koldioxidskatten för industrin träda i kraft den 1 januari utan att det äventyrar den industri som är mest energiberoende.

Fru talman! I går såg vi 17 eller 18 moderater defilera förbi här i talarstolen. Som uppträdde på pärlband deklarerade de att koldioxidutsläppen var den största miljöfaran för vårt land. För någon timme sedan fick vi höra K-G Svenson yrka avslag på en höjd koldioxidskatt som har till syfte att minska användningen av fossila bränslen. Så allvarligt menad var alltså gårdagens föreställning!

Ett försäkranssystem förbereds för växthusnäringen och yrkesfiskarna. Syftet är att långsiktigt underlätta företagets likviditet. Det lönar sig allt, Sverre Palm, när envetna politiker från västkusten som vet vad de talar om tjarar om och driver frågor som rör deras näringsliv.

Regeringen och finans- och skatteutskotten går den elintensiva industrin till mötes genom sänkning av produktionsskatten på el. Skatten på vattenkraft minskas från 3,42 till 2,21 %. Det är ett betydelsefullt beslut. Det är ett uttryck för det allvar med vilket Socialdemokraterna och Centern ser på behovet av energiskatter, och på vikten av att de utformas så att de inte slår ut den basindustri som är så viktig för jobben i stora delar av landet.

Produktionsskatterna behandlas i den genomgång av energiskatternas utformning som pågår i Regeringskansliet. Avsikten är att regeringen inför 1999 skall lägga fram ett stabilt, samlat och långsiktigt hållbart

energiskatteförslag som är väl förankrat i den praktiska verklighet som företag som Vargön Alloys och Ovako Steel lever i.

Slutligen, fru talman, går det viktiga skiljelinjer i skattepolitiken. Moderaterna föreslår skattesänkningar om 37,7 miljarder år 1998, 70 miljarder år 1999 och 86 miljarder år 2000. Det får allvarliga konsekvenser i människors vardag. Utgiftstaket sänks med över 40 miljarder redan 1998. Besinna att de besparingar som ingått i saneringsprogrammet och genomförts med så mycket smärta för många medborgare motsvarade 60 miljarder kronor. Detta är inte riktigt, men nästan, lika mycket till.

Det finns inga gratisluncher, K-G Svenson. På de områden där ni har presenterat konkreta förslag till nedskärningar är effekterna dramatiska. Det gäller förslaget om nära 8 miljarder mindre till kommunsektorn, och det gäller er vilja att begränsa arbetslöshetsersättningen till 300 dagar. På andra områden är dunklet större. Kommunkatterna skall sänkas med 1:50 kr år 1999 och 3 kr år 2000. Kompensationen skall ske via statsbudgeten, men det ges ingen bild av hur den kompensationen skall genomföras.

Är det pensionerna som skall skäras ned? Är det sjukförsäkringen som skall bli ännu sämre än i det sparförslag ni tar upp i budgeten? Eller är det, K-G Svenson, precis som tidigare att ni presenterar ett antal skattesänkningar, men ni har egentligen inte tänkt igenom hur de skall finansieras? Ni har prövat det tidigare. Det gick inte bra. Nu vill ni pröva det igen. Men samma krav måste ställas i dag som tidigare, K-G Svenson. Man kan inte låna till skattesänkningar. Skattesänkningar kan bara betalas med pengar som finns i verkligheten.

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag och därmed avslag på samtliga reservationer.

Anf. 93 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Våra skatteförslag är finansierade till varje krona, fru Lundberg. Det finns också angivet i vår motion hur dessa skattesänkingsförslag har finansierats till varje krona.

Jag ställde ytterligare ett par frågor till fru Lundberg, bl.a. om fastighetsskatten och de människor som tvingas gå från sina hus på grund av de höga fastighetsskatter som de får betala. Jag vill upprepa den frågan till fru Lundberg. Är det en mänsklig rättighet att statens krav på boendeskatt inte får leda till att människor tvingas flytta? Jag vill gärna ha den frågan besvarad innan dagens debatt är slut.

Före valet 1994 utlovade ni att ni skulle höja skatterna med 3,7 miljarder. Det har blivit 80 miljarder i skattehöjningar. Det är i huvudsak skatten på arbete som ni har höjt. Det har inneburit att arbetslösheten, från att ha minskat när vi lämnade regeringsmakten, nu har ökat. Antalet jobb har minskat och minskar fortfarande. Det finns ingen tendens att de ökar. Det är den allvarliga konsekvensen av er skattehöjningspolitik. Den har inneburit detta för människor. Den har inneburit att låg- och medelinkomsttagare i dag lever på marginalen.

Jag förstår inte, Inger Lundberg och Socialdemokraterna, att ni inte vill och försöker åstadkomma möjligheter för människor att kunna leva på sin lön. Ur demokratisk synpunkt är det en ganska allvarlig fråga som ni driver på det här sättet. Ni låter alltför många människor i vårt land bli beroende av politiska beslut.

Anf. 94 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Om det vore så väl att K-G Svenson hade finansierat alla sina förslag om skattesänkningar. Ni föreslår kommunalskattesänkningar för 1999 på 1:50 kr. Ni säger att staten skall ta över kostnaderna. Men var finns dessa kostnader på statsbudgeten?

Sedan finns det naturligtvis områden där ni har en formell finansiering. Ni föreslår att trafikförsäkringarna skall ta över 5 miljarder kronor av sjukvårdskostnader etc. Om K-G Svenson skulle klara av det till den 1 januari 1998 har K-G Svenson blivit mycket händigare än vad han och hans regeringskamrater var under den förra mandatperioden.

Nej, K-G Svenson, det är nu som tidigare så att ni lägger fram ett antal skatteförslag som kan vara formellt finansierade men som ni inte har reella möjligheter att genomföra.

Ett exempel på det är utförsäkringen efter 300 dagar av dem som har a-kassa. Vad skall de göra efter 300 dagar? Många har fått jobb långt innan 300 dagar har gått. Nu ökar antalet jobb. Under förra veckan anmäldes 8 853 nya platser till landets arbetsförmedlingar. Det är en ökning som inte är stor, men det är en ökning gentemot veckan tidigare. Det sker successivt en ökning av antalet nya jobb.

Men även om vi får en kraftig ökning av antalet jobb kommer det att finnas ett antal människor, K-G Svenson, som inte har jobb efter 300 dagar. Vad skall de göra? Ingenting, eller är det kommunerna och deras socialtjänst som skall ta över ansvaret för dessa människor?

Anf. 95 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Vi har en helhetspolitik som leder till ökad tillväxt och nya jobb. Det innebär förbättringar för dem som är arbetslösa i dag. De får chansen att kunna få ett jobb i morgon. Med vår politik får samtidigt alltför många människor i vårt land en möjlighet att kunna leva på sin lön. Det är också en viktig angelägenhet för människor i vårt land.

Den 12 juli diskuterade vi arbetslösheten här i riksdagen. Då lovade Socialdemokraterna att det skulle komma förbättringar. De skulle inte komma under hösten direkt men fr.o.m. den 1 januari, utlovade arbetsmarknadsministern. Vi från borgerlig sida föreslog då att vi skulle göra en satsning på tjänstesektorn. Vi var överens om det då. Det fanns förslag om att åstadkomma det från den 1 september genom att skapa möjligheter för detta inom hushållstjänsterna. Vi är lika överens i dag. Det finns i vår reservation till finansutskottets betänkande. Vi vill starta upp detta från den 1 oktober för att skapa möjligheter till nya jobb i tjänstesektorn.

Med den politik som ni har bedrivit har vi fått låg tillväxt och ökad arbetslöshet. Vi ser effekterna av att det offentliga inte orkar med. Jag läste senast i söndags om Sofie, fyra år, som är ett offer för vårdkrisen med de ökade vårdköer som finns. Jag hörde ett reportage i TV häromkvällen om ett litet barn på några år som var autistiskt. Han fick inte den vård som han behövde omgående. Väntetiden var ett helt år. Där ser ni effekterna av den svaga tillväxt som er politik har gett. Det beror på att ni inte har kunnat bemästra arbetslösheten. Detta är allvarligt för svensk ekonomisk utveckling och Sveriges framtid.

Anf. 96 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Det hedrar K-G Svenson att han tar upp enskilda människor som har det jobbigt i sjukvårdsköer och på andra sätt. Det kan vi politiker aldrig fjärma oss ifrån.

Men det hedrar inte K-G Svenson att han svärta ned svensk sjukvård. Aftonbladet hade nyligen en serie där man kanske hade lyssnat på sådana som K-G Svenson och det allmänna talet om att svensk sjukvård är så usel. Reportrarna blev förvånade när de var ute. De satte rubriken: Världens bästa sjukvård.

Vi har en gemensam sektor i det här landet som vi har anledning att vara stolta över. Den har sina skönhetsfläckar. Det har frestat på den när vi har tvingats till indragningar på olika områden. Det skulle fresta oerhört mycket på den om Moderaterna kom till makten igen och genomförde sina nedskärningar på 8 miljarder kronor. Moderaterna behöver dessa pengar för att ta bort förmögenhetsskatten, ta bort avkastningsskatten på aktier och minska beskattningen av dem som har det allra bäst. K-G Svenson kallar det tillväxt.

Nästan det första den moderata regeringen gjorde var att lägga fram en proposition som hette *Skattepolitik för tillväxt*. Den gick sedan under namnet Tobissons träsk – de ofinansierade skattesänkningarna. Efter det att den propositionen hade lagts fram hade vi tre år av negativ tillväxt, tre år av tillbakagång, i vårt land.

Anf. 97 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det är mänskligt men ändå inte särskilt ansvarsfullt av de ansvariga politikerna att ägna sig åt historieskådning och dessutom en viss mytbildning. Jag förstår att Inger Lundberg hellre vill diskutera hur hon upplevde situationen förut. Men nu gäller det nuet och framtiden. Ingen människa som i dag är arbetslös får ett enda jobb av att ni står här och träter år ut och år in om hur illa ni tycker att det var förut.

För det första vill jag påminna om era egna förslag under den tiden. De socialdemokratiska budgetalternativen var inte precis i balans. För det andra lånar ni fortfarande pengar. Det tycker jag tillhör ärligheten att säga. I den här budgeten lånar ni premiereserven, mina pensionspengar. Det är också lånade pengar. För det tredje luras ni när ni i övrigt går ut och säger att nu behöver ni inte låna mer. I själva verket betyder det enligt Åsbrink att ni hoppas att ni snart inte skall behöva låna mer – tror ni.

Budgetsaneringen har präglats av ett kameralt tänkande, av frågor om vem som bidrar med vad, av att tabellerna skall stämma, men inte av vad det får för effekter. En del kanske inte kan bidra alls. Vi tycker t.ex. inte att de handikappade skulle behöva bidra alls genom indragningar av deras assistans. Andra kanske reagerar fullt mänskligt genom att inte bidra så mycket till nya jobb och tillväxt som de skulle kunna. Man kanske inte tycker att det lönar sig att göra en extra insats. Det är en mänsklig reaktion.

Det är det som är problemet. Med ert kamerala tänkande, med kolumner som stämmer, krymper Sverige, och då får vi inga nya jobb. Era framtida utlovade kanske-skattesänkningar bygger ju just på att vi får nya jobb. Därför vill jag bara ställa en enkel fråga till Inger Lundberg: Vad tänker ni göra för att det skall bli nya jobb?

Anf. 98 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! När Karin Pilsäter säger att det är gigantiska budgetunderskott har hon inte tagit reda på att årets upplåning beräknas bli betydligt mindre än tidigare. Den beräknas bli i storleksordningen 1–10 miljarder kronor – alltså betydligt lägre än vad man tidigare har räknat med. Det kan ställas mot runt 230 miljarder när upplåningen var som störst under de borgerliga åren.

Så gällde det frågan om vad vi kan göra för jobben.

Det första är en sund ekonomi, låga räntor, stabilitet för framtiden.

Det andra är spelregler, bl.a. de företagsregler jag beskrev tidigare.

Det tredje är framtidstro och förhoppning.

Det fjärde är att erbjuda den infrastruktur från samhället, när det gäller kommunikationer, utbildning och annat, som är en förutsättning för tillväxt.

Det femte är trygghet och stabilitet i samhället, som gör att företag har möjlighet att växa och människor känner sig trygga och stabila.

Det sjätte är att samhället är med, är spjutspets, på viktiga framtidsområden. Ett sådant område är miljöområdet.

Det sjunde är det samspel mellan den gemensamma sektorn och svenska företag som är och har varit så framgångsrikt. Exempel på det är läkemedelsindustrin och telekommunikationsindustrin.

Det åttonde är den mobilisering som sker ute i kommuner och län i dag, de vanliga enkla samtalen mellan kommunalråd och företagare om hur man bygger nätverk, hur man hjälps åt, hur man säljer Nora, hur man kan hjälpa varandra och vad man kan göra på lokalsidan.

Det händer så oerhört mycket roligt i dag. Jag var för en tid sedan i Degerfors, en kommun som länge hade och har mycket stora problem men där det börjar spira av framtidstro och nyföretagande. Gå ut, Karin Pilsäter, och se det som händer och som är så roligt i dag.

Anf. 99 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag kan försäkra Inger Lundberg att jag ofta träffar folk på olika ställen, på företag, på dagis och överallt. Det händer mycket som är bra, men tyvärr är allt för litet av sådant som ger nya jobb. Framför allt ger det inte tillräckligt mycket nya jobb.

Det är de facto så att arbetslösheten nu ökar, inte minskar. Arbetslösheten är i dag högre än vad den var för ett år sedan. Detta kan ni väl ändå inte förneka? Det är ju uppenbart för alla andra, utom i så fall för er som tillhör det socialdemokratiska partiet.

Inger Lundberg klarar inte ens av att här hålla sig till verkligheten under några minuter. Hon påstår att jag alldeles nyss skulle ha sagt att det var gigantiska underskott. Alla som läser protokollet efteråt kan med egna ögon se att jag inte alls sade det. Men det är underskott. 10 miljarder räknas in i premiereserven, och det är pengar som man lånar. Så pass mycket skall vi väl ändå kunna hålla oss till verkligheten.

Av alla de saker som Inger Lundberg räknar upp är det säkert mycket som är bra. Men det leder uppenbarligen inte till fler jobb. Ni måste väl ändå tycka att det är ett problem?

Ibland går det väldigt fort när ni gör saker. När ni t.ex. skulle dra bort bilaccisen och ersätta den med höjd fordonsskatt för alla människor gick

det väldigt fort. När ni skulle införa ROT-avdrag tog det inte heller så lång tid.

Varför skall det då ta så förtvivlat lång tid att göra en insats för att få bort skattekilarna på sådant som är viktigt för kvinnor – sådana saker som kvinnor vill köpa och sådana jobb som kvinnor skulle vilja sälja? Då går det väldigt långsamt. Men de arbetslösa kan inte vänta. De blir faktiskt bara fler och fler.

Anf. 100 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jobben är den viktigaste frågan. Det finns ingen fråga som oroar socialdemokratin så starkt som den mycket höga arbetslösheten. Därför har vårpropositionen en tydlig profil, inriktad på att stimulera jobben i vårt land, och de pengar som kan frigöras används för olika insatser.

Jag förstår att Karin Pilsäter är otålig. Jag tillhör också dem som menar att det är viktigt att vi ser vad som finns att göra när det gäller skattekilarna i tjänstesektorn. Men jag är ändå beredd att stilla mig. Om vi gör någonting som har betydelse för framtiden är det viktigt att det är rätt. Jag är tveksam till det förslag som moderaterna lägger fram, om att avstå från arbetsgivaravgifter och dessutom ha ett 30-procentigt avdrag. Ger det verkligen jobb som är bärkraftiga på sikt, som ger en vettig lön på sikt?

Går vi in i principiellt nya system i vårt samhälle måste vi också känna att det är något som bär, att det är rätt och riktigt för framtiden. Annars är det, Karin Pilsäter, bara käcka försöksverksamheter. Jag tror inte att det är det som den ordinarie arbetsmarknaden behöver. Den ordinarie arbetsmarknaden behöver förändringar som strategiskt och långsiktigt kan påverka jobben.

Anf. 101 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill ställa några frågor till Inger Lundberg.

I budgetsaneringens namn har en rad skatter höjts. När vi nu snart är i kapp och får överskott, är man då från socialdemokratin sida beredd att sänka skatterna igen? De här skattehöjningarna har ju dragit in mycket av den disponibla inkomsten för människor i landet och har också bidragit till att arbetslösheten har stannat på höga nivåer.

Jag har också en följdfråga som jag kan ta direkt. Om man också lyckas med att få ned arbetslösheten kommer statens kostnader för arbetslösheten att minska. Det handlar om ganska stora summor. Skulle man då vara beredd att sänka beskattningen av arbete? Vi är ganska överens, såvitt jag förstår – bl.a. i Skatteväxlingsutredningen – om att beskattningen av arbete är väl hög. Jag tyckte mig också höra Inger Lundberg säga att det på en del av tjänstesektorn är orimligt höga skatter i dag.

Om man lyckas få ned arbetslösheten till 4 % och på det sättet får fram tiotals miljarder, är man då från socialdemokraternas sida beredd att ta ned en del av beskattningen?

Anf. 102 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! I vårpropositionen och i finans- och skatteutskottens betänkanden har det markerats att vi nu bedömer att det kommer att finnas ett utrymme i storleksordningen 15 miljarder kronor, där man kan över-

väga fördelningspolitiska insatser riktade mot enskilda. Där kan självfallet skattesänkningar övervägas. Då är det naturligt att det i det sammanhanget är skatterna på arbete som diskuteras.

Men jag tror, Roy Ottosson, att det är väldigt farligt att sälja skinnen innan björnen är skjuten. Det också farligt att innan man har gjort ordentliga fördelningspolitiska analyser säga vilka insatser som är riktiga.

Men Roy Ottosson har självfallet rätt i att Skatteutjämningskommittén säger att när det finns utrymme för skattesänkningar är det i första hand skatten på arbete man skall sänka. Det finns också en bred parlamentarisk uppfattning om det.

Anf. 103 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag får tolka det som att man från socialdemokraternas sida är beredd att justera ned skatterna, framför allt på arbete, om man lyckas med att få ned arbetslösheten och klarar budgeten på ett bra sätt.

Jag har ytterligare en fråga där jag är litet fundersam över var socialdemokraterna egentligen står. Det gäller miljöskatteområdet.

Miljöeffekten av ett utsläpp är densamma oavsett varifrån det kommer. Då anser vi i Miljöpartiet att det principiellt sett bör vara så att skatten på sådana utsläpp skall vara densamma oavsett vem som gör utsläppet. På samma sätt som när det gäller miljölagstiftningen skall det vara samma krav oavsett vem som orsakar ett problem.

När det gäller koldioxidskatten är det inte samma krav, utan olika företag och näringar betalar olika koldioxidskatt beroende på vad det är. Man har satt ned koldioxidskatten för delar av näringslivet, som betalar lägre skatt än vad hushållssektorn och energisektorn i övrigt betalar. Det är minst sagt konstigt.

Man måste fråga sig vilken grundsyn socialdemokraterna har i detta fall och vad de tänker göra åt det, om de tycker att det principiellt sett skall vara samma skatt på alla koldioxidutsläpp.

Det gäller också frågan om produktionsskatter. Det är något av en grundtes när det gäller miljöbeskattning att skatten bör tas ut så nära källan som möjligt. Därför har produktionsskatter på exempelvis kraftproduktion varit en bra linje. Man verkar nu vara beredd att gå ifrån det och i stället gå över till konsumtionsskatter och därmed mer indirekt beskatta energiproduktionen, trots att vi vet att det är just energiproduktionen som sådan som skapar miljöproblemen, inte konsumtionen av energi.

Anf. 104 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Låt mig börja med CO₂-skatten. Det vore självfallet önskvärt att det kunde vara samma skattesats rakt över, men vi gör en nedsättning för industrin, som efter detta beslut kommer att betala 50 % i stället för 100 %. Vi gör det med hänsyn till svensk industris konkurrensförutsättningar.

Det är viktigt att vi tar ut de skatter på miljöområdet som vi bedömer att det är möjligt att ta ut, men jag tror inte att det var särdeles begåvat att ta ut skatter på miljöområdet som gjorde att svensk industri inte var konkurrenskraftig.

Vi har särskilda nedsättningsregler, Roy Ottosson. För att exemplifiera med en enkel verksamhet kan jag nämna trädgårdsnäringen, där det är kraftiga nedsättningsregler. Visst kan vi vara renläriga, som Roy Ottosson är, och säga att trädgårdsnäringen inte skall ha någon nedsättning och köpa våra tomater från Holland. Men jag tror, uppriktigt sagt, att det inte är bra. Jag tror att det är bättre och angelägnare att göra som vi socialdemokrater, nämligen att aktivt engagera sig i den europeiska diskussionen kring miljöskatter etc. och vara med och påverka t.ex. mineraloljedirektivet.

När det gäller produktionsskatterna pågår det en diskussion i Regeringskansliet, som jag har nämnt tidigare. Jag vill inte föregripa den.

Slutligen tog Roy Ottosson upp frågan om skatterna. Jag tycker att det inte är något självändamål att ha höga skatter i ett land. Man får ibland intrycket, när man lyssnar på K-G Svenson, Roy Ottosson och andra, att skatterna är till större men för låginkomsttagarna än för höginkomsttagarna. Om man sänker kommunalskatten med 3 kr blir det 3 000 kr mindre i skatt om året för låginkomsttagaren som tjänar 100 000 kr, och det blir 9 000 kr mindre i skatt för höginkomsttagaren som tjänar 300 000 kr. Det viktiga är vad som sedan händer med de skattepengar som människor satsar.

Anf. 105 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag hörde att även Inger Lundberg talade om skattesänkning för låginkomsttagare. Men det skulle inte ske före valet 1998, utan efter. Vanligt folk måste ställa frågan: Kan man lita på Socialdemokraterna i skattefrågor? Ni har inte direkt någon gynnsam historia, om man tittar på valmanifestet 1994.

Är det rimligt, Inger Lundberg, om man menar allvar med skattesänkningar för låginkomsttagare, att först 1997 höja med en procentenhet till egenavgifterna och sedan 1998 höja med en procentenhet till? Är man trovärdig då, när man säger att man eventuellt skall sänka 1999?

Låt mig ta upp ytterligare ett par frågor som är helt orimliga skattetilltag. Värnskatten måste bort och skall inte ersättas med någonting som kallas någonting annat. Vad är det för etik i ett sådant dribblande? Värnskatten skall bort, säger ansvarig minister. Men sedan skall man sätta sig och fundera på vad den skall ersättas med.

Sambeskattnings av förmögenhet måste bort. Det är inte rimligt att människor som gifter sig skall förlora flera tusentals kronor per år. Vad finns det för etik i en sådan lagstiftning?

Anf. 106 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att socialdemokratins trovärdighet när det gäller möjligheterna att långsiktigt undvika att höja skatterna är betydligt högre än Kristdemokraternas – ni håller ju fortfarande fast vid samarbetet med Moderaterna.

Den egentliga skattekvoten under den borgerliga regeringens tid var 63 %. Den faktiska skattekvoten var lägre, i storleksordningen 50 %. Men ni hade ju inte finansierat det. Ni hade ju underskott i storleksordningen 13 %. Det skulle ju betalas. Vad finns det annat att betala med för svenska skattebetalare än skattepengar?

Det socialdemokratin har gjort är att lägga en grund för välfärd och för att motverka krav på dramatiska skattehöjningar framöver. En stabil ekonomisk grund är den bästa garantin både för välfärden och för att man inte skall behöva tvingas till dramatiska förändringar på skattesidan.

När det gäller värnskatten är vi också trovärdiga. Det finns icke beräknat pengar för värnskatten i någon balans för 1999. Värnskatten, i den form den har haft, har varit en tillfällig skatt. Däremot pågår det diskussioner i vårt parti och runt om i landet om hur skatteskalorna skall se ut med anledning av den uppföljning och utvärdering som görs av skattereformen. Det är viktigt att den diskussionen förs, och det är viktigt att inga lösningar sker och att inga absoluta löften ges om hur enskilda skatteskalor skall se ut.

Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt med en långsiktig trovärdighet på de här områdena. Det är därför vi har valt att inte gå ut med några förhastade löften om skattesänkningar före valet.

Anf. 107 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag noterar att Inger Lundberg inte så gärna talar om framtiden utan hellre flyr till de borgerliga regeringsåren. Hon vill inte tala om vilka idéer man har när det gäller skattesänkningar för låginkomsttagare. Kan det vara höjda grundavdrag? Kan det vara sänkta egenavgifter? Ingenting sådant kommer fram här i dag.

När det gäller värnskatten säger Inger Lundberg att Socialdemokraterna är trovärdiga och att det inte finns pengar in-tecknade för den för 1999. Men kan vi då få höra här i dag att det inte kommer någonting i stället som har samma effekt men som heter någonting annat? Kan vi få det beskedet här i dag?

Anf. 108 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Några absoluta besked om skatteskalorna från 1999 kan och skall jag inte ge här i dag. Det vi socialdemokrater har meddelat är att vi skall följa upp skattereformen och se på de fördelningspolitiska effekterna och människors olika möjligheter att bära olika skattenivåer. Det kommer vi att göra inför 1999.

Sedan frågar Michael Stjernström hur skattesänkningar för låginkomsttagare skulle se ut och om det kan vara höjda grundavdrag eller sänkta egenavgifter. Jag tror att Michael Stjernström har rätt på många punkter. Egenavgifterna har i sig effekter som inte är riktigt bra. Vi älskar inte egenavgifterna. De har införts som ett led i att förhindra att Sverige fastnar i ett träsk av mycket jobbiga ekonomiska problem. Självfallet vore det bra om man utan skada för samhället i övrigt kunde höja grundavdraget, men det är förödande att sänka egenavgifterna, att höja grundavdraget och att låta detta leda till kraftiga obalanser i statens budget.

Vi vill inte dit. Vi har sett hur det blev när ni satte Sverige där en gång, och dit vill inte socialdemokratin att Sverige skall komma.

Jag är ledsen, Michael Stjernström, om vi ibland nämner de budgetunderskott som fanns under de borgerliga åren. Men det var en så historiskt unik och dramatisk företeelse att det finns risk för att det kommer att nämnas igen.

Anf. 109 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag har fyra korta frågor till Inger Lundberg.

För det första: Vad ligger bakom införandet av avdragsrätten för organisationskostnader?

För det andra: Är kapitalet på O- och OTC-listorna uteslutande arbetande kapital enligt Socialdemokraterna och Inger Lundberg, eller är det placeringskapital?

För det tredje: Vilka är det, egentligen, som har stått för saneringen? Har inte decilerna åtta och nio procentuellt sett bidragit mindre än vad decilerna fyra, fem och sex har gjort? Har inte decilerna fyra, fem och sex fått bära mer än decilerna åtta och nio procentuellt sett?

Den sista frågan: Vilken satsning hade varit den mest strategiska – höjningen av gränsen för det femprocentiga avdraget upp till 852 000 kr eller borttagandet av 14 dagar i sjuklöneperioden och undantag från arbetsgivarinträde för företag med mindre än tio anställda? Vilket hade varit det strategiskt mest lämpliga? Inger Lundberg hävdade ju att höjningen av avdragsgränsen för löneunderlag upp till 852 000 kr är en strategisk satsning.

Anf. 110 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag börjar med avdragsrätten för organisationskostnader. Jag skall inte ta någon stor debatt med Per Rosengren om det, men det gäller en del av företagens kostnader, och det har känts logiskt och riktigt att ha med dem i avdragsmöjligheterna. Det är inte heller någon dramatisk skillnad.

Vi har haft en diskussion om definitionen av O- och OTC-aktierna, och det är en markant och mycket tydlig skillnad mellan A-listan och O- och OTC-listans sätt att fungera. Det har inte minst märkts under de senaste dagarnas diskussion om avtagande aktiekurser i samband med att några företag har flyttat över till OTC-listan.

Det Per Rosengren tar upp om uppföljningen av hur kostnaderna för budgetsaneringen har betalats är viktigt. Som jag sade tidigare har de högsta kostnaderna betalats av de inkomsttagare som haft de högsta inkomsterna. Den tionde decilen har procentuellt sett betalat högre kostnader. Kostnaderna har inte betalats riktigt på samma sätt av den åttonde och nionde decilen, beroende på att de stora förmögenheterna, kapitalen och kapitalförsäkringarna etc. inte finns där.

Jag har varit inne på det tidigare. När man sparar i välfärdssystemen drabbar det människor som är väldigt beroende av dessa. Det är därför – det har jag nämnt för K-G Svenson tidigare – som socialdemokratin har valt att förena besparingar och skattehöjningar.

Slutligen: På skatteområdet har vi bedömt förändringarna när det gäller arbetsgivaravgifterna för småföretagen som strategiska. Det är de värderingar vi har gjort inom ramen för skatteområdet. Däremot har vi gjort andra prioriteringar inom ramen för socialförsäkringsområdet.

Anf. 111 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Låt oss säga att avdragsrätten för organisationskostnader vissa år innebär kostnader på totalt 30 miljarder. Det gäller prospekt och kostnader för att komma in på olika listor. Det handlar om en hel del

pengar om man medger avdragsrätt. Det handlar också om momspengar i sammanhanget.

Jag frågade inte om listornas sätt att fungera. Jag frågade vad det är för skillnad mellan OTC- och O-listorna och A-listan för mig som köper aktier. Innebär det faktum att ni skattebefriar O- och OTC-listorna totalt att ni anser att det där generellt gäller arbetande kapital? Min poäng är att det inte är det. Det är samma placeringsstrategi för OTC- och O-listorna som för A-listan.

Vi talade om de fem procenten. Inger Lundberg talar om småföretag, men det gäller även stora företag. Det finns ingen begränsning uppåt. Reglerna om de fem procenten i arbetsgivaravgiften gäller generellt.

Vi menar att man borde ha begränsat det till småföretag. Då hade man fått pengar över till att lösa andra problem för de minsta företagen. Det är den strategin som jag saknar hos Socialdemokraterna och i den förda skattepolitiken. Man sprider pengarna i stället för att använda dem mer strategiskt. Det var just det jag reagerade på när Inger Lundberg var uppe i talarstolen. Hon pratade om att det var en strategisk lösning, men jag menar att det inte är någon strategisk lösning. Man sprider pengar i onödan.

Anf. 112 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att Vänsterpartiets småföretagarpolitik är bland de mest fantastiska. De tycker om små företag. De skall vara små och gulliga – en, två, tre, fyra eller fem anställda. Jag tror att företagen får ha nio eller tio anställda. Blir det plötsligt elva anställda är företagen inte trevliga längre.

För Sverige är det viktigt att vi gör en satsning på små företag, men det är också viktigt att vi stimulerar små företag att bli större. Ett problem är ju att många av de allra minsta företagen inte har expanderat.

Eftersom Vänstern inte tycker om företag med elva anställda skall dessa plötsligt förlora 42 600 kr. De är oförsämda nog att anställa en elfte person. Det kan inte vara en vettig företagarpolitik.

Anf. 113 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Det svenska skattesystemet har en rad viktiga uppgifter. En sådan uppgift är att finansiera samhällets offentliga åtaganden för medborgarnas trygghet och välfärd.

Det senaste decenniet har givit oss bittra erfarenheter av vad som händer om vi har statsfinanser i obalans. Förtroendet för svensk ekonomi rubbas. Inflationen skjuter fart. Räntan skjuter i höjden. Kronans värde urholkas. Såväl individer och hushåll som företag drabbas negativt.

I dag är läget annorlunda. I dag är förtroendet för svensk ekonomi återupprättat. Inflationen är nästan obefintlig. Räntan ligger på en stabilt låg nivå. Kronans värde har stärkts avsevärt. Individer, hushåll och företag påverkas därvid positivt.

Centerpartiet har aktivt och engagerat deltagit i saneringen av den svenska ekonomin. Saneringen har huvudsakligen skett genom neddragning av offentliga kostnader, men har också skett till priset av ett skatte-tryck som tillhör Europas högsta. Trots detta höga skattetryck, som har varit nödvändigt för saneringen av statsfinanserna, har det varit möjligt

att stimulera småföretagsamheten inom ramen för skattesystemet. Jag erinrar om återinförande av kvittningsrätten, sänkta arbetsgivaravgifter och lättnader i dubbelbeskattningen som viktiga inslag i detta arbete. Nu går vi vidare i vårpropositionen med ytterligare arbetsgivaravgiftssänkning, ytterligare lättnader i ägarbeskattningen och en förstärkt möjlighet till kapitalbeskattning av vinst i enskild näringsverksamhet.

Vi har nu balans i statens affärer. Det är viktigt att inte äventyra denna balans vare sig genom oförsiktiga skattesänkningar eller genom mera betydande utgiftsökningar. Sunda statsfinanser är den grundläggande garantin för att inte återigen försämma villkoren för individer, hushåll och näringsliv.

Genom den framgångsrika sanering som genomförts skapas emellertid nu successivt ett allt större utrymme för måttliga skattesänkningar, försiktiga utgiftsökningar och en påbörjad återbetalning av våra gemensamma skulder, dvs. av statsskulden. Vi utlovar inga skattesänkningar som inte ryms inom ramen för sunda statsfinanser. Vi in-tecknar inte några s.k. dynamiska effekter av olika skattesänkningar på förhand. Erfarenheterna från skattereformens genomförande manar i detta hänseende inte till efterföljd.

Vi kommer att koncentrera våra skattesänkningar de närmaste åren kring åtgärder för att öka tillväxten och för att öka välfärd och köpkraft för breda grupper i samhället. Vi kommer att lägga fram förslag om sänkt skatt på boendet genom sänkt fastighetsskatt. Det skall ske genom att man eliminerar de nuvarande orimligheterna i taxeringsutfallet för permanent-boende i attraktiva områden, men det skall också ske genom en generell sänkning av skattesatsen från 1,7 till 1,5 %. Vi kommer att gå vidare med förslag om förenklade skatteregler för enskilda näringsidkare, och vi kommer att föreslå ytterligare sänkningar av arbetsgivaravgifterna. Vi kommer också att föreslå sänkta inkomstskatter för låg- och medelinkomsttagare. Och återigen: Vi kommer att se till att dessa åtgärder ryms inom ramen för fortsatt förbättrade statsfinanser.

Fru talman! En annan viktig uppgift för skattesystemet är att styra och stimulera till ändrat beteende hos individer, hushåll och företag. Höga skatter på hälsovådlig konsumtion, som tobak och alkohol, är ett sådant exempel. Inom miljöpolitiken spelar ekonomiska styrmedel en viktig roll. Högre skatt på miljöskadliga varianter av bensin än på mindre miljöskadliga är ett sådant exempel.

Centerpartiet har varit starkt pådrivande när det gäller att införa ekonomiska styrmedel i miljöarbetet. Principen om en skatteväxling som ökar belastningen på miljöstörande verksamhet och på knappa resurser och som sänker beskattningen för arbete omfattas nu – om än i varierande grad – av alla partier utom Moderaterna. I den beredning av Skatteväxlingskommitténs slutsatser och förslag som nu pågår kommer vi att ta aktiv del för att driva fram ytterligare steg i skatteväxlingsprocessen.

En ofta framförd invändning mot skatteväxling är att basen för beskattning på miljöområdet minskar vid en högre beskattning. Det är antagligen sant – det är ju för övrigt ett av syftena med ekonomiska styrmedel. Kritikerna glömmer bort att det är lika sannolikt att lägre skatt på arbete ger en ökning av den skattebasen, genom en ökad sysselsättningsgrad. En väl genomförd skatteväxling kan alltså från teoretiska utgångspunkter – och sannolikt också i praktiken – antas vara en statsfinansiellt

neutral åtgärd med lägre miljöstörningar och högre sysselsättning som resultat. Den bör därför genomföras.

Fru talman! Ytterligare en viktig uppgift för skattesystemet är att vara ett instrument i fördelningspolitiken. "Skatt efter bärkraft" är även fortsättningsvis en god princip. Det är en god rättvisepincip. Den skall dock balanseras så att skattesystemet tillsammans med lönebildningen ger incitament till utbildning, arbete och företagande. Detta är en av de många balansakter mellan olika, i och för sig vällovliga, principer och önskemål som skattesystemet skall tillgodose och som sällan diskuteras i denna kammare, som desto oftare genomkorsas av tvärsäkra och sinsemellan motstridiga påståenden och förslag som just behöver balanseras mot varandra.

Avslutningsvis vill jag peka på att skattesystemet i möjligaste mån skall medge en enkel och rationell hantering såväl för den skattskyldige som för tillämpande myndighet. De senaste åren har präglats av ett stort reformarbete på detta område. Förenklingar och rationaliseringar har genomförts. I går kväll fattade riksdagen ytterligare ett viktigt beslut i detta hänseende genom införandet av ett skattekonto. Jag är alldeles säker på att de domedagsprofetior som framför allt Moderaterna ägnade sig åt i den debatten kommer på skam.

Sammanfattningsvis anser jag att vi nu genom den framgångsrikt genomförda saneringen av svensk ekonomi har skapat oss ett handlingsutrymme för måttliga skattesänkningar, för förbättringar i våra trygghetssystem och för en återbetalning av statsskulden. Dessa åtgärder skall dock hela tiden avvägas, så att den genomförda saneringen inte återigen äventyras. Så bygger vi vidare på den svenska välfärden.

Anf. 114 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! För två veckor sedan hade vi en debatt om förmögenhetsskatten här i kammaren. Jag varnade då för att många företag nu kan lämna A-listan på grund av den höjda skatten. Och det är kanske ännu fler som låter bli att notera sig på A-listan.

Jag vill en gång till fråga Rolf Kenneryd: Är den här utvecklingen acceptabel för Centerpartiet? Hur skall företagen nu klara riskkapitalförsörjningen när ni tvingar bort dem från A-listan? Är Centerpartiet berett att ompröva sin inställning i den här frågan när man ser de negativa effekterna?

Anf. 115 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag ser inte den här utvecklingen som något större hot för den svenska riskkapitalförsörjningen. Det kan ju inte spela någon större roll om ett företag är noterat på den ena eller den andra listan just när det gäller tillgången på riskkapital.

Däremot är det ett bekymmer att den här utvecklingen nu har tagit fart. Vi behöver se över dessa förmögenhetsskatte regler. Vi har nu tid att följa utvecklingen över sommaren. Och så kan vi ta itu med detta till hösten. Jag utgår från att det då kommer att finnas ett förslag från regeringen som vi har kunnat påverka i just det här hänseendet.

Prot. 1996/97:118

11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Anf. 116 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Tyvärr kommer det att bli svårare för utländska investerare att investera i företag som finns på O- och OTC-listan. En del har som regel att man inte får placera i aktier som inte är börsnoterade. Och enligt formalian är aktier som är noterade på O- och OTC-börsen inte att anse som börsnoterade här i Sverige.

Det kommer alltså att bli problem för dessa företag att locka till sig kapital när företag med huvudägare som betalar mycket pengar i skatt tvingas bort på det här sättet.

Det låter ju bra att man nu skall följa frågan. Men det är mer akut än så. Det borde ske en förändring nu.

Anf. 117 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag vill bara göra ett kort tillägg.

Det här är i och för sig ingen ny företeelse. Den här skillnaden mellan A-listan och de andra listorna har ju funnits sedan lång tid tillbaka. Den har accentuerats ytterligare den sista tiden, men problemet har vi kunnat leva med under en ganska lång tid. Jag utgår från att vi genom ganska måttliga justeringar i nuvarande förhållanden kan komma till rätta med den strömning som vi nu talar om.

Anf. 118 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Låt mig börja med att tacka hela skatteutskottet för ett mycket gott arbete under hela året. Det har varit mycket att göra under våren. Det har som vanligt varit en tidspress. Men ni har gjort en mycket god insats när ni har behandlat flera regeringsförslag under en mycket kort tid.

Jag vill förstås rikta ett särskilt tack till Lars Hedfors och den socialdemokratiska gruppen men också ett varmt tack till Rolf Kenneryd och Centerpartiet. Tack för ett gott samarbete!

Ni har ju under våren tagit del av och beslutat om en rad förslag som rör viktiga delar av regeringens hela politik. Det är den stora fördelen för skatteutskottet; ni behandlar just allmänpolitiska frågeställningar. Låt mig ge några exempel på vilken typ av frågor som ni har tagit ställning till under våren.

Jag tänker förstås på den statsfinansiella saneringen. Ni har återigen bidragit till att se till att staten kommer ut ur det kaos som vi befann oss i för bara ett par tre år sedan. Ni har gjort det genom att också bidra till fördelningspolitiken. Vi har nu en riksdag som förstår hur viktigt det är med en god fördelningspolitik för att man skall kunna få en uppslutning kring de oerhört svåra beslut som har fattats i den här riksdagen.

Ni har förbättrat villkoren för de små och medelstora företagen. Tack vare just stärkta statsfinanser har det varit möjligt för oss att ta ytterligare steg för att förstärka entreprenörens ställning i Sverige, för att stärka de nytillkomna, de små och medelstora företagen.

Ni har förbättrat användningen av de ekonomiska styrmedlen. Ni har alltså tagit nya steg för att stimulera Sverige till att bli ett ekologiskt ut hålligt samhälle. För det är just så: Skattepolitik kan man inte se skild från övriga politikområden. Ni är privilegierade som arbetar med frågor som rör hela den samlade politiken.

Det största oppositionspartiet, Moderaterna, gillar att lyfta ut skattepolitiken. Så var det under perioden när Moderaterna ansvarade för skattepolitiken i den borgerliga regeringen. Den seglade i väg, bort från den ekonomiska politiken, alldeles för sig själv. I debatten kommer det, i dag liksom tidigare, omfattande skattesänkingsförslag. Sällan talar ni om vad som händer på den andra sidan. Vad innebär era förslag för välfärden? Om man kopplar loss skattepolitiken från den övriga politiken kan man förstås bekymmerslöst föreslå skattesänkning efter skattesänkning. Man slipper konfronteras med skattepolitikens effekter.

Det moderata skattemålet på kort sikt, till nästa år, är att minska skatteintäkterna med 37 miljarder. På ett par års sikt, till år 2000, handlar det om närmare 100 miljarder. På litet längre sikt, oklart hur lång, vill Moderaterna enligt motioner till riksdagen nå en skattekvot i Sverige på 40 % av BNP. Det innebär att vi förlorar skatteintäkter motsvarande 250 miljarder kronor.

Gång på gång har jag här i kammaren, vid debatter ute i landet och i alla möjliga sammanhang bett Moderaterna att beskriva det samhälle vi får när vi har dragit ned de offentliga utgifterna med 250 miljarder. Beskriv konsekvenserna för välfärdssamhället! Tala om vad som händer med äldreomsorg, utbildning, vård och socialförsäkringar! Jag hoppas att Karl-Gösta Svenson kan bidra till det i dag.

För samhällets sammanhållning är det viktigt att vi finansierar våra utgifter och att vi gör det på ett rättvist sätt. Bördorna måste fördelas efter bärkraft. Det har varit oerhört viktigt under den här perioden av statsfinansiell sanering. Men det gäller också i ett land som har starka statsfinanser.

Det saneringsprogram ni har fattat beslut om, på sammanlagt 126 miljarder, har krävt allas deltagande. Det har krävt både skattehöjningar och utgiftsnedskärningar. Nedskärningarna har drabbat dem som har det sämst allra hårdast. Att använda skattepolitiken har inneburit att det har varit möjligt att fördela bördorna.

Och det är just så: Att få uppslutning kring ett sådant här saneringsprogram kräver att man orkar och vågar fördela bördorna rättvist på alla medborgare. Hade inte vi t.ex. återställt skattereformen och fått en likformig kapitalbeskattning, återställt aktieutdelningsbeskattningen och reavinstskatten på aktier m.m. hade vi aldrig fått en uppslutning kring den här politiken. Hade inte vi bevarat förmögenhetsskatten i stället för att avskaffa den, som Moderaterna och möjligen även de andra borgerliga partierna vill, hade vi inte fått en uppslutning kring saneringen.

Men fördelningspolitiken handlar också om andra saker. Skattepolitiken har under våren, med ganska små förslag, gett ett par bidrag till fördelningspolitiken, och jag skulle vilja nämna dem. De är exempel på hur skattepolitiken kan rycka in och stötta upp den övriga politiken.

För att stärka Sveriges ställning som ett utvecklat IT-samhälle är det viktigt att de som inte dagligen kommer i kontakt med datorer får en möjlighet att delta när företag gör ett kunskapslyft för sina anställda genom utbildning och hemlån av datorer. Regeringen lägger fram förslag om att hemlån av datorer skall vara skattefria för att underlätta det kunskapslyft vi behöver.

Ett annat förslag, som kan tyckas litet men som också har stor betydelse, handlar om självförvaltning och de konsekvenser som självförvalt-

ningen hade under förra året. Vi vill uppmuntra självförvaltning i bostadsområden. Vi vill få miljonprogramsområdena att lyfta genom att människor själva tar ansvar i de områdena. Genom skatteförslag har vi nu gjort det möjligt att klara det utan att drabbas av skattekonsekvenser.

En klok skattepolitik kan på så vis också uppmuntra andra delar än dem vi traditionellt anser vara skattepolitiska delar.

Vi har också ett gemensamt uppdrag att stimulera till omställningen till ett miljöriktigt, uthålligt samhälle. Skatter och avgifter är viktiga ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Ni har tagit ställning till förslag om koldioxidskatten. Ni kommer framöver att få ta ställning till förslag om reformering av energibeskattningen. Det arbetet pågår i Regeringskansliet.

Regeringen kommer inom kort att lägga fram förslag om en avfalls-skatt. Vi föreslår att skatt tas ut på allt avfall som deponeras. Det kommer att stimulera till bättre resurshushållning.

På många sätt kan alltså skattesystemet väsentligt bidra till att vi når ett ekologiskt uthålligt samhälle.

Ett starkt välfärdssamhälle kräver ett starkt privat näringsliv. Den depression som Sverige leddes in i skadade det svenska näringslivet djupt. Det var sannerligen inte lätt att vara företagare i Carl Bildts Sverige. Näringsklimatet är en oerhört viktig fråga, en avgörande fråga för om vi skall nå en halvering av den öppna arbetslösheten till år 2000. Det måste vara goda villkor för våra företag, stora som små, att verka i vårt land.

Vi socialdemokrater har som parti traditionellt månat om näringslivets villkor. Det ser vi t.ex. på den företags- och bolagsbeskattnings vi har, som internationellt sett är mycket konkurrenskraftig. Men det finns samtidigt alltid anledning att se över hur små och medelstora företags villkor är. Jag menar att vi har gjort det och lagt fram flera konkreta förslag. Men glöm inte att det måste vara makropolitiken, den samlade ekonomiska politiken, som är utgångspunkten!

Jag skulle vilja pröva en teori inför riksdagens ledamöter, särskilt skatteutskottets ledamöter. En god ekonomisk teori skall ju gärna uppkallas efter någon person. Jag har valt att kalla teorin Bo Lundgrens skatteparadox. Jag kan dock trösta Karl-Gösta Svenson med att det hade gått lika bra med Karl-Gösta Svensons skatteparadox. Om inte jag minns fel var ju Karl-Gösta Svenson politiskt sakkunnig hos Bo Lundgren under den period då den här teorin praktiserades.

Vad innebär den här teorin? Vad går den ut på? Jo, Bo Lundgrens skatteparadox infaller när skattesänkningar leder till försämrade villkor för dem som får sin skatt sänkt. Det var precis så det blev. Ofinansierade skattesänkningar spädde på underskotten, ökade upplåningsbehovet och pressade upp räntorna. Det svenska näringslivsklimatet försämrades i minst två helt avgörande delar mellan 1991 och 1994, allt medan Bo Lundgren, ivrigt påhejad av Karl-Gösta Svenson, sänkte skatter. Dels eroderade, försvann, stora delar av den inhemska efterfrågan, dels sprang räntorna i höjden. Följden blev masskonkurser, massarbetslöshet och sjunkande produktion.

Lågkonjunktursens effekter förstärktes dessutom av att människor i hushållen blev litet rädda för vad de såg. De såg en regering som sänkte skatter utan att ta ansvar för den sammanlagda ekonomiska politiken. De insåg att det här inte skulle hålla på lång sikt och att det någon gång

måste komma besparingar. Därför bestämde man sig för att det var bäst att börja spara. Rädslan drev fram ett sparande som minskade efterfrågan, vilket gjorde att inte minst de små företagen fick oerhört svårt att få någon avsättning för sina produkter.

Ju mer Bo Lundgren ville gynna företagen, ju mer han sänkte skatter, desto mer försämrade han för hushåll och företag genom de stigande räntorna och den rädsla som spreds.

Men paradoxen kan också verka åt andra hållet. Tiden efter 1994 är ett viktigt bevis på det. Det fasta grepp vi har om ekonomin har inneburit vissa skattehöjningar men också lett till sänkta räntor och därmed klart bättre villkor för hushåll och företag. Sedan sommaren 1994 har räntorna nära nog halverats. Det är oerhört viktigt för tillväxt i framtiden.

Regeringen har dessutom visat att om man håller i tyglarna fast går det också att genomföra skattesänkningar med bibehållet förtroende utan att drabbas av Bo Lundgrens paradox.

För att stimulera företagandet har regeringen i vårpropositionen föreslagit ytterligare lättnader i ägarbeskattningen för de onoterade bolagen. De små och medelstora företagen, ofta familjeföretag, har fått lättnader på uppemot 4 miljarder kronor. Varför? Jo, därför att de inte har tillgång till den internationella kapitalmarknaden. Det här är ett sätt att underlätta deras riskkapitalförsörjning. Det sänker investeringskostnaden. Det ökar investeringarna, ökar sysselsättningen och leder på sikt till lägre arbetslöshet. Expansion stimuleras. Det här är ett mycket konkret sätt att stimulera just de små och medelstora företagen.

Vi tar också steg för att ytterligare sänka arbetsgivaravgifterna, särskilt för de små företagen. Vi höjer räntesatsen för positiv räntefördelning, vilket får betydelse för enskilda näringsidkare. Vi inför avdragsrätt för rån – en liten sak men nog så betydelsefull för de näringsidkare som drabbas av rån.

I ett mycket ansträngt statsfinansiellt läge har vi lyckats lätta på beskattningen av små och medelstora företag. Det har vi gjort samtidigt som underskotten minskar, räntorna faller och efterfrågan på företagens produkter ökar.

Vi håller också på med ett omfattande förenklingsarbete för företag. Vi ser över skattereglerna för enskilda näringsidkare. Vi skall se över stoppreglerna och har tillsatt en utredning för det.

I går fattade riksdagen ett beslut om skattekontona, som på ett radikalt sätt förenklar vardagen för den lille företagaren så att denne får möjlighet att orka med det som är viktigast: att vara entreprenör, att sälja sina produkter och att anställa folk.

En annan sak som rör näringslivsklimatet och som är mycket viktig är kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Även där har vi lagt fram flera förslag för att se till att det blir neutralt mellan dem som fuskar och dem som sköter sig. De som fuskar skall veta att det inte går i längden. Alla de här åtgärderna är till för att värna företagarna.

Skatternas allt överskuggande syfte är naturligtvis att finansiera våra gemensamma utgifter. Det får vi aldrig glömma. Men ett utrymme som skapas i en sund och stark ekonomisk miljö gör att man kan rikta skattesänkningar mot små och medelstora företag för att stimulera deras tillväxt.

Låt mig säga några ord om förmögenhetsskatten. Fördelningspolitiskt är den mycket viktig. Att avskaffa förmögenhetsskatten i ett läge där Sverige är i desperat behov av att ta sig ur ett statsfinansiellt kaos vore dårskap. Vi har lagt fram förslag om förmögenhetsskatt som underlättar tillväxten för de små och medelstora företagen. Arbetande kapital är undantaget. Efter en mycket livlig diskussion för ett år sedan beslöt vi även att det undantag som finns för företag på OTC-listorna skall fortsätta – det undantag som Bo Lundgren och Karl-Gösta Svenson en gång införde. 1991 års regel härstammar därför.

Det är klart att den reaktion vi nu ser på börsen måste följas mycket noggrant. Det är önskvärt med så neutral beskattning som möjligt. Den dag vi har statsfinanser som klarar det och det är fördelningspolitiskt möjligt är regeringen beredd att se över 1991 års regel, som Bo Lundgren införde. Det är alldeles självklart att utvecklingen i den reala världen, på börsen t.ex., är viktig för hur vi skall styra skattepolitiken.

Åren som har gått har i mångt och mycket handlat om att rädda välfärdssamhället. Det har varit tunga år för riksdagen, både att fatta hårda beslut och att på hemmaplan försvara nedskärningar och skattehöjningar. Varje del av detta saneringsprogram har varit kännbar för alla människor. Det gäller allt från sänkning av flerbarnstillägg till höjning av fastighets-skatt och egenavgifter. Men det har varit nödvändigt. Varje del har varit nödvändig. Det är så oerhört lätt för en opposition att räkna upp vad den skulle önska göra, alla dessa sköna skattelättnader, alla dessa sköna utgiftsökningar. Men erfarenheten av den politik ni för är förskräckande, för ni får inte ihop budgeten.

Jag skulle vilja avsluta med att ställa några frågor till Karl-Gösta Svenson. Det vore väldigt intressant att höra reaktionen även från Folkpartiet och Kristdemokraterna.

Beskriv det samhälle där ni nått 40 % skattekvot av BNP! Vad har hänt? Hur ser det ut? Vad innebär det? Förklara på vilket sätt de skattesänkningar ni gjorde förra gången, 1991–1994, medförde högre tillväxt och sysselsättning! Läs gärna in siffrorna över den privata sysselsättningen i svaret, Karl-Gösta Svenson! Har ni ändrat någonting i er politik sedan den perioden, som kommer att ge en annan effekt än den vi fick se då? Karl-Gösta Svenson! Visa det land där minskade skatter har lett till större rättvisa och större jämlikhet! Ge gärna ett exempel på det!

Till Folkpartiet och Kristdemokraterna vill jag säga: Ställer ni upp på den typen av skattepolitik? Ni kommer lätt att kunna säga: Nej, det gör vi inte – vi har våra egna motioner. Men vi vet ju att ni är beredda att sätta er i en regering med Moderaterna. Tidigare lät ni Moderaterna styra skattepolitiken. Ni lät Moderaterna dra ned landet i ett statsfinansiellt moras. Den fördelningspolitik som bedrevs var katastrofal när det gällde sammanhållningen i landet. Är ni beredda att ställa upp på det igen?

Anf. 119 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Den här historiska beskrivningen har vi hört förut. Den är lika osann i dag som den var tidigare. Skatteministern är mycket väl medveten om att det var den socialdemokratiska politiken som drev Sverige in i arbetslöshetens stålbad. Vi hade en mycket djup lågkonjunktur under regeringsperioden 1991–1994. Vi vände den utvecklingen genom en god näringsinriktad politik, som gav ökat antal jobb. Tillväxten ökade,

och framför allt minskade arbetslösheten i slutet av den regeringsperioden. De fördelarna fick den nya socialdemokratiska regeringen med sig genom ökad tillväxt, ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet.

Sedan kom återställarna och skattehöjningarna. Skattehöjningarna hade utlovats bli 3,7 miljarder men har blivit 80 miljarder. Det har påverkat läget. Det är framför allt skatten på arbete som ni har höjt; skatten på arbete för låg- och medelinkomsttagare. Det minskar möjligheterna till anställning, minskar möjligheterna till en god lönebildning, och därmed har vi fått dessa mycket negativa effekter i Sverige, med en rekordhög arbetslöshet. Er välfärdsstat är naturligtvis i fara genom att så många människor saknar ett riktigt jobb. De saknar en framtidstro i vårt land beroende på en felaktig politik.

Vad innebär vårt sätt för välfärden? Den frågan fick jag av skatteministern. Vi visar det genom att vi har en helhetspolitik med sänkta skatter, där vi också växlar med transfereringar. Man kan sänka skatter och sänka de bidrag som föreligger. Men vi gör också socialt genomtänkta besparingar. Vi sparar inte på änkor, handikappade och föräldralösa barn. Det är typexempel på den helhetspolitik som vi moderater står för. Ett viktigt inslag är att vi vill att vanliga människor skall kunna leva på sin lön.

Anf. 120 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Karl-Gösta Svenson var nöjd med utvecklingen 1991–1994. Det finns bara en enda orsak till att det fanns en gnutta ljus i det totala mörker som den borgerliga regeringsperioden innebar ekonomiskt. Det handlade om att ni misslyckades med att hålla den fasta kronkursen. Kronan föll dramatiskt. Det kallade Carl Bildt ett misslyckande. Det gav naturligtvis stimulans till exportindustrin. Ett kronfall på 30 % gav stimulans till exportindustrin. Den gick bra därefter. I övrigt var det ett totalt mörker.

Den största orsaken till det var antagligen att man inte lyckades hålla i den ekonomiska politiken. Skattepolitiken fick segla i väg. Man brydde sig inte om de höjda räntorna, det räntekaos som rådde. Det dödade den inhemska sektorn. Det lade en våt filt över hela den inhemska sektorn.

Karl-Gösta Svenson återkommer till att vi utlovade 3,7 miljarder kronor i skattehöjningar och att vi sedan har höjt mer än så. Sov Karl-Gösta Svenson under valrörelsen 1994? Missade Karl-Gösta Svenson socialdemokratins valmanifest, som totalt dominerade valrörelsen från augusti 1994 och fram till valet? Vi redovisade besparingar och skattehöjningar tydligast av alla partier. Moderaterna hade inget besparingsmanifest. Det var sköna skattesänkningar som singlar omkring och mycket litet av konkreta besparingsförslag. För oss handlade det t.ex. om karensdagen i föräldraförsäkringen, som vi fick ta mycket stryk för i debatter. Men det handlade också om höjda egenavgifter, värnskatt, återställd kapitalbeskattning. Det var skattehöjningar som vi var mycket tydliga med i valrörelsen. Kommer inte Karl-Gösta Svenson ihåg dem? Han var kanske inte med i valrörelsen 1994.

Prot. 1996/97:118
11 juni

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

Anf. 121 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Jag kommer mycket väl ihåg valrörelsen 1994. Jag kommer också mycket väl ihåg det brev som jag och flera andra fick av Ingvar Carlsson, där det klart och tydligt stod att de skattehöjningar som en ny socialdemokratisk regering räknade med var 3,7 miljarder, som nu har blivit 80 miljarder. Det har påverkat den situation vi i dag befinner oss i.

Det är egentligen märkligt att höra skatteministern. Ingenting sade han om framtiden, inte ett ord om de hundratusentals människor utanför det här huset som i dag är arbetslösa, inte ett ord om de familjer i låg- och medelinkomstklassen där många är drabbade dels av arbetslöshet, dels av de väldiga skattehöjningar som de har fått vidkännas. Samtidigt har de fått vidkännas besparingar och lever därmed i dag på marginalen. Inte ett ord säger skatteministern om förutsättningarna för dessa människor att få ett nytt jobb, ett riktigt jobb, ett varaktigt jobb.

Vi talade här i riksdagen för ett år sedan om denna politik. Vi hade ett särskilt plenum den 12 juli om arbetslösheten, och ännu har ingenting hänt. Fortfarande stiger arbetslösheten. Förstår inte skatteministern sambandet mellan er politik, med de enorma skattehöjningarna och lägre tillväxt, med skatt på arbete som leder till svårigheter för företagen att kunna anställa nya människor?

Är det inte bättre att ha en likadan utveckling som i USA, där det inte finns reell arbetslöshet i dagsläget, där människor kan känna sig trygga för att de kan gå till ett jobb? I England och Nya Zeeland är det likadant. Där har man haft en ekonomisk utveckling och politik som har gett möjligheterna till nya, riktiga jobb.

Anf. 122 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Som vanligt var det ingen beskrivning av det samhälle som har 40 % skattekvot och har sparat in 250 miljarder kronor.

Sedan var det valrörelsen 1994. Om inte Karl-Gösta Svenson då sov vilseför han människor medvetet när han påstår att vi inte klart och tydligt i valmanifesten under valrörelsen redovisade skattehöjningar. Vi bad dessutom om ett öppet mandat för att klara av att ta Sverige ut ur den massiva kris som vi då var i.

Låt mig säga följande om arbetslösheten. Vi gör konkreta och stora insatser för att underlätta för småföretagen. Jag har redovisat dem från talarstolen. Vi satsar 4 miljarder i år och 8 miljarder nästa år på att stötta och stärka vården, omsorgen och utbildningen. Det är oerhört viktigt. Vi satsar 8 miljarder på kommunerna. Ni vill dra ned 8 miljarder på kommunerna. Det är, såvitt jag kan förstå, en differens på 16 miljarder. Hur många tiotusentals jobb kommer att försvinna i vården, omsorgen och utbildningen om Karl-Gösta Svenson får chansen? Det talar han tyst om.

Låt mig beskriva litet grand vad era skatteförslag innebär konkret, fast då för utgifterna.

Hälsa och sjukvård, social omsorg: nedskärningar med 3,9 miljarder. Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp: nedskärningar med 8,9 miljarder. Ekonomisk trygghet för familjer med barn: nedskärningar med 1,2 miljarder. Studiestödet: nedskärningar med 2,1 miljarder. Kommunerna skall ha 8 miljarder mindre. I stället skall försvaret öka med 2,3 miljarder. Skatten på pensionssparandet skall sänkas med 0,8 miljarder.

Värnskatten skall tas bort med 5,6 miljarder. Förmögenhetsskatten skall slopas med drygt 3 miljarder.

Detta är moderat politik med tydlig effekt. Vi får väl försöka beskriva den så gott det går. Ni kommer inte att beskriva den andra sidan av skattepolitiken. Men jag lovar Karl-Gösta Svenson att vi inte kommer att ge oss i fråga om att faktiskt få en beskrivning av er vilket samhälle ni är på väg att driva Sverige in i.

Anf. 123 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår att om man känner sig pressad är det bättre att tala om det som har varit och om andras upplevda brister än vad man själv håller på med. Jag tror nog ändå, Thomas Östros, att det ordnar sig med blommor – som man säger i Norrland – bara käringen dör.

Vi har litet olika roller inom politiken. Nu är det ni som sitter i regeringsställning och som är ansvariga och vi som sitter i opposition. Vår roll i opposition är inte bara att tala om när ni är duktiga utan också att tala om vad vi tycker är mindre bra och vad vi tycker man borde göra i stället. Naturligtvis är er roll att just lyfta fram hur duktiga ni är.

Vi fick några exempel, t.ex. datorer hemma och självförvaltning. När vi förde fram förslag om att göra något åt det, talade man från majoritetens sida i höstas om att det minsann inte behövdes några förändringar. Men när ni hade tänkt vidare kom ni fram till att det kanske behövdes.

Vart leder detta mig? Jo, nu säger vi att det verkar finnas ett växande problem för människor med en affärsidé att få ut en F-skattsedel. Jag hoppas att skatteministern kan lyssna litet bättre denna gång och ta till sig av problemet.

Det finns andra problem för egenföretagare. T.ex. finns det den preliminära F-skatteberäkningen. Den gör att under perioder med inte så stora inkomster går det knappt att få ihop tillräckligt för att betala in skatten. Det blir ingenting över för egen del. För dem som gör avsättningar för expensionsmedel räknas detta ändå in i inkomstunderlaget för privatekonomin vid beräkning av bostadsbidrag, vilket gör att det blir en ohållbar privatekonomisk situation.

Detta är bara några exempel på attityd och bemötande som på sina sätt är bra, men på andra sätt är dåligt. Det gör att människor känner att det kanske inte är så stor idé att försöka och inte känner att det som förväntas och uppmuntras är att ta tag i sin egen situation, att försöka tjäna pengar, betala skatt och på det sättet bidra till välfärden.

Därför undrar jag om skatteministern denna gång kan tänka sig att lyssna på oss litet bättre?

Anf. 124 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag ägnar en stor del av min tid till att diskutera och resonera med företagare.

Jag tror att det är oerhört viktigt att gå igenom regler och lagar för att göra det så lätt som möjligt att starta egen verksamhet och växa som företagare. Det sker från min utgångspunkt med välfärdssamhället som grund. Jag vill inte nå en 40-procentig skattekvot. Jag vill ha ett starkt välfärdssamhälle.

Prot. 1996/97:118

11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Men däri kan vi resonera om hur man gör på bästa sätt, givet att vi måste ta ut ganska höga skatter för att kunna ha en bra välfärd.

F-skattsedeln är viktig. Den är ett körkort för företagaren, som underlättar hans eller hennes situation och som gör det lättare att bedriva verksamhet. Jag tittar noga på hur den typen av service används och hur Riksskatteverket och skattemyndigheterna gör.

Låt oss titta på siffrorna. Problemet att inte få ut en F-skattsedel är inte så stort att det handlar om tusentals företag. Det är en ganska liten del det handlar om. Jag är beredd att titta på om det finns någonting i lagstiftningen som kan förändras för att underlätta.

Vi skall sänka trappsteget för att bli egenföretagare. Vi skall göra det samtidigt som vi bedriver en bra fördelningspolitik och har ett starkt välfärdssamhälle.

Det händer någonting nu bland företagare. Jag märkte det själv när jag besökte en klädaffär i Uppsala. Ägaren var ganska nöjd med att det har blivit en ökning av försäljningen av kläder. Jag tittade sedan på siffrorna. Det är 10 % totalt i landet. Han hade anställt ett par nya under våren. Han kände att det hade blivit en stabilare försäljning, och därför vågade han anställa. Han var optimistisk om framtiden. Det visar hur viktigt det är med den samlade ekonomiska politiken. Tack vare att vi har fått ordning på statsfinanserna, räntorna har fallit och människorna inte är rädda längre vågar de köpa nya skjortor.

Men det är inte bara att sänka skatterna. Det gäller att hålla ihop den ekonomiska politiken.

Anf. 125 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag är glad att jag har fått beskedet att skatteministern är beredd att se över frågan. Det handlar inte bara om dem som får ett konkret nej. Det handlar om det bemötande man får i processen. Det handlar om hur diskussionen går, förväntningar, vad folk läser för artiklar i tidningarna osv. Kort sagt handlar det om vilket intryck som ges från statsmakternas sida, dvs. om man tycker att det är bra att människor startar företag eller utvecklar en affärsidé till något som kan växa och bli större.

Kan Thomas Östros tänka sig att vara litet mer konkret när det gäller frågan om förmögenhetsbeskattningen och OTC-listan? Statsrådet sade att han skulle följa utvecklingen noga. När Anne Wibble frågade Erik Åsbrink tidigare fick hon inget svar. Jag vill ändå fråga om Thomas Östros kan tänka sig att garantera att man inte tänker lösa denna fråga genom att höja förmögenhetsskatten på onoterade aktier.

Vi från Folkpartiets sida har tagit fram en rapport, ett förslag och ett startpaket under rubriken *Lättare att bli sin egen*. Det är en lång rad konkreta förslag om hur det kan bli lättare att bli egenföretagare. Jag skall med glädje överlämna dem till statsrådet Östros. Jag hoppas att han kan titta noga på dem och senare lägga fram förslag. Han får gärna kalla dem sina egna.

Anf. 126 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag tackar Pilsäter för alla intressanta bidrag. Pilsäter kanske kan gå en kurs hos oss på Finansdepartementet i konsten att ba-

lansera en budget och konsten att sköta en bra makropolitik. Då kan vi ha utbyte av varandras klokskaper.

Ibland saknar jag den linje som Folkpartiet drev under Bengt Westerberg. Det handlade då om att förena välfärdssamhället med företagande. I dag har Folkpartiet blivit alltmer av stödparti åt Moderaterna. Jag fick inget svar av Karin Pilsäter hur hon såg på de moderata ambitionerna i skattepolitiken. Det är trots allt så att ni är ett litet parti. Moderaterna är ett stort parti. De tar över skattepolitiken i en eventuell regering. Då är det bara att packa och rätta sig efter det.

Det är sorgligt att Folkpartiet inte bättre kan försvara ett välfärdssamhälle, samtidigt som ni försvarar ett näringsliv.

Det vänder för Sverige. Nybilsförsäljningen har gått upp med 40 %. Sällanköpshandeln visar en uppgång med 10 %. Som jag sade tidigare ökar kläd- och skoförsäljningen. Det är det som på lång sikt är avgörande, dvs. att människor vågar efterfråga företagets produkter. Dit har vi kommit nu.

Då kommer också det förenklingsarbete vi bedriver att kunna blomma ut i ett läge där det finns en efterfrågan. Vi ser över för att kunna förenkla skatteregler för enskilda näringsidkare.

Jag tror – jag vet inte om Karin Pilsäter tror det – att vi går in i en situation där fler kommer att prova på att vara egenföretagare under en period i livet. Då är det viktigt att se till att det blir så enkelt som möjligt. Samtidigt skall en bra fördelningspolitik bedrivas. Det skall samtidigt vara så neutralt som möjligt mellan olika företagsformer. Det är oerhört viktigt att sänka ribban.

Anf. 127 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag vill ta upp frågan om skatteväxling med skatteministern. Vi hörde Centerens Kenneryd tala väldigt positivt om skatteväxling nyss här. Mina enkla frågor är: Tycker Östros att den beskrivningen och de synpunkterna på skatteväxling på miljön är bra? Är han själv beredd att stå för samma åsikter? Det är inte helt ointressant, eftersom regeringen ju har ett nära samarbete med Centern.

I anslutning till detta vill jag också ta upp frågan om skattesubventioner, dvs. i första hand lägre miljö- och energiskatter för vissa företag. Den här typen av subventioner är ett internationellt fenomen. Det har gjorts att det finns en internationell marknad, som man kan säga är dumpad. Den elintensiva industrin konkurrerar med andra elintensiva industrier i andra länder som i regel har motsvarande förmåner. Så är det i Tyskland, Italien, Spanien, Frankrike osv. Detta saboterar möjligheterna att bedriva en bra skattepolitik ur miljösynpunkt. Det vore därför intressant att få veta vad regeringen gör i det internationella sammanhanget. Vad gör man i EU och i världshandelsorganisationerna för att få något slags rätsida på de här frågorna så att man kan komma vidare och mer effektivt anpassa skattesystemet till att få en uthållig tillväxt och en bättre miljö?

Anf. 128 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Frågan om skatteväxling tycker jag är en intressant och viktig fråga. Man skall vara på det klara med begränsningarna, men också

med i vilken riktning man vill gå. Jag tror att skatteväxling kan vara en metod att förbättra och förstärka miljöpolitiken. Jag ser det inte som en metod att slå två flugor i en smäll – att klara arbetslösheten och miljöpolitiken med ett grepp. Det tror jag inte på.

Skattebaserna är väldigt olika stora. Skatten på energi och miljö ger ungefär 60 miljarder till statskassan. Skatten på arbete ger 10–11 gånger mer. En mycket stor höjning av energi- och miljöskatter skulle ge en mycket liten sänkning av inkomstskatten.

Det handlar också om takten. Vi måste ge alla hushåll och företag möjlighet att ställa om, och inte höja i en sådan takt att de slås ut. Miljöpolitik är i sanning en global politik. Vi har ingenting vunnit om vi bara har petat ut ett företag på andra sidan gränsen till ett land med mindre krav.

Därför är det viktigt att man t.ex. har nedsättningsregler för elintensiv industri. I en del av industrin finns inte så stora möjligheter att rationalisera bort elanvändningen. Den ingår som en del av produktionsprocessen. Att ha samma regler för den som för alla andra skulle slå ut den verksamheten. Den skulle i stället blomma upp någon annanstans i Europa, och det tror jag inte vore särskilt klokt – särskilt inte om man vill ha en folklig uppslutning kring att stimulera Sverige till att bli ett ekologiskt uthålligt samhälle.

EU-perspektivet är mycket viktigt. Sverige driver väldigt starkt i EU att man skall anta det energiskattedirektiv som finns som förslag från kommissionen. Det skulle vara ett redskap för en gemensam omställning och en gemensam miniminivåhöjning. Man får inte allting på en gång, och det är klart att det blir en del undantag för en del länder. Men vi får ett redskap som vi kan använda på litet längre sikt. Vi får en gemensam energiskattestruktur, och vi kan gemensamt driva en bra miljöpolitik på det sättet.

Anf. 129 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! De skattesubventioner till elintensiv industri som förekommer i en rad länder, och även andra typer av mer eller mindre dolda subventioner, är brott mot frihandelsidéerna och något som man borde betrakta som en avart i det internationella sammanhanget. Det borde finnas en strategi från regeringens sida om att verkligen få in detta i frihandelsdiskussionen. Det saboterar en bra frihandel att man på det här sättet går in i land efter land och subventionerar. Det leder till suboptimeringar och ökade kostnader. Kostnaderna handlar i det här fallet i hög grad om miljöförstöring och energislöseri. Detta är ett av de stora problem vi står inför.

Det vore intressant att få veta vad regeringen tänker göra för att komma åt detta. Det handlar ju inte bara om att i EU-sammanhanget få något slags minimiskatter. Det är en mindre fråga i sammanhanget, även om den i och för sig kan vara intressant. Men det skulle i så fall innebära att regeringen går ifrån sitt tidigare ställningstagande att man inte skall ha gemensam skattepolitik inom EU – en intressant upplysning.

Prisrelationerna är väldigt viktiga för hur företag och hushåll betar sig. Skattesystemets utformning påverkar prisrelationerna väldigt kraftigt. Vi har i dag väldigt höga skatter på arbete och tjänster och förhållandevis låga på energi och miljö, vilket bidrar till att det är billigt och lönsamt att

förstöra miljö. Detta gör att det är svårt att förhindra miljöförstöringen, och bidrag och regler visar sig ofta få en mycket begränsad effekt. Man måste därför se skatteväxlingen som en grundläggande strukturell förändring för att få effekt i politiken på området.

Anf. 130 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Jag ser det som en klok strategi att ge lättnader för elintensiv industri samtidigt som vi driver på omvandlingen av det svenska samhället mot att bli alltmer av ett ekologiskt uthålligt samhälle. Någon annan strategi tror jag inte är tänkbar. Vi kommer aldrig att få en folklig uppslutning kring att vi skall driva ut företag från Sverige som sedan uppstår på andra sidan gränsen för att man där har lägre krav. Det handlar om att gemensamt, också i EU – vi skall inte alls förringa det arbetet – få regler som gör att vi tillsammans kan höja ambitionsnivån.

När det gäller en gemensam skattepolitik är jag absolut inte för majoritetsbeslut på skatteområdet i EU. Däremot skall vi ha ett intimt och nära samarbete med alla EU-länder – även på skatteområdet. Enhällighet skall vara beslutsprincipen. Men vi skall kunna resonera och diskutera för att få en gemensam bra grund att stå på. Det gäller miljöpolitiken och energiskatterna, och det gäller också kapitalskatterna. Annars kan vi stå inför en utveckling där totalt fri rörlighet på kapital, vilket i sig är bra, möter en vitt skild skattestruktur i Europa som gör att kapital söker sig dit där det inte beskattas alls. Det är klart att det behövs samarbete och gemensamma diskussioner. Det är en helt annan sak att säga att vi skall ha majoritetsbeslut när det gäller skatter. Det är en genuint nationell fråga. Ett bra samarbete är viktigt för Sverige.

Anf. 131 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag vill ställa några frågor till Thomas Östros.

Den första rör sänkt skatt för låginkomsttagare. Hur ser skatteministern på sänkta egenavgifter som ett möjligt sätt att minska skatten för låginkomsttagare? Jag tycker att egenavgifterna är en skatt med en orimlig fördelningsprofil.

Den andra frågan rör småföretagarna. Det finns ett behov hos många småföretagare att nyanställa. Men de vågar inte anställa. De vågar inte tro att reglerna kommer att förbli stabila. När de tänker på de personer de skall anställa och att dessa personer kan bli sjuka undrar de vad kostnaden skall bli. Varför lyssnar inte regeringen på småföretagarna? Varför håller regeringen människor kvar i arbetslöshet?

Anf. 132 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Michael Stjernström frågade om sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare. Låt mig vara tydlig när det gäller regeringens prioriteringar.

För det första skall Sverige ut ur det statsfinansiella kaotiska läge som landet befann sig i för två år sedan. Vi har inte balans i de offentliga finanserna förrän 1998. Det är viktigt, och det skall uppnås.

För det andra vill regeringen återställa styrkan i kommuner och lands-
ting när det gäller vården, omsorgen och utbildningen. Det gör vi nu

genom att bidra med 4 miljarder 1997 och 8 miljarder 1998. Detta är en oerhört stark prioritering för regeringen.

För det tredje är regeringen, om vi då skulle se att vi har ett överskott och att vi har lyckats amortera av på statsskulden, inte främmande för att sänka skatter för låg- och medelinkomsttagare.

Det är den här prioritetsordningen som gäller. Jag är rädd för att kd ansluter sig till en motsatt prioritetsordning – att man börjar med att sänka skatterna, sedan låter det bli stora underskott i statsfinanserna och använder det som ett bräckjärn för att minska den offentliga sektorn. Det skulle jag aldrig ställa upp på.

Frågan om småföretagen och stabila spelregler tror jag är oerhört central. Småföretagen har fått utstå många förändringar under de här åren. Orsaken är naturligtvis den statsfinansiella kollapsen och allt det vi har varit tvungna att göra för att ta landet ut ur kaos. Tack vare samarbetet med Centerpartiet och samarbetet i skattefrågor med t.ex. Kenneryd finns det nu möjligheter att slå fast regler som gäller för en längre period.

Sjuklöneperioden är förstås en fråga som diskuteras väldigt mycket bland småföretagare. Men de förstår ju också att det inte är möjligt att göra allting på en gång. Det finns statsfinansiella restriktioner – det har varit en del i saneringsprogrammet. Om mycket skulle man vilja säga: Det där skulle man vilja ha ogjort. Men det är en viktig del av saneringsprogrammet. Då måste något annat sparas in på, och det brukar inte kd vara särskilt villigt att bidra med.

Anf. 133 MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik:

Fru talman! Jag skall använda de sista sekunderna av min taletid till att svara på den fråga som jag fick av Östros beträffande intresset för en framtida ny regering.

Jag är övertygad om att en framtida icke-socialistisk regering kommer att ha sitt kraftcentrum runt mittenpartiernas politik. Att vi redan i oppositionsställning är överens om hur resurserna skall skapas är faktiskt mer än man kan säga om partierna på vänsterkanten.

Anf. 134 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Om det innebär att ni tar avstånd från detta och är beredda att säga att ni inte kommer att samarbeta om en moderat skattepolitik och en moderat välfärdsavvecklingspolitik, är det ett oerhört glädjande besked. Ni är välkomna till de partier som strävar efter att bevara den svenska modellen och välfärdssamhället. Vi strävar efter att åter bygga upp det privata näringslivet till den styrka som det hade innan den borgerliga regeringen drev ned Sverige i depressionen. Ni är välkomna till det arbetet.

Anf. 135 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag skall försöka ställa tre frågor som inte är av polemisk art utan snarare av upplysningskaraktär.

Hur långt har ni kommit med översynen av fastighetsskatten, och varthän lutar det?

Kan ni tänka er att ompröva beslutet om borttagandet av arbetsgivarens medverkan vid betalande av kvarskatt om det visar sig att det får negativa konsekvenser?

Ni har hittills inriktat lättnaderna för småföretagare på aktiebolagen. Ni har finansierat en del av det genom att sänka avsättningarna till periodiseringsfonder från 25 % till 20 %. Innebär den förenkling som ni jobbar med nu att ni också kommer att rikta in vissa skattesänkningar på enskilda firmor och handelsbolag så att de kommer i åtnjutande av ungefär lika stora skattesänkningar som aktiebolagen har gjort?

Anf. 136 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! Per Rosengren frågade om fastighetsskatten. Låt mig först påminna Rosengren om vad vi har gjort.

Vi införde lättnadsregler som gjorde att de som fick den allra högsta höjningen inte drabbades av det på en gång utan fasas in över ett antal år. Vi har satt stopp för den årliga omräkningen, därför att det finns signaler om att omräkningen av fastighetstaxeringen inte fungerar perfekt. Vi har tillsatt en utredare som ser över just fastighetstaxeringen för att se om vi använder de rätta metoderna i dag för att fånga marknadsvärdet.

Internt inom Regeringskansliet ser vi också över de modeller som finns med i debatten, inte minst här i riksdagen. De kallas för Californiamodellen och allt möjligt. Jag tror att det finns en brist i kunskapen om hur dessa modeller verkligen slår. Därför har vi bestämt oss för att titta över dem så bra det går. Jag är rädd för att en del av de här modellerna ger fördelningspolitiska konsekvenser som inte är särskilt lockande för stora delar av Sveriges befolkning.

Att t.ex. ha en fastighetsskatt som grundar sig på ett taxeringsvärde på det inköpspris man en gång hade skulle göra att expanderande orter, framstegsorter, får en ganska låg fastighetsskatt, medan orter där det går bakåt och priserna faller får en hög fastighetsskatt.

Skulle man ha samma fastighetsskatt per kvadratmeter skulle vi få se en dramatiskt höjd fastighetsskatt i Pajala eller Surahammar och en dramatiskt sänkt fastighetsskatt i Danderyd och Lidingö.

Det finns anledning att gå igenom de här förslagen till modeller mycket noggrant så att vi får tydliga exempel på hur det slår fördelningspolitiskt.

Kan Per Rosengren ställa den sista frågan en gång till. Jag tror att jag missade själva innebörden i frågan. Och min taletid är dessutom slut nu, så det passar bra.

Anf. 137 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag ställde faktiskt tre frågor.

Kan ni tänka er att ompröva beslutet om borttagandet av arbetsgivarens medverkan vid betalandet av kvarskatt om det visar sig få negativa konsekvenser?

Sedan fick jag faktiskt inte svar på den första frågan. Skatteministern svarade väldigt länge, men inte på frågan. Jag frågade: Hur långt har ni kommit med översynen? När kan vi vänta oss något resultat? Jag förstår att det kan finnas argument för och emot de olika modellerna. Det är ju

därför ni undersöker dem. Så långt är vi eniga. Men ungefär när i tiden ligger ett besked?

Sedan var det den sista frågan. Ni håller på med en översyn av lättnadsreglerna för enskilda firmor, handelsbolag osv. Hittills har ni genomfört skattelättnader för aktiebolag. Det har ni delfinansierat genom en sänkning av utrymmet för avsättning till periodiseringsfonder. Detta har inte kommit enskilda firmor och handelsbolag till godo på något sätt. De har bara fått vara med och finansiera. Min fråga är: Ingår det i översynen av lättnadsreglerna också en översyn av beskattningen av enskilda firmor och handelsbolag så att de också kan få vissa skattesänkningar?

Anf. 138 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Fru talman! En översyn av reglerna för enskilda näringsidkare och handelsbolag strävar inte efter en skattesänkning i sig. Den strävar efter en förenkling. Skattesänkningar annonseras inte ut förrän det finns ett utrymme för det. Då skall det vägas mot andra typer av åtgärder. Det är förenklingsarbete som detta gäller.

Skattekontot och borttagandet av arbetsgivarens medverkan vid betalning av kvarskatt är ett exempel på hur vi förenklar vardagen för de små företagen. Det är en arbetsuppgift som försvinner från företagaren. På det viset blir vardagen litet enklare och man kan ägna litet mer tid åt det som är viktigt – att vidareutveckla sitt företag och vara en god entreprenör.

Jag kan inte ge något datum i dag när det gäller översynen av fastighetsskatten. Men arbetet pågår för fullt.

Anf. 139 STEN ANDERSSON (m):

Fru talman! Jag tänker säga några ord om reservation 143. Jag kommer inte att yrka bifall till den, eftersom mitt parti har en ordning om hur man yrkar bifall och begär votering, och den tänker jag följa.

Fru talman! I dag firar jag ett 40-årsjubileum. Det är i och för sig ingenting att vara stolt över. Det markerar att jag har rökt sedan 40 år tillbaka. Jag inser, precis som alla andra, att bland det mest negativa man kan göra är att konsumera cigaretter. Men jag noterar med sorg eller glädje att det är 2 miljoner svenskar som är behäftade med samma negativa egenskap. Jag tänker inte ta någon debatt om plus- eller minuskontot vad gäller statens kostnader för och intäkter från rökningen om jag inte blir provocerad.

Den 1 januari i fjol höjdes tobaksskatten. Åtta månader senare kommer man att höja samma skatt igen. Det innebär att ett paket cigaretter kommer att kosta 44 kr i Sverige. Det är det högsta priset inom EU. Det är dyrare i Norge, men Norge tillhör faktiskt inte EU.

Man motiverar förslaget med att man vill ha in 1,7 miljarder. Det visar sig i dag att den höjning som gjordes i januari inte har inneburit att man har fått in de skatter man trodde att man skulle få, utan det är ett präktigt underskott där. Jag skulle vilja fråga vad det är som indikerar att just skattehöjningen den 1 augusti 1997 skulle ge dessa 1,7 miljarder, när den tidigare höjningen inte har gett den effekt som man förväntade.

Fru talman! Ett annat motiv är EU-anpassning. Då kan man som väljare fråga sig vad EU-anpassning innebär. Jag tror nog att en majoritet av svenska folket anser att en EU-anpassning av priserna på t.ex. cigaretter

innebär att man anpassar priserna till det prisläge som gäller för alla andra länder i Europa. Men det gör det inte. Efter den skattehöjning som riksdagen kommer att besluta om i natt kommer vi att få det högsta cigarettpriset i Europa.

Problemet i det här fallet är att konsumtionen visserligen på något sätt kanske kommer att minska, men inte i den omfattning man har trott. Det här innebär bara att man ger näring till kriminell verksamhet. Smugglingen kommer att öka. Seriösa tobakshandlare kommer att förlora i omsättning. Den svenska cigarettfabrikant som finns i Sverige riskerar att förlora stora marknadsandelar.

Vi har sett, fru talman, att EU, som mest är positivt för Sverige, samtidigt innebär mindre kontroll. Vi kan notera att ett antal företag, som tidigare inte kunde etablera sig, i dag hävdar att man bedriver handel. Man transporterar cigaretter genom Sverige för att exportera dem till ett land utanför Sverige. Den företagsamheten förekom inte tidigare. I dag förekommer den, och det finns ingen kontroll. Allt pekar på att en stor del av de cigaretter för vilka Sverige bara skulle vara ett transitland omsätts och säljs här.

Man kan säga att det här är brottsligt, att det är kriminellt. Ja, det är kriminellt, och det är brottsligt. Men vi skall ha klart för oss att Tullen och Polisen inte har resurser i dag för att kontrollera detta. Vi vet om att de båda nämnda myndigheterna har problem med prioriteringar. Jag förstår om man inte prioriterar att jaga människor med ett, två eller tio cigarettpaket utöver det som är lagligt.

En annan sak som borde vara ett bekymmer är att man tack vare det här beslutet kan befara att en del pengar i onödan kommer att hamna i andra länder. För ett antal år sedan var det attraktivt för t.ex. en skåning att åka till Danmark och göra vissa inköp. I takt med att värdet på den svenska kronan sjönk och värdet på den danska steg blev den aktiviteten mindre intressant. I dag kan vi dock se, baserat på vissa händelser, att Danmark blir mer intressant som inköpsland.

Om detta nu blir av som skall inträffa från den 1 augusti i år, att man kan tjäna 10–15 kronor på att köpa ett paket cigaretter i Danmark, är risken stor att man väljer Danmark som inköpsställe, och då går de pengarna Sverige förbi.

Det mest praktfulla exemplet, om man nu skall tala om praktfulla exempel, är dock en jämförelse mellan Sverige och Polen. I dag har vi från södra Sverige ett flertal färjeförbindelser med Polen. De här rederierna erbjuder ett *weekend*-paket. I det ingår två nätter i hytt och två frukostar, och det kostar 450 kr. Den som fortfarande vill röka och som vill fortsätta att betala vad det kostar kan åka på den här resan i princip gratis. Det pris man betalar för en limpa cigaretter i Polen motsvarar vad den här resan kostar. Jag tror inte, fru talman, att det är höjden av *smartness*.

Fru talman! Vi har i dag i Sverige säkert Europas dyraste bensin. Vi har kanske Europas högsta kostnader för vin, öl och annan alkohol. Häromdagen sade man i ett TV-program att vi kanske har de högsta hyrorna i Europa. Vi har en arbetslöshet som i alla fall i jämförelse med den vi hade i Sverige för ett antal år sedan är unik. Och vi har faktiskt inte längre något socialt skydd som vi kan skryta över.

Fru talman! Min fråga blir: Vad är det för poäng att gå efter kartan, när kartan inte längre överensstämmer med verkligheten? Jag tror att det

är viktigt för Sverige som nation, för vår ekonomi, att vi försöker anpassa oss till den verklighet som faktiskt finns i alla andra länder i Europa. Gör vi inte det riskerar vi att det som vi i dag kallar för kris kommer att aktualiseras inom en inte alltför lång tid.

Anf. 140 PER UNCKEL (m):

Fru talman! En lång dags debatt är på väg mot natt. I fråga om jobben och kampen för dessa började natten för Sverige tyvärr för länge sedan. De flesta minns säkert hur socialdemokratin när det begav sig vid det senaste valet lovade svenska folket att det som definierades som den öppna arbetslösheten på ett år skulle pressas ned till 5 %.

Naturligtvis sades det inte ett ord om att detta skulle ske på något annat sätt än att den totala arbetslösheten skulle följa med nedåt i samma takt.

Nu, tre år senare, framträder ett dystert facit av dessa vallöften och den socialdemokratiska politiken i riktigt tydlig dager. Det står illa till med jobben i Sverige. Det står illa till med alla de människor som förvägras möjligheten att få utlopp för sina ambitioner och sin kreativitet. Det står illa till med det som dessa människor skulle kunna bidra med, och också med landets samlade ekonomiska styrka. Det står illa till med den sociala stabilitet som kräver att människor har möjlighet att finna en egen konstruktiv försörjning. Socialdemokraterna bär på en mycket tung ekonomisk och social ryggsäck.

Låt mig, fru talman, i den här debatten utgå från tre uppsättningar siffror. De är inte många, men de är tydliga nog att för att illustrera den utsatthet som Sverige för närvarande befinner sig i.

De två första uppsättningarna hämtar jag från den SCB-undersökning som publicerades bara för några dagar sedan. Den första uppsättningen uppgifter säger, dystert men tydligt, att varje månad under detta år har inneburit ett rekord i arbetslöshet jämfört med motsvarande månad i historisk tid. Tre år efter det att socialdemokratin lovade att pressa ned den öppna arbetslösheten till under 5 % slår alltså Sverige månad för månad rekord i arbetslöshet.

Om jag också skulle skicka med en liten stickfråga i detta sammanhang till Centerpartiet skulle den lyda: Föresvävar det inte någon gång er centerpartister, som under de senaste åren gjort det till en huvudfråga att bli ense med socialdemokratin, att det är något i denna politik som inte fungerar?

Den andra uppsättningen siffror är på sitt sätt ännu tydligare. Det är de siffror – återigen enligt samma SCB-undersökning – som säger, inte hur hög arbetslösheten är, men hur många arbetstillfällen Sverige har tappat under de senaste åren. Det dystra facit i detta hänseende är att Sverige under de senaste två åren tappat litet drygt 50 000 jobb om året.

Jag hör redan repliken från socialdemokraterna, nämligen att det var efter de eländiga borgerliga åren. Låt mig påminna om att de 50 000 jobb om året som har tappats de senaste 24 månaderna följde efter en period när jobben faktiskt blev fler. 1994 var Sverige på väg upp. Då skapades det arbeten som kunde sätta människor i jobb och ge Sverige nytt välstånd. Sedan bröts kurvan. Ett av de år som sedan följde har av statsministern fått namnet Det förlorade året.

Drygt 50 000 jobb om året har alltså försvunnit de senaste 24 månaderna.

Den tredje uppsättningen siffror vänder blicken framåt, från detta dystra facit, för att försöka skapa oss någon föreställning om vad vi har att vänta oss under åren framöver. Det visar sig då att fram till år 2000 – som regeringen själv säger är det år mot vilket dess nuvarande insatser skall mätas – skall den samlade arbetslösheten pressas ned med hela 0,8 %. I dag är den drygt 14 %, och i morgon, dvs. år 2000, är den litet drygt 13 %. Man skiftar visserligen de konton på vilka arbetslösheten bokförs. Människor kallas någonting annat år 2000 än de kallades år 1995 eller 1996. Men arbetslösa är de likväl, förvägrade möjligheten att ge sin produktiva insats till samhället och till sin egen personliga försörjning.

Detta är riktigt illa. Att det är illa historiskt må vara om det fanns något litet ljus i änden på tunneln, men trots den s.k. högkonjunktur som inte minst finansministern här tidigare i debatten har skrutit om blir det inga nya arbeten för människor att utnyttja för sin personliga utveckling och egen försörjning.

Tydligare än så kan haveriet i en ekonomisk strategi inte gärna illustreras. Vad hjälper det om man hävdar att man har sanerat samhällsekonomin med 80–90 miljarder kronor i skattehöjningar, om man har gjort det till priset av att hundratusentals människor förvägras möjligheten till ett ordentligt, hederligt arbete?

Det Socialdemokraterna nu försöker gottskriva sig kommer i själva verket att visa sig vara en ekonomisk och social bumerang för det svenska samhället, en bumerang som Socialdemokraterna och – som jag antydde förut med tillägget ”tyvärr” – Centerpartiet bär ansvaret för.

Det finns, fru talman, två grundläggande problem i vilkas orsaker man kan söka svaren på det som Sverige i dag brottas med. Det första problemet diskuterades åtskilligt i den debatt som föregick denna, nämligen att arbete i Sverige kostar för mycket. Men det beror, nota bene, inte på att lönerna i Sverige är för höga – det är inte där problemet ligger. Tvärtom ligger lönerna i Sverige i internationell jämförelse inte alls märkvärdigt högt för många yrkeskategorier. Problemet är att kommuner, landsting och stat utöver lönerna dessutom lägger på sina anspråk, på en nivå som däremot ligger i den absoluta världstoppen. Tillsammansaget blir arbetet därmed för dyrt. Det blir det framför allt för de människor som har de allra största svårigheterna att bära denna höga kostnad. Det är inte de mest högkvalificerade som slås ut från den svenska arbetsmarknaden, utan det är de som har den minsta förmågan att bära kostnader av det slag som riksdag, landsting och kommunfullmäktige anser att det är moraliskt försvarbart att lägga på dem.

Jag har vid flera tillfällen tidigare i riksdagen frågat vari moralen ligger att man strax innan man slås ut från arbetsmarknaden, ut i bidrag, anses kapabel att bidra med mer än 60 % i skatt av den samlade lönekostnaden. Vari ligger moralen att människor med så låg betalningsförmåga skall anses behöva betala så mycket? Det verkliga priset för denna moral är dessutom att de inte får behålla det jobb som de annars skulle ha kunnat glädjas åt och som samhället skulle ha haft nytta av att de utfört.

Det andra problemet är att arbetet är för svårt att organisera. Låt mig klargöra att detta inte har någonting att göra med en diskussion om vad

som möjligen en gång skulle kunna tänkas vara en rimlig ordning när det gäller arbetsorganisation och förhållandena på arbetsmarknaden.

Vad jag vill fråga är om det är rimligt att anta att regler och förhållanden som introducerades på arbetsmarknaden under ett ekonomiskt, socialt och strukturellt skede skall anses automatiskt vara giltiga när dessa villkor förändras och omvärlden utsätter Sverige för nya utmaningar. Mitt svar är att de som i nostalgi drömmer sig tillbaka till segrar som en gång vunnits gör klokt i att betänka att nostalgin i dag är en huvudorsak till att så många människor förvägras sin rättmätiga plats på arbetsmarknaden.

Bankekonomen, och åtminstone tidigare socialdemokraten, Klas Eklund skrev vid ett tillfälle i den socialdemokratiska idétidskriften Tiden om hur vi i Sverige tenderade att underskatta kraften i den omvandling av arbetsmarknader och ekonomi som ligger i globaliseringen, att vi hade en tendens att underskatta kraften i den konkurrens Sverige utsätts för från länder som vi tidigare knappt vant oss att stava till. Jag tror att Klas Eklund hade alldeles rätt. Vi tenderar att underskatta kraften i de nya villkoren och därmed underskatta behovet av vår egen förändring.

Vad jag nu talar om har ingenting att göra med det som man brukar få höra som motanklagelse, nämligen att moderater och andra som talar slikt språk skulle vilja göra människor utsatta på arbetsmarknaden. Vad vi talar för är en förändring som gör att de över huvud taget får en chans att finna en plats på den arbetsmarknad som de i dag stängs ute från. Den värsta otrygghet en människa kan drabbas av är otryggheten i att förlora sitt arbete. Uppåt en miljon människor har drabbats av detta i dag.

För några dagar sedan avslutades den socialdemokratiska europeiska kongressen i Malmö. Några av oss som hade möjlighet att åtminstone på TV följa de två s.k. huvudanförandena fick oss en liten tankeställare om vad som händer i den socialdemokratiska europeiska idévärlden, mellan traditionalisten Jospin i Frankrike och den som tvivelsutan är på väg att nydana åtminstone sitt parti, nämligen Tony Blair i England.

Det intressanta med Tony Blair – om jag för stunden ber att få lägga premiärminister Jospin till de ideologiska handlingarna – är att han gick till val på ett uttryckligt löfte om att behålla de föränderliga lagar som tidigare av konservativa regeringar hade introducerats i Storbritannien. Uttryckligen skulle denna arbetsmarknadspolitik, som av svenska socialdemokrater utmålas som asocial, föras vidare i ett nytt laboursamhälle. Det är inte nog med det, utan som villkor för att skriva på ett sysselsättningskapitel i den europeiska unionens nya fördrag uttalade sig Tony Blair dessutom för att det så förhatliga uttrycket flexiblare arbetsmarknad skulle skrivas in i fördraget.

Min fråga till dagens socialdemokrater är var det är som Blair egentligen har fel. Det kan rimligtvis inte vara så att man både kan företräda den socialdemokratiska Jospinliknande uppfattningen i Sverige och kan hävda att Tony Blair också har rätt. Alla som kunde och ville se skillnaden mellan Jospinfolket i Europa, som Göran Persson och andra, och Tony Blair på den socialdemokratiska europeiska kongressen hörde och såg det med stor tydlighet.

Jag skulle därför, fru talman, gärna vilja ha besked om vad som är problemet i den Blairska uppfattningen, vad han gör för fel, vad det ty åtföljande är som socialdemokraterna inte kan acceptera och vad som är skälen till detta.

Sanningen är ju den att den politik som han nu ärver har pressat ned arbetslösheten i Storbritannien från 10–12 %, dvs. numera normala svenska nivåer, ned till 5–6 %. Så vilket är egentligen problemet med Tony Blair, och vad är det som socialdemokraterna under inga omständigheter kan acceptera i dennes politik?

Det finns också ett alternativt svar, fru talman, som skulle glädja mig mycket, och det svaret skulle vara att Tony Blair faktiskt har rätt. I så fall skulle en ny allians kunna knytas mellan alla – oavsett partifärg – som vill få en förnyelse av Sverige. De kan räcka varandra handen och säga: Det må vara en sak hur det har varit i det förgångna. En annan sak är vad vi gemensamt kan göra för att sätta Sverige i arbete.

Vi moderater har i denna debatt presenterat vårt program. Det är inte ett program styckevis och delt, utan det är ett program i en helhet som säger: Vi måste skapa förutsättningar för människor att bli anställda. Vi måste skapa förutsättningar för företag att bildas. Vi måste skapa förutsättningar för den svenska arbetsmarknaden att arbeta i god och fruktbar konkurrens med den nya omvärlden. Vi måste skapa förutsättningar för människor att få den kunskap det nya samhället kräver.

Men vi kan inte bara göra något enstaka av allt detta. Vi kan inte bara sänka skatten och behålla arbetsmarknaden som den är. Vi kan inte bara reformera arbetsmarknaden och behålla skatten som den är. Vi kan inte bara utbilda människor till en arbetsmarknad som i alla fall inte kommer att anställa dem när utbildningen är färdig.

Så låt oss se: Finns det i den här debatten förutsättningar för förnyelse och nytänkande, eller skall den också visa att socialdemokratin framför allt går Jospins väg och vänder den nya europeiska traditionen ryggen?

Anf. 141 SIRI DANNAEUS (fp):

Fru talman! För tre år sedan lovade socialdemokraterna här i kammaren att arbetslösheten snabbt skulle sjunka. Ja, redan 1995 skulle den vara under 5 %. Men vad har hänt? Jo, efter två och ett halvt års socialdemokratiskt styre har arbetslösheten ökat och sysselsättningen minskat, trots att vi har en ganska hygglig konjunktur. På arbetsmarknaden råder stiltje. Naturligtvis är detta ett stort misslyckande. Visst förstår man att tanken och viljan finns, men arbetsmarknadsministern kämpar hjälplöst mot de enorma väderkvarnsvingarna.

Den grundläggande felsynen hos socialdemokratin, livligt påhejad av fackföreningsrörelsen, är att dels ge så stor trygghet som möjligt åt dem som redan har ett arbete, dels satsa på åtgärder åt dem som blir arbetslösa. I praktiken skapar den politiken svårigheter för redan arbetslösa att komma in på arbetsmarknaden, samtidigt som minskade skatteintäkter gör att jobb i den ”säkra” offentliga sektorn hotas. Allt färre vågar överge sin anställning för att pröva något nytt, av rädsla att hamna längst ned på anställningslistan. Alltför få småföretagare vågar nyanställa. De två stora stötestenar som alla företagare alltid för fram är den långa sjuklöneperioden, som måste bort, och en modern arbetsrättslag, som måste in.

Häromdagen fick jag från AMS ett pressmeddelande med ett ganska hoppfullt budskap på första sidan, där det hette: ”Färre arbetslösa än förra året.” Nu har det antligen vänt, tänker man då. Vad hittar man då när man fortsätter att läsa? Jo, antalet sökande utan arbete var 471 000 i maj 1996 och 488 000 i maj 1997, alltså 17 000 fler. Antalet långtidssökande hade

ökat med 19,3 %, från 113 000 till 135 000. Då måste man fråga sig: Hur för en seriös statlig styrelse statistik? Vad säger ansvariga politiker om detta? Försöker styrelsen föra läsarna bakom ljuset, och i så fall av vilken anledning?

Fru talman! Vi som fortfarande tror att arbetslösheten går att bekämpa hoppas att regeringen någon gång skall angripa kärnfrågan, att underlätta för företag så att nya jobb skapas. Regeringens lösning i vårpropositionen är helt annorlunda. De arbetslösa skall bort från arbetsmarknaden. Massiva åtgärder sätts in för att pressa tillbaka utbudet av arbetskraft, och hundratusentals människor skall in i extraordinära utbildningsåtgärder, förtidspensioneras eller erbjudas att lämna jobbet. Vi tror att det här är en mycket farlig väg att gå, då folk lätt kan få uppfattningen att jobben har tagit slut. Det ljusnar inte för Sverige för att grannen som är arbetslös förtidspensioneras. Risken är mycket stor att en känsla av hopplöshet sprider sig till alltfler.

Fru talman! Att ha ett arbete är en förutsättning för att kunna leva ett anständigt och självständigt liv. Genom att arbeta har den enskilda människan möjligheter att försörja sig själv, skapa och påverka sitt eget liv. Men ett arbete medverkar också till en gemenskap, att kunna få vara med och ta ansvar för vår gemensamma välfärd. Sveriges allvarligaste problem är just bristen på arbetstillfällen – vi jobbar som nation inte för mycket utan för litet.

Regeringen har bristande insikt om att det är en näringsvänlig politik som skulle ge en sysselsättningsökning. Sysselsättningen har i stället det senaste året minskat med 66 000 personer. Det är därför förvånande att regeringen inte inser att jobb skapas genom företagande. Vi har för få småföretagare, och de 400 000 som finns drar sig numera för att anställa. Vi i Folkpartiet anser att det är en nödvändighet att bl.a. sänka skadliga skatter för företagen.

Fru talman! Folkpartiet avvisar alla defensiva förslag som syftar till att minska utbudet av arbetskraft, vare sig det rör sig om omotiverad arbetstidsförkortning, förtidspensionering eller resursarbeten. Förslaget om förtidspensionering ger en felaktig signal, som riskerar att påverka arbetsgivares attityd till äldre anställda negativt. Resursarbete eller den s.k. Kalmarmodellen ger undanträngningseffekter och får den enskilde att tro att han eller hon har ett reguljärt arbete.

Fru talman! Vår uppfattning är att volymen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna bör minska. Hittills har politiken präglats av att så många av de arbetslösa som möjligt skall omfattas av åtgärder. Det har däremot varit ett litet intresse för att se om åtgärden verkligen leder till ett riktigt arbete.

En nyligen presenterad undersökning gjord av Näringslivets ekonomifakta visar att AMS-insatser har mycket liten effekt, om ens någon, på chansen att få ett arbete. 14,4 % av arbetslösa januari 1996 som hade deltagit i åtgärder hade fått jobb ett år senare. 14,8 % av arbetslösa som inte deltagit i åtgärder hade också fått jobb ett år senare. Alltså fanns det ingen betydande skillnad.

Vi anser därför att det vore bättre att använda en del av medlen för att sänka arbetsgivaravgifterna, så att fler jobb kan komma till. Vi tycker däremot att det är glädjande att regeringen nu tydligare betonar kvalitetskravet i framför allt arbetsmarknadsutbildningen.

Fru talman! Arbetsmarknadsåtgärder när det gäller personer med nedsatt arbetsförmåga är däremot oerhört betydelsefulla. Vi i Folkpartiet är därför mycket bekymrade över läget för Samhall och de ständiga nedskärningarna på lönebidragen. Sedan övergången till aktiebolag 1992 har riksdag och regering krävt förbättrade resultat av Samhall. Dessutom har man där inte fått kompensation för löneökningar och den förlängda sjuklöneperioden. För många är Samhall en inkörsport till ett riktigt arbete, och med det nu akuta problemet att inga pengar finns avsatta i vårbudgeten till lönekompensation 1998 finns det stor risk för att ökad arbetslöshet kommer också för de handikappade.

Inför 1997 föreslogs ett ytterligare sparkrav om 170 miljoner, där arbetsmarknadsutskottet efter förslag från bl.a. Folkpartiet mildrade detta sparkrav med 75 miljoner. Riksdagen bör därför bifalla Folkpartiets förslag om ökat stöd till Samhall och de arbetshandikappade med lönebidrag. Vi anser också att regeringen noga bör överväga Samhalls förslag, som innebär att de kan sysselsätta ytterligare 1 500 arbetshandikappade till en merkostnad av 180 miljoner. Eftersom merparten av dem som nyanställs kommer från a-kasseersättning eller socialförsäkringssystemet skulle utgiften sannolikt bli väsentligt mindre.

Fru talman! Avslutningsvis kan jag inte låta bli att kommentera riksdagens sätt att arbeta. Som relativt ny ledamot blir jag allvarligt oroad över att den demokratiska processen blir åsidosatt när betänkanden jagas fram under mycket stor tidspress. Kanslipersonalen tvingas arbeta långt in på nätterna och även på obehaglig arbetstid, och ledamöterna hinner inte få ut sitt arbetsmaterial i tid. Det slutdokument som vi nu ser, betänkandet om 500 sidor, måste också för en mycket rutinerad ledamot vara svårt att hinna sätta sig in i. Jag tycker därför att det finns skäl för riksdagen att se över nuvarande arbetssätt.
(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 18.01 att ajournera förhandlingarna till kl. 19.00 för middagsuppehåll.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 19.00.

6 § (forts.) Riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997 m.m. (forts. FiU20)

Anf. 142 HANS ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag skall börja med att yrka bifall till reservation nr 5, reservation nr 73 och motion Fi71 av Berit Löfstedt; med tanke på att debatten har dragit så långt ut på tiden räknar jag inte med att Eva Zetterberg får möjlighet att yrka bifall till den motionen.

Herr talman! Jag vill för det första notera att arbetsmarknadsministern inte är här. Jag är mycket besviken över detta och förutsätter att det finns oerhört goda skäl för att inte den minister är här som har att hantera det som är dagens stora fråga – massarbetslösheten – ett år efter den famösa sommarpropositionen om sysselsättningen. Det är egentligen de förslag i tilläggsbudgetdelen av vårbudgeten som har störst bäring när det gäller beslut, och det är de utgiftsområden där man mest har justerat nivåerna. Det gäller 5 miljarder kronor och mer därtill på utgiftsområde 13. Jag tycker att det är mycket besynnerligt att ministern inte är här. Jag är oerhört kritisk mot den politik som har förts och den passivitet som har visats månad för månad när utvecklingen har blivit det som vi från Vänsterpartiets sida för ett år sedan fruktade och varnade för här i kammaren.

Jag skall senare återkomma till de statistiska uppgifterna. Nu vill jag bara nämna att arbetslösheten är rekordhög. Sysselsättningen har tappat 50 000 på ett år. Nästan alla mål som är uppsatta när det gäller prioriterade områden och utsatta grupper har misslyckats. Då kan man vänta sig något annat än de mycket passiva åtgärder som föreslogs i vårbudgeten.

Det vi hittills har hört härifrån har varit det vanliga. Moderaterna säger: Det är Socialdemokraternas fel. Folkpartiet säger: Ni lovade ju, och ändå har det inte blivit så bra. Men är det ingen som orkar och vågar ta upp de verkliga problemen? Vad är orsakerna till massarbetslösheten?

Visst finns det mycket politisk fumlighet. Visst har det begåtts politiska misstag. Visst har det förts en dålig ekonomisk politik, som drog åt när konjunkturen gick ned, som skar ned den offentliga sektorn när industrikonjunkturen vek. Men det handlar mycket om teknologiska problem. Det handlar mycket om produktivetsfrågor. Det handlar mycket om att hela yrkeskåren slås ut – kontorsadministration, mycket industriarbete. Kvinnor och män hamnar i en strukturarbetslöshetskris som läggs ovanpå de konjunkturella svårigheterna och misstagen i den ekonomiska politik som har förts. Och värre har det blivit med EMU-anpassning!

Övertiden slår rekord, samtidigt som massarbetslösheten är här. Man har pressat individerna på arbetsplatserna att jobba mycket mer än tidigare. Det har tillkommit jobb i den meningen att antalet arbetade timmar har ökat så mycket att det hade räckt till över 200 000 riktiga åttatimmarsjobb. Men karensdagar, lägre sjukersättningsnivåer, hårdare press i socialförsäkringssystemet, ett hårdare uttag av övertid när människor är mer otrygga osv. har lett till att ett ökat arbetstimantal inte har omvandlats till nya jobb. Alla är överens om att det är på det sättet. Ändå är det många som säger att förkortad arbetstid inte ger någon ny sysselsättning. Men omvändningen gäller tydligen när man argumenterar.

Förnyelse – jaja män, det skall vi ha, sade Per Unckel. Och det innehåller en arbetstidsreform, förnyelse av näringslivet och en miljöomställning, som också innefattar avvecklingen av kärnkraften som en viktig ingrediens. Vänsterpartiets förslag, som jag delvis skall nämna en del av framöver, handlar om en offensiv satsning på jobb. Det är hela innebörden i vårt förslag till vårbudget. Det har ett starkt ideologiskt innehåll när det gäller omfördelningspolitik, och det har ett starkt offensivt inslag när det gäller satsning på näringsliv, kommuner och en aktiv arbetsmarknadspolitik.

Herr talman! I regeringsformens 1 kap. 2 § talar man om den offentliga makten. Och i andra stycket säger man att det särskilt skall åligga det allmänna att trygga rätten till arbete.

I Socialstyrelsens rapport, som väl de flesta har läst, kan vi se att 1,65 miljoner människor i dag står utan förankring i arbetslivet, att 580 000 barn lever i familjer som saknar kontantmarginaler, att ungdomar och invandrare är satta på undantag på den svenska arbetsmarknaden. Jag kunde läsa upp mycken statistik ur Socialstyrelsens rapport *En social rapport*. Jag tycker att den är en katastrofal läsning för de personer som har att förvalta den offentliga makten – och det är vi. Regeringen är det verkställande organet, men riksdagen ger riktlinjer och budget och fördelar resurserna i samhället. Jag tycker att vi skall tänka på det och inte bara spela teater, peka finger åt varandra och skylla på varandra. Vi har en uppgift enligt regeringsformen, och vi har misslyckats. Det skall sägas.

Arbete är avgörande för människors försörjning, frihet och framtid. Det är avgörande för individens trygghet och för den sociala välfärd som samhället skall erbjuda. Det kräver en jämn fördelning. Det är en fråga om makt och rättvisa. Det ser man när man tittar på det jag nämnde tidigare: Vi har människor som arbetar mer än någonsin, samtidigt som vi har fler människor som inte får göra någonting, som inte får erbjuda sina tjänster i ett produktivt arbete. Det är därför frågan om arbete och arbetsorganisation är så central när det gäller samhällskonflikter som berör klass, kön och makten över en hållbar utveckling.

Sverige är ett kapitalistiskt samhälle. Det märkvärdiga med kapitalismen är att den gör arbetskraften till en vara. Det är därför sådana som Per Unckel kan säga att lön bara är priset på den varan på en marknad. Det är fråga om att köpa och sälja. Blev du inte såld? Osis. Då får du sänka priset – realisation. Och facket – det är en kartell som hindrar den fria prisbildningen. Och kollektivavtal – ja, men det är ju monopol. Ingen får ju bjuda under.

Det är viktigt att vi har detta klart för oss. I Per Unckels manifest *Land för hoppfulla* kan man i förslagsdelen läsa: Arbetsmarknaden måste frigöras. Den enskilde och inte de fackliga organisationerna skall bära arbetets rättigheter. Arbetsmarknadens samarbetsavtal skall vara individuella. – Detta är en krigsförklaring mot den svenska modellen, mot den kollektiva solidaritet som har byggt upp så mycket i svenskt arbetsliv.

Vad är statens uppgift? Ja, vår uppgift är att gripa in för att omfördela och inte tillåta vilka ojämlikheter som helst. Men i varje undersökning från Statistiska centralbyrån, AMS eller Socialstyrelsen ser ni att klyftorna ökar. Men det säger Moderaterna aldrig någonting om. Och jag tycker inte att Socialdemokraterna säger särskilt mycket om det heller. Det handlar snarare om att sola sig i det goda vädret, som Erik Åsbrink sade i dag. Våren har kommit, ja, nu är sommaren här.

Det ser bra ut. Man får beröm av kamraterna i socialistinternationen. Men läs arbetslöshetsstatistiken, Johnny Ahlqvist. Och läs Socialstyrelsens rapport! Jag tror inte att Johnny Ahlqvist gillar den. Och jag är bombsäker på att det egentligen inte är någonting som socialdemokratin vill. Men vem är det då som vill? Varför har det blivit så här? Sverige är ju inte bankrutt. Vi har stora överskott gentemot utlandet. Vi har en väldigt fart på produktionen. Varför blir det på detta sätt?

Prot. 1996/97:118

11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Enligt Vänsterpartiets uppfattning är det ett systemfel. Sverige är ojämlikare än på många god dag. Samtidigt som vi har stora sociala behov har vi människor i massarbetslöshet. Samtidigt som vi talar om den aktiva arbetslinjen är det det passiva kontantstödet som har ökat mest. Det var det kontot vi fyllde på med 5 miljarder kronor, efter att förra året ha fyllt på med 14 miljarder kronor. Det är inte precis de aktiva åtgärder som ökar. Det är de mest passiva som ökar. Jag är nästan förfärad när jag ser hur långt och hur snabbt regeringen och Socialdemokraterna har accepterat massarbetslösheten.

Jag skall ta några siffror. Läget i dag är att vi har kvar samma öppna arbetslöshet som för ett år sedan. Vi har kvar ungefär samma åtgärdsvolym som för ett år sedan. Sysselsättningen har minskat med 50 000 i år, som Per Unckel sade, och med mer förra året. Bland ungdomarna är 108 000 arbetslösa, varav 22 000 långtidsarbetslösa. Det finns strax under 100 000 långtidsarbetslösa. Antalet latent arbetslösa har ökat till 165 000. Sammanlagt blir det 700 000. Antalet långtidsarbetslösa ökar. Antalet deltidsarbetslösa har ökat igen. Hur är det möjligt att det har kunnat gå på det sättet?

Arbetsmarknadspolitiken är faktiskt det område som de som nu debatterar har ansvar för, även om man inte har märkt det i de tidigare inlägg. Låt mig säga litet om vad som har hänt.

Omfattningen av arbetsmarknadsutbildningen har sjunkit med 19 % på ett år. Antalet beredskapsjobb har sjunkit med 26 %. Antalet utbildningsvikariat – den mest effektiva åtgärden särskilt för kvinnor – har sjunkit med 62 %. Rekryteringsstöden, som ligger närmast den ordinarie arbetsmarknaden, har minskat med 77 %. Lönebidragen för handikappade har minskat med 2 % och Samhallsjobben med 7 %.

Vad är det då som har ökat? Det är naturligtvis Centerns gamla åtgärder – ALU och praktikplatser – som är de åtgärder som har störst undanträngningseffekt och ger sämst resultat. Bäst resultat ger rekryteringsstöd och utbildningsvikariat. De har minskat mest.

Vad har hänt med den socialdemokratiska arbetsmarknadspolitiken? Johnny Ahlqvist måste förklara för mig hur det som har skett är möjligt.

Det är inte överraskande. Jag har sagt att det kommer att bli så här. Det är skälet till att Vänsterpartiet har lagt fram en serie förslag som har inneburit satsningar just på de aktiva delarna. Vi har också större volymer, för vi anser det vara sämre att människor går i passiv arbetslöshet än att vara i aktiva åtgärder.

Arbetstidsfrågan nämnde jag. Den är för oss en avgörande del. Övertiden måste bringas ned. Vi har lagt fram förslag om det. Arbetstiden måste planeras ned dels med lagstiftning, dels med avtal som branschpassas. Vi föreslår betydande ekonomiska åtgärder för att få fram incitament och drivkrafter, för att få fram försök i olika branscher. Därefter skall vi kunna bära de kostnadsökningar som kommer genom att t.ex. sänka arbetsgivaravgifter. Det finns ett batteri med förslag i vår motion, vilket även Miljöpartiets representant bör uppmärksamma.

De förslagen har funnits där i flera år. Vi har i år lagt till att vi skall utreda differentierade arbetsgivaravgifter av den typ som Michel Rocard har lagt fram förslag om och som Europaparlamentet har antagit. Vi har tidigare haft just den tekniken när det gäller övertidsuttag.

Den svenska modellen i arbetsmarknadspolitiken måste vi nog förändra, sade Margareta Winberg i något tal härförleden. Den har sannerligen förändrats. LO, TCO, SACO och AMS, för att nämna betydande organisationer vid sidan av Vänsterpartiet i denna fråga, har sagt att det sker en urholkning. Vi har inte kvar kvaliteten. Vi kommer långt från Meidners och Rehns idéer med arbetsmarknadspolitik.

Låt mig läsa ur den socialdemokratiska teoretiska tidskriften Tiden, där forskaren Göran Brulin skriver om arbetsmarknadspolitiken. Regeringen låter arbetsmarknadspolitiken förfalla ytterligare: "Kvalitén i åtgärderna sjunker i takt med att antalet arbetslösa i åtgärder ökar. Med en storsatsning på Kalmarmodellen kommer arbetsmarknadspolitikens sista länk till Rehns och Meidners vision om en aktiv arbetsmarknadspolitik som bidrar till ekonomisk dynamik och tillväxt att ryckas undan".

Brulin skriver vidare att man i själva verket håller på att skapa en armé bestående av lönesubventionerad arbetskraft främst inom den offentliga sektorn. Det är ALU-jobb, det är OTA-jobb, det är Kalmarjobb, det är flex-a-kassejobb och det är en förfärlig massa jobb som inte är jobb och där det inte finns kollektivavtal och där arbetsrätten inte gäller. Det har vi varnat för. Vi har i flera motioner, bl.a. den senaste, varnat för detta och i utskottsarbete försökt påverka situationen. Jag menar ändå att det som kallas resursarbeten har gått något litet åt rätt håll.

Låt mig slutligen ta upp en utomordentligt viktigt fråga. Regeringen sparar 600 miljoner i år och 1,2 miljarder nästa år på att sänka utbildningsbidragen för dem som inte finns i a-kasse- eller KAS-systemen. Det är ungdomar och invandrare. Det är de som man i andra sammanhang säger att man skall hjälpa till en plats och förankring i arbetslivet. De får minskade incitament. De kommer att få en ersättning på motsvarande 100 kr per arbetsdag. Det är 13 kr om dagen. Ersättningen sänktes till 230 för ett tag sedan. Den var på 338. Man slår benhårt mot de allra svagaste grupperna.

Man är arg i Kommunförbundet. Kommunerna får naturligtvis ta på sig nya kostnader. AMS säger att det är kontraproduktivt. De som har någon insikt och jobbar med arbetslösa invandrare anser att det är en ren förolämpning mot den gruppen av människor.

Men Socialdemokraterna är inte ensamma. Ni har alla andra partier i utskottet bakom er. Så tycker jag att det är i väldigt många fall. När jag tittar på hur oppositionen har förlagt resurser till utgiftsområde 14 eller 19, som gäller regionalpolitik, ser jag att det gäller mindre pengar än vad regeringen föreslår. Det är mindre satsningar. Ni oppositionspartier som ylar om att regeringen misslyckas och inte klarar sin uppgift att sätta människor i arbete bör fundera litet grand på era egna dynamiska effekter. Fundera litet grand på vad ni har i påsen. Är det bara hänvisningar till sänkt skattetryck och gladare företag som omedelbart skapar de nya jobben? Det finns ju inga konstruktiva förslag. Det finns inga förslag som ger bättre utrymme för arbetsmarknadspolitik, om man bortser från kd:s, Miljöpartiets, Folkpartiets och Vänsterpartiets förslag när det gäller lönebidrag och Samhall. Det skall inte minst Folkpartiet ha erkänsla för.

Herr talman! Jag har redan gjort de yrkanden jag har velat göra. Jag står bakom alla de reservationer Vänsterpartiet har gjort. Jag vill återigen beklaga att regeringen inte finns representerad i denna viktiga debatt om den fråga som är helt avgörande för Sverige. Sverige behöver förnyelse

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

och aktivitet när det gäller att skapa jobb. Vänsterpartiet har lagt fram sina förslag. Jag väntar med spänning på att höra Johnny Ahlqvist kommentera dem framöver.

Anf. 143 BARBRO JOHANSSON (mp):

Herr talman! När vi i arbetsmarknadsutskottet åter står här och debatterar denna för alla viktiga fråga – arbetslösheten – hoppas jag att regeringen, även om den, som Hans Andersson påpekade, inte är representerad här i dag tar till sig alla de goda förslag som kommer upp och grundligt analyserar dessa till gagn för Sveriges många arbetslösa, som är försatta i denna hemska situation.

Att befinna sig i samhällets utkant och se dagarna rinna i väg utan att en lösning finns inom räckhåll är förödande för många drabbade. Självförtroendet sviktar, och man mister tron på livet. Vi måste tillsammans i Sveriges riksdag ta verkliga krafttag och gemensamt försöka komma till rätta med vår tids gissel – arbetslösheten.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet de gröna har i många debatter framfört vårt förslag om en arbetstidsförkortning. Jag känner nu att det kanske börjar lossna litet även hos regeringen när det gäller tankarna på att förkorta arbetstiden, men det får inte ske med så futtiga tag som 20 minuter per vecka. Det kommer inte att innebära att 200 000 nya jobb skapas, vilket vi i Miljöpartiet vill. Det nämnde även Hans Andersson i sitt tal. En så liten förkortning kommer bara att ätas upp av rationaliseringar. Så hävdar också regeringen att en arbetstidsförkortning till 35 timmar i veckan som ett första steg inte skulle ge något nämnvärt antal nya jobb.

Detta är naturligtvis helt fel, vilket flera försök och genomförda arbetstidsförkortningar i andra länder har visat.

Miljöpartiets arbetstidsförkortning har konstruerats så att deltidsarbete och arbetslösa som får jobb kan leva på en ökad reell köpkraft.

Heltidsarbete får klara sig med gällande köpkraft, och höginkomsttagarna kan inte få full kompensation. Småföretagare skulle våga anställa betydligt fler än i dag, då kostnaderna för arbetsgivarna skulle vara realistiska och inte kvävande. Men det handlar inte bara om att dela på jobben. Det handlar om att vi går in i en internationell arbetsmarknad, där människor redan nu roterar mellan olika företag och har flera arbeten, t.o.m. samtidigt.

Sverige behöver drastiskt öppna sig för kreativa småföretag. Sannolikt kommer vi alla att jobba litet mer och inte mindre i framtiden, men det står inte i motsättning till en arbetstidsförkortning som ger individen större möjligheter att välja vad han skall göra med sin tid.

Herr talman! Miljöpartiet säger nej till resursarbetena, eller Kalmarmodellen, som föreslås i finansutskottets betänkande. Det är inte något direkt lysande förslag. Att någon skall bli avskedad från sitt jobb i den offentliga sektorn för att senare komma tillbaka i form av en resursperson är ingen lyckad lösning. Det vore bättre om man satte till alla klutar för att behålla personalen på sin ursprungliga plats. Det skulle bl.a. kunna ske genom den arbetstidsförkortning som Miljöpartiet föreslår, kombinerat med den skatteväxling som Roy Ottosson har pratat om tidigare i dag, som vi också föreslår, vilken skulle innebära att 10 000–20 000 jobb behålls i den offentliga sektorn.

Jag finner det inte rätt att man blir avstängd från a-kassan om man tackar nej till ett resursarbete som man många gånger inte är utbildad för eller passar till. Jag finner det heller inte rätt att en resursperson inte skulle få betald semester och inte heller kan ta semester, eftersom resurspersonen kommer att gå in som vikarie för ordinarie anställda och härigenom också tränga ut ordinarie jobb. Många har ju faktiskt försörjt sig på att vikariera med kort varsel.

Kanske har detta ändrats i och med finansutskottets förslag till förändring av Kalmarmodellen. Vad gäller nu, Johnny Ahlqvist? Har en resursperson fortfarande reseförbud, eftersom man står till arbetsmarknadens förfogande? Eller har detta förhållande ändrats, Johnny Ahlqvist, i och med att man skall stå till arbetsmarknadens förfogande motsvarande 10 %? Kalmarmodellen har ju nu ändrats, så att det bara handlar om ett beredskapsarbete.

Blir det förhållandet att dessa personer blir ett konstant B-lag – när de får gå tillbaka till sitt gamla jobb med sämre betalt för att höja kvaliteten – ändrat när ersättningen nu betalas ut i form av en lön som arbetsgivaren senare får kvittera ut från länsarbetsnämnderna? Pengarna kommer ju ändå bara att gå runt. Om detta har ändrats innebär det en förbättring i förslaget, men i så fall är det inte heller någon nyhet i vårpropositionen.

Herr talman! Den s.k. generationsväxlingen, som regeringen föreslog i vårpropositionen, är ganska kortsiktig. Det kan tyckas bra att ersätta en äldre med en yngre på en arbetsplats. Men att så här byta ut en grupp mot en annan på arbetsmarknaden är inte bra. Äldre kan härigenom känna sig tvingade att sluta för yngre, och de kommer då att betraktas som utanför systemet. Detta är en konstlad form av arbetstidsförkortning. Om man dessutom inte fyller år i rätt vecka kommer man inte heller att kunna ta chansen. Dessutom får de unga betala bytet med 624 miljoner kronor. Med tanke på att man tidigare har slopat förtidspensionering på grund av arbetsmässig bedömning är förslaget inkonsekvent.

Till sist, herr talman, vill jag säga att Miljöpartiets ekonomiska politik innebär att alla skall ha rätt till arbete. Arbetslösheten upplevs som destruktiv och passiviserande för många människor och är samtidigt ett fruktansvärt slöseri med både den enskildes och samhällets resurser.

Industrin är ju inte inne i sin storhetstid just nu. Det är en realistisk bedömning att allt färre i framtiden kommer att arbeta inom industrin på grund av bl.a. rationaliseringar. Tjänstesektorn inom vård, omsorg, kultur och utbildning kommer att växa. Och i dagens arbetsmarknadsstatistik har vi sett att också lärartjänsterna har ökat.

Behovet av vård och omsorg minskar inte, trots att man gör nedskärningar i den här sektorn. Om man accepterar en hög arbetslöshet accepterar man även ett samhälle med allt större klyftor. En hög arbetslöshet är orimlig ur såväl ekonomiskt som socialt och ekologiskt perspektiv.

Låt oss då, herr talman, skatteväxla, arbetstidsförkorta och dela på jobben. Därigenom minskar vi arbetslösheten drastiskt.

Herr talman! Jag vill härmed yrka bifall till reservation nr 6 och till den gemensamma reservationen nr 64, som är fogade till betänkandet.

Anf. 144 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag har några frågor.

Om Barbro Johansson läser vårt särskilda yttrande om resursarbete på s. 455–456 finner hon att vi där kommenterar det förslaget. Vi är kritiska mot upplägget, men vilka är alternativen? Det finns ju inget alternativ nu. Vi hinner inte få fram en arbetstidsförkortning, så att vi klarar av att lösa det här problemet för de människor som i dag kommer att omfattas av denna åtgärd.

Människor skall ju inte sägas upp för att få ett resursarbete. Dessa människor står redan i arbetslöshetskön. Det finns 119 000 personer i Kommunal som vill ha det här. Därför lade vi fram en serie förslag. En del har gått igenom, t.ex. att det skall göras om till beredskapsarbete. En del annat har också gått igenom, men inte allt. Det beklagar jag. Vad är egentligen ert alternativ? Jag ser inte att ni har något.

Jag har en annan fråga som gäller utbildningsbidraget – 600 miljoner i år, 1 200 miljoner nästa år. Det drabbar invandrare, ungdomar och kvinnor som kommer hemifrån och inte har någon förankring på arbetsmarknaden. Varför menar Barbro Johansson att de skall ha 13 kr i timmen, att de skall ha det sämst av alla? Varför stöder ni inte vårt förslag när det gäller deltidsarbetslösa? Det kostar pengar, men det är viktigt för de kvinnor som annars blir arbetslösa.

Jag läser sedan om fördelningen när det gäller utgiftsområdena 13 och 14. Ni sparar ju 3 miljarder 1998 och 9 miljarder 1999 på a-kassan och samtidigt 1,5 miljarder 1998 när det gäller åtgärder och 8½ miljarder 1999. Sedan är ni uppe i 20 miljarder. Vågar verkligen Miljöpartiet kvittera ut pengarna och säga: De kommer; det fixar vi med en arbetstidsförkortning?

Vi har ett identiskt förslag när det gäller arbetstidsförkortningen, och vi räknar inte hem ett öre på det. Akta er, så att ni inte lurar en opinion att säga: Arbetstidsförkortningsfolket är allt ett bra orealistiskt folk!

Anf. 145 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Hans Andersson! Att vi har dragit ned i budgeten beror alltså på arbetstidsförkortningen. Vi räknar med 200 000–250 000 nya jobb. När man inför en arbetstidsförkortning kommer man ju också att spara på arbetslöshetskassorna. Där ser vi då den här besparingen. I vår rapport har vi också räknat hur mycket man netto kan tillföra. Det blir netto 20 miljarder kronor, som vi kommer att använda till att sänka egenavgifterna och till att höja grundavdraget. Det är så vi vill genomföra detta.

Kalmarmodellen finns ju inte längre i finansutskottets nya förslag. Det handlar om ett beredskapsarbete. Regeringen har i så fall inte kommit med ett nytt förslag. Som jag sade tidigare är grunden till att vi säger nej till den här Kalmarmodellen just att man inte kan få semester, att det blir ett konstant B-lag när människor sparkas från sina jobb och kommer tillbaka med lägre lön. Detta är den stora anledningen till att vi har sagt nej till förslaget. Dessa människor har också reseförbud, eftersom de står till arbetsmarknadens förfogande. Nu har man i finansutskottets förslag minskat detta till 10 %, så det blir litet skillnad. Man är också arbetstagar i stället för arbetslös.

Anf. 146 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag skulle mycket gärna vilja ha svar på frågan om utbildningsbidragssänkningen, som drabbar just de sämst ställda.

När det gäller resursarbetena har förslaget förändrats i riksdagsprocessen. Vi har alltså en serie kritik mot det här, men detta är enbart en övergångslösning. Den gäller ett år. Det finns ingen arbetstidsförkortning som hinner få effekt under 1998 för dessa personer. Det handlar inte om att människor skall sägas upp. Tvärtom skall kommunala medel in till kommuner, så att man inte behöver säga upp fler människor. Jag förstår inte logiken. Ni har ju faktiskt inget alternativt förslag.

När det gäller de här utgiftsområdena vill ni spara sammanlagt 5,2 miljarder kronor 1998. Hur skall ni tvinga in sådana avtal arbetstidsförkortningsmässigt? Det går ju inte! 1999 handlar det om drygt 17 miljarder kronor.

Barbro Johansson och jag har samma tidsplan för den lagstiftade förkortningen av arbetstiden. Vi har dessutom satsat ganska stora pengar på att genom en sänkning av arbetsgivaravgifterna kompensera arbetsgivarerna för kostnader som uppkommer. Ni har inte gjort på samma sätt.

Vi vågar inte – åtminstone inte under 1998–1999 – räkna hem sådana här effekter. Ert förslag kommer att innebära ytterligare människor i passiv arbetslöshet, och det finns inte ens pengar på utgiftsområde 13 för att betala a-kassa åt dem. Ni måste räkna noggrannare! Annars blir ni en börda i den gemensamma kampen för kortare arbetstid.

Anf. 147 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att vi är en börda i kampen för en kortare arbetstid. Vi har räknat på detta mycket noggrant, Hans Andersson. Att vi tar hem dessa effekter beror på att vi skapar så många nya jobb med vårt förslag. Jag förstår att Hans Andersson är irriterad på att vi i Miljöpartiet gått ut i debatt. Egentligen gick Hans Andersson emot mig redan i mars, så det var inte vi som startade debatten.

Vänsterpartiet vill ju, som Gudrun Schyman skrivit, sänka arbetstiden i ett slag med bibehållen lön, men det går inte vi ut med. Vi vill i stället ta de 20 miljarder som jag nämnde till att höja grundavdraget och sänka egenavgifterna.

När det gäller utbildningsbidraget är det så här: Om man går med på den generationsväxling som regeringen nu föreslår försvinner 624 miljoner. Går man inte med på den växlingen försvinner de inte.

Anf. 148 JOHNNY AHLQVIST (s):

Herr talman! Till dem som kritiserat att arbetsmarknadsministern inte befinner sig i kammaren vill jag börja med att framföra att hon är ute på andra och tyngre uppdrag. Att ministern inte är här beror alltså inte på någon form av nonchalans mot riksdagen.

Jag vill också framföra ett tack till arbetsmarknadsutskottets kansli-personal, som under många dagar och nätter arbetat fram detta yttrande till finansutskottet. Jag instämmer något i Folkpartiets kritik mot budgetprocessen, men det är ju vi här i kammaren som själva har beslutat om den. Ingen annan än vi själva kan ta på sig ansvaret för det.

Herr talman! Som många har sagt är arbetslösheten det största problemet vi har. Arbetslöshetens pris är oerhört högt. Den leder till ökade klyftor mellan människor, till ökade motsättningar och i värsta fall till att människor slås ut, inte bara från arbetslivet utan också socialt.

Det ekonomiska priset är också oerhört högt, både för dem som förlorar arbetet och för dem som har sina jobb kvar. Effekten av hög, bestående arbetslöshet blir att allt färre skall försörja alltfler. Den cirkeln måste brytas.

Det är därför mycket intressant att i dag föra en diskussion om de alternativ till lösning som har presenterats.

Per Unckel låste som vanligt in sig i statistik. Jag kunde inte någons uppfatta att Per Unckel hade något konkret förslag till lösning på detta oerhörda problem. I stället var hans stora fråga till mig varför det finns en tvist mellan engelsk och fransk socialdemokrati. Jag förstår att Per Unckel hellre vill debattera det, eftersom det nog är bäst för honom att han inte redovisar de moderata förslagen på sysselsättningsområdet.

Folkpartiet stämde som vanligt in i den allmänna klagovisan tillsammans med Moderaterna. Inte heller i det anförande som hölls av Folkpartiets företrädare kunde jag notera några konkreta förslag.

Det är både märkligt och magstarkt att Per Unckel kritiserar regeringen för att ta till övertoner om hur bra det har varit tidigare. Jag brukar inte använda mig av en retorik där man går tillbaka i tiden, men nu känner jag mig faktiskt tvingad att tala litet om hur det var för tre år sedan, herr talman.

För tre år sedan lämnade den borgerliga regeringen över ett land som stod inför en finansiell kollaps. Det är inte utan att man då förfäras när man hör de borgerliga företrädarna här sjunka så djupt i debatten och göra en historieförfalskning.

För tre år sedan var var tredje krona i statsbudgeten lånad. Under tre år med borgerlig regering fördubblades statsskulden, arbetslösheten tredubblades och budgetunderskottet långt mer än fyrdubblades. Jag tycker faktiskt att det även i en debatt här i kammaren skall finnas litet ödmjukhet – man skall kunna konstatera att det var på det här sättet, Per Unckel. Jag tycker själv inte om den här debattekniken, men tyvärr har de som föregått mig i talarstolen inlett debatten på det sättet.

Om någon för två år sedan hade sagt att vi i denna budget utan att låna en enda krona skulle satsa 16 miljarder för att öka sysselsättningen och satsa på vård, skola och omsorg, hade den personen troligtvis blivit kallad för lögnare, eller åtminstone obotlig optimist. Nu kraxar samma olyckskorpar igen, i form av den borgerliga oppositionen. Samma personer som var helt säkra på att vi inte kunde klara att sanera statens finanser säger nu att vi inte kan halvera den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000. Men, Per Unckel, ni kommer åter att ha fel! Vi kommer att klara att ha de offentliga finanserna i balans 1998, och vi kommer att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000.

Herr talman! I dag behandlar vi regeringens vårproposition. Den innehåller ett fempunktsprogram för arbete och utbildning. Detta program betalar vi själva – vi skickar inte räkningen till kommande generationer. Den politik vi fört under åren sedan maktskiftet gör att vi nu kan vara offensiva och ta avgörande steg mot en ekonomi med arbete åt alla.

Låt mig först kort beröra de fyra första punkterna: satsning på vård och omsorg, utbildning, ekologisk uthållighet och ett gott företagsklimat. Sedan går jag mer utförligt in på områden som behandlats i arbetsmarknadsutskottet, nämligen satsningar på offensiv arbetsmarknadspolitik.

För det första: Kvaliteten på och tillgången till vård, omsorg och skola skall förbättras för att möjliggöra ett högt deltagande i arbetskraften för såväl män som kvinnor och för att skapa den i samhället nödvändiga tryggheten.

Redan i år skjuter vi till 4 miljarder kronor till kommuner och lands-ting. Nästa år blir det ytterligare 8 miljarder. Därmed kan väntetiderna förkortas, kvaliteten i äldreomsorgen bli högre, de psykiskt störda ges en bättre vård och vården i livets slutskede förbättras. De ökade resurserna bör vidare leda till att förstärkta resurser ges till skolelever med behov av särskilt stöd och även till att en särskild satsning inom skolan görs på miljö, natur och teknik.

För det andra: Utbildning och kompetens skall prägla hela Sverige. Såväl unga som äldre, kvinnor som män, skall ges möjlighet att förbättra sin kompetens och kunskap.

Det handlar om enorma satsningar på vuxenutbildning och högskola. Tillsammans med de tidigare satsningarna innebär det att den samlade satsningen år 2000 är 200 000 platser. Vi genomför faktiskt en andra utbildningsrevolution. Dessutom expanderar vi den kvalificerade yrkesutbildningen, så att det totalt kommer att finnas ca 9 000 platser hösten 1998. Vi inför också en ny, modern lärlingsutbildning.

För det tredje: Vi lägger grunden för en ekologiskt hållbar utveckling. Med ett trepunktsprogram för att ställa om Sverige till ett ekologiskt samhälle tar vi avgörande steg mot en långsiktig, god utveckling både för miljön och jobben.

Det handlar om ett investeringsprogram på 5,4 miljarder kronor under tre år. Det handlar om att effektivisera energianvändningen och att öka användningen av förnybara energikällor, och det handlar om ett infrastrukturprogram på 3,3 miljarder under åren 1999 och 2000.

För det fjärde: Vi befäster ett gott företagsklimat i Sverige.

Vi har ett gott företagsklimat i Sverige. Det viktigaste bidraget till detta är utan tvekan sunda statsfinanser som ger låga räntor. Jag förmodar att jag inte behöver upplysa Per Unckel och kammaren om vilka ränteni-vår vi hade för ett antal år sedan, när vi hade en annan regering här i landet.

Ett annat viktigt bidrag är naturligtvis framtidstron hos medborgarna. Med statens finanser i balans och en nedgång i arbetslösheten kommer efterfrågan att öka.

I och med besluten här i dag, som har redovisats tidigare i debatten, kommer ytterligare förbättringar av företagsklimatet. Vi skapar också möjlighet för ytterligare nyföretagande genom att ge människor rätt till sex månaders tjänstledighet för att pröva en företagsidé.

För det femte: Vi har en offensiv arbetsmarknadspolitik.

Den aktiva arbetsmarknadspolitiken spelar en nyckelroll i den social-demokratiska strategin för ökad sysselsättning. Nu vässar vi den politiken ytterligare:

Vi skjuter till 1 miljard kronor till arbetsmarknadsutbildning för att vi skall kunna ge fler en kvalificerad utbildning. Därmed kan vi utbilda folk

så att vi undviker brist på kvalificerad arbetskraft när efterfrågan på arbetskraften åter ökar.

Vi prövar en friare och flexiblare användning av a-kassemedlen. I stället för att vara passiv kan man kanske starta projekt, som regeringen nu ges möjligheter att besluta om, för att under en tidsbegränsad period pröva nya idéer. Och jag vet, herr talman, att dessa idéer finns bland kommuner och organisationer ute i landet.

För att ytterligare höja kvaliteten inom den offentliga sektorn kommer resursarbete, den s.k. Kalmarmodellen, att temporärt införas i hela landet. Det innebär att den offentliga sektorn får ta emot en långtidsarbetslös som utför kvalitetshöjande arbete. Detta är, Barbro Johansson, en tillfällig lösning för att höja kvaliteten och minska risken för passivisering bland de arbetslösa. Åtgärden kommer att upphöra den sista december nästa år.

Jag säger som Hans Andersson: Jag tror inte att Miljöpartiet hade haft något genomslag med sin arbetstidsförkortning fram till nästa år. Men jag kan uppmana Barbro Johansson att läsa betänkandet i de delarna, så är vi nog överens sedan.

För att kraftsamla resurser till de yngre föreslås under 1997 en möjlighet till tillfällig avgångsersättning för äldre arbetslösa. Dessutom avser vi att under 1997 återkomma med förslag om en s.k. generationsväxling där äldre arbetstagare får en avgångsersättning om arbetsgivaren i stället anställer en långtidsarbetslös yngre person.

Vad leder då denna politik till? Vad blir resultatet?

Enligt beräkningarna i vårpropositionen kommer arbetslösheten att sjunka till 4,5 % år 2000. Då fattas det en halv procentenhet för att målet om halvering av den öppna arbetslösheten skall uppfyllas. Därför kommer vi att återkomma med nya förslag i samband med budgetpropositionen. Vi socialdemokrater ger oss nämligen inte förrän vi nått det mål vi en gång har satt upp.

Herr talman! Den största fördelningspolitiska orättvisan i dag finns mellan dem som saknar jobb och dem som har jobb. Det bästa sättet att minska klyftorna i samhället är att föra en politik som leder till full sysselsättning. Det är ett av många viktiga skäl till att vi nu lägger all styrka på att minska arbetslösheten och öka sysselsättningen. Tack vare saneringen av de offentliga finanserna har vi nu ett utrymme, och det utrymmet använder vi nu till att bedriva en aktiv sysselsättningspolitik. Därmed kan vi uppnå det löfte vi har satt upp om att halvera den öppna arbetslösheten.

Herr talman! Med detta vill jag yrka bifall till hemställan i betänkandet i dess helhet.

Anf. 149 SIRI DANNAEUS (fp) replik:

Herr talman! Det var mycket på en gång.

Är det någonting, Johnny Ahlqvist, som jag har fått höra under det år jag har suttit här, så är det hur de borgerliga skötte finanserna under den förra perioden. Det har ni verkligen gått in för att tala om. Om ni hade gått in för att lösa arbetslösheten lika intensivt kanske vi hade haft ett bättre läge i dag.

Johnny Ahlqvist sade att vi inte hade några förslag att komma med. Nu har den här debatten pågått sedan kl. 10.00 i morse. Det har lagts

fram förslag från Folkpartiet under de andra debatterna, som bl.a. handlade om finanserna och om skattepolitiken.

Jag sade i mitt anförande att vi satsar på småföretagen. Vi vill sänka arbetsgivaravgifterna, framför allt för tjänsteföretagens skull. Vi vill förändra i arbetsrätten. Det visade sig nämligen att arbetslösheten sjönk i slutet av den borgerliga perioden, och det skapades många nya jobb.

Jag ställde i mitt anförande en fråga till Johnny Ahlqvist om hur AMS presenterar sin arbetsmarknadsstatistik. Jag hoppas att jag kommer att få svar på den frågan. Den var egentligen ställd till arbetsmarknadsministern, som dock inte är här. Hur presenterar AMS sin statistik? Är det verkligen så att den skall presenteras på ett sätt i ett pressmeddelande och att siffrorna sedan skall visa någonting helt annat? Och varför gör man det, i så fall? Är det för att föra folk bakom luset?

Anf. 150 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Låt mig börja med det som nämndes sist. Jag tycker faktiskt att det är en oerhört allvarlig anklagelse som Siri Dannaëus för fram dels i sitt anförande, dels i detta replikskifte. Tolkar man Siri Dannaëus påståande anklagar hon faktiskt AMS för att ljuga med statistiken. Jag tror att man skall vara oerhört försiktig med sådana anklagelser gentemot en statlig myndighet. Jag tror inte att det har funnits någon generaldirektör på AMS som på något sätt har friserat siffrorna, oavsett om det har varit en borgerlig eller en socialdemokratisk regering. Jag tycker därför att det här är mycket allvarligt.

Vad jag efterlyste från Folkpartiets representant i debatten var vilka förslag det finns på arbetsmarknadspolitikens område. Folkpartiet gör stora ansatser och talar om det glömda Sverige, men det finns ju ingen trovärdighet i era förslag. Jag skall inte bry mig om att ta upp de förslag som diskuterats tidigare under dagen, för de gynnar dem som redan är besuttna och inte de andra. Dem har ni glömt bort i det glömda Sverige. Jag skall ta upp de förslag som rör arbetsmarknadspolitik, Siri Dannaëus.

Ni vill försvaga arbetstagarnas ställning genom förändringar i lagen om anställningsskydd och medbestämmandelagen. Ni anklagar Socialdemokraterna för att inte klara lönebildningen, vilket skulle bero på en koppling mellan Socialdemokraterna och fackföreningsrörelsen. Är det några som skall klara lönebildningsdiskussionen i det här landet är det nog en socialdemokratisk regering. Jag kan i varje fall inte erinra mig att det problemet löstes under den förra regeringen.

Ni har inte några förslag, som jag har sagt tidigare. Det enda förslag ni har när det gäller arbetsmarknadspolitik är att ni vill höja avgiften till a-kassan med ytterligare 25 kr. Detta, herr talman, vill jag knappast benämna konstruktiv politik eller konstruktiva idéer från Folkpartiet.

Anf. 151 SIRI DANNAEUS (fp) replik:

Herr talman! Beträffande statistiken, Johnny Ahlqvist, är det bara som jag läser innantill. Det står faktiskt på första sidan: Färre arbetslösa än förra året. Då måste jag ju tro på det när jag läser första sidan. När jag sedan slår upp siffrorna visar det sig att det är tvärtom. Det vill jag ha en förklaring på.

Prot. 1996/97:118

11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Till det glömda Sverige tycker jag verkligen att Samhall, dvs. de arbetshandikappade och lönebidragstagarna, hör. Jag trodde att Socialdemokraterna skulle följa Folkpartiets förslag och verkligen satsa litet mer pengar där. Men det gjorde ni inte.

Beträffande lönebildningen har ni ju inte kommit med något förslag. Det blev bara en utredning till. Man satsar på att parterna skall göra upp om det här.

Beträffande a-kassan vill vi att man skall betala en litet större avgift. Nu har ju Socialdemokraterna också gått in litet grand för det, men ytterst litet. Sedan skall man i stället få ett större grundavdrag. Jag tycker inte att det är något speciellt med det.

Låt mig ställa ännu en fråga till Johnny Ahlqvist: Varför behåller ni OTA-åtgärden när ni nu har infört resursarbeten? Det är ju fortfarande bara 5 000–6 000 människor som finns i den åtgärden. Och varför skall just de som är äldre än 55 år stoppas in i ett särskilt fack?

Anf. 152 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! För att börja med den sista frågan är faktiskt OTA en långvarig lösning för äldre arbetstagare. Kalmarmodellen kommer, som jag sade från talarstolen, att vara under ungefär ett år.

Siri Dannaeus gör det lätt för sig här. Jag har efterlyst konkreta förslag om arbetsmarknadspolitiken. Ni säger bara nej till allting. Ni säger nej till en generationsväxling. Ni säger nej till att låta äldre arbetstagare, 60-åringar som är arbetslösa, gå hem med bibehållen a-kassa.

Det kan ju faktiskt, Siri Dannaeus, finnas äldre arbetstagare i 60-årsåldern som inte orkar ta ett jobb. Då tycker jag faktiskt att det är viktigt att kunna ge dem den här möjligheten. Men sanningen kanske är, Siri Dannaeus, att det i era stolta paroller om det glömda Sverige inte finns plats för vanliga, utslitna arbetstagare. Jag tror att jag skall tolka det på det sättet.

Sedan balanserar Folkpartiet verkligen på en mycket slak lina, som vanligt. Å ena sidan säger ni att ni vill ge mer resurser till kommunerna och höja barnbidraget. Å andra sidan hävdar ni med en åsnas envishet att Sverige skulle bli bättre av en moderatstyrd regering. Vad är viktigast: pengar till arbete i vård, omsorg och skola, eller skattesänkningar för de redan besuttna?

När jag läser innantill i Folkpartiets motion finner jag att det tydligen är det gamla som fortfarande skall gälla för Folkpartiet. Man talar med kluven tunga. Jag kan inte anse annat när jag både läser motionen och lyssnar på Siri Dannaeus inlägg.

Tyvärr kan inte Siri Dannaeus svara mig, herr talman. Jag kan bara konstatera att i förslaget från Folkpartiet finns inga alternativ för hur man skall komma till rätta med den höga arbetslösheten.

Anf. 153 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Ordförande Ahlqvist börjar låta som en talande docka som man har på tivoli. Man stoppar i en peng och sedan talar dockan. Den säger precis samma sak år ut och år in. Den gör barn besvikna när de kommer tillbaka året därpå, för när de stoppar i en ny peng säger dockan precis samma sak. Det är Johnny Ahlqvist. Vad som än händer ute i verk-

ligheten, hur arbetslösheten än utvecklas – man stoppar i en peng och sedan håller Johnny Ahlqvist samma anförande. Har han glömt det faktum att jobben blev fler före regeringsskiftet och att de har blivit färre sedan Johnny Ahlqvists parti har tagit över i regeringen?

Johnny Ahlqvist sade att han aldrig tänker ge upp kampen mot arbetslösheten. Men, herregud, det är ju redan gjort! Det är därför som kritiken mot er i dag, från höger till vänster, om än med olika förslag, är så oerhört hård.

I er egen budgetproposition, som ligger till grund för den här debatten, redovisar ni själva att arbetslösheten år 2000 sammantaget uppgår till 13,3 %. Jag håller er gärna räkning för att ni har flyttat runt gubbarna och gummorna mellan kolumnerna, men det är likväl nästan samma totalsiffra längst ned när man summerar. Det är därför jag ställer frågan: Vad är det för fel på de åtgärder som er något mer upplyste vän Tony Blair i Storbritannien har utfäst sig att vidta där? Svaret på Johnny Ahlqvists fråga till mig, nämligen vad Moderaterna vill göra, kan göras mycket enkelt: Gör som Blair, det är en bra början. Sedan kan vi resonera om stegen därefter.

Anf. 154 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Att svaret från Per Unckel blev mycket enkelt kan jag konstatera direkt, för Per Unckel har ett gammalt recept för att klara detta. Det är skattesänkningar. Ni vill inte ge mer pengar till kommunerna. Ni vill inte satsa någonting på vård, omsorg och skola, som kommer att ge ett antal arbetstillfällen. I stället säger ni att det är bättre att man sänker skatterna för dem som redan har det bra.

Det som gör mig mest förvånad i Per Unckels inlägg är att Moderaterna säger nej till kunskapslyftet. Chansen för många, framför allt för de arbetslösa, är att höja sin kompetens och öka sina möjligheter att få ett jobb. Det kan man göra genom kunskapslyftet. Här hör vi en f.d. utbildningsminister säga nej och att det inte lönar sig på något sätt att utbilda sig.

Nej, Per Unckel, jag tror inte att dockan som man stoppar ett litet mynt i representeras av mig här i kammaren. Det är faktiskt fler som har hållit på med de gamla recepten betydligt längre än vad vi har gjort från socialdemokratiskt håll och som har åberopat samma och åter samma visa. Jag vill inte ha den här retoriken, Per Unckel, men jag tycker faktiskt att det är bra att man kan tala om att ni tredubblade arbetslösheten när Per Unckel var minister. Man kan inte förneka detta, Per Unckel.

Anf. 155 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Eftersom Johnny Ahlqvist har ytterligare en replik som jag inte kan svara på vill jag be honom att förklara varför han inte i Sverige kan göra det som Tony Blair anser att man bör och måste göra i Storbritannien. Om Johnny Ahlqvist kunde säga sig att Socialdemokraterna i Sverige är beredda att föra samma politik som Blair gör i Storbritannien skulle vi vara en lång bit på väg mot en bred enighet i Sveriges riksdag om hur människor skulle kunna få riktiga arbeten. Glöm inte att i Storbritannien ligger arbetslösheten i dag på hälften av den som Sverige för närvarande uppvisar.

Moderaterna vill ha skattesänkningar, säger Johnny Ahlqvist och beskärmar sig något alldeles förskräckligt över detta. Ja, vi vill ha skattesänkningar. De skall emellertid vara inriktade på företagande, så att vi kan få nya företag som kan anställa fler, och vi vill ha skattesänkningar inriktade på låg- och medelinkomsttagare, så att dessa inte slås ut i bidragsberoende. Jag trodde detta möjligen också kunde utgöra en brygga över till socialdemokraterna. T.o.m. Östros brukar i upplysta stunder – de kommer rätt sällan, men då och då slår de till – säga att världens högsta beskattning på låginkomsttagare, som Sverige håller sig med, är högre än vad som är anständigt.

Moderaterna vill ha en satsning på kunskap, men på *kunskap*, inte bara på platser. Moderaterna vill satsa på vård och omsorg. Vi vill satsa på detta snarare än att lägga pengar på landstingsbyråkratin. Vi lägger de pengar som vi kan satsa på vården på vården och får därmed ut mer sjukvård för de pengar som skattebetalarna gemensamt ställer upp med. Svårare än så är det inte, Johnny Ahlqvist. Kom över till den här kanten, så skall vi gemensamt se till att få Sverige i arbete.

Anf. 156 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tackar för den vänliga inbjudan, men jag avstår på det bestämdaste med tanke på de resultat som presterades genom skattesänkningar för de redan väl besuttna i landet förra gången ni regerade, Per Unckel. Det gav inga arbetstillfällen, och jag tror inte att det kommer att göra det i framtiden heller.

Sedan trixar Per Unckel som vanligt med siffror och redovisar att arbetslösheten hade ökat. Det hade inte blivit några nya arbetstillfällen i Sverige sedan den socialdemokratiska regeringen tillträdde. Sanningen är den, Per Unckel, att det faktiskt har blivit en ökning med 64 000 jobb i landet sedan 1994, varav 48 000 i industrin. Det är inte så att vi bara portionerar ut pengar till landstingsbyråkrater. Jag hoppas verkligen att Per Unckels kolleger i landsting runt om i landet läser den benämning som Per Unckel har gett dem.

Jag förstår att Per Unckel försöker med dimridåer hela tiden. Det är, som jag sade, precis samma gamla förslag: sänkta skatter, lägre nivå i a-kassan och sjukförsäkringen och mer pengar till försvaret. Och det tror ni kommer att lösa arbetslöshetsproblemet. Nej, jag tror nog att det är bättre att Per Unckel försöker luta sig mot den socialdemokratiska majoriteten i stället, om vi på något sätt skall kunna klara att få ned arbetslösheten i landet.

Det är mycket intressant att höra Per Unckel citera socialdemokrater. Tidigare har det varit så för moderaterna att de socialdemokrater som har varit värda att citera antingen har varit döda eller möjligtvis pensionerade. Nu är tydligen den moderata linjen att man även kan citera nu levande socialdemokrater, men de skall vara engelsmän.

Anf. 157 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag vill upprepa min fråga till Johnny Ahlqvist: Vad gäller för resursarbeten?

Jag har läst vad som står i betänkandet, Johnny Ahlqvist. Blir man avstängd från a-kassan om man tackar nej till erbjudet arbete, t.ex. om man

är rörläggare och åläggs att gå in som kvalitetshöjare på ett servicehem för äldre? Är man inte redan som 55-åring ganska utsliten i sitt jobb? Skall man behöva gå in och arbeta ytterligare med uppgifter som man absolut inte är utbildad för? Man tror på många arbetsförmedlingar att sådant kan hända. Blir man avstängd från a-kassan om man säger nej?

Vad gäller för semester? Får dessa människor semester? Man säger att de bör gå in som vikarier. Har man reseförbud eller kommunarrest, eftersom man står till arbetsmarknadens förfogande? Kvalitetshöjarna blir, som jag ser det, ett konstant B-lag. Först blir man avskedad, och sedan får man komma tillbaka med sämre lön och sämre förutsättningar. Nyheten med en Kalmarmodell är faktiskt ingen nyhet längre, det är ytterligare ett beredskapsarbete.

Det är märkligt att Johnny Ahlqvist gör gemensam sak med Hans Andersson och går emot en arbetstidsförkortning som skulle hjälpa Socialdemokraterna att genomföra en halvering av den öppna arbetslösheten. Lyssna på ditt eget kvinnoförbund, Johnny Ahlqvist. Det måste inte gå 25 år innan man genomför en arbetstidsförkortning. Gör det nu! Det finns en majoritet bland Sveriges arbetsföra befolkning nu, Johnny Ahlqvist.

Anf. 158 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Är det några jag lyssnar på är det kvinnor. Jag har lyssnat på Barbro Johansson i tre år och försökt att anamma de idéer som Miljöpartiet har. Men det är inte så enkelt med arbetstidsförkortning. Det är det som Hans Andersson redan insett.

Vad händer om 40 % av de arbetslösa inte får de jobb som ni pratar om? Det är inte så lätt så att man kan göra kalkyler på ett antagande, som Miljöpartiet gör. Ni gör det alldeles för enkelt för er. Jag tycker också att man på ett eller annat sätt skall sänka arbetstiden. Men det måste vara realistiska alternativ. Man kan inte bara bygga drömslott hela tiden.

Jag kan inte förstå Barbro Johanssons oro för att rörmokaren skall jobba som resursförstärkare på sjukhuset. Det finns som nämndes tidigare 100 000 arbetslösa inom den offentliga sektorn. Det finns väl ingen anledning att då erbjuda en rörmokare att gå in som resursarbetare, när man redan har en stor tillgång till den typen av personal. Om det bara är det som Barbro Johansson tycker är det stora problemet och därför har sagt nej till Kalmarmodellen, tycker jag att det finns möjlighet att i en kommande votering revidera sin uppfattning.

Jag tycker inte att man skall sprida irrläror, Barbro Johansson, dvs. att folk först skall sägas upp för att sedan få en möjlighet genom Kalmarmodellen. Kalmarmodellen är, som jag sade i mitt anförande, en tidsbegränsad åtgärd för att de arbetslösa inte skall passiviseras och för att klara de behov av vård och omsorg som finns ute i landet. Det är ingenting annat, Barbro Johansson. Det är skönt att konstatera att Barbro Johansson har läst betänkandet.

Anf. 159 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Finns det 100 000 arbetslösa inom offentlig sektor, Johnny Ahlqvist? Har de inte sagts upp? Det var konstigt.

Jag får inget svar på mina frågor om kommunarrest och reseförbud på semestern. Blir man avstängd från a-kassan om man säger nej? Jag åter-

kommer dessutom till frågan om arbetstidsförkortningen. Det är inte fråga om ett antagande. Vi har sett hur många jobb som skapats i t.ex. Tyskland vid en arbetstidsförkortning. Vi har lagt fram en rapport. Den har kontrollerats av forskare. De säger att detta är genomförbart och vettigt. Vi vill genomföra skattesänkningar med hjälp av de 20 miljarderna.

Johnny Ahlqvist! Jag har fortfarande inte fått svar på mina frågor: Vad är det som gäller med dessa beredskapsarbeten?

Anf. 160 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Varför säger Barbro Johansson helt plötsligt att det är beredskapsarbeten? Det är på det enkla sättet så, att för att hitta någon form av avtal som överensstämde med den verklighet som fanns, valde vi och finansutskottet att i stället gå på det kommunala beredskapsavtalet. Därmed finns det inget likhetstecken mellan detta och beredskapsarbete.

Sedan var det avstängningsreglerna. Vi har tidigare skrivit i a-kassepropositionen, och vi skrev när budgetpropositionen antogs, att man skall vara lämpad för de olika jobben, t.ex. resursarbete. Jag förutsätter att arbetsförmedlingen inte jagar dit en rörmokare för att ge injektioner på ett sjukhus. Jag tror att man på arbetsförmedlingarna är så kapabla att man kan göra den bedömningen själva. Naturligtvis är yrkesgruppen byggnadsarbetare kompetenta för det mesta, men de är minst kompetenta i fråga om sjukvård.

Barbro Johansson! Jag litar på de människor som sitter på förmedlingarna.

Anf. 161 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det är inte så lätt att hålla reda på alla replikskiftena. Men Johnny Ahlqvist och jag kan väl enas om att formellt sjönk arbetslösheten mellan maj förra året och nu. Det står t.o.m. i klartext i AMS pressmeddelande. Men formellt ökade mängden arbetsökande. Man måste väl kunna begära att riksdagsledamöter kan lära sig de enklaste kategoriseringarna.

Jag vill ändå ta upp en del saker med Johnny Ahlqvist.

I bil. 3 till vårpropositionen skulle finnas avstämningen av vad som hade hänt på den stolta vägen mot halveringen av arbetslösheten. Vi har i vår motion framfört stark kritik mot den bilagan. Den innehåller ingen analys. Vi kan finna att arbetslösheten är väsentligt högre än den skulle ha varit enligt planen. Vi kan finna att arbetsmarknadsåtgärderna har förfallit. Vi kan finna att vi fick lägga till 5,4 miljarder kronor på a-kasseområdet, men inte någon analys om varför. Jag skulle vilja höra vad Johnny Ahlqvist har för analys.

Johnny Ahlqvist sade att de ökar på de aktiva åtgärderna med 1 miljard kronor. Ja, inom den ram som är kvar, Johnny Ahlqvist, gör ni vad vi har sagt, nämligen öronmärker litet mer pengar till arbetsmarknadsutbildning och något mer till otraditionella medel. Det är krav som Vänsterpartiet har fört fram under lång tid. Det är mycket bra. Men vi minskar utgiftsområde 14 för aktiva åtgärder med 2 124 052 000 kronor – som Johnny Ahlqvist kan läsa i vårpropositionen och i utskottsmajoritetens beslut.

Jag skulle vilja höra någon kommentar på det jag läste upp och de siffror jag nämnde angående den aktiva arbetsmarknadspolitikens förfall. Varför har vi den dramatiska minskningen på samtliga effektiva klassiska åtgärder? Varför ökar den hörnlundska dåliga kvalitetsmassan som finns i arbetsmarknadspolitikerna?

Det är en vild gissning när Johnny Ahlqvist nämner de 4 ½ procenten. Så långt vi kan överblicka ser det illa ut. Jag är inte skadeglad. Jag är fruktansvärt ledsen för detta, tillika hela fackföreningsrörelsen och alla de som intresserar sig för frågan. Vilken kursomläggning måste till för att vi skall nå det resultatet, Johnny Ahlqvist?

Anf. 162 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Först vill jag bemöta Hans Andersson i hans påstående att det har blivit ett förfall i arbetsmarknadspolitikerna. Jag tror att både Hans Andersson och jag är överens om att det behövs någon form av volymåtgärder. Det är den enda volymåtgärd som gör människor berättigade till en ny a-kasseperiod. Det är naturligtvis därför vi fortfarande har den höga volymen. Jag tycker inte att man generellt skall säga som Hans Andersson, dvs. att arbetslivsutveckling och ALU är en åtgärd i förfall. Det finns faktiskt oerhört många bra ALU-projekt. Vi pekar på ett antal i betänkandet – inom naturvård och naturbruk, inom grupper där det inte blir någon undanträngningseffekt. Man måste även kunna använda sig av arbetslivsutveckling.

Hans Andersson säger att vi har följt Vänsterpartiets förslag. När vi antog budgetpropositionen strax före jul, var det ett tillkännagivande där utskottet var rörande överens om att se mer medel för de aktiva åtgärderna, bl.a. arbetsmarknadsutbildning och att kanske sänka volymkraven. Nu har regeringen återkommit. Volymkraven har sänkts. Här finns mer medel till arbetsmarknadsutbildning. Man måste satsa mer där. Volymåtgärderna måste finnas kvar, annars kan folk bli utförsäkrade.

Anf. 163 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jo, det behövs volymåtgärder. Men förfallet består i att arbetsmarknadsutbildningarna har minskat med 19 %, beredskapsjobben med 26 %, utbildningsvikariaten osv., Johnny Ahlqvist. Vi vet varför. Alla vet varför. Ni försämrade reglerna så att småföretag och kommuner inte längre kunde utnyttja dem. Det drabbar entydigt kvinnor. Det var träffsäkert. Även rekryteringsstöd. Varför satte ni ett tak? Det har ingen statsfinansiell effekt. Det är arbetsmarknadspolitiskt kontraproduktivt. Alla instanser som har någon kompetens på området anser att detta är felaktigt, kontraproduktivt. Varför genomförs det? Det är förfallet. Vi avläser förfallet i omläggningen från högkvalitativa åtgärder till lågkvalitativa. Vi ser den genom att den passiva utbetalningen av arbetsmarknadsförsäkringen ökar dramatiskt, samtidigt som – och det är sanningen – vi har minskat budgeten för aktiva åtgärder med drygt 2,1 miljarder. Det är ingen ökning, Johnny Ahlqvist.

Slutligen var det den flexibla a-kassan. Vi har överfört pengar till åtgärdssidan för att ha en samordnad behandling för de människor som befinner sig i åtgärder. Ni föreslår att regeringen skall fatta beslut om att människor skall ha a-kassa, men att det skall göras undantag från regeln

att de skall söka jobb. De skall betraktas som varande i åtgärder fast de erhåller a-kassa. Varför använda den lösningen? Är det bara för att skapa en tvåmiljardersberedskap för att kunna dela ut godis vid val? Om det är det enda skälet, är man riktigt illa ute i arbetsmarknadspolitiken. Då är det snarast värre än ett förfall.

Anf. 164 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är inte som Hans Andersson beskriver det i fråga om flexibel användning av a-kassan. Hans Andersson vet precis lika väl som jag varför vi har accepterat detta. Vi har accepterat det därför att vi måste kunna pröva alla de projekt som kan finnas ute i landet. Då går det inte att komma med enskilda förslag på arbetsmarknadspolitiska åtgärder som måste behandlas i utskottet, diskuteras här i kammaren och sedan fattas beslut om. Man måste kunna hantera detta betydligt snabbare. Om några dagar kan inte kammaren fatta beslut. Man får då förlita sig på att regeringen behandlar frågan om flexibel användning av a-kassan med omdöme.

Det är precis som jag har sagt tidigare, Hans Andersson. Vid de resor jag har gjort ute i landet – de jag har träffat på det kommunala planet, vid arbetsförmedlingar osv. – har jag sett att det finns massor med uppslag.

Jag tycker faktiskt att det är bättre att man använder a-kassan till en aktiv åtgärd i stället för en passiv. Man kan göra på det sättet och ändå ha sin trygghet.

Angående taket på rekryteringsstödet så kan man förstås ha hur stora volymer som helst på allting. Men min uppfattning om rekryteringsstödet är att det har varit för generösa bestämmelser tidigare. Även om man har haft ett behov av att anställa folk har det ändå slutat med att man använt sig av rekryteringsstödet. Nu säger vi att rekryteringsstödet skall användas till vissa prioriterade grupper.

Herr talman! Jag glömde att be Hans Andersson om ursäkt för att jag inte svarade på hans första fråga om Rocards förslag om arbetstidsförkortningen. Detta förslag är inte det enda saliggörande. Det bygger nämligen på en ökad deltidarbetslöshet. Det är risken med förslaget. Efter Hans Anderssons tidigare inlägg kan jag inte se varför kammaren skulle fatta ett beslut om ett förslag som ytterligare ökar deltidarbetslösheten – den är faktiskt hög nog som den är i dag. Förslaget löser inte detta problem på den svenska arbetsmarknaden.

Anf. 165 ELVING ANDERSSON (c):

Herr talman! Timmen börjar bli sen, och debatten har varit lång. Det innebär att jag skall fatta mig ganska kort i mitt inlägg.

Flera av de talare som har deltagit tidigare i den här arbetsmarknadspolitiska debatten har hänvisat till statistik från Arbetsmarknadsverket. Jag har också läst den här statistiken och pressmeddelandet som kom häromdagen. Utan att fördjupa mig i siffermaterialet tycker jag att man kan konstatera att det var väldigt länge sen man läste statistik från AMS som innehåller så pass mycket positiva siffror som fallet är här. Den totala arbetslösheten minskar. Antalet långtidsarbetslösa minskar. Antalet lediga platser i tillverkningsindustrin ökar. Sysselsättningsläget för ungdomar förbättras. Antalet varsel minskar osv.

Detta är glädjande och positiva signaler. Men det är naturligtvis viktigt att komma ihåg att trots detta ligger arbetslösheten på en fullständigt oacceptabelt hög nivå. De förbättringar som redovisas är väldigt små och sker väldigt sakt. Man kan säga att de är alltför små och sker alltför sakt. Men det viktiga är att det ändå finns en del positiva signaler. Jag tror att det beror på att vi nu börjar se en del av resultatet av den ekonomiska politik som har förts under de senaste åren.

Genom saneringen av statsfinanserna som har skett genom överenskommelsen mellan Centerpartiet och regeringen har goda ekonomiska förutsättningar skapats för näringslivet. Det handlar framför allt kanske om den kraftiga räntesänkning som har kunnat genomföras, och att vi har fått bukt med inflationen. Enligt en annan statistisk uppgift jag såg häromdagen beräknas investeringarna i näringslivet uppgå till mellan 65 och 70 miljarder kronor under 1997. Den typen av höga investeringsnivåer leder naturligtvis till ökad sysselsättning.

En mängd andra åtgärder har också vidtagits för att stimulera utvecklingen för i första hand de mindre företagen och för nyföretagandet. Hit kan bl.a. räknas sänkta arbetsgivaravgifter riktade till framför allt de mindre företagen, återinförd kvittningsrätt, lindringar i dubbelbeskattningen, en reformerad arbetsrätt som är bättre anpassad till de mindre företagens förutsättningar och behov, ett bättre socialt skydd för egenföretagare genom den nya a-kassan – ja, listan kan göras ganska lång. Jag tror att det sammantaget är de här åtgärderna som vi nu börjar kunna se effekterna av i form av positiva signaler och något mer positiva prognoser från AMS.

Ett viktigt observandum som man dock måste göra när man studerar statistiken är att de regionala obalanserna snabbt ökar i vårt land. Den tillväxt vi har i ekonomin och i sysselsättningen kommer inte hela landet till del. Här måste det snabbt till kraftfulla politiska åtgärder för att åstadkomma minskade i stället för ökade klyftor mellan regionerna. Skall tillväxten få kraft och bli uthållig måste vi ta till vara tillväxtkraften i hela landet. Vi har inte råd att lämna vissa regioner bakom oss.

Herr talman! En sanning som tål att upprepas är att nya jobb inte tillskapas genom arbetsmarknadspolitik. Det handlar om andra politiska områden: näringspolitik, skattepolitik, regionalpolitik, jordbrukspolitik, trafikpolitik osv. Inte minst handlar det om energipolitik. Det beslut som riksdagen fattade i går kväll om att påbörja avvecklingen av kärnkraften och i stället satsa på långsiktigt hållbara energisystem betraktar jag som historiskt och mycket glädjande. Det kommer att leda till att nya jobb växer fram – nya jobb som dessutom kommer att tillskapas i de regioner i Sverige som har det svårast ur sysselsättningssynpunkt.

En eländes litanian drogs här i riksdagens talarstol i går kväll av ett femtontal moderater. Den gick ut på att ett medeltida mörker skulle sänka sig över Sverige och att fattigdom och svält skulle bre ut sig som en far-sot därför att riksdagen fattat ett beslut om att stänga Barsebäcksreaktorena. Den argumenteringen visar ju bara att de ingenting har begripit.

Avvecklingen av kärnkraften och satsningen på förnybara inhemska energikällor är inget hot mot välfärden och sysselsättningen. Tvärtom ger det stora möjligheter att skapa nya arbetstillfällen och en positiv regional utveckling.

Det kraftiga tillskott av medel till kommun och landsting som det nu skall fattas beslut om innebär att kvaliteten inom vård, omsorg och skola kan höjas. Samtidigt innebär det naturligtvis positiva sysselsättningseffekter, inte minst för kvinnor eftersom det i stor utsträckning är en kvinnlig arbetsmarknad inom de här sektorerna.

Inom arbetsmarknadspolitiken vidtas nu ett antal åtgärder som är positiva och som medverkar till att vi bättre skall kunna ta till vara den konjunkturuppgång som vi är inne i. Det handlar inte minst om att de s.k. volymmålen för AMS nu skrivs ned, vilket innebär att man kan satsa mer på kvalitet än på kvantitet i de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna. Genom detta skapas framför allt ett ökat utrymme inom yrkesinriktad arbetsmarknadsutbildning. Det är mycket positivt, eftersom vi vet att vissa typer av yrkesutbildningar nästan alltid leder till ordinarie jobb.

Decentraliseringen av arbetsmarknadspolitiken går nu också vidare. Det blir mindre av centrala föreskrifter och regler och mer av lokal frihet – frihet att utifrån de lokala förutsättningarna och behoven forma en arbetsmarknadspolitik som passar i den egna kommunen. De lokala arbetsförmedlingsnämnderna kommer att få mer att säga till om. Detta tror jag är oerhört viktigt, därför att förhållandena och förutsättningarna ser så olika ut på olika håll i vårt land. Att tro att vi på central nivå skall kunna göra detaljerade regelverk och riktlinjer som skall kunna fungera i hela landet är en felsyn. Vi måste vända på perspektiven och se till att man kan arbeta lokalt utifrån de lokala förutsättningarna. Jag tycker att det är en positiv utveckling att decentraliseringen nu går vidare. För min del ser jag detta som ett steg som jag är övertygad om kommer att behöva följas av fler steg för en ytterligare ökad decentralisering.

Andra viktiga åtgärder som vidtas har berörts tidigare. Det handlar om satsning på resursarbeten, vilket är positivt både för de arbetslösa som erbjuds möjligheten och för verksamheten som sådan där de här personerna kommer att fungera som kvalitetshöjare. En mer flexibel användning av arbetslösheten skall prövas. Tillfälliga avgångsersättningar skall också införas. Det finns även andra komponenter i det beslut vi nu skall fatta om en stund här i riksdagen. Jag är övertygad om att beslutet kommer att leda till en mer effektiv arbetsmarknadspolitik som i sin tur kommer att leda till att den positiva utveckling vi nu har för arbetslösheten ytterligare kan förstärkas.

Anf. 166 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Elving Anderssons anförande gör mig så bekymrad. Framför allt därför att Elving Andersson förefaller att tro att alla de goda tecken han räknade upp faktiskt kommer att förslå. Han citerar från en AMS-rapport och glömmer att en SCB-rapport samtidigt sade precis tvärtom. Sedan säger Elving Andersson att det var trevligt att AMS sade att det går bra.

Han tittar på de goda ekonomiska förutsättningar som har skapats för näringslivet, säger han, och låtsas inte om att det ena företaget efter det andra funderar över hur i hela friden de skall klara sig undan effekterna av det som bl.a. Elving Andersson i samarbete med Socialdemokraterna ställer till med.

Hör inte Elving Andersson småföretagen tala om sjukförsäkringsperioden? Ser inte Elving Andersson effekterna i tidningarna i dag av att

företag flyttar bort ifrån börsens A-lista till O-listan för att slingra sig undan det som regeringen och Centerpartiet har ställt till med för dessa företag? Hör inte Elving Andersson? Ser han inte?

Eller, för att ta upp kärnkraftsavvecklingen, tror Elving Andersson verkligen på fullt allvar att det blir något bra av att man slänger bort 20 miljarder kronor i investeringar i effektiva energiproduktionsanläggningar? Någon måste ju betala dessa 20 miljarder kronor. Jag har respekt för om man absolut vill stänga av kärnkraftverk och är beredd att betala notan. Men man skall inte säga att stängda kärnkraftverk innebär att någonting blir bättre i det här samhället.

Herr talman! Om det nu var så, för att vända på steken, att Elving Andersson hade rätt, att allting blev så bra på grund av allt det här konstiga, återstår det för Elving Andersson att besvara frågan: Hur i hela friden kan det då komma sig att arbetslösheten likväl inte går ned med den budget som Elving Anderssons parti har signerat tillsammans med Socialdemokraterna? Varför går arbetslösheten inte ned?

Anf. 167 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte om Per Unckel lyssnade på mitt anförande eller om han har utvecklat någon form av selektiv hörsel så att han bara hör det han tycker är intressant att höra och struntar i resten.

Jag sade att det är positivt att det finns en del positiva signaler i AMS statistik. Men när Per Unckel säger att jag sade att det var tillräckligt och att vi var på väg att lösa problemen, är det helt fel. Jag konstaterade att även om det finns positiva tecken är de alltför små och det går alltför långsamt. Det behövs massor med åtgärder för att komma vidare i den här utvecklingen. Men jag tycker ändå att det är värt att notera att för första gången på väldigt länge kan vi se den här typen av positiva signaler i AMS-statistiken. Det har vi inte kunnat göra tidigare.

Per Unckel berör småföretagen. Jag är ute ganska mycket och träffar ganska många småföretagare. Visst finns det problem av olika slag, men det finns också ganska mycket som småföretagarna upplever som positivt. Det gäller inte minst de sänkta arbetsgivaravgifterna, som de nu har fått.

Den införda kvittningsrätten för nyföretagande är positiv. Det är ett sätt att generera riskkapital i ett uppbyggnadsskede.

Många småföretagare som jag har träffat tycker att det är mycket positivt att deras sociala situation äntligen lösts på ett någorlunda vettigt sätt inom a-kassesystemets ram. Det skall vara ett system där även egenföretagare skall kunna erhålla a-kassa.

Det finns både plus och minus. Jag tror att det finns mycket att göra för att ytterligare ge förutsättningar för småföretagen att expandera och därmed kunna anställa fler. Det handlar inte minst om krångel- och byråkratiområdet. Det finns oerhört mycket att göra med att förenkla regelverk, t.ex. att göra det lättare för egenföretagare som vill starta att få F-skattebevis osv. Det finns massor med åtgärder kvar. Men det är inte bara eländes elände, som Per Unckel beskriver det.

Anf. 168 PER UNCKEL (m) replik:

Herr talman! Jag skall väl hålla Elving Andersson i räkning för att ett och annat kan vara bra. Det är inte det som jag egentligen diskuterar. Jag diskuterar att det inte är tillräckligt bra, eftersom arbetslösheten inte går ned. Det finns en enkel mätare på om saker och ting är bra eller dåligt, nämligen om det blir goda effekter. Om Elving Andersson kunde visa för mig att regeringen och Elving Andersson själva tror på att det blir flera jobb genom det de gör, skulle jag känna mig litet lugnare.

Men när ni själva i budgetpropositionen skriver att det inte kommer att hända någonting mer än att gubbarna och gummorna flyttar från en kolumn till en annan, tycker jag att allt det goda inte är gott nog.

Sedan tror jag uppriktigt sagt, Elving Andersson, att många av de småföretagare ni möter skulle vara oändligt mycket gladare för det som Centern eventuellt har lyckats baxa de socialdemokratiska kollegerna litet grand av vägen med, om ni inte samtidigt hade gjort det sämre för småföretagarna genom att fördubbla arbetsgivarperioden i sjukförsäkringen. Ta bort den! Tvinga Johnny Ahlqvist och de andra att ta bort den! Då skulle jag börja tro att Centern gör någon nytta i regeringssamarbetet, annars inte.

Elving Andersson säger att det behöver göras "massor med mera". Det är väl bra. Då frågar man sig var i dessa tjocka böcker "massor med mera" finns. Det finns ju "massor med mera" möjligheter att lägga fram "massor med mera" förslag. Men det finns ju inte en enda reservation i detta från Centern. Då grips man av misstanken att det inte finns så "massor med mera" som Centern faktiskt vill göra gällande. Det står ingenting här. Vi alla andra har lagt fram förslag som Centern är välkommen att ansluta sig till.

Till slut säger Elving Andersson att det ändå är positivt att det blir litet bättre nu och det var länge sedan sist. Ja, det är ungefär 2 ½ år sedan sist, herr talman. Det var ungefär vid den tiden som de åtgärder Elving Anderssons parti vidtog tillsammans med mitt hade klingat av från den förra borgerliga regeringsperioden. Det är en förskräckligt lång tid som är tappad.

Anf. 169 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har inga invändningar mot Per Unckels sätt att beskriva statistiken. Jag kan arbetsmarknadsstatistiken för de senaste åren ganska väl. Det stämmer att vi hade en positiv utveckling då.

Utifrån min utgångspunkt tycker jag att den nytillträdde socialdemokratiska regeringen tillsammans med Vänsterpartiet ägnade sig åt en olycklig återställarpolitik under det andra halvåret 1994. Det gjorde att den positiva utveckling bröts. Men nu är vi på väg att återigen kunna notera positiva siffror.

I min förra replik hann jag inte kommentera Per Unckels resonemang om kärnkraften. Jag är för min del helt övertygad om att det beslut som fattades i går innebär positiva möjligheter även ur arbetsmarknadssynpunkt. Det är positivt ur miljösynpunkt, ur energipolitisk synpunkt och på andra sätt. Men det är också ett riktigt beslut ur sysselsättningssynpunkt. Nu skall vi börja ta till vara de naturresurser som vi själva har i Sverige för att skapa långsiktigt hållbara system som vi vet kan hålla över tiden och som ger sysselsättning i de regioner som arbetsmarknadspolitiskt

kanske är allra mest utsatta. Men dessvärre är det också en gammal sanning att Moderaternas intresse för den regionala utjämnningen är mycket ljumt. Det är väl ett av skälen till att man fäster så liten betydelse vid det här beslutet.

Anf. 170 SIRI DANNAEUS (fp) replik:

Herr talman! Jag tackar Elving Andersson för att han tog upp detta med arbetslöshetsstatistiken. Då får jag möjlighet att säga någonting till Hans Andersson egentligen.

Både Hans Andersson och Elving Andersson ...

Anf. 171 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Repliken gäller alltså Elving Andersson.

Anf. 172 SIRI DANNAEUS (fp) replik:

Herr talman! Elving Andersson tyckte att det var mycket positivt med arbetsmarknadspolitiken. Det är ju det jag säger när jag pratar om att arbetsmarknadsstatistiken visar ett annat ansikte än vad den i själva verket har. Det är precis som det står på första sidan, att det är färre arbetslösa än förra året. Börjar man räkna så märker man att detta inte stämmer.

Det är inte så att jag bara har läst detta själv. Jag ringde faktiskt till kansliet för att få hjälp med att tolka dessa siffror. De fick i sin tur ringa till AMS. Det visade sig att det döljer sig litet andra saker i detta som man inte riktigt förstår när man läser det. Det är nämligen så att de öppet arbetslösa som finns redovisade har blivit 2 500 färre. Å andra sidan finns det öppet arbetslösa som väntar på vägledande insatser, som kanske är föräldralediga osv. De är ganska många.

Det här gör att man kan räkna sig detta till godo och säga att det har blivit något bättre när man presenterar därav arbetslösa, dvs. öppet arbetslösa. Tillsammans är det 700 000 som är arbetslösa eller finns i åtgärder. Det är några fler än i maj förra året. Då var det 697 000.

Anf. 173 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Vi skall väl inte ha någon seminarieverksamhet här i kammaren i kväll om hur man läser AMS statistik. Det får vi finna andra tillfällen för. Men jag kan hålla med Siri Dannaeus på en punkt, nämligen att den här typen av statistik som ibland produceras inte är helt lättolkad. Men de sammanfattningar som görs på s. 1 i pressmeddelandet återfinns också i statistiken på s. 2.

Låt oss inte tvista om det. Låt oss konstatera att det är alltför många som är arbetslösa. Jag sade inte i mitt inledningsanförande att det finns mycket positiva signaler i AMS rapport. Jag sade att det finns positiva signaler, men att de är för få och att det dessutom går för sakta. Men det är ändå positiva signaler, vilket jag tycker är värt att notera. Det kvittar egentligen hur man läser den här statistiken, det är ändå så att t.ex. antalet öppet arbetslösa har minskat med 3 000 jämfört med förra året. Samtidigt har även antalet sysselsatta i arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskat. Det är alltså inte en överflyttning från den ena åtgärden till den andra.

Det är så att antalet varsel har minskat. Vi får nu fler platser i tillverkningsindustrin. För ungdomar ljusnar tillvaron med ett minskande antal

arbetslösa. Så det finns ett antal ljuspunkter. Låt oss ta vara på dem. Men låt oss ändå – det vill jag gärna understryka – konstatera att man inte skall slå sig till ro med det här. Vi måste visa otålighet på det här området. De signaler som är för få och som går för sakta kan bli fler och snabbare framöver.

Anf. 174 SIRI DANNAEUS (fp) replik:

Herr talman! Jag håller med Elving Andersson om väldigt mycket. Det jag sade var att statistiken är svårläst och att man egentligen säger litet andra saker. Det hade jag egentligen tänkt säga till arbetsmarknadsministern som inte är här. Jag vet nämligen att AMS nu kommer att ändra statistiken så att den blir mer lättläst. Då kanske man inte behöver ha 40 poäng i statistik för att kunna läsa den. Det kanske räcker med att vara en diletter som jag, som bara har 10 poäng i statistik. Man kanske klarar sig med det.

Anf. 175 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det är förskräckligt att höra Elving Andersson. I själva verket finns det en officiell statistik, och det är SCB:s AKU-statistik. Det finns 51 000 färre jobb nu än för ett år sedan. Arbetslösheten har enligt AKU gått upp från 7,1 % till 7,8 % i maj.

När man hör Elving Andersson framstår Johnny Ahlqvist som en hårdför kritiker, nästan en gerillakamrat på vänsterkanten, i sin kamp mot regeringen. Elving Andersson är så servil, och det kanske man måste vara om man betjänar varje tänkbar regeringskonstellation. Det är ju så det har blivit.

Jag vill ställa några konkreta frågor. Utbildningsbidraget drar ned ersättningen till 100 kr om dagen för dem som inte har haft turen att komma in i vare sig a-kassa eller KAS-system. Är det inte Centern som brukar tala om grundtrygghet? LO, som naturligtvis ville ha det här, protesterade inte för mycket, och det gjorde inte TCO heller. Det var ju en delfinansiering av 80-procentsnivån. Men hur kan Elving Andersson gå med på detta? Har han över huvud taget förstått innebörden?

Så till lönebidrag, Samhall, de arbetshandikappade. Här brukar Folkpartiet, Miljöpartiet, Vänstern och Centern gå ihop. Inte så nu. Inte ett pip har hörts om de arbetshandikappade, trots att vi har 7 000 färre platser.

När det gäller regionalpolitiken är det som Elving Andersson sade: De regionala obalanserna ökar. Vi har lagt fram förslag. Vi säger nej till att minska sysselsättningsbidraget. Vi har lagt pengar till landshövdingeuppdraget. Varför låter sig Centern nöjas med en situation som innebär en oerhört negativ utveckling för de regionalt utsatta områdena?

För att inte tala om småföretagen och sjuklöneperioden. Vi har ett förslag – som det går att rösta på – om att ta bort hela sjuklöneperioden för de riktigt små företagen. När det sedan gäller kompetensutveckling för de små företagen har man inte ett enda förslag. Man andas inte om det.

Nej, Elving Andersson, inlägget som kom alldeles nyss hade inget sakligt innehåll. Det sade egentligen bara: Jag vill så väldigt gärna vara med som understöd för regeringen även om det går dåligt.

Anf. 176 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Jag hade inte förväntat mig några bifallsovationer från Hans Anderssons sida. Hade jag fått det hade jag blivit väsentligt mer bekymrad än jag blev av det inlägg han nu gjorde. Det var det gamla vanliga.

Hans Andersson tar upp några konkreta frågor. De har ju diskuterats tidigare.

Jag vet att Hans Andersson har ett starkt engagemang för regionalpolitiken. Men en del av de förslag som är framlagda är inte särskilt operativa. Jag tror att vi måste ta helt nya grepp när det gäller regionalpolitiken. Vi i Centern har medverkat till att föra över mer resurser från AMS till direkta småföretagarstöd och landsbygdsutvecklingspengar med regionalpolitiska förtecken. Så det sker en del.

Vi har också stora resurser för regionalpolitiska insatser till vårt förfogande via EU-fonder. Men det är kringgärdat av byråkrati och krångel. Men jag tror att några av de stora viktiga bitarna i regionalpolitiken, inte minst när det gäller samhällets infrastruktur, handlar om tillgång till bra postservice och bra teletjänster på lika villkor, om att man kan jobba med ISDN-teknik utan att behöva betala tiotusentals kronor i anslutningsavgifter utanför de större städerna.

Det finns förslag om att vi skall montera ned delar av de mindre tingsrätterna, av polisservice ute på landsbygden. Det finns en mängd sådana här åtgärder. Vi måste alltså ta helt andra stora radikala grepp om vi skall kunna vända den regionalpolitiska utvecklingen. Det pågår arbete, och vi får väl se vilka förslag som kommer i höst från regeringen. Då skall vi ta den debatten. Men jag är helt övertygad om att det behövs mycket nytänkande. De gamla regionalpolitiska recepten är inte verkningsfulla längre.

Anf. 177 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Visst är det viktigt med både post och tele, och det tycks vara litet fel på kommunikationen även här i salen. Jag fick ju inga svar alls.

Och visst kan det vara roligt att se vad regeringen kommer med, men det skall jag fråga regeringen om vid lämpligt tillfälle. Jag frågar vad Centern tycker i dessa viktiga frågor.

Varför säger man ja till sänkningen av utbildningsbidrag som entydigt vänder sig mot de icke-etablerade på arbetsmarknaden? Varför ger man inget stöd till lönebidrag och Samhall? Samhall har dessutom ett direkt program för 1 800 jobb som inte innebär nettokostnader.

Varför säger man ja till neddragningarna av de sysselsättningsfrämjande åtgärdsanslagen, Elving Andersson? Det går lättare att svara om man åtminstone lyssnar på vad jag säger.

Varför säger man ja till de 90 miljonerna som bara plockas bort av något slags besparingsskäl direkt från det regionalpolitiska området? För att inte tala om sjuklöneperioden.

Jag kan förstå mycket av regeringens politik. Jag kan förstå en hel del av den socialdemokratiska politiken, men jag är djupt kritisk till den. Men det här begriper jag ärligt talat inte. Nu har jag tagit upp ett antal för Centerpartiet kära frågor, och ni bara sviker dem. Ni verkar knappt inse vad ni gör när ni stöder regeringens förslag. Jag skulle gärna vilja ha ett muntligt svar, så att jag inte i det här fallet behöver vare sig postgång eller telekommunikation. Ett rakt svar här i salen skulle sitta bra.

Anf. 178 ELVING ANDERSSON (c) replik:

Herr talman! Frågan om utbildningsbidragen är ju egentligen väldigt knepig. Det handlar om hur man jämför olika grupper med varandra. Skall en del av dem som utbildar sig ha en hög ersättning, medan kamraten som sitter bredvid i samma utbildningslokal får låna pengar för att kunna försörja sig?

Det här är ett sätt att skapa likvärdiga villkor som gör att det inte lönar sig att gå via arbetslöshet och arbetsmarknadspolitiska åtgärder i stället för att gå direkt på utbildning.

De här jämförelserna mellan olika grupper som deltar i olika åtgärder har varit föremål för många prövningar och omvärderingar under årens lopp, och det är ett stort problem. Jag är inte hundra procentigt säker på att vi har hamnat helt rätt, men jag tror det. Låt oss följa utvecklingen och se vad som händer.

Lönebidragen tar Hans Andersson också upp. Det är ett ämne som vi diskuterat åtskilliga gånger. Ett problem är att det inte finns ekonomiska resurser att vara alla goda gåvors givare i alla sammanhang. Vi har nu ändå fått fasta spelregler när det gäller lönebidragen. Det har varit oerhört rörigt länge. Vi har gjort tillfälliga ingripanden ett halvår i taget för att rädda folk från att bli uppsagda inom den ideella sektorn osv. Nu har vi åtminstone fått klara spelregler som jag uppfattat tagits emot positivt bland handikapprörelsen, som representerar många av de människor som arbetar med lönebidrag. Man kan alltid önska att man skulle ha större volymer och mer resurser till allting. Tyvärr finns det hela tiden ekonomiska begränsningar som gör att vi inte kan göra allt som vi kanske skulle vilja göra.

Anf. 179 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Under trycket av massarbetslöshet håller samhället på att förändras. Klassklyftorna och utanförskapet växer. Regeringen har sanerat landets budget. Det var nödvändigt. Det har man gjort i en takt och på ett sådant sätt som gjort att massarbetslösheten permanentats år efter år.

Enligt många bedömare är en högkonjunktur på gång. Förhoppningsvis kommer det att sätta sina spår så att arbetslösheten går ned. Men högkonjunktur och tillväxt kommer inte ensamma att lösa arbetslöshetsproblemet. Vi menar att det är hög tid att vidta kraftåtgärder för att minska arbetslösheten. Vi delar regeringens uppfattning att den kommunala sektorn måste ha mer pengar både för verksamheten och för arbetstillfällenas skull. Vi menar att det regeringen föreslår i vårbudgeten är bra men inte tillräckligt.

Vi i Vänsterpartiet menar att det behövs många åtgärder för att komma till rätta med arbetslösheten. Det handlar om näringslivspolitik, pengar till offentlig sektor, om att sänka skatten för låginkomsttagare och finansiera det med en skattehöjning för höginkomsttagare. Det handlar vidare om att låginkomsttagare måste ges ett rejält konsumtionsutrymme, om tillväxt i ekonomin och också om en arbetstidsförkortning. Vi har länge drivit den frågan. Vi gör det av jämställdhetsskäl. Normen 40 timmars vecka och 8 timmars dag sattes i ett samhälle där en i familjen, ofta mannen, arbetade. När kvinnorna gick ut i arbetslivet fick stora grupper betala sin egen arbetstidsförkortning, eftersom två i ett hushåll knappast kan arbeta heltid och samtidigt hinna med ett familjeansvar.

Förvärvsmönstret i samhället förändrades, men arbetstidsmönstret bestod. Det är dags att ändra på det.

Vi driver frågan om en arbetstidsförkortning av livskvalitetsskäl för att människor skall ha tid och ork att leva likväl som att ha en rätt att arbeta. Vi driver frågan därför att vi anser att det är dags att omfördela arbetstiden så att de som i dag har jobb och som arbetar alltmer får kortare arbetstid och de som långtidsparkerats i arbetslöshet får återvända till arbetslivet.

Alltfler inser nödvändigheten av en arbetstidsförkortning. Senast var det Centerpartiet som i sin valplattform föreslog det. Alltfler fackliga organisationer driver frågan både avtalsvägen och lagstiftningsvägen. Det är bra. Jag kan bara beklaga att samtidigt som frågan drivs av alltfler väljer Miljöpartiet att via famösa påhopp, både i och utanför denna kammar, profilera sig partiegoistiskt i stället för att delta i arbetet med att samla goda krafter och driva sakfrågan. Barbro Johansson vet mycket väl att Vänsterpartiet länge har drivit den här frågan sakligt. En arbetstidsförkortning skall genomföras i två steg: 35 timmars vecka före år 2000 och 30 timmars vecka på andra sidan sekelskiftet. Barbro Johansson har i ett replikskifte i dag tagit fasta på en rubrik i en tidning där rubriken är: 6 timmars dag nu. Förhoppningsvis läser människor hela tidningen där det framgår att rubriken kompletterats med förslag till både tillvägagångssättet och hur det skall genomföras. Jag hoppas att det här är något väldigt tillfälligt som kommer att klinga av när kongressyran inom Miljöpartiet lagt sig och vi åter tillsammans kan delta i sakliga debatter om hur vi skall genomföra en arbetstidsförkortning.

Vänsterpartiet har motionerat om att införa 35 timmars vecka före år 2000 med målet att nå 30 timmars arbetsvecka någon gång på andra sidan sekelskiftet. Detta skall ske lagstiftningsvägen. Sedan skall parterna i vanlig ordning förhandla om förläggning och löneutrymme på det sätt som vi alltid genomfört generella arbetstidsförkortningar i Sverige. Vi har gjort det förr, och vi kan göra det nu.

I den politiska debatten menar socialdemokraterna att en arbetstidsförkortning är önskvärd och skall införas avtalsvägen. Om detta inte går och om det skulle medföra uppenbara orättvisor är man beredd att återkomma med en lagstiftning.

Avtalade arbetstidsförkortningar har alltid lett till orättvisor. Stora förbund med högt löneläge och starka konfliktvapen, ofta manliga, har klarat av att förkorta arbetstiden medan förbund med låga löner och svagt konfliktvapen, ofta kvinnliga, har halkat efter. Vi menar att det inte finns någon anledning att ta omvägen över orättvisor när det gäller att genomföra en generell arbetstidsförkortning.

Vi vet också att avtalade arbetstidsförkortningar ofta sker i små steg. Metall är ett tydligt exempel. Där är arbetstidsförkortningen 12 minuter i veckan, och det ger inga sysselsättningseffekter. Vi menar att det är dumt att frångå sig sysselsättningseffekterna vid en arbetstidsförkortning. Är det något en samlad forskarvärld är enig om är det just att om en arbetstidsförkortning skall ge sysselsättningseffekter måste den tas med rejäla kliv.

En arbetstidsförkortning måste betalas. Därför har vi föreslagit att man skall utreda Rocards modell, som också EU-parlamentet ställt sig bakom. Modellen innebär i korthet att man kraftigt sänker arbetsgivarav-

giften för de första 32 timmarna i veckan och höjer den rejält för de tillkommande timmarna. Det skulle skapa utrymme för bibehållen lön vid en arbetstidsförkortning och dessutom skapa ekonomiska incitament som motverkar övertidsuttag. Det skulle inte alls stimulera till deltidarbete om man kombinerade det med att sänka normen för arbetstid generellt i en lagstiftning. Tvärtom skulle det stimulera till att förlänga deltiderna och få ned övertidsuttaget. Det tål att tänka på!

Modellen bygger också på att minskade utgifter i arbetsmarknadspolitiken finansierar minskade intäkter från arbetsgivaravgifterna. Vi menar att modellen är intressant att utreda och utveckla ur ett svenskt perspektiv.

Vi föreslår också en utökad försöksverksamhet med arbetstidsförkortning för att vi skall få erfarenhet och kunskap om sysselsättningseffekter, hälsoeffekter, produktivitetseffekter m.m. från olika sektorer och branscher. Vi kan konstatera att här ligger Sverige långt efter vårt grannland Finland, där man genomfört och ofta permanentat arbetstidsförkortningar inom en rad industriföretag och där förkortningarna finansierats av produktivitetsökningar genom förlängd driftstid. Det har resulterat i nyanställningar. Där har man också utbredd försöksverksamhet inom offentlig sektor, där den förkortade arbetstiden ersatts med ungefär 80 % av nyanställningar, allt enligt en representant från finländska arbetsmarknadsdepartementet.

Arbetstidsförkortningarna i Finland initierades av den finländska regeringen utifrån insikten att ökad tillväxt inte skapade nya arbetstillfällen i tillräcklig omfattning. Trots växande BNP kvarstod massarbetslösheten. EU-parlamentets modell bygger också på insikten om att en ökad produktivitet måste mötas med arbetstidsförkortningar, om vi vill undvika massarbetslösheten.

Jag hyser stor förhoppning om att den här insikten skall växa också i Sverige. Jag är, som sagt, ganska hoppfull. Jag vet att vi håller på att få en majoritet i parlamentet för att på ett eller annat sätt lotsa i land en arbetstidsförkortning. Jag hoppas bara att det inte dröjer alltför länge innan vi är där.

Herr talman! Andra har redan för Vänsterpartiets räkning yrkat bifall till reservation nr 5, som innehåller våra förslag till arbetstidsförkortning. Jag nöjer mig med att instämma i det yrkandet.

Anf. 180 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag måste gå upp i svaromål på Ingrid Burmans generallangrepp. Självklart är det bra, Ingrid Burman, om man kan samarbeta, men när Ingrid Burman i detta sammanhang tar upp hela citat måste jag svara.

Att Miljöpartiet har gått ut mot Vänsterpartiet beror naturligtvis på att er partiledare uttalat att 77 % i en genomförd enkät svarat att man valde sex timmars arbetsdag hellre än 5 % högre lön. Bakgrunden är den att Vänsterpartiet ville lagstifta om 25 % arbetstidssänkning med bibehållen lön. Det är i realiteten ett löneyft om 33 %. Det är inte på den vägen vi skall samarbeta för att komma till målet.

Ingrid Burman har själv uttalat att man skall genomföra den här arbetstidsförkortningen snabbt. Hans Andersson och Johnny Ahlqvist sade

nyss att det inte kan gå så fort, men jag hoppas att Ingrid Burman håller fast vid att man skall agera snabbt.

Vad gäller den modell som Vänsterpartiet har gått ut med vill jag peka på att SEKO-undersökningen visade att 77 % valde två timmar kortare arbetsvecka. Vänsterpartiet ändrade detta till att gälla två timmar kortare arbetstid per dag. Om man går ut med en sådan argumentation tycker vi att man fördärvar samarbetet.

Anf. 181 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Jag skall börja med den tidning som Barbro Johansson hänvisar till. Det är sant att det fanns ett slarvfel i vårt referat av en undersökning som SEKO hade gjort. Samma slarvfel fanns i en artikel som publicerades i DN den 7 januari i år, undertecknad av bl.a. Marianne Samuelsson, riksdagsledamot för Miljöpartiet. Jag tänker inte därför säga att Marianne Samuelsson är populist eller något sådant, men jag konstaterar att det är något udda att ena dagen stå bakom ett felcitat och nästa dag angripa andra som anför samma felcitat. Det är beklagligt med felcitat.

I frågan hur vi skall genomföra en arbetstidsförkortning vet Barbro Johansson mycket väl att Vänsterpartiet år efter år har motionerat om en generell lagstiftad arbetstidsförkortning till 35 timmar i veckan i ett första steg. Så sent som den 10 maj för två år sedan motionerade Miljöpartiet om en arbetstidsförkortning som skulle vara genomförd den 3 juli, inom sju veckor. Sedan dess har Miljöpartiet, tack och lov, närmat sig Vänsterpartiet och begär inte att en arbetstidsförkortning skall vara genomförd ens inom sju år. I stället räknar man i år, 1997, in besparingar på en arbetstidsförkortning för 1998.

Jag skulle tro att arbetstidsfrågan skulle drivas bättre, om man närmade sig Vänsterpartiet när det gäller både ett genomförande av det här med litet av perspektiv och sättet att finansiera det hela.

Anf. 182 BARBRO JOHANSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag blev faktiskt glad när Ingrid Burman sade att det var fråga om ett slarvfel. Detta har redovisats i många sammanhang, och jag tycker att det är bra. Det erkändes dock inte av er partisekreterare i en radiodebatt med mig att det var fråga om ett slarvfel, utan han vidhöll påståendet att vi ville att arbetstiden skulle sänkas med bibehållen lön. Det har vi aldrig sagt, utan vi vill att arbetstidsförkortningar genomförs med timlöner som motsvarar produktivitetsökningen.

Det är dock bra om vi kan närma oss till varandra. Vi är naturligtvis glada för erkännandet att de av Vänsterpartiet publicerade uppgifterna bygger på ett slarvfel.

Anf. 183 INGRID BURMAN (v) replik:

Herr talman! Det vore bra om också Marianne Samuelsson kunde medge att slarvfel är beklagliga. Det är jag säker på att hon tycker.

När det gäller genomförande av en arbetstidsförkortning med bibehållen lön vill jag säga att vi i Sverige alltid genomdrivit arbetstidsförkortningar på det sättet. Att förkorta arbetstiden med reducerad lön skulle innebära att man skulle lagfästa deltidarbete. Vi tror inte att det är rimligt. Däremot skall vi göra så som vi alltid har gjort, dvs. sänka normen

för deltidsarbete i arbetstidslagen. Sedan skall parterna i vanlig ordning förhandla om förläggning och om vilket löneutrymme som finns.

Om Miljöpartiet vill bryta den traditionen, har man ett nytt sätt att se både på lönebildning och på hur arbetstidsförkortningar genomförs. Men Miljöpartiet är ju känt för att pröva nya modeller.

Jag tror att både Miljöpartiet och arbetstidsfrågan tjänar på att vi både försöker vara seriösa och ha väl underbyggda förslag i debatterna om arbetstidsförkortning. Man blir inte trovärdigare i sakfrågan av att man försöker blåsa upp rubriker eller lösryckta citat. Jag beklagar att Miljöpartiet har agerat på det här sättet, och jag förväntar mig att vi i stället kan driva sakfrågan tillsammans med socialdemokrater, centerpartister och de fackliga organisationerna. Frågan förtjänar en bättre hantering.

Anf. 184 HANS KARLSSON (s):

Herr talman! Jag vill först bekantgöra för kammaren och för världen i övrigt att riksdagens årliga fotbollsmatch slutade med en 2–0-seger för Helgeandspojkarna. Det var deras 23:e seger.

Därefter vill jag tacka arbetsmarknadsutskottet och finansutskottet för den positiva behandlingen av motion A47 om arbetsförmedlingsnämndernas roll, väckt av mig och mina socialdemokratiska kolleger på Örebrobänken.

I en motion med ungefär samma lydelse, Fi85, ger Marie Wilén, Centerpartiet, uttryck för en liknande inställning till arbetsförmedlingsnämnderna som den vi har. Svaret på motionerna är, som jag tolkar det, så nära ett bifall man kan komma utan ett tillkännagivande till regeringen.

Herr talman! Jag tillåter mig att citera ett avsnitt ur arbetsmarknadsutskottets yttrande:

”Arbetsmarknadsutskottet delar den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna, nämligen att decentraliseringen av arbetsmarknadspolitiken är ett viktigt inslag i bekämpningen av arbetslösheten. En större handlingsfrihet på den lokala nivån och en klarare rollfördelning mellan AMV och de lokala aktörerna är därför önskvärd. Arbetet på att förenkla och harmonisera dagens arbetsmarknadspolitiska åtgärder måste därför fortsätta. Reglerna skall givetvis vara enkla och lättolkade för alla berörda parter för att missförstånd och eventuella orättvisor skall kunna undvikas. Inte minst är det viktigt att de arbetsförmedlingsnämnder som nu får ett allt större ansvar för den lokala arbetsmarknadspolitiken känner att de verktyg som de hanterar kan användas så effektivt som möjligt.”

Herr talman! Vi hade inte kunnat säga det bättre själva.

Arbetsmarknaden har genomgått dramatiska förändringar under 90-talet. Sysselsättningen har fallit från ungefär 83 % i början av 90-talet till drygt 70 % i dag. Gruppen som aldrig efterfrågas på arbetsmarknaden växer. Människor som tvingats ut från arbetsmarknaden i början av 90-talet tror inte på möjligheten att återvända. Jag tror att det är just det som är det stora hindret för att på nytt nå full sysselsättning – människor tror inte att det är möjligt.

Sedan regeringsskiftet hösten 1994 har stora ansträngningar gjorts för att vända utvecklingen. Men det har varit trögt. Trots en kraftfull politik mot arbetslösheten har stundtals t.o.m. antalet arbetslösa ökat.

På den borgerliga kanten har diverse företrädare tagit denna utveckling till intäkt för att påstå att vi socialdemokrater inte klarar arbetslöshet-

en. Som svar på det tycker jag att det räcker med att konstatera att ingen regering i modern tid på så kort tid har tappat så många jobb som regeringen Bildt: 500 000 färre jobb på tre år. Jag undrar om någon någonsin kommer i närheten av detta bottenrekord. – Nog om detta.

Vill man diskutera arbetsmarknaden seriöst skall man ödmjukt konstatera att ingen har något enkelt universalmedel mot arbetslösheten. Centralstyrda åtgärdsprogram fungerar inte, och marknadskrafterna kan inte ensamma lösa problemet med massarbetslösheten.

Därför är det så viktigt att den lokala kraften tas till vara. Det finns på många håll runt om i landet massor av engagemang, idériakedom, lust att pröva vingarna. Men då måste vi våga ge människor lokalt förtroende att pröva sin idéer. Det är bra med nationella mål. Det är bra med likartat uppträdande från arbetsmarknadsmyndigheterna var man än verkar i landet. Men motverkar ett likartat uppträdande och nationella mål möjligheten att få människor i arbete är det likafullt fel. Goda ansatser blir det bästas fiende.

Herr talman! Vi satsar stora summor pengar på en bra arbetsmarknadsförsäkring, på en kraftfull arbetsmarknadspolitik och ett omfattande studiestöd. Sammantaget rör det sig om belopp i storleksordningen 100 miljarder. Det är en mycket stor del av statsbudgeten. Dessa pengar måste vara så effektiva som det någonsin är möjligt. De måste kunna användas där de ger bäst resultat. Med lokala fackliga företrädare, det lokala näringslivet och kommunernas företrädare, i arbetsförmedlingsnämnder med rejält manöverutrymme, kan vi öka effektiviteten i dessa 100 miljarder avsevärt. De steg vi nu tar är steg i rätt riktning. Det kan behövas fler sådan steg – kanske till hösten, kanske senare.

Bifall till utskottets hemställan i finansutskottets betänkande nr 20!

Anf. 185 DAN ERICSSON (kd):

Herr talman! Jag beklagar att jag på grund av olika omständigheter inte kunde delta i partirundan tidigare om arbetsmarknadspolitiken. Men bättre sent än aldrig! Dessutom blir mitt anförande nu betydligt kortare än det var tänkt, och det kan kanske glädja herr talmannen.

Det land som inte förmår identifiera och uppmuntra drivkrafterna till företagande, innovationer och utveckling kommer aldrig att lyckas i sina målsättningar när det gäller ekonomisk utveckling och låg arbetslöshet. På den punkten finns det mycket att önska när det gäller en förändring av den nuvarande politiken.

Vi har från Kristdemokraternas sida lagt fram ett omfattande batteri med förslag som skulle få fart på tillväxt och företagande och därmed ge förutsättningar för nya jobb. Vi har budgetmässigt finansierat ett paket på 15 miljarder. Det är en sådan satsning som kan sätta fart på Sverige. Det programmet har presenterats tidigare under dagens debatt, varför jag inte går in på det i detalj.

När det gäller arbetsmarknadspolitiken är våra ståndpunkter kända. Vi vill föra ned beslutsfattande och resurser till samverkan mellan kommun, arbetsförmedling och försäkringskassa. Det var ju något som Hans Karlsson nyss efterlyste.

Vi vill bryta de rigida regelsystemen och se mer till kvalitet än till kvantitet när det gäller åtgärderna. Satsning på arbetshandikappade är en annan viktig profilfråga för oss kristdemokrater, liksom lärlingssystem

och ungdomslöner för att tillförsäkra ungdomar fotfäste på arbetsmarknaden.

Det krävs en omläggning av företags- och näringspolitiken för att få fler jobb, och det krävs en reformering av arbetsmarknadspolitiken för att den skall återfå sin rätta plats som smörjmedel vid förändringar på arbetsmarknaden.

Herr talman! Regeringen lade nyligen fram en näringspolitisk rapport. Av den framgår att den positiva kurvan för nyetablering av företag som fanns vid regeringsskiftet 1994 har brutits. Sedan regeringen Persson hade tillträtt tappade Sverige på ett år 51 000 platser i sysselsättningen. Enligt AMS prognos tappas 46 000 i sysselsättningen under 1997. Hans Karlsson nämnde en del siffror från förra regeringsperioden. Man kan faktiskt säga att den nuvarande regeringen närmar sig också de talen.

Vi har fått en ökande arbetslöshet. I AMS senaste veckorapport meddelas att 355 359 personer är öppet arbetslösa. Totalt står nu 726 165 personer utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Och i SCB:s rapport för maj redovisas en öppen arbetslöshet på 7,8 %. Vid motsvarande tidpunkt förra året handlade det om 7,1 % – en kraftigt ökad öppen arbetslöshet på ett år. Också långtidsarbetslösheten har ökat.

Den här verkligheten försöker regeringen med snart sagt alla medel dölja. I stället för att bedriva en politik för företagande och nya arbetstillfällen försöker man få bort de arbetslösa ur statistiken och sopa problemen under mattan med olika konstlade åtgärder.

Sveriges huvudproblem är i dag arbetslösheten, och regeringen, som snart haft tre år på sig, förmår inte få ned arbetslöshetstalen. Tvärtom! Och det var ändå på den frågan Socialdemokraterna vann valet 1994: Man skulle få ned arbetslösheten, sätta folk i arbete och därmed åstadkomma tillväxt, företagande, framtidstro. Vi kan konstatera att den socialdemokratiska regeringen har misslyckats på denna punkt under den långa tid som man har haft makten hittills.

Men arbetsmarknadsministern gör väl något? För ett halvår sedan sade Margareta Winberg så här i den arbetsmarknadsdebatt som vi då hade: ”Nu kan vi se att en skördetid kommer. Nu står vi inför 1997, då politiken kommer att bära frukt också vad gäller fler arbeten.”

Och hur är det nu då – har Margareta Winberg fått rätt? Dessvärre inte – tvärtom. För ett år sedan sade arbetsmarknadsministern att vi skulle vänta på att åtgärderna som vi då beslutade om skulle träda i kraft. Nu har de gjort det, och vad är resultatet? Ökad arbetslöshet, dessvärre. Ingen-ting av det som då sades från ministerns sida har stämt, kan vi konstatera när vi nu ser utfallet.

Jag måste säga att den socialdemokratiska riksdagsgruppen är mer tålmodig med arbetsmarknadsministern nu än under förra mandatperioden. Då var det 6 % arbetslöshet, och man krävde dåvarande arbetsmarknadsminister Hörnlunds avgång. Och hur länge kan arbetsmarknadsministerns riksdagsgrupp vänta innan man i konsekvensens namn väl ändå måste kräva att någonting händer? Johnny Ahlqvist kanske kan ge ett svar på den frågan – det var han som ställde det här kravet under den förra mandatperioden.

Det är många frågor man skulle kunna ställa om arbetsmarknadspolitiken. Jag skall koncentrera mig på en enda. Den handlar om feriearbete. I samband med presentationen av budgetpropositionen i höstas lovade

regeringen att alla ungdomar skulle få feriearbeten under sommaren 1997, alltså denna sommar. Kommer detta att uppnås, eller vilket är läget när det gäller feriearbeten? Skolloven har börjat eller börjar nu i dagarna. Frågan är: Får de skolelever som då önskar ett feriearbete? Regeringen har lovat. Nu önskar jag ett svar. Det är Johnny Ahlqvist, ordförande i arbetsmarknadsutskottet och regeringens representant, som bör svara på den frågan. Kommer ungdomarna att få feriearbete denna sommar, något som regeringen har lovat?

Sist, herr talman, vill jag säga att jag var i Hagfors i Värmland för ett par veckor sedan. Det är en av de orter som har drabbats hårt av arbetslöshet och som kommer att ha ett bekymmersamt läge också fortsättningsvis. Man har vänt sig till regeringen, och regeringen har varit där. Man har vänt sig till andra partier för att de skall agera. Jag vill ta det som ett exempel. Vad man vill där är att få möjlighet att på den lokala nivån själv hantera arbetsmarknadspengarna – de pengar som finns till åtgärder – i samverkan mellan det lokala näringslivet, arbetsförmedlingen och kommunen. Man vill ha flexibilitet. Man vill använda åtgärderna på det sätt som man tror är bäst för Hagfors och för utvecklingen där. Man vill också pröva att disponera en del av a-kassemedlen.

För vår del har vi sagt att det är detta vi måste pröva. Vi vill föra ned arbetsmarknadspolitiken på den lokala nivån.

Jag skulle vilja ha ett svar på den frågan från Johnny Ahlqvist. Det gäller de orter där man har initiativkraft och vilja att hantera arbetsmarknadsmedlen så som man tycker är bäst för orten. Varför ger ni dem inte den möjligheten fullt ut? Varför har vi fortfarande denna centralstyrning och detta rigida regelsystem, som vi vet inte passar? Det kan vara olika på olika orter och i olika regioner. Varför för ni inte ned arbetsmarknadspolitiken på den lokala nivån och låter de människor som har att hantera den praktiska verkligheten göra det? Jag tror att de i långa stycken klarar detta bättre än andra, med tanke på det sätt som arbetsmarknadspolitiken fungerar i dag.

Anf. 186 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Det är många frågor som Dan Ericsson tar upp. Det är frågor som egentligen gäller det interna regeringsarbetet. När det gäller a-kassemedlens flexibilitet har utskottsmajoriteten – jag tror att även Dan Ericsson har skrivit under – klart och tydligt sagt att a-kassemedlen skall kunna användas på ett mer flexibelt sätt. De besluten skall fattas av regeringen och inte av riksdagen. Det är väl svar på den frågan.

Jag tror säkert att det finns oerhört många förslag ute på det lokala planet. Jag talade om detta tidigare i mitt anförande, när Dan Ericsson ägnade sig åt kraftsporter. Jag höll ett inledningsanförande. Jag kan inte ta samma anförande igen bara för att Dan Ericsson har råkat spela fotboll någonstans utanför stan. Det är en fråga om prioriteringar.

Ungdomarna är inte bara en statlig angelägenhet. De är faktiskt en angelägenhet även för kommunerna och inte minst för företagarna. Jag tror att företagarna har ett stort intresse av att presentera och lansera sitt företag via ungdomsjobb. Jag tror att man gemensamt måste sträva åt samma mål, och inte bara säga att regeringen måste skapa jobb till ungdomarna.

Dan Ericsson driver fortsatt myten om den dåliga företagsandan i Sverige. Det är faktiskt inte så, Dan Ericsson. Någon från Kristdemokra-

terna viftade tidigare i debatten med Dagens Industri. Om Dan Ericsson läser Dagens Industri i dag kan han se att tidningen pekar på att företagen har det bästa orderläge man har haft på två års tid. Det är väl inte så illa med klimatet för företagarna här i landet.

Dan Ericsson är ensam om dessa förslag. Det skulle vara väldigt intressant att se vem han skulle genomföra dem med. Jag kan bara konstatera att Kristdemokraterna kräver 2,5 miljarder mer till vård och omsorg, men man vill samarbeta med Moderaterna som vill skära 7,6 miljarder på omsorgen. Efter att ha sett Dan Ericsson stappla in i kammaren med lindat ben tror jag kanske att han röstar på vårt förslag i stället för på Moderaternas.

Anf. 187 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Med anspelning på det som Johnny Ahlqvist tar upp kan jag säga att jag blev justerad i ett tidigt skede och att jag faktiskt hade möjlighet att lyssna på Johnny Ahlqvists anförande. I det framkom inte så värst mycket nytt utöver vad som står i utskottsbetänkandet.

Det är bara att konstatera, som jag gjorde, att regeringen för ett år sedan sade att vi skulle vänta tills deras åtgärder hade trätt i kraft. Då skulle vi se resultaten. Det har gått ett år. Åtgärderna har trätt i kraft. Resultaten ser vi – arbetslösheten ökar.

För ett halvår sedan sade regeringen att skördetiden skulle komma – vänta och se. Vi ser vad vi skördar. Det är ökad arbetslöshet. Det var det som var poängen. Ni har gjort utfästelser som ni inte förmår att leva upp till.

Jag fick heller inget svar på frågan om löftet om feriearbeten till alla ungdomar. Det var faktiskt ett löfte regeringen gav. Är det på det sättet att alla ungdomar inte kommer att få feriearbete denna sommar? Är det på det sättet jag skall uttolka det Johnny Ahlqvist svarade?

Jag fick inte heller något svar på min första fråga. Hur stort är tålamodet i den socialdemokratiska riksdagsgruppen med den arbetsmarknadsminister vi har nu? Under förra perioden var det Börje Hörnlund som administrerade arbetsmarknadspolitiken, och då tröt tålamodet för Johnny Ahlqvist vid 6 % arbetslöshet. Då var det dags för ministern att avgå. Hur är det nu, Johnny Ahlqvist? Ni har snart suttit vid makten i tre år. När tryter tålamodet för er under denna mandatperiod? När ställer ni motsvarande krav på ministern denna gång? Det vore intressant att få ett svar på detta.

Anf. 188 JOHNNY AHLQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag tror att Dan Ericsson gör ett stort misstag om han säger att arbetsmarknadspolitiken skall skapa de nya jobben. Jag kan åter hänvisa till Dagens Industri, där det pekas på orderläget, på att köpkraften ökar mer och på att man handlar mer varor. Naturligtvis kommer detta att sätta sina spår i sysselsättningen. Det är självklarheter.

Dan Ericsson hänvisade i förra replikskiftet till alla rigida regler i regelverket när det gäller arbetsförmedlingsnämnder och över huvud taget, som jag förstod det. Jag ber om ursäkt för att jag inte kommenterade det. Det är ju inte AMS som skapar dessa rigida regler. En stor del av dessa

rigida regler har skapats i denna kammare. De har skapats av olika regeringar, oavsett färg.

Jag har ännu aldrig upplevt annat än att nya arbetsmarknadsministrar har nya idéer. Nya utskottsledamöter i arbetsmarknadsutskottet har ytterligare nya idéer. Tillsammans har vi skapat detta rigida regelverk. Jag tror inte att man skall lasta det på AMS centralt.

Vi gjorde ett tillkännagivande i utskottet, Dan Ericsson. Jag tror att det var ett enigt tillkännagivande. Regeringen skulle se över regelverket. Jag förutsätter att regeringen återkommer. Jag vet att AMS fick i uppdrag att göra en kartläggning. Regeringen skall återkomma i samband med budgetpropositionen.

När det gäller arbetsförmedlingsnämnderna har vi ingen annan uppfattning. Dan Ericsson och jag är överens om att man måste använda möjligheterna bättre än vad man gör i dag.

Jag har svarat Dan Ericsson på frågan om tålamod med arbetsmarknadsministrar en gång tidigare. Det var med omsorg om Börje Hörnlund som jag begärde hans avgång, så att han skulle slippa sitta i den regering som regerade landet mellan 1991 och 1994.

Anf. 189 DAN ERICSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag konstaterar att Johnny Ahlqvist inte visar samma omsorg om den nuvarande arbetsmarknadsministern, så att hon slipper sitta i regeringen, som har att klara en betydligt värre arbetslöshetssituation. Den bristande omsorgen kan man tolka på olika sätt.

Eftersom Johnny Ahlqvist inte har möjlighet att replikera mer skall jag inte ta i med storsläggan ytterligare, utan i stället bemöta det Johnny Ahlqvist påstod.

Jag, herr talman, tror inte att arbetsmarknadspolitiken löser arbetslöshetsproblemen. Det är precis tvärtom. Det är en offensiv näringspolitik för nya företag och tillväxt som ger de nya jobben. Det är det vi har hävdat hela tiden. Där har Johnny Ahlqvist nog inga bekymmer med oss.

Jag lastar inte heller AMS för det system vi har. Det är faktiskt regeringen som bär ansvaret för systemet. Det är också regeringen som har tagit åt sig beslutsrätten vad gäller den lokala flexibiliteten. Det är väldigt märkligt. Min poäng är att man skall föra ned arbetsmarknadspolitiken på det lokala planet. Resurserna, flexibiliteten och möjligheten att själv bestämma vad som är bäst skall finnas på den lokala orten och i regionen. Det är fortsatt så att det är regeringen som bestämmer, och det är det som är problemet bl.a. för Hagfors kommun. Jag beklagar att regeringen inte tar steget fullt ut utan behåller beslutsmakten centralt. Det tror jag är till nackdel. Jag tror att det förhindrar oss att få ned arbetslösheten.

Anf. 190 ULF MELIN (m):

Herr talman! Det här avsnittet av debatten handlar om utvecklingen inom den kommunala skolan, ytterligare platser till det s.k. kunskapslyftet och avisering om ytterligare platser till högskolan.

Det är viktigt att Sverige har en skola av hög kvalitet och att elever och studenter är väl förberedda för vidare studier eller för arbetslivet. Om det svenska utbildningsväsendet och det svenska samhället skall kunna möta de krav som den internationella kunskapskonkurrensen ställer måste

all utbildningsverksamhet sträva efter högsta möjliga kvalitet, och vi måste ha en hög kunskapsnivå i Sverige.

För att man skall kunna åstadkomma denna kvalitet gäller det att man har en helhetssyn i utbildningspolitiken och att kvalitetsbegreppet genomsyrar allt från grundskolan till den högre utbildningen och forskningen. Regeringen saknar denna helhetssyn och för en ryckig politik inom utbildningsområdet. Såväl skrivelsen som vårpropositionen och tilläggspropositionen är exempel på denna ryckighet.

Socialdemokraterna har misslyckats med att få ned arbetslösheten. I stället för att vi får nya jobb blir det färre och färre. Vallöftet från 1994 om att den totala arbetslösheten skulle vara nere på 5 % är som bortblåst. Numera heter det att den öppna arbetslösheten skall vara nere på 4 % år 2000. Det s.k. kunskapslyftet är regeringens verktyg för att man skall klara sifferexercisen och få ned den öppna arbetslösheten. Varje år, under fem år, skall 100 000 arbetslösa sättas på skolbänken. Det är inte nog med det. Nu skall kunskapslyftet byggas ut med ytterligare 10 000 platser per år, vilket ger 140 000 arbetslösa på skolbänken, enligt regeringens planer. Till detta skall de 100 000 som i dag studerar på reguljära komvuxutbildningar läggas.

Är projektet realistiskt? Jag tror inte det. I nuvarande system med tillfälliga platser har vi pendlat mellan 40 000 och 50 000 vuxna arbetslösa varje år. Var skall man finna resten? Framför allt undrar jag hur man skall motivera människor för studier. Det är möjligt att man klarar av att rekrytera vuxenstuderande det första året, eftersom de då får utbildningsbidrag, men året efter gäller vuxenstudiestöd med en lånedel. Vi vet också att de flesta vuxenstuderande behöver tre till tre och ett halvt år för att erhålla gymnasiekompetens. Har den här gruppen motivation för att fortsätta studierna med studielån? Jag är tveksam till det. Det viktigaste är att människor är motiverade för studier. Vi moderater har en mer realistisk hållning, då vi ligger på 40 000–50 000 platser. Man måste också ställa sig frågan: Vart skall utbildningen leda? Skall den leda till en allmänt bättre nivå? Det är viktigt, men det är ännu bättre om utbildningen också leder till jobb.

För ett tag sedan kom OECD med en rapport där man hade granskat den eftergymnasiala utbildningen i Sverige. I den framkom det att en svaghet i Sveriges yrkesutbildningssystem är misslyckandet med att tillgodose behovet av kompetens på mellannivå. Klyftan växer mellan det som gymnasieskolorna tillhandahåller och det som står till förfogande på eftergymnasial nivå. Man konstaterade vidare att det bland företagen inte finns mycket av traditioner när det gäller att engagera sig i yrkesutbildningsprogram i skolans regi. Detta är en riktig iakttagelse.

Vi moderater prioriterar den kvalificerade yrkesutbildningen före mer allmänna insatser. En expansion av den kvalificerade yrkesutbildningen bör gå före satsningen på generella komvuxutbildningar. Regeringens förslag om att tillföra 1 500 nya platser till den kvalificerade yrkesutbildningen räcker inte. Om regeringen verkligen har som ambition att minska arbetslösheten borde man omgående tillföra denna utbildning 5 000 nya platser, eftersom det behövs fler personer med yrkesutbildning. Där näringslivet tar aktiv del i utbildningen finns de bästa förutsättningarna för att utbildningen ger riktiga jobb.

Såväl arbetsgivare som arbetstagare är överens om att kraven på kvalificerade yrkesarbetare ökar och att det framtida utbildningssystemet måste tillgodose dessa krav. För att vi skall kunna klara kraven och möta bristen på kvalificerade yrkesarbetare måste vi satsa på fler platser till den här typen av utbildning. Därför får den kvalificerade yrkesutbildningen med våra förslag minst 24 000 nya platser de närmaste åren.

I vårpropositionen skriver regeringen att man avser att tillsätta en arbetsgrupp mellan berörda departement med uppgift att förbereda ett regeringsförslag, så att ett riksdagsbeslut om den kvalificerade yrkesutbildningens framtid kan fattas senast våren 1999. Det är positivt att regeringen planerar för framtiden. Men jag anser att man redan nu kan dra en del slutsatser utifrån försöksverksamheten.

För det första skall försöksverksamheten permanentas och bilda en ny yrkeshögskola. Den skall inte integreras i universitet och högskola, utan den skall vara självständig.

För det andra skall de kommunala påbyggnadsutbildningarna föras över till den nya yrkeshögskolan.

För det tredje skall högskolans YTH-utbildningar föras över till den nya yrkeshögskolan.

För det fjärde borde regeringen redan nästa vår komma med en proposition, så att en reguljär verksamhet kan vara i gång hösten 1998.

I vårpropositionen aviserar regeringen att man avser att ytterligare bygga ut högskolan med 1 500 platser år 1998 och 15 000 år 2000. Till detta skall läggas de 15 000 platser nu i höst och de 15 000 år 1999 som riksdagen redan har fattat beslut om. Enligt regeringen skall satsningens tyngdpunkt ligga inom de naturvetenskapliga och tekniska utbildningsområdena. Inriktningen har vi moderater ingenting att invända mot.

I dagens Ny teknik pekar Lars Ramqvist på den obalans som råder och vikten av en satsning på toppen och bredden i utbildningen av tekniker och naturvetare. Bristen på utbildad arbetskraft medför att svenska företags konkurrensförmåga hämmas, och det är mindre attraktivt för utländska företag att etablera sig här. Han pekar också på en annan obalans som måste lösas, nämligen att kunskapen – spetskunskapen – om informationsteknologin inte finns i skolan utan i företagen. Kunnandet och lärarkapaciteten finns hos IT-företagen. För att åstadkomma en sådan lösning krävs det rejäla förändringar inom utbildningsväsendet. Frågan är om socialdemokraterna och den ledning som nu finns i departementet har kraft, ork och framför allt vilja att ta itu med problemen. Jag tror knappast det.

Vi har en stor brist på utbildad arbetskraft på flera olika nivåer inom just den naturvetenskapliga och den tekniska sektorn. Det beror på stora försummelser av socialdemokraterna under hela 80-talet, när man inte såg till att bygga ut universitet och högskola i den omfattning som framtidens krav ställde och ställer. Nu får vi betala priset av försummelserna. Men är målsättningen och ambitionen om en utbyggnad av totalt 60 000 platser realistisk med bibehållna ambitioner avseende kvalitet? Knappast. Var skall man få tag i alla lärare som krävs? Det är ju inte bara högskolan som behöver lärare, utan de behövs ju också till kunskapslyftet. Dessutom tillkommer alla pensionsavgångar i grund- och gymnasieskolan som skall ersättas. Var skall man finna alla dessa lärare? Ingegerd Wärnersson

är själv lärare och vet om att det är viktigt att vi rekryterar välutbildade lärare med en god pedagogisk kunskap och kompetens.

Än värre blir det på högskolan, eftersom satsningen sker inom den naturvetenskapliga och tekniska sektorn. Där är bristen på lärare som störst. Risken är att många högskolor får svårt att rekrytera lärare. Det blir kvantitet i stället för kvalitet. Redan nu har de högskolor som av regionalpolitiska skäl fick ett kraftigt tillskott av platser nu till hösten stora svårigheter att rekrytera rätt kompetens. Är Sverige betjänt av en sådan politik? Vårt svar på den frågan är nej. Det är viktigt att vi satsar på en kvalitativt bra utbildning på alla nivåer. Vi måste bygga ut utbildningen i en rimlig takt, där det finns balans mellan professorer, lektorer, adjunkter och doktorander.

Regeringen skapar en obalans som inte gynnar någon – utom regeringen, i och med att man friserar siffrorna för den öppna arbetslösheten. Men vi har inte råd med en kameral sifferexercis på någon nivå.

Problemet med att rekrytera lärare går inte att avfärda så enkelt som statssekreterare Göran Löfdahl nyligen gjorde. Han uttryckte att det bara var att damma av pensionerade lärare, rekrytera lärare från utlandet samt införa fler doktorandtjänster och rekrytera fler forskarstuderande. Hur skall ni lösa lärarrekryteringen, Ingegerd Wärnersson? Och hur skall ni upprätthålla kvaliteten?

Anf. 191 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v):

Herr talman! Först vill jag uttrycka min och Vänsterpartiets tillfredsställelse med att regeringen nu äntligen har beslutat att återföra medel till den kommunala sektorn. Det är något som Vänsterpartiet gång på gång pekat på nödvändigheten av.

Vi vet att de nedskärningar inom kommunerna som nu har fortgått ett antal år särskilt hårt har drabbat just kärnverksamheten, alltså barnomsorgen, skolan och äldreomsorgen. Speciellt pressad har situationen varit för barn och elever med behov av särskilt stöd. Därför känns det hoppfullt att de kanske får en något bättre situation.

Herr talman! För övrigt hade vi en lång och innehållsrik utbildningsdebatt för drygt en vecka sedan, och därför kommer jag att fatta mig ganska kort. Jag skall ta upp några få områden. Det gäller främst utgiftsområde 15 och studiestödet.

Jag har tidigare vid flera tillfällen beklagat att den här stora utbildningssatsningen inom kunskapslyftet och de 30 000 nya högskole- och universitetsplatserna är så dåligt synkroniserade med införandet av ett nytt studiestödssystem.

Innan jag gick till den här debatten läste jag en artikel i Finans Tidningen, där statssekreterare Göran Löfdahl på Utbildningsdepartementet sade att förslaget om ett nytt studiestödssystem har lagts på is. Det blir ingen ändring nu utan tidigast år 2000 – förmodligen betydligt senare. Jag tolkar artikeln så att den andas en viss pessimism i det avseendet.

Jag tror att detta är ett kortsiktigt tänkande från regeringens sida. Osäkerheten och bristen på förutsägbarhet i finansieringen av studier lockar knappast kortutbildade till studier. Inte heller motverkas den sociala snedrekryteringen eller underlättas rekryteringen av nya grupper till högre utbildning. Detta är ju något som regeringen säger sig vilja främja och har ambitioner att göra.

Jag har också tidigare i debatter här i kammaren pekat på tänkbara konsekvenser av att det särskilda utbildningsbidraget i kunskapslyftet endast utgår för två terminers studier. Det är något som med mycket stor säkerhet kommer att utgöra ett hinder för många studieovana kortutbildade vuxna att nå den avsedda kompetensnivån. Jag tror att risken för att det blir många studieavbrott är överhängande. Vänsterpartiet har därför föreslagit att regeringen på allvar skall pröva frågan om att särskilt utbildningsbidrag skall kunna utgå under hela studietiden.

Enligt Göran Löfdahl i artikeln prioriterar regeringen nu verksamheten. Reformeringsen av studiestödet får vänta av statsfinansiella skäl, säger han. För mig är det självklart att det finns ett naturligt och absolut samband mellan hur studiestödet är utformat och den framgång som utbildningssatsningen kommer att få. Det finns en uppenbar risk att det glapp som nu uppstår försämrar möjligheten att nå satsningens ambitiösa mål.

Dessutom kan man fundera över proportionen mellan de 42 miljarder som utbildningsbudgeten i sin helhet innehåller – 17 miljarder går till studiemedel – och de 150–300 miljoner som Studiestödskommitténs modell till nytt studiestödssystem skulle innebära i merkostnad per år.

Ökad återbetalningstakt finns i förslaget. Det innebär förvisso en ökad kostnad under ett initialskede, men det planas ut senare, och i stort sett får man ett nolläge.

Vänsterpartiets budgetförslag inom utgiftsområde 15 och 16 skiljer sig i reda pengar inte på något avgörande sätt från regeringens – utom i ett avseende. Det gäller kanske inte så mycket pengar, 85 miljoner kronor, men det är viktigt. Det handlar om de besparingar som regeringen gjort på timsättning för sfi. Den besparingen har vi avvisat i vårt budgetförslag.

Jag skulle vilja höra vilka motiven är att skära ned detta stöd, som efter vad jag förstått har fungerat som en morot för studier. Detta gäller också med tanke på att integrationsminister Leif Blomberg gång på gång markerat sfi:s betydelse. För honom verkar sfi vara en kungsväg för integrering. Nu halveras alltså ersättningen för många, och det är något som jag inte riktigt kan förstå.

Jag skulle vilja ställa en fråga till Ulf Melin, som talar så vackert om kvalitet och menar att Moderaterna prioriterar kvalitet framför kvantitet. Om detta är ett mer generellt ställningstagande från Moderaternas sida, förstår jag inte att man samtidigt kan föreslå en så snabb ökning av den kvalificerade yrkesutbildningen – från 1 700 platser till 24 000 – utan att någon utvärdering med avseende just på kvaliteten har skett.

Jag får signaler från studerande om att man är oroad över att det kommer att bli svårt att meritvärdera den här utbildningen. Tag exemplet med en pågående tvåårig utbildning i turism, som ges i samarbete mellan resebranschen och en av våra högskolor. Den utbildningen skulle kunna motsvara ungefär 80 poäng jämfört med högskolan, men den ger endast 8 högskolepoäng. Det är ett problem för många studerande. Man är orolig för hur man kommer att kunna tillgodoräkna sig dessa utbildningar om man vill fortsätta att studera på t.ex. högskola eller universitet.

Anf. 192 ULF MELIN (m) replik:

Herr talman! Jag kan svara på frågan om kvantitet och kvalitet. Låt oss jämföra regeringens förslag med vårt. Regeringen har nästa år 8 800 platser, medan vi ligger på 13 000 platser. Sedan vill vi bygga ut varje år fram till år 2000, då vi skall vara uppe i 24 000 platser.

Av försöksverksamheten kan man se att det finns många bra projekt som vi måste säga nej till därför att platser saknas. Sedan finns det naturligtvis också en del utbildningar som förmodligen inte har den kvalitet som krävs – det har också jag sett. Men det viktiga är i det här fallet att få i gång den här typen av yrkesutbildning, därför att vi har behov av det. Det är en brist att vi inte har haft den i Sverige.

Just därför tycker vi att det är viktigt att satsa på detta och framför allt att man har en bra samverkan mellan skolan och arbetslivet. Då får studenterna ett lärande i arbete som vi tror dels höjer kvaliteten på arbetskraften, dels leder till nya jobb.

Anf. 193 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik:

Herr talman! De signaler om oro som de studerande visar gäller att man som student inte är garanterad den rättssäkerhet som kanske finns inom högskolan. Man har inte samma möjlighet till inflytande över utbildningen, och studerandedemokratin är en viktig fråga.

Vi har stöttat den här försöksverksamheten och tycker att den är bra. Men det är också viktigt att man får möjlighet att utvärdera den och dra slutsatser av verksamheten som nu skall pågå ett antal år, innan man gör så stora satsningar som Moderaterna föreslår. Det är annars väldigt lätt att den här typen av försöksverksamhet permanentas i det tillstånd den är.

Anf. 194 ULF MELIN (m) replik:

Herr talman! Naturligtvis skall studenterna ha samma rättssäkerhet som man har i andra utbildningar – självfallet! Det har man också, såvitt jag kan förstå. Det är också klart att man skall ha inflytande när det gäller undervisningens uppläggning. Men det problemet har vi ju över hela skolsektorn: att eleverna och studenterna upplever att de har dåligt inflytande när det gäller just undervisningens uppläggning och sådana saker.

Jag vill ändå säga att vi kommer att göra en utvärdering, som kommer att starta nu, förutom den egna tillsynen som vi har i kommittén.

Jag har varit ute på många av de här utbildningarna runt om i landet. Jag har faktiskt inte träffat på någon än – jag har ändå besökt ungefär 15 stycken – där eleverna har uttryckt att de anser att kvaliteten på utbildningen är dålig. Men självfallet finns det ett och annat misslyckande. Det vore konstigt annars, eftersom det är en försöksverksamhet.

Anf. 195 GUNNAR GOUDE (mp):

Herr talman! Regeringens vårproposition innehåller vissa förstärkningar inom området skola, utbildning och forskning och berör hela området från grundskola till högre utbildning och forskning.

Grundskolan har under 90-talets första hälft fått kraftiga nedskärningar, vilket lett till minskning av personal – bl.a. speciallärare och fritidspedagoger – och ökade klasstorlekar. Det här har drabbat barn med behov av särskilt stöd speciellt hårt. Barnens rätt till stöd enligt skollag och

läroplaner har inte kunnat uppfyllas, och effekterna har i vissa fall blivit brutala, vilket framgår av t.ex. de växande köerna vid landets barnpsykiatriska kliniker.

Miljöpartiet har i budgeten under flera år föreslagit en förstärkning av det statliga kommunbidraget för att åtgärda bristerna i grundskolan. I regeringens vårproposition finns nu detta med. Det är välkommet och är kanske det viktigaste bidraget för svensk skola i den här budgeten.

Dyslexifrågan har regeringen däremot inte uppmärksammat i den här propositionen heller. Miljöpartiet har upprepade gånger påpekat att problemen för barn med specifika läs- och skrivsvårigheter är mycket stora. De elever som halkar efter i läsning och skrivning får också svårigheter att tillgodogöra sig undervisningen i övriga ämnen och löper risk att lämnas på efterkälken, med växande problem ju längre upp i skolan de kommer. Jag har svårt att förstå att regeringen inte kan uppmärksamma ett av de största hindren för genomförandet av en skola för alla och likvärdig utbildning för alla barn. Hoppet får nu stå till de förslag som den nyligen tillsatta Dyslexiutredningen kommer att lägga fram.

Gymnasieskolan lider fortfarande av sviterna efter en illa förberedd och hastigt genomförd reform. Lärare och skolläda fick inte möjligheter att förbereda sig och sin skola för att rätt handskas med den genomgripande förändringen i skolans mål och arbetssätt. Miljöpartiet har i sin budget anvisat speciella medel för stöd och fortbildning till lärare och skolläda för reformens genomförande. Det är en brist att inte det också finns med i regeringens budget. Däremot har regeringen en satsning på vuxenstudier i gymnasiet, delvis som en tillfällig arbetsmarknadsåtgärd. I vårpropositionen utökas denna, och dessutom förstärks försöket med kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning, vilket är bra. Den förstärkningen kunde gott ha fått vara ännu större.

Den högre utbildningen vid universitet och högskolor har tidigare fått en förstärkning med 30 000 nya studerandeplatser. Nu annonseras i propositionen ytterligare 30 000 sådana platser. Det är bra. Men viljan att anslå medel står inte alls i proportion till viljan att se till att de här utbildningarna verkligen leder till målet, som enligt regeringen är fler jobb. Inte heller har man gjort någon ordentlig analys av inom vilka områden det lönar sig att satsa på utbildning, som vägledning t.ex. för de nya studerandekategorierna.

Läraryrket är redan mycket stort. Någon förberedelse för att se till att det finns kompetenta lärare som kan erbjuda de nya elevgrupperna goda studiebetingelser har inte vidtagits.

Forskarutbildningen får en ökning med drygt 200 miljoner. Men det åtföljs av ett sparkrav på nästan samma belopp för 1998. Det är alltså ovisst vad den satsningen är värd för doktoranderna framöver.

När det gäller forskning har vårpropositionen inte mycket att bidra med. Det har sedan gammalt rått en obalans mellan tillämpad forskning och grundforskning i Sverige. Den har förstärkts genom EU-medlemskapet och inrättandet av löntagarfondsstiftelserna. Miljöpartiet har påpekat faran med en sådan obalans och föreslagit en överföring av medel och en koppling mellan områdena i form av ett grundforskningsavdrag om 5 %. Det skulle ge en fördubbling av antalet doktorandtjänster och en ökning av forskningsrådets medel med ca 30 %. För den tilläm-

pade forskningen skulle det innebära ett mycket rimligt rationaliseringskrav.

Regeringen låtsas emellertid som om problemet inte finns. I stället har vi hamnat i en situation där regeringen i årets budget minskade anslagen för grundforskning och hänvisade forskningsråden till medel från forskningsstiftelserna, de gamla löntagarfondsstiftelserna. Stiftelsepengarna skall användas till mycket. Naturvårdsverket fick en hel forskningsavdelningsbudget indragen i årets budget och hänvisades till att förhandla till sig anslag från MISTRA, en av forskningsstiftelserna.

Bortsett från att regeringen inte borde ta på sig uppdraget att dela ut forskningsmedel från forskningsstiftelserna till olika projekt eller forskningsråd har vi nu hamnat i en situation där riksdagen har fråntagits möjligheten att hantera en viktig del av landets forskningspolitik. Vi har under våren inte ens vetat hur det har gått i förhandlingarna. Kanske skall vi börja med något slags gissningstävlan i riksdagen. Vilka partier tror att Statens naturvårdsverk får sina pengar? Och vad kommer MISTRA att ställa för villkor för att man skall få pengarna? Regeringen kanske vet bäst – den har ju tillsatt styrelserna i stiftelserna. Men det skulle inte se alldeles snyggt ut om regeringen vann gissningstävlan. Då kunde man misstänka att vi verkligen har fått ett ministerstyre inom forskningspolitiken.

I varje fall avslöjar regeringen inte utfallen i vårpropositionen. Halva året har alltså gått, och vi vet ännu inte hur de anslag som riksdagen tidigare hade att besluta om har hanterats nu. Det här är i själva verket oacceptabelt. Frågan är dessutom av stort principiellt intresse. Delar av riksdagens möjligheter att fullfölja sitt uppdrag har satts ur spel. Idén att till en stiftelse delegera inte bara rätten utan också skyldigheten att fördela statliga bidrag till forskningsråd och statliga verk borde i varje fall granskas närmare.

Situationen är olycklig, och de uppkomna bristerna i riksdagens möjligheter att leda landets forskningspolitik får den borgerliga regeringen naturligtvis ta en del av skulden för. Nuvarande regering styr nu pengaströmmarna i något andra riktningar, men med likartade brister i analys, planering och konsekvensbedömningar för de verksamheter som man ekonomiskt stimulerar. Man har glömt att iordningställa kanalerna och de områden som pengaflödet skall få att frodas, med risk för att de stora satsningarna får ett drag av okontrollerad översvämning medan områden som ligger längre från regeringens källor, t.ex. miljöforskningen, drabbas av torka.

När man i regeringsförklaringen säger att man skall inrikta politiken mot målet att Sverige skall vara ett föregångsland när det gäller utveckling mot ett ekologiskt långsiktigt hållbart samhälle låter det bra i gröna öron. Att leva upp till en sådan deklaration kräver omställning av bl.a. forskning och utbildning. Det handlar om att utöka forskningsinsatserna inom miljöområdet men också att styra andra forskningsverksamheter mot de nya målen – t.ex. inrikta försvarsforskningen mot en civil forskning med sikte på miljöarbete inom landet och utveckling av miljöanpassade produkter för svensk industri.

Av det här syns mycket litet. Regeringen har inte varit tillräckligt aktiv och samordnat olika forskningsinsatser inom olika departement så att utvecklingen verkligen effektivt leds i den riktning som angavs i rege-

ringsdeklarationen. Här har naturligtvis Utbildningsdepartementet en central roll och ett stort ansvar.

Miljöpartiet har i motionen givit exempel på hur det som i regeringens budget bara står som nedskärningar kan ställas om till annan verksamhet inom andra sektorer. Försvarets forskning är ett exempel på hur man kan ta till vara värdefull kompetens, rikta den mot nya uppgifter, undvika att kasta människor i arbetslöshet och vara sparsam med statens resurser.

Herr talman! Analyser och förberedelser för de förslag som regeringen lägger fram i budgeten syns alltför otillräckliga. Det gäller i hög grad forskningsfinansieringen. Pengarna förefaller däremot vara väl använda när det gäller satsningar på den kommunala skolan. Där vet vi vad som fattas och hur bristerna skall åtgärdas.

Mer osäker är man när det gäller de många studerandeplatserna vid högskolan och i vuxenutbildningen. Vi vet inte om pengarna kommer att användas på ett effektivt sätt och bäst gagna de människor som satsar på de nya möjligheterna. Blir det bra utbildning på rätt område, och leder den till fler jobb? Ibland får man som svar på den frågan att det i varje fall är bättre att studera än att gå arbetslös. Visst, men det räcker inte. Miljöpartiet ställer krav på en mer genomtänkt och framsynt utbildningspolitik.

Jag yrkar bifall till Miljöpartiets reservation 36 under mom. 12.

Anf. 196 INGEGERD WÄRNERSSON (s):

Herr talman! Denna riksdag har sedan valet 1994 fattat en lång rad beslut på utbildningens område. Sammantaget betyder dessa beslut att den andra utbildningsrevolutionen är ett faktum.

När jag tog studenten år 1966 var jag en av de 15 % i min årskull som gjorde detsamma. Några av mina klasskamrater på mellanstadiet slutade skolan efter klass 7. Några gick en ettårig yrkesutbildning, andra lämnade skolan efter realexamen.

Vad har då hänt med mina skolkamrater?

De 15 procenten med högskoleutbildning har klarat sig mycket bra, med kvalificerade arbeten och bra löner. Realskolegruppen visar en ojämn spridning. Här finns många arbetslösa f.d. kontorister och arbetslösa f.d. kommunalt anställda. Här finns småföretagare, sjuksköterskor, lärare och förskollärare.

Bland kamraterna med en ettårig yrkesutbildning eller enbart sjuårig grundskola finner jag den mörkaste situationen och den allra största arbetslösheten. Det var många som fann sin näring inom träindustrin i Småland. I dag finns endast ett fåtal fabrikanter kvar. Även om man bor i Småland finns inte Gnösjöandan överallt. Det finns inga jobb till många lågutbildade.

Den bild som jag tecknat av oss födda 1947 skulle kunna översättas på många årskullar födda på 1970-talet. Ändå har 1970-talets barn erhållit såväl nioårig grundskola som gymnasieskola. De har fått uppleva den första utbildningsrevolutionen. De har gått på en gymnasieskola som i dag fullföljs av ca 97 % av eleverna.

Har vi då misslyckats med den svenska utbildningspolitiken när vi i dag har arbetslöshet bland unga människor? På den frågan vill jag svara både ja och nej.

Prot. 1996/97:118

11 juni

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Vi har fått ett utbildningssystem som kraftigt lyft kunskapsnivån i vårt land. Enligt OECD-rapporter har vi en mycket hög läskunnighet upp till pensionsåldern. Vi har under de senaste 20 åren haft mycket goda resurser inom skolan. Ändå har vissa elever lämnat skolan med bristfälliga kunskaper. Skälen till detta är givetvis flera. Men såväl elever som lärare har givit upp och i stället slagit sig till ro med att alla inte vill läsa. Det finns ju alltid jobb inom industrin.

Detta menar jag är ett misslyckande. Skolan har förväntat sig att någon annan löser problemet. Detta misstag får aldrig upprepas. Skolan är inte en isolerad företeelse i vårt samhälle. Skolan är en del av det, och skolan är starten för att man skall fungera i ett modernt samhälle.

Mellan åren 1991 och 1994 tappade Sverige en halv miljon jobb. Det får tydliga och brutala konsekvenser för många människor, såväl socialt som ekonomiskt. Det får konsekvenser för vår gemensamma ekonomi, för folkhushållet.

Att bekämpa arbetslösheten har många pratat om i denna kammare under denna dag. Det är det överordnade målet för regering och riksdag. Vi står fortfarande fast vid det löfte vi gav, att halvera arbetslösheten till år 2000. Detta har denna kammare slagit fast. Vi skall bl.a. göra det genom en andra utbildningsrevolution, genom stora satsningar på utbildningens område.

Vi socialdemokrater har valt kunskapsvägen för att bekämpa arbetslösheten. Vi har gjort det för utvecklingens och tillväxtens skull. Vi har gjort det för trygghetens och valfrihetens skull. Men sist och inte minst har vi gjort det för jämlikhetens och demokratins skull.

Herr talman! Grunden till en skola för alla är grundskolan. När arbetslösheten ökat har kommunens pengapåse krympt och skolans ekonomiska resurser har minskat. Allas rätt till en god skolgång innefattar också de elever som har särskilda behov.

Vi stärker kommunernas ekonomi med 20 miljarder t.o.m. år 2000. Pengarna skall användas till nämnda elever och inom omsorgen. Detta har Moderaterna sagt nej till.

Kunskapslyftet fullföljs och byggs ut. Den som i dag är arbetslös och saknar gymnasiekompetens får en möjlighet att studera ett första år med ersättning motsvarande a-kassa. För en del innebär studierna dels ämnesfördjupning, dels fördjupade yrkeskunskaper. Detta kan leda direkt till ett arbete. För andra kommer studierna endast att innebära ämnesfördjupning.

Vi har i motsats till Ulf Melin och Moderaterna en tro på alla människors förmåga till utveckling. Men det gäller att möta varje individ efter individens enskilda behov.

Varför är då kunskapslyftet så viktigt om det inte leder direkt till ett jobb? Åter till den gamla klyschan: Alla kan väl inte gå på högskola.

Nej, jag tror inte heller på en värld där högskolan näst intill blir obligatorisk. Men jag tror på en framtid där ännu fler studenter skall tillbringa om inte flera år så dock en viss tid vid en högskola.

Moderaterna har sagt nej till kunskapslyftet och vill satsa mer på kvalificerad yrkesutbildning. Utskottsmajoriteten ökar antalet platser i kvalificerad yrkesutbildning men satsar ändå på kunskapslyftet. Min fråga till Ulf Melin är därför: Hur skall man komma in på kvalificerad yrkesutbildning när man saknar gymnasiekompetens? Vilken kunskap vill ni ge dem

som saknar gymnasiekompetensen? Vilka jobb vill ni ge dem som saknar gymnasiekompetensen och därmed möjligheten till kvalificerad yrkesutbildning?

Kunskapslyftet kan alltså leda direkt till ett jobb. Det kan leda till kvalificerad yrkesutbildning eller till en plats på högskolan. Givetvis kommer framtidens kunskapskrävande arbeten också att öka behovet av högskoleplatser. Med stöd av utskottsmajoriteten kommer högskolan att utökas med 30 000 platser år 1998 och 2000. Totalt har då inrättats 60 000 platser under perioden 1997–2000. Detta är en utbildningssatsning med både bredd och topp, som stärker Sveriges konkurrenskraft för framtiden. Sverige skall konkurrera med kunskap, kompetens och kvalitet, inte med dåliga löner och inte med dåliga anställningsförhållanden. Därför skall vi i dag här i kammaren fatta beslut som leder till att den andra utbildningsrevolutionen fullföljs.

Härmed yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Anf. 197 ULF MELIN (m) replik:

Herr talman! Först och främst vill jag svara på Ingegerd Wärnerssons fråga om att vi säger nej till kunskapslyftet. Nej, det gör vi inte. I vår budget har vi i år 40 000 platser. Vi har reserv för ytterligare 10 000 platser nästa år. Vi kritiserar att det inte är rimligt att bygga ut ett kunskapslyft från 50 000 platser till helt plötsligt 110 000 platser. Jag skulle vilja att Ingegerd Wärnersson säger var dessa människor skall finnas. Vi måste väl vara överens om att man måste vara motiverad till studier. Det måste väl ändå vara det väsentliga. Är man inte motiverad, om man inte vill studera, då vinner inte den som vill studera eller samhället någonting.

Ingegerd Wärnersson säger ingenting om hur man skall hitta lärare till alla dessa 60 000 platser som ingår i det s.k. kunskapslyftet och de 60 000 platserna på högskolan. Var skall ni hitta lärarna? Delar Ingegerd Wärnersson Göran Löfdahls uppfattning att det är bara att damma av pensionerade lärare, att vi skall locka utländska lärare till Sverige och införa fler doktorandtjänster? Är det rimligt? Är det så enkelt? Är inte risken uppenbar att man inte kommer att klara av detta? Risken är ju uppenbar att det inte blir kvalitet utan kvantitet.

För mig, herr talman, är det ingen utbildningsrevolution om man satsar på kvantitet i stället för kvalitet. Det här är en kameral sifferexercis för Socialdemokraterna. På den vägen skall den öppna arbetslösheten minskas.

Sverige behöver mer av Gnosjöanda. Men då lär man i stället se över både arbetsmarknadslagstiftningen och skattelagstiftningen.

Anf. 198 INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik:

Herr talman! Det har de senaste dagarna i medierna väckts en viss ängslan för att våra lärare inte kommer att räcka till inom grundskolan och gymnasiet. Departementet följer givetvis kontinuerligt behovet av antalet blivande lärare. Vi vet att vi i nuläget står inför en babyboom. Men vi vet också att längre fram kommer antalet elever att sjunka.

Givetvis tar vi vara på dessa signaler på oro. Departementet har redan i dag bestämt sig för att ta kontakt med såväl skolverk som lärarförbund för att återigen se över det verkliga behovet av lärare.

Alla högskolor har beretts möjlighet att äska platser. De har fått äska platser efter den förmåga de säger sig ha att ta emot elever. Givetvis litar vi på att högskolan själv skall kunna göra en bedömning av om det finns kompetenta lärare.

Vidare var det kunskapslyftet. Vi ser att förutsättningen för en god utbildningspolitik är att den skall vara flexibel. Mitt parti kan inte i dag svara på exakt hur arbetsmarknaden kommer att se ut på 2000-talet. Jag har inte heller hört något annat parti göra det, ej heller SAF eller de fackliga organisationerna. Därför är det så oerhört viktigt med en bred och flexibel kunskapsutbildning.

Vi erbjuder därför kunskapslyftet. Vi erbjuder ny lärlingsutbildning inom gymnasieskolan. Vi erbjuder en kvalificerad yrkesutbildning och fler platser på högskolan. Med denna valfrihet skall alla kunna beredas plats i det livslånga lärandet.

Anf. 199 ULF MELIN (m) replik:

Herr talman! Departementet följer frågan noggrant, säger Ingegerd Wärnersson. Min konkreta fråga är ändå: Delar Ingegerd Wärnersson Göran Löfdahls uppfattning i hans uttalande? Genom att säga så tror jag inte att departementet egentligen följer frågan. Man är fullständigt nonchalant inför frågan. Man har skapat en glättad bild. Detta är ett jätteproblem för Sverige. Ni löser inte problemet med det förslag som ligger här. Det kommer att bli kvantitet i stället för kvalitet. Det är ingen betjänt av.

Redan i dag är 20 % av de lärare som är anställda i grundskolan och undervisar i matematik och naturorienterande ämnen inte behöriga. Redan i dag, Ingegerd Wärnersson! Hur skall ni klara av detta med dessa förslag? Detta är en luftpastej av stora mått.

Det är intressant att läsa protokollet från debatten i höstas om högskolan. Förslaget var då 15 000 till i höst och 15 000 för år 1999. Regeringen angav då att skälet till att det inte blev en större utbyggnad var framför allt en brist på lärare. Har bilden verkligen ändrat sig i så positiv riktning på ett halvt år? Jag tror inte det. Det är många pensionerade lärare man måste damma av, och det är många man måste rekrytera från omvärlden. Men då lär man se till att det finns ett skattesystem som lockar människor att flytta till Sverige. Det skattesystem vi har i dag gör det dessvärre inte.

Slutligen var det den moderna lärlingsutbildningen. Det är bra att Socialdemokraterna äntligen börjar tala om lärlingsutbildning. Men ni måste nog också se till att skaffa en modell som är en morot också för arbetslivet.

Anf. 200 INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag finner Ulf Melins påståenden ganska märkliga. Han hävdar att vi behöver fler elever med högskolekompetens. När vi erbjuder fler elever högskolekompetens, kan han inte säga att det är bra. Då måste han säga att det inte finns några lärare. Därför skall vi neka eleverna att komma in på högskolan. Det är kanske därför Moderaterna har sagt nej till den nya högskolan i Malmö.

Sedan var det lärarna på grundskolan och gymnasiet. Vi har inte fått in de siffror som Ulf Melin har redovisat, dvs. 20 % icke-behöriga lärare. De signaler vi har fått de senaste dagarna har visat på att det i storstäd-

na kommer att finnas fler obehöriga lärare än tidigare. Vi vet däremot att en bit in på 2000-talet kommer behovet av lärare att öka på grund av pensionsavgångar.

För mig är den moderata skolpolitiken i dag ett enda stort nej. Det är nej till satsningen på kommunerna. Det är nej till satsningen på kunskapslyftet, och det är nej till bl.a. den nya högskolan i Malmö.

Om den borgerliga kompanjonen Folkpartiet hade varit här i dag, hade vi kanske i denna kammare för första gången fått höra en gammal välkänd svensk schlager: "Säg inte nej, säg kanske, kanske, kanske. För då kan jag kanske bli din vän."

Man kan nog inte ensam gå fram med den utbildningspolitik som Moderaterna i dag står för. Den utgör ett elittänkande. Man bryr sig inte om – Ulf Melin har inte heller svarat på detta – hur man vill göra för de människor som i dag står utanför.

Jag vill sluta med att citera en rapport som OECD nyligen har lämnat ifrån sig angående den eftergymnasiala utbildningen: "Vi har funnit den eftergymnasiala utbildningen i Sverige i livskraftig tillväxt och utveckling. En kombination av kraftfulla statliga satsningar och ökad självständighet för högskolorna är grundvalen för en utveckling där både rikstäckande strukturer och regionalt förankrade innovationer är framträdande drag."

Med andra ord: Mycket väl godkänd.

Anf. 201 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja att Ingegerd Wärnersson ändå kommenterar litet grand förslaget om att slopa timsättningen för SFI:n, ett så pass omhuldat och av integrationsministern prioriterat område. Jag skulle vilja veta vilka motiven är och vad hon anser om de tänkbara konsekvenserna av förslaget.

Anf. 202 INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik:

Herr talman! Britt-Marie Danestig-Olofsson skall få ett mycket rakt svar. Under de år vi har suttit i regeringsställning har vi många gånger tvingats fatta beslut som har varit oerhört svåra och där vi har vetat om från början att de kan få svåra konsekvenser för den enskilde. Beslutet är en besparing. Vi vet också att det för den enskilde kan få svåra konsekvenser. Vi har öppnat möjlighet för andra vägar och gjort andra prioriteringar. Det är så vi har fått hantera den knappa och magra budget som vi har haft till förfogande under de gångna åren.

Anf. 203 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik:

Herr talman! Det som är förvånande är att det är fråga om en utsatt grupp. Vad jag kan förstå är det fråga om en halvering av stödet. Det är också en grupp som det är oerhört väsentligt att locka till studier för att de skall kunna integrera sig i det svenska samhället och få större möjligheter på arbetsmarknaden.

Det gäller 85 miljoner kronor, i och för sig ganska mycket pengar, men i förhållande till budgeten på det här området är det ändå en spottstyver.

Prot. 1996/97:118
11 juni

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

Anf. 204 GUNNAR GOUDE (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att Ingegerd Wärnersson kanske är litet för litet oroad över de bristande förberedelserna för att ta hand om de 60 000 högskolestuderande och de 110 000 vuxenstuderande vid gymnasie- och grundskolan. En sådan här storsatsning borde ha kopplats till en förberedning. Man borde dels sett till att det finns lärare, dels i tid gjort den omställning som behövs för att få nya typer av undervisningsmetoder och organisationer som passar den här nya gruppen av studerande.

Man skulle också ha behövt en bättre analys av hur den framtida arbetsmarknaden ser ut. Jag tror inte att man bara kan hänvisa till att ingen vet. Skälet till att ingen vet är delvis att man faktiskt inte har lagt manken till för att försöka ta reda på saker och ting. Bra beskrivningar av åldersavgångar inom olika sektorer som hemtjänsten, vården, transportsektorn osv. skulle kunna vara till hjälp. Dessutom bör regeringen kunna styra litet av den framtida arbetsmarknaden. Man har naturligtvis visioner om vilka de stora arbetsstatsningarna kommer att vara i framtiden.

Jag tycker alltså att det är litet för lättvindigt att vifta bort problemet och säga att det löser sig. Det förvånar mig också att Socialdemokraterna inte i början av mandatperioden visste om att man så relativt snart skulle göra en så stor satsning. Då skulle man ha haft tid att förbereda sig. I varje fall borde man kunnat observera babyboomen. Resultatet av den borde ha gått att predicera.

Anf. 205 INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik:

Herr talman! Ett av de första områdena vi diskuterade i utskottet och i den socialdemokratiska utskottsgruppen var just lärarutbildningen. Utskottet har ju också landat i ett initiativ till en översyn av en ny lärarutbildning. Den gäller samtliga stadier.

Jag vill inte på något vis påstå att jag inte bryr mig om kompetensen hos lärarna – tvärtom. Som jag sade i mitt anförande är den faktiskt grunden för hur elevernas framtid kommer att se ut. Därför vill jag ha tron på att man på högskolan själv skall kunna ha kompetensen att titta efter och se om man har de lärare man vill ha. Det är ingen självklarhet att man är den bästa pedagogen bara för att man har en kvalitativt hög kompetens. Man kan se exempel från de gamla universiteten på att det inte alltid är där som de bästa föreläsningarna förekommer. De kan lika gärna förekomma ute på de högskolor där det t.ex. finns färre professorer än på universiteten.

Jag tycker att vi hela tiden har varit medvetna om den *babyboom* som Gunnar Goude tog upp. Det har heller inte rått någon brist på lärare. Om vi tittar tillbaka ett eller två år ser vi att det varit många fler sökande till de lärarplatser som finns än vad det har behövts lärare. De signaler vi har fått de sista dagarna gäller bara i storstadsområdena. Vi har inte fått sådana signaler från landsorten. Det är därför departementet avser att nu genast titta efter hur det verkliga behovet ser ut. Det stämmer nämligen inte med de tidigare signalerna.

Anf. 206 GUNNAR GOUDE (mp) replik:

Herr talman! Inom Lärarförbundet är man åtminstone litet orolig. Enligt prognosen råder det brist på 1 000 lärare i grundskolan.

Ingegerd Wärnersson sitter ju inte i regeringen, utan i utbildningsutskottet som har tagit detta utmärkta initiativ att föreslå en utredning om lärarutbildningen. Det får väl ändå tas som ett tecken på en brist att regeringen inte tagit detta initiativ något tidigare. Men utbildningsutskottet har som sagt var handlat rätt – ingen klagan på Socialdemokraterna eller något annat parti i det avseendet. Där var vi eniga. Men det är litet anmärkningsvärt att man inte heller nu i vårpropositionen ser en ordentlig ekonomisk satsning på lärarutbildningen. Det finns inte en krona satsad för att sätta i gång lärarutbildningen. Åtminstone det kunde man ha väntat sig nu när behovet faktiskt syns – anvisade och öronmärkta medel till lärarhögskolorna för att intensifiera lärarutbildningen.

Anf. 207 ANDREAS CARLGREN (c):

Herr talman! Sverige kan nu göra en rekordsatsning på mer utbildning. Äntligen har vi råd med mer pengar till skolan.

Det är möjligt tack vare saneringen av statens affärer. Centerpartiet och regeringen har lyckats få ordning på statsfinanserna långt snabbare och mer kraftfullt än vad många över huvud taget vågat drömma om.

Många har i dag talat om att äntligen kommer de pengarna. Det tycker jag är bra. Men jag måste ju också litet försynt få påpeka att det i den här kammaren bara är Centerpartiet och Socialdemokraterna som i praktisk handling gjort detta möjligt. Jag får dessutom påpeka att det här är ett arbete som har pågått sedan 1993. Centerpartiet är det enda parti som har orkat utföra arbetet hela vägen. Det har också lett till att vi nu faktiskt kan satsa mer pengar på skolan.

Sverige behöver en andra utbildningsrevolution. Det instämmer jag i, och jag vill se Centerpartiet gå i spetsen för det. Det är nämligen den väg som är möjlig att gå för Sverige om landet skall lyftas ur den stora arbetslösheten. Nu åstadkommer vi mer än 200 000 utbildningsplatser på några år. Det är ett oerhört kvantitativt språng, men vi måste också se till att det blir ett stort kvalitetssprång. Det är därför vi t.ex. satsar på att inte bara bygga ut nya utbildningsplatser vid de nya högskolorna utan också ser till att det blir forskningspengar där. Det skall finnas ett samband mellan forskning och utbildning. Det är därför Centerpartiet också har medverkat till mer pengar i vårbudgeten för kvalitetssatsningar.

De principer Centerpartiet står för är decentralisering, valfrihet och mångfald, gedigen kunskap och kvalitet. Det har många gånger funnits viktiga skillnader gentemot Socialdemokraterna. När Socialdemokraterna t.ex. har föreslagit mer centralisering av antagningen till högskolan har Centerpartiet självfallet sagt nej. När Socialdemokraterna har varit inne och tafsat och skapat dåliga regler när det gäller de fristående skolorna och därmed motverkat mångfald och valfrihet har Centerpartiet självfallet motsatt sig detta. När Socialdemokraterna har velat införa mer centralstyrning för forskningsstiftelser har Centerpartiet inte varit med på det.

Centerpartiet har konsekvent arbetat för en tioårig obligatorisk grundskola med start vid sex års ålder. Vi tror nämligen att det ger möjlighet till en bättre kunskapsgrund också för de svagaste eleverna. Socialdemokraterna har inte orkat medverka till det.

När Socialdemokraterna har sett till att det blivit lägre kunskapskrav för behörighet till grundskolan, t.ex. genom att inte kräva godkänt i svenska och engelska, har Centerpartiet motsatt sig det. Centerpartiet har

hållit en rak och konsekvent linje, men nu har det funnits möjlighet att genomföra sådant som Centerpartiet sedan länge har arbetat för, t.ex. att få igenom en utökning av högskoleutbildningarna, och som tyvärr Moderaterna i den förra regeringen, där Centerpartiet med stolthet medverkade, många gånger motsatte sig. När vi fått möjlighet att genomföra detta med Socialdemokraterna har vi självfallet gjort det. När vi har fått möjlighet att äntligen se till att det genomförs en ordentlig decentralisering inom högskolan med nya utbildningsplatser och med fasta forskningsresurser för de nya högskolorna har vi självfallet äntligen genomfört det med stöd av Socialdemokraterna. Man ser också spåren av det i den vårbudget riksdagen behandlar i dag. Nu blir det en utbyggnad av antalet permanenta högskoleplatser på sammanlagt 60 000 fram till år 2000.

Den första omgången genomförs 1997 och 1999. Nu blir det en ytterligare fördelning av platser. Det blir 30 000 nya permanenta platser för år 1998 och år 2000. Dessutom är det en utbyggnad i decentraliserade former. Det är äntligen ett genombrott för principen om fasta forskningsresurser vid de nya högskolorna.

Dessutom ökar antalet platser i kvalificerad yrkesutbildning med 1 500 redan hösten 1997 och med 4 300 platser hösten 1998. Redan i den förra vårbudgeten medverkade Centerpartiet till en ökad satsning. Nu kommer det totala antalet platser att bli upp emot 9 000 hösten 1998, jämfört med 1 700 platser när försöksverksamheten startade.

Många gånger har moderaterna här i kammaren ställt frågor till oss i Centerpartiet om varför vi inte har sett till att det har blivit fler platser. Nu när vi har gjort det kunde man förvänta sig att någon moderat åtminstone lade märke till det, men det passar väl inte i Moderaternas nuvarande partitaktik.

För vår del har det varit viktigt att tillgodose arbetslivets behov av fler medarbetare med högre kompetens. Vi vet, genom våra goda kontakter med företagare, att det uppstår flaskhalsar om man inte ger tillräckliga möjligheter till yrkesutbildning. Därför vet vi att det spelar större roll för företagarna att man får platser i verkligheten och inte bara platser på moderata propagandapapper.

Dessutom ökar antalet platser i vuxenutbildningen. Det är riktigt. En ny modern lärlingsutbildning införs. Det är något som Centerpartiet har arbetat för i många år. Nu blir det en pilotverksamhet med start redan hösten 1997.

Dessutom blir det kvalitetspengar till forskningen och till forskarutbildningen. Det kommer inte minst att ge möjlighet till fler doktorander. Jag tycker att det är bra, eftersom Centerpartiet tidigare har reserverat sig för fler platser. Nu blir det också så. Vi kommer dessutom att arbeta för att en ordentlig del av dem skall komma till de nya högskolorna.

Socialdemokraterna och Centerpartiet vill öka anslaget till kommunerna för att det skall kunna bli mer pengar till skolan. Folkpartiet instämmer. Kd vill t.o.m. gå något längre. Jag märker att det är partier som ligger nära varandra. Jag ser det som en bra grund för framtida samverkan.

Däremot är det ett parti i kammaren som skiljer ut sig fullständigt. Det är Moderaterna som vill ge mindre. Någon gång närmar sig faktiskt sanningens minut när man inte längre bara kan tala om allt gott man vill göra. Någon gång måste man också tala om för väljarna vad det är för

nota som hänger med. Det är dags att Moderaterna ger besked nu. Hur mycket pengar till undervisningen i våra skolor satsar Moderaterna i sitt budgetalternativ? Ni lovar ju enorma skattesänkningar. Nu får ni tala om hur ni lyckas undvika nedskärningar i skolan. Eller hur blir det? Är det i själva verket så att ni, utöver de nedskärningar som redan har gjorts, föreslår ytterligare nedskärningar? Tala om var ni står!

Dessutom står det tydligt i det moderata budgetalternativet att man skär ned anslaget till utbildnings- och universitetsplatser. År 1998 är det en nedskärning med nära 2 miljarder, år 1999 är det en nedskärning med 2 ½ miljarder och år 2000 är det en nedskärning med nära 3 miljarder. Det är väl på tiden att ni äntligen redovisar vad dessa nedskärningar skall gå ut över? Jag har läst den moderata motionen. Jag hittar ingen redovisning där. Ni har säker en redovisning på ert partikansli, men är det inte dags att ni också redovisar den för väljarna och här i riksdagen? Vi skall ju faktiskt strax fatta beslut. Om jag förstår saken rätt, tänker ni rösta på ert förslag. Vad innebär det?

Hur många högskoleplatser finns det i Moderaternas alternativ? Jag vet att Ulf Melin, som är en skicklig politiker, har arbetat mycket i sitt hemlän för att tala om att Moderaterna skulle vilja satsa på fler platser på just hans högskola i Jönköping. I andra län säger moderater samma sak. Man kritiserar att det inte är fler platser till högskolan i just det länet, men man talar inte om att sammanlagt är den totala potten som man har att betala högskoleplatserna med mindre än för alla andra partier.

Det här påminner om agerandet hos ett annat parti, nämligen Socialdemokraternas när de satt i opposition. De lovade mängder av utgifter. Jag tror att Socialdemokraterna djupt ångrar vad de gjorde den gången. Nu tar Moderaterna efter och använder precis samma metod. De lovar mängder med pengar, och framför allt genom skattesänkningar, och talar inte om hur det skall betalas. De vinner SIFO-poäng i dag. Jag tror att ni djupt kommer att ångra att ni inte talar om i förväg för människor vad detta faktiskt också innebär.

Anf. 208 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik:

Herr talman! Johan Lönnroth inledde sitt anförande i dagens debatt med att säga att det kanske vid något tillfälle skulle vara klädsamt om Centerpartiet eller Socialdemokraterna gav Vänsterpartiet en viss kredit och erkänsla för den draghjälp vi ändå har gett för att sanera de svenska finanserna. Det gäller bl.a. de skattehöjningar som varit förutsättningen för den här saneringen, Andreas Carlgren. Jag undrar om Centerpartiet hade haft modet att medverka till dem och om Centerpartiets medverkan inte hade inneburit att vi hade fått ännu större nedskärningar som hade varit ännu smärtsammare för stora grupper i vårt svenska samhälle.

Sedan har jag en kommentar till de nya antagningsreglerna till högre utbildning – den generella behörigheten. Det innebär ju faktiskt en dramatisk höjning av kraven mot tidigare. Man får också komma ihåg att vi har de särskilda behörigheterna. Det glömmer Andreas Carlgren att nämna.

Anf. 209 ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Det är klart att ett slags draghjälp har Vänsterpartiet varit. Så länge man samarbetade med Socialdemokraterna gick ju räntan bara upp. Då var det till sist tvunget att något klokt parti gjorde någonting annat. Jag tror att de skattehöjningar ni genomförde då var negativa för landet. Jag hade inte velat att det skulle genomföras så stora skattehöjningar. Men det är väl bara att konstatera att ni faktiskt inte orkade de svåra sakerna. När det blev dags för dem blev SIFO-suget för stort för Britt-Marie Danestig-Olofsson, Gudrun Schyman och de övriga kamraterna.

Anf. 210 BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik:

Herr talman! Under den tid som Andreas Carlgrens parti satt i regeringsställning steg räntan med 500 %.

Anf. 211 ULF MELIN (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att jag förnam en ganska desperat ton i Andreas Carlgrens anförande. Jag skulle först vilja ställa en allmän fråga. Den gäller Centerens ansvarstagande. Det har vi ju hört om till leda här. Är det ingenting i det betänkande som vi i dag behandlar som Centern ogillar? Är allting perfekt och bra? Är allting centerpolitik?

När det gäller forskning och högre utbildning vill jag bestämt dementera det Andreas Carlgren sade om att Moderaterna motsatte sig utbyggnaden av den högre utbildningen och forskningen. Vad är det för trams? Är det någon som verkligen såg till att forskningen byggdes ut i det här landet 1991–1994, var det Per Unckel som då var utbildningsminister. Vi satsade rejält på högskolan och den högre utbildningen. Om jag inte minns helt fel gav det 50 000 platser som också Centern medverkade till. Det var bra.

Sedan gällde det den kvalificerade yrkesutbildningen. Det jag kritiserade Centerpartiet för i höstas, i samband med budgetpropositionen, var att man sade att man ville bygga ut den kvalificerade yrkesutbildningen, men man satsade inte på några platser. Nu har man medverkat till det. Det tycker jag är bra. Det skall ni ha beröm för. Det är bättre än ingenting, men vi vill ha mer. Och det hade varit ännu bättre.

I det moderata budgetalternativet säger vi klart och tydligt att vi satsar på skola, vård och omsorg. Men det som är avgörande för om vi skall klara skolan, vården och omsorgen i detta land är att vi också får fler människor i arbete. Det stora problemet i vårt land är ju att det blir färre och färre som har riktiga jobb, och det blir då också färre och färre som skall betala detta. Vi måste vända på steken så att vi får fler i arbete. Därför måste vi även se till att vi får tillväxt i industrin, i näringslivet, att vi får fler sådana jobb. Det är ju det som det handlar om.

Anf. 212 ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Detta är nu den andra debatten i vilken jag försöker få svar från moderaterna. Nu har vi hört Ulf Melins första replik, och något svar kom inte. Nu har Ulf Melin bara en replik kvar. Nu skall det bli spännande att höra om Ulf Melin äntligen orkar samla sig till ett svar.

Frågan är alltså: Hur mycket pengar satsar moderaterna i sitt budgetalternativ på undervisningen i skolan? Blir det nedskärningar? Hur är det egentligen med det?

Den andra frågan var: Var skall ni göra de neddragningar som ni faktiskt redovisar när det gäller utbildning och universitet? Har ni gjort någon uträkning på det? Eller talar ni bara om att göra nedskärningar med miljarder utan att alls ha tänkt igenom hur det skall gå till?

Det enda svar Ulf Melin gav var att fler skall ha jobb. Tänk att det svaret påminner mig om något. Det är precis det svar som socialdemokraterna brukade ge på den tiden då vi frågade dem hur de skulle finansiera sina stora löften. Genom fler jobb, sade de. Men det höll inte. Nu ger moderaterna precis samma svar och det är precis lika tomt bakom svaret. Det tycker jag inte verkar bra.

Ulf Melin frågar också om jag gillar allt. Jag tycker att jag tydligt redovisade vad som skiljer Centerpartiet från Socialdemokraterna i utbildningspolitiken. Så det där var nog en sådan där debattanvisning som hängde med. Det var någonting man skall säga om man är moderat. Man skall ifrågasätta om Centerpartiet tycker något självt. Men det blev ju litet konstigt när jag precis hade använt en stor del av mitt anförande till att redovisa det.

Anf. 213 ULF MELIN (m) replik:

Herr talman! Andreas Carlgren får förlåta mig, men jag tror inte att jag behöver ha några anvisningar om vad jag skall säga eller inte säga. Jag tror att jag är kapabel att tänka själv, och det tror jag att Andreas Carlgren faktiskt också är.

Jag frågade om Centerpartiet står bakom allt i det här betänkandet, i del 1 och del 2. Är det någonting av det som står där som ni ogillar?

Det Andreas Carlgren redogjorde för var sådana saker som vi tidigare har debatterat här i kammaren. Jag är väl medveten om att Centern då har haft en del andra uppfattningar.

Sedan till detta med besparingar. Visst sparar vi på den kommunala sektorn. Vi sparar 7,7 miljarder kronor. Det kan man läsa var som helst.

Men samtidigt får ju kommuner och landsting ett skatteutjämningsbidrag. Det är god centerpolitik, skulle jag tro. Man decentraliserar pengarna och sedan får kommunpolitikerna fördela dem. Jag kan lova Andreas Carlgren att Moderata samlingspartiet i varenda kommun värnar och satsar på skolan, vården och omsorgen. Däremot kanske vi säger nej till kommunala bolag och litet annat smått och gott, som man kan diskutera om kommunerna skall koncentrera sig på eller inte.

Slutligen är det ändå så – det tror jag att även Andreas Carlgren inser – att vi måste se till att föra en politik i det här landet som medför att fler människor kommer i arbete. Det gör vi inte genom regleringar, skattehöjningar. Det gör vi inte genom att sända signaler om att det är bra med småföretag, men de skall förtidsinbetala moms, de skall betala längre sjuklöneperioder och sådant. Det är fel politik. Man sänder fel signaler.

Anf. 214 ANDREAS CARLGREN (c) replik:

Herr talman! Nu erkänner i alla fall Ulf Melin att man skär ned drastiskt på bidragen till kommunerna. Det är väl ett framsteg.

riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997, m.m.

Men vad jag förstår direkt vilseleder Ulf Melin när han säger: Vi decentraliserar pengarna. Det är ju precis vad ni inte gör när det gäller skolan, det område vi nu diskuterar. Där centraliserar ni ju och förstatligar pengarna genom en nationell skolpeng. Ni talar fortfarande inte om hur den skall fungera. Ni talar inte ens en gång om hur mycket pengar det gäller. Jag har nu förstått att det undviker Ulf Melin nogsamt att svara på. Moderaterna vill inte ge föräldrarna och eleverna i Sverige besked om hur mycket pengar moderaterna tänker satsa på skolan.

Det låter man naturligtvis bli att göra därför att man vill kunna påstå att man tycker att det är fel med nedskärningar, samtidigt som man fortsätter att göra nedskärningar för de kommuner som ändå skall ha pengarna för att kunna göra något av dem för skolan.

När det sedan gäller utbildning och universitet erkänner moderaterna i sin motion att man gör stora nedskärningar. Men man redovisar inte där och inte här hur de nedskärningarna skall läggas ut. Man vill inte tala om sanningen. Men vi kommer att fortsätta att ställa de frågorna. Förr eller senare måste moderaterna svara på hur man gör nedskärningarna.

Vi talar om vad vi står för. Det kommer att visa sig i den omröstning vi gör att vi står bakom betänkandet när det gäller utbildningen. Det gör vi, precis som jag sade, därför att vi känner att vi har fått stöd av en riksdagsmajoritet för saker som Centerpartiet länge har arbetat för, och det är vi stolta över.

Anf. 215 KNUT BILLING (m):

Herr talman! När det gäller bostadsbidragssystemet som jag närmast tänkte beröra i det här anförandet finns det två stora problem, två stora fel. Det har vi varit medvetna om länge. Det har även företrädare för Centerpartiet och för Socialdemokraterna varit medvetna om länge.

De fel som finns är införandet av de individuella inkomstgränserna och begränsningen av den bidragsgrundande bostadsytan. Framför allt är det dessa två saker som har orsakat problem.

De problem som de har orsakat har vi fått redovisade i bostadsutskottet. Ingen är okunnig om dem. Vi vet att vissa hushåll har fått sina bidrag minskade med 2 500 kronor. Vi vet att 15 % av bidragshushållen har förlorat mer än 500 kronor i månaden.

Det här gäller i synnerhet de hushåll där en av föräldrarna är hemma för att se till familjens barn eller är hemma därför att man är utan arbete. Det är ganska många som är utan arbete dessvärre. För dem är detta ett mycket stort problem. Många av dem tvingas gå från sina bostäder, tvingas flytta till en mindre lägenhet om de nu bor där det kan finnas någon sådan. Eller också tvingas de sälja sina hus.

På många orter där det finns arbetslösa kanske man säger att man skall förkovra sig, att man skall skaffa sig mer kunskaper så att man kanske blir attraktiv på arbetsmarknaden. Även detta har till stor del omöjliggjorts för dessa hushåll genom konstruktionen av inkomstgränserna.

Det här höll Centerpartiet och Socialdemokraterna med om när bostadsutskottet behandlade frågan för några månader sedan. I utskottets betänkande nr 14 sade man från majoritetens sida – som Centerpartiet och Socialdemokraterna representerade – så här:

Enligt utskottets mening bör regeringen alltså i 1997 års vårproposition lämna riksdagen ett förslag till vissa regeländringar för bostadsbidragen, utformat så att effekterna för de hushåll som fått vidkännas väsentliga förändringar mildras. De nya reglerna bör träda i kraft redan under 1997.

Det här blev ett tillkännagivande. Nu trodde vi inte riktigt på er. Vi sade att det är stor risk för att det inte blir någonting av det här, att de förändringar som genomförs blir för små, att de kommer för sent.

Och vad hände? Ja, det ser vi nu när vi har vårpropositionen framför oss.

Herr talman! Vi fick rätt i denna kritik. De regelförändringar som föreslås i vårpropositionen är ytterst marginella. De kommer inte att hjälpa de många hushåll som har haft bostadsbidrag, som är beroende av bostadsbidrag för att få en hygglig utkomst. Den 1 november är ett alldeles för sent datum för att genomföra även dessa små förändringar som socialdemokraterna nu har samlat sig till att föreslå.

Det här framgår också i det särskilda yttrande som Centerpartiet har fogat till betänkandet. Där säger Rigmor Ahlstedt: Även om regeringen i formell mening tillgodosett riksdagens begäran var det enligt min mening aldrig avsikten att förbättringarna i bidragen skulle avse en så kort tid som två månader. Avsikten var snarare att de nya reglerna skulle träda i kraft så snart som möjligt efter riksdagens beslut, dvs. senast den 1 juli.

Även Rigmor Ahlstedt har kritik mot att det är så sent. Centerpartisterna blev helt enkelt lurade på att gå in i uppgörelsen. Det är beklagligt, och jag förstår att det känns bittert, men så är det.

Vad vi nu säger från Moderata samlingspartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna är att de individuella gränserna skall bort, att vi skall återinföra begreppet att man skall titta på den samlade hushållsinkomsten i fråga om bostadsbidragen. Vi skall ta bort regler om de begränsningar i bostadsytan som Socialdemokraterna genomförde för ett år sedan och gå tillbaka till de gamla reglerna. Det är precis detta det handlar om.

Centerpartiet har nu chansen att inte bli lurade en gång till. Centerpartiet har möjligheter att säga: Vi accepterar inte att bli lurade. Vi ställer därför upp på det förslag som finns om att rätta till de problem som finns för barnfamiljerna i fråga om bostadsbidragen. Jag hoppas att även Lennart Nilsson skulle kunna visa detta civilkurage. Men där har jag mindre hopp. Tänk om jag kunde få bli besviken så här på kammarens näst sista arbetsdag. Det vore, herr talman, ett problem som jag skulle ta med glädje. Jag skulle säga: Äntligen stod sig Lennart Nilssons civilkurage hela vägen ut. Hoppas att det blir så!

Anf. 216 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Min uppgift är egentligen att tala om frågor som berör utgiftsområde 18 men tänker först ta upp några generella budgetfunderingar.

Riksdagens revisorer skriver i sin rapport *Miljövårdsarbetet och försurningen* att Sverige varit framgångsrikt i det internationella arbetet mot försurningen, men när det gäller det nationella arbetet är det sämre ställt. Vi klarade inte att minska utsläppen av kväveoxider med 30 % till 1995. I dag släpper vi ut mer kväveoxider än vi importerar. Målet om att reducera utsläppen av ammoniak med 25 % till 1995 har vi inte ens börjat

röra oss mot. Miljöhänsyn vägs mot andra intressen, och långsiktiga miljöproblem ställs mot dagsaktuella frågor som investeringar i infrastruktur, sysselsättning och tillväxt. Det beror på bristande förståelse för och erkännande av de miljöhot som finns. De hindren måste undanröjas.

I vårpropositionen finns tecken på en förändring. Statsministerns tal om det ekologiskt hållbara samhället lyfts fram i t.ex. det ekologiska programmet för kommunerna och i omställningsbesluten i energifrågan. När det gäller infrastruktursatsningar fortsätter satsningarna på stora vägprojekt runt våra storstäder om än i något bantad version. Den regionala obalansen fortsätter utan något större stöd från statens sida för att minska det.

Under 1996 minskade befolkningen i 19 län och växte i 5 län, alla i tätbefolkade regioner. Detta är inte rimligt när det gäller att skapa förutsättningar för ett ekologiskt hållbart samhälle. Det som saknas i politiken och i de ekonomiska besluten är en ekologisk värdering. Dagens traditionella budgetsysteem mäter inte miljöförstörelsens kostnader, varken för gamla synder eller för tillkommande.

När Lester Brown var i Sverige och presenterade World Watch Institutes årliga rapport om tillståndet i världen sade han: När verkligheten har sprungit ifrån de ekonomiska teorierna kan man inte förändra verkligheten. Man måste förändra de ekonomiska teorierna.

Sverige som ett förhållandevis rikt land måste våga gå före och visa vägen i miljöfrågorna. En miljökonsekvensbeskrivning av alla riksdagsbeslut borde var lika självklar som att alltid belysa dem ur ett könsperspektiv.

Nu går jag över till att behandla utgiftsområde 18 och börjar med litet kritik av den nya budgetprocessen. Utgiftsområde 18:s största utgift är kostnaderna för räntebidragen. Regeringen presenterar en utgiftsram för området men ger ingen presentation eller bakgrundsbeskrivning av posten för räntebidrag. Inte heller bostadsutskottets kansli eller ledamöter har under arbetet med utgiftsområdet kunnat få del av sådan information. Detta är anmärkningsvärt och odemokratiskt. Regeringen begär att utskottet och riksdagen in blanco skall ställa sig bakom den föreslagna utgiftsramen. Det är ett orimligt krav om man dessutom gör med 1998 års budget som med 1997 års, nämligen låter utgiftsramarna för de olika utgiftsområdena ligga helt fast. Regeringen måste skärpa beskrivningen av anslagsposterna, eller så får vårbudgeten bli ett mer övergripande dokument där utgiftsområdesramarna lämnas mera öppna.

Så till den fråga som upprört mig mycket och som drabbat många människor hårt, nämligen bostadsbidragen. Skattereformen ledde till kraftigt höjda boendekostnader för alla, även dem som inte fick stora skattelättnader. Det skulle kompenseras med höjda barnbidrag och bostadsbidrag. Av detta blev inget. I stället blev bostadspolitikerna en stor del av den pågående budgetsaneringen, som Centern och Socialdemokraterna nu genomfört. Kostnaderna för bostadsbidragen har reducerats med mer än 30 %, och barnbidragen har sänkts.

Den undermåliga analys och konsekvensbeskrivning av förslaget som ledde till 1997 års regelsystem blev en chock för många hushåll. 42 000 hushåll förlorade mellan 500 och 2 500 kr per månad över en natt den 1 januari i år. Situationen var väl känd och belystes av flera hushållsekonomer. Efter en snabbutredning på Socialdepartementet och efter på-

tryckningar från oppositionen i bostadsutskottet tog till sist Socialdemokraterna och Centern ett utskottsinitiativ i frågan, där man ensidigt lämnar tillbaka bollen till regeringen att återkomma med förslag. Det är ett handlande som inte precis stärker riksdagens ställning gentemot regeringen.

I utskottet fördes en intensiv debatt om när förändringen och de nya reglerna skulle börja gälla. Vänsterpartiet hävdade den 1 april, andra var inställda på den 1 juli. Olika regelförändringar diskuterades. Nu har vi resultatet: Förändringen gäller från den 1 november, och effekten är marginell. Av de 42 000 hushåll som drabbats värst förlorar fortfarande 39 000 hushåll 500 kr per månad eller mer. De nya reglerna komplicerar ytterligare beräkningsgrunderna för bidragen och sägs – hör och häpna – ge ett fördelningspolitiskt rättvist resultat. Är det rättvis fördelningspolitik att först sänka bidragen med 30 % för att sedan göra en marginell förändring? Hela gruppen bostadsbidragstagare hör till de sämst ställda. Alla tillhör förlorarna om bostadsbidragen förändras och reduceras.

De här två sakerna visar regeringens kamerala syn på budgetfrågor, visar att man inte inser behovet för de sämst ställda och att man saknar empati för de utsatta hushållen. 25 miljoner kronor lyckades Socialdemokraterna och Centerpartiet i bostadsutskottet få fram för 1997. Det är en politisk fjärt och ett pinsamt resultat, det buller och bång som företrädare för s skapade när reglerna skulle ses över.

Jag förstår om människor känner politikerförakt när aviserade förändringar får detta resultat.

Analysen av den senaste regelförändringen är grund och saknar flera ingredienser. En bredare analys krävs för att förändringarna skall bli meningsfulla. Därför vidhåller Vänsterpartiet sitt förslag om en takregel fr.o.m. den 1 april som säger att ingen skall behöva förlora mer än 500 kr per månad på 1997 års regler. Finansieringen får ske med nedskrivningen av prognoserna för kostnaderna för räntebidragen, som enligt Boverkets prognoser minskar med 3 miljarder under 1997.

En mer seriös analys genomförs av de nu gällande reglerna, och regeringen får i höstbudgeten komma med förslag till nya regler att gälla fr.o.m. 1998.

Bostadspolitiken har havererat på många områden. Regeringen säger sig vilja återkomma i höst med förslag utifrån Bostadspolitiska utredningens betänkande. I vårpropositionen hittar man inga pengar för en förändrad bostadspolitik. Ansvariga ministrar är osynliga, inte minst här i dag, vilket är beklagligt men stärker bilden av att inget görs på det bostadspolitiska området.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till reservation 101.

Anf. 217 ULF BJÖRKLUND (kd):

Herr talman! I mer än ett års tid har vi åter och åter i bostadsutskottet och i den här kammaren diskuterat nivå och utformning av bostadsbidragsreglerna. Det var den 8 maj 1996 som beslut om nya bostadsbidrag med ikraftträdande den 1 januari 1997 fattades. I och med detta beslut förändrades i grunden det regelsystem som sedan 30-talet successivt byggts ut i form av ett familjestöd med syftet att ge ekonomiskt svaga hushåll möjligheter att hålla sig med goda och tillräckligt rymliga bostäder.

Familjestödet – för det var ett familjestöd – utvecklades sedan till att 1986 inbegripa målsättningen att hushåll med bostadsbidrag skulle kunna efterfråga en bostad där varje barn skulle kunna ha ett eget rum. Naturligtvis är den målsättningen mycket bra, inte minst under den tid när barnen går i skolan. Den målsättningen tycks, trots de nya reglerna, fortfarande ligga fast. Något annat har inte uttalats, men följande fråga inställer sig naturligtvis: Är den målsättningen med de nya reglerna om individuella inkomstgränser och ytbegränsningar i verkligheten möjlig i dag?

Tyvärr innebär de nya reglerna ett negativt trendbrott när det gäller boendestödet till barnfamiljer. Sparivern har i det här fallet sprungit förbi förståndet. Från en nivå på ca 9 miljarder kronor 1995 till knappt 6 miljarder 1997 har en tredjedel av bostadsbidragsanslaget dragits in. Naturligtvis får sådant konsekvenser.

Familjer i Centerns och Socialdemokraternas Sverige drivs bort från hus och hem, trots att man använder de vackra orden om särskild omsorg för de ekonomiskt svaga hushållen.

Det finns naturligtvis orsaker till att bostadsbidragen hamnat på en relativt hög nivå för vissa hushåll. Skatteomläggningen 1990/91 för vissa hushåll är en sådan förklaring. Nedtrappningen av de generella räntebidragen, höga produktionskostnader och höga hyror måste också självklart kompenseras med riktade bostadsbidrag.

Tack vare rimliga bostadsbidrag har det varit möjligt för många småbarnsföräldrar att självmant välja en enklare livsstil och standard genom att minska sin arbetstid för att kunna vara hemma tillsammans med barnen under tidiga år. Med dagens regler om individuella inkomstgränser som grund för bostadsbidragen belastar en sådan familj inte alls den kommunala barnomsorgen, där kostnaden är kanske 60 000–80 000 kr per dagisplats och år. Och – hör och häpna – som tack får man lägre bostadsbidrag. Den här orättvisan drabbar också hushåll där en av föräldrarna studerar, arbetar deltid eller är ofrivilligt arbetslös.

Behandlingen av dem som väljer att stanna hemma en tid medan barnen är små handlar naturligtvis om en medveten ideologi. Det avslöjade den propoosition som låg till grund för besluten i maj 1996. Vi kristdemokrater tror däremot att människor faktiskt är myndiga och hemma vid köksbordet klarar att bestämma hur de vill utforma sin vardag, utan pekpinnar. Detta gäller också hur hushållet förtjänar sina pengar.

För oss är det också självklart att den samlade hushållsinkomsten skall vara grunden för bostadsbidraget.

Vi efterlyser vidare bättre underlag och seriösa konsekvensanalyser av föreslagna regeländringar, innan besluten fattas. Likaså efterlyser vi en samlad bedömning av alla de indragningar som drabbat, ofta samma, grupper i samhället.

Herr talman! Bostadsbidragen före den 1 januari 1997 innebar inte några begränsningar av den bostadsyta som kunde ligga till grund för bostadsbidraget. I praktiken utgjorde de hyresgränser inom vilka bidraget beräknades ändå en viss begränsning av bostadsytan. Trots detta kunde bostadsbidrag, med tidigare regler, utgå för större bostadsytor än vad som kunde anses motiverat. Mot den bakgrunden bör bostadsbidragen reduceras något för de bostäder som ligger väsentligt över vad som kan vara normal ytstandard. Däremot kan inte gränserna för den bidragsgrundande bostadsytan sättas så snävt som riksdagens beslut i maj 1996 innebär.

Efter en tidig analys av effekterna för hushållen av det nya regelsystemet och genom ett initiativ i utskottet ålades sedan regeringen att återkomma till riksdagen med förslag till justering och kompletteringar till bostadsbidragsreglerna, och det snarast. Detta resulterade i att regeringen i vårpropositionen här och nu lägger fram förslaget till en garantinivå för ytnormen, med ikraftträdande den 1 november i år.

Analysen av effekterna för hushållen visade vad som redan tidigare stod klart – i många fall helt orimliga konsekvenser. Vissa hushåll fick sina bostadsbidrag minska med mer än 2 500 kr per månad. Hela 15 % av bidragshushållen förlorar mer än 500 kr per månad på de nya reglerna. Till stor del är det barnfamiljer som bor i egnahem utanför de större städerna som fått vidkännas stora minskningar.

Propositionens lindringsförslag med en garantinivå för ytnormen är helt otillräckligt, och tidpunkten för ikraftträdandet den 1 november är på tok för sent. Radikala åtgärder i form av ett slopande av de individuella inkomstgränserna och betydligt generösare ytgränser borde kunna träda i kraft åtminstone den 1 juli. Något annat är bara kosmetika.

Herr talman! Hanteringen av de förändrade reglerna för bostadsbidrag ända sedan propositionen lades fram i april 1996 är en katastrof. Redan tidigt larmade vi från Kristdemokraterna om hur illa det skulle drabba redan utsatta hushåll. Att reglerna fick ogenomtänkta konsekvenser blev utskottet till sist överens om. Man blev också överens om att snabba åtgärder måste vidtas. Trots det står vi nu här i dag med ett förslag i kompletteringspropositionen som inte ens blev en tumme. Dessutom skall vi vänta till november på ett vidtagande av de här viktiga åtgärderna.

Trots vetskapen om att människor får lämna hus och hem får mina vänner i bostadsutskottet, på regeringssidan med stöd av Centern, inte med sig sina partier i ärendet. Detta är tragiskt!

Herr talman! Jag yrkar härmed bifall till reservation nr 100.

Anf. 218 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! År 1998 vill moderaterna minska det anslag som vi här i kväll har att ta ställning till med 2 389 miljoner kronor i förhållande till regeringens förslag.

År 1999 vill moderaterna minska utgiftsområde 18 med 4 289 miljoner i förhållande till regeringens förslag.

År 2000 vill moderaterna i förhållande till regeringens förslag minska anslaget med 6 902 miljoner.

Med de här minskningarna ger Knut Billing och Moderaterna sken av att man skulle kunna förbättra för boendekonsumenterna i vårt land. Han ger också sken av att han i egenskap av motionär och anhängare av Moderaternas program vill förbättra för en del barnfamiljer. Det kan i och för sig vara riktigt, men hur skall han finansiera detta med tanke på de här miljarderna i minskningar till denna sektor? Jo, han vill höja hyrorna för andra människor och kanske för dem som tycker att det är för dyrt att bo i en trea och som vill flytta till en tvåa – vilket med Knut Billings förslag kanske skulle bli lika dyrt som att bo kvar i trean.

Vi kan konstatera att många ungdomar i dag har hamnat i strykklasse; de har bekymmer, de har ekonomiska problem. Knut Billing vill slopa bostadsbidragen för alla ungdomar, vilket kanske innebär att dessa ungdomar får flytta hem till mor och far, om de har möjligheter till det. Talet

om civilkurage och försöken att ge sken av att man vill åstadkomma förbättringar klingar egentligen ganska falskt när man hör Knut Billing. I förhållande till regeringen vill man under de tre kommande åren försämrå vårt utgiftsområde med 12–13 miljarder kronor. Det är den verklighet som vi har att ta ställning till i de olika förslagen.

Det är klart att jag som socialdemokrat inte är nöjd med den verklighet som vi lever i, dvs. att vi har tvingats att spara. Owe Hellberg tror över huvud taget inte på en socialdemokratisk regering. Egentligen är jag glad för att bostadsministern inte är här – det Owe Hellberg hade att tillföra den här diskussionen upplever jag bara som missnöje från en förgrämd politiker. Han har inte analyserat den verklighet som vi lever i. Han borde ju ändå inse att en socialdemokratisk regering under de tre tuffa år då vi varit i regeringsställning inte har gjort nedskärningar för att man vill jäklas med folk eller på grund av att man inte känner empati för människor, som han uttryckte det. Men det handlar ju om den krassa verklighet som vi har levt i under de här åren och som vi nu börjar få ordning på. Det innebär att vi nu kan börja diskutera bostadspolitikkens roll i det framtida samhället, och det är en viktig uppgift för oss att göra det under hösten.

Kristdemokraterna ger också sken av att vilja förbättra. Man kan naturligtvis diskutera teknik och olika varianter i bostadsbidragssystemet, som jag kanske inte heller är nöjd med. Men Kristdemokraterna vill förbättra för grupper av barnfamiljer genom att – också de – plocka bort från ungdomar.

Kristdemokraternas utgifter på vårt område, som handlar om bostadspolitik, om räntebidrag och annat, ligger på ½ miljard mindre varje år under de tre kommande åren. Ändå ger man sken av att man vill förbättra på det här området. Det klingar också falskt.

Anf. 219 KNUT BILLING (m) replik:

Fru talman! Lennart Nilsson säger att han inte är riktigt nöjd med bostadsbidragsreglernas utformning men svär sig fri från problemet genom att säga att man är tvingad att genomföra den här politiken. Därmed tror han sig vara ursäktad. Så är det ju inte. Lennart Nilsson var lurad när vi behandlade dessa regler.

Han är lurad, och han är uppenbart medveten om detta, men han förmår inte göra någonting åt det, och sedan vill han i stället diskutera någonting helt annat, nämligen hur hyressättningen skall förändras och vad det skall leda till. Det är en fråga som inte har med ärendet att göra, anser jag. Det får vi väl diskutera när vi får en budgetproposition med de förslag som kanske väcks på grundval av den bostadspolitiska propositionen.

Vad det handlar om i dag är att det förslag till förändringar av bostadsbidrag som föreslås från Folkpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna är finansierat intill sista kronan. Det innebär att vi går tillbaka till att betrakta den samlade hushållsinkomsten som grund och går tillbaka till de gamla reglerna för bostadsytta. Det klarar inte Lennart Nilsson att få Socialdemokraterna att genomföra. Det är beklagligt. Han är lurad, och han hade ingen möjlighet att göra mig besviken, dvs. ändra sig.

Anf. 220 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Ibland önskar man att man i likhet med alla moderater aldrig gjorde något fel och alltid hade rätt och att det aldrig fanns några problem. Ibland finns det naturligtvis problem och brister som man inte omedelbart kan rätta till.

Till ett utgiftsområde föreslås 2 miljarder 389 miljoner mindre för 1998 än vad regeringens förslag innebär. Människor är inte dummare än att de begriper att det på ett eller annat sätt kommer att innebära problem. Det gäller minskningar av räntesubventioner och avskaffande av bostadsbidrag för ungdomar.

Knut Billing talar om att lyckas. Han vill dölja vad man egentligen vill. Människor är klokare än så. Det visar de siffror som innebär att anslaget minskas med 2,4 miljarder under 1998. Därför går Knut Billings ekvation inte ihop.

(Applåder)

Anf. 221 KNUT BILLING (m) replik:

Fru talman! Lennart Nilsson avstår nu från att diskutera det ärende som vi har att behandla. Jag förstår att han gör det. Det måste kännas pinsamt att återigen bli uppmärksammas på att man inte förmår att göra någon förändring av det förslag som så många barnfamiljer är drabbade av. Det är att beklaga att ni inte klarar av det, men så är det politiska läget. Socialdemokraterna klarar det inte.

Fru talman! Det är bara att konstatera att det finns ett förslag som skulle kunna klara av detta. Det är nämligen det förslag som har lagts fram av Folkpartiet, Kristdemokraterna och Moderaterna, som återställer reglerna. Dessa barnfamiljer kan återigen känna någon form av trygghet.

Anf. 222 LENNART NILSSON (s) replik:

Fru talman! Jag utgår från att hela debatten denna dag har handlat om utgiftsområden. Jag kan konstatera att det vi har att diskutera här i dag – det utgiftsområde som Knut Billing och jag pysslar med i bostadsutskottet – är att regeringen föreslår 2,3 miljarder mer under 1998 än Knut Billing. Därför går ekvationen inte ihop. Knut Billing ger sken av att föreslå förbättringar för de boende genom att minska anslaget med 2,3 miljarder. Dessutom vill han avskaffa alla bostadsbidrag för ungdomar under 29 år. Det är verkligheten.

(Applåder)

Anf. 223 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Nej, Lennart Nilsson, jag är inte förgrämd. Jag är upprörd – upprörd över det usla förslag som ni lägger fram i denna fråga. Jag är upprörd över den dåliga analysen av hanteringen och upprörd över att Lennart Nilsson inte kan dra konsekvenser av det som har hänt på 90-talet. Det har man inte fått göra i den bostadspolitiska utredningen heller.

Jag skulle vilja fråga Lennart Nilsson om det inte känns litet märkligt att ta ett utskottsinitiativ med så uselt resultat. Jag förstår varför när jag t.ex. hör Åsbrink prata om bostadspolitiken som en möjlig mjölkkossa i framtiden. De pengarna kan man använda inom andra områden. Då förstår jag Lennart Nilssons klena resultat. Jag anser inte att utskottsinitiativ

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

vet var särskilt lyckat i det sammanhanget. Ni hade säkert kunnat avvakta till höstbudgeten med era förslag.

Anf. 224 RIGMOR AHLSTEDT (c):

Fru talman! Sommaren nalkas, och det här är den sista debatt som vi riksdagsledamöter deltar i; det är väl därför som timmen är så sen. Det är också den sista debatt som gäller bostadsutskottets område.

Men den sommar som vi går till mötes innebär också arbete. Den innebär studiebesök. Vi inleder t.ex. med att åka till Jämtland och på ort och ställe se på Sölvbacka strömmar. Miljöfrågorna hör också hemma i bostadsutskottet. Vi skall också besöka Skåne län för att se hur det har formats. Det är bra att vi åker ut i verkligheten.

Fru talman! Vi arbetar alltså med många skiftande ämnesområden i bostadsutskottet. Därför är jag litet förvånad över att man bara har uppehållit sig vid ett område; det gäller både Moderaterna och Vänsterpartiet.

Bostadsutskottet är ett intressant och givande utskott. Ärendena berör i hög grad människors vardag. Det gör att det också finns bekymmer när det gäller hur vi bäst skall lösa våra uppgifter. Omsorgen om våra medmänniskor måste hela tiden finnas med. Jag håller med om att det inte minst har varit bekymmersamt att ta ställning till en sänkning av bostadsbidragen. Ett enligt utskott ansåg att det måste göras en utvärdering av effekterna av de nya regler som trädde i kraft. Efter den utvärderingen, som också visade att vissa hushåll fick oacceptabla försämringar, beslöt vi att förelägga riksdagen ett betänkande där vi krävde en förändring av de beslutade bidragsreglerna, så att just dessa hushåll fick en förbättring. Vi ansåg att de nya reglerna borde träda i kraft redan under 1997. Nu ser vi resultatet i det här betänkandet.

Tyvärr – jag skulle nästan kunna använda ett litet hårdare ord – har inte finansutskottet hörsammat vår begäran fullt ut. De förslag till förbättringar som regeringen har lagt fram träder visserligen i kraft under 1997 men så sent som under november månad. Det tycker inte jag är tillfredsställande. Även om regeringen därmed i formell mening har tillgodosett riksdagens begäran anser jag att de nya reglerna, som skulle träda i kraft under 1997, borde träda i kraft den 1 juli och inte, som nu föreslås i betänkandet, i november. Jag skulle faktiskt vilja ha en godtagbar förklaring till att det blev så.

Men vi skall faktiskt vara rättvisa. När moderater och vänsterpartister står här handlar det bara om att bostadsutskottets förslag innebär att reglerna förändras under två månader 1997. Så är det inte. Även för 1998 och framöver blir det mer pengar. För 1998 finns det ytterligare 155 miljoner. Sammanlagt finns det ungefär 6 miljarder kronor för bostadsbidragen. Men trots det finns det all anledning att noga följa utvecklingen och göra en uppföljning och analys grundad på samtliga bidragshushåll. Det har jag påtalat i ett särskilt yttrande, och jag kommer naturligtvis att bevaka frågan.

I det här sammanhanget kan jag inte låta bli att ha en önskan. Måhända låter den litet moralisk. Anledningen till att vi fick lov att se över bostadsbidragen var ju att kostnaderna hade stigit så kraftigt. Och vi fick faktiskt en rapport från Riksförsäkringsverket som visade att det fanns människor som utnyttjade de s.k. systemen. Jag har en önskan att alla

människor skulle kunna leva efter orden: Allt vad I viljen att människorna skola göra Eder skola I ock göra dem.

Då skulle vi slippa fusk och ett felutnyttjande av det bidragssystem som finns för att hjälpa människor. Då skulle det finnas mera gemensamma pengar att fördela på ett rättvist sätt, och vi skulle slippa en massa helt onödiga tråtor här i riksdagen. Framför allt skulle människorna i vårt Sverige må mycket bättre.

I det här betänkandet finns också förslag från partier som anser att vi skall ta av ungdomarnas bostadsbidrag och fördela det till andra grupper. Centerpartiet delar inte den uppfattningen. Vi anser att ungdomar skall ges förutsättningar att skaffa sig en egen bostad. Jag kan inte låta bli att jämföra med den lilla sommarfågel som har sitt bo utanför min bostad i centrala Uppsala. Vilket slit och tålmodigt jobb den hade med att bygga bo, att mata och att ta hand om sina fågelungar för att den när tiden var inne skulle kunna se till att de också kunde lämna boet. Det blev för trångt, men de var flygfärdiga, och de hade fått en bra start. Nu klarar de sig faktiskt riktigt bra. De står på egna ben, och de flyger med egna vingar.

Så tycker jag att även våra mänskliga ungdomar skall ha det. De måste få ta ett eget ansvar. De skall stå på egna ben och flyga med egna vingar. Vi vuxna har ett ansvar att ge dem förutsättningar för det. Rubba inte den delen i bostadspolitik!

Fru talman! Den andra stora frågan som berör människors ekonomi inom bostadssektorn är naturligtvis fastighetsskatten. Vi har bl.a. under många torsdagar följt den demonstration utanför riksdagen som handlat om fastighetsskatten. Alla boendeorganisationer står också bakom kravet att man stegvis skall sänka fastighetsskatten i takt med att räntebidragen skärs ned.

Från Centerpartiets sida har vi sagt att en sänkning av fastighetsskatten är en prioriterad fråga. Vårpropositionen visar att det finns utrymme för skattesänkningar för staten i budgeten efter 1998. Det utrymmet måste användas till vad det var ämnat för, nämligen skattesänkningar. Centerpartiet motsatte sig höjningen av fastighetsskatten till 1,7 %, som beslutades av socialdemokrater och vänsterpartister hösten 1994. Vi anser fortfarande att skatten skall sänkas, först till 1,5 %.

Ny taxering och höjd skatt har fått oönskade effekter, särskilt för fast boende i områden som är attraktiva för fritidshusboende. Centerpartiet anser att lokala taxeringsnämnder bör återinföras. Även på detta område är lokal- och personkänedom ovärderliga för att man skall få ett rättvist system.

Fru talman! När vi kommer tillbaka till riksdagen efter sommaruppehållet hoppas jag att vi ganska snart har att ta ställning till en proposition utifrån den bostadspolitiska rapporten. Vi behöver faktiskt få i gång ett byggande i Sverige. Många aktörer på bostadsmarknaden väntar på besked om hur bostadspolitik skall formas i framtiden. Riksdagen måste ge klara signaler, såväl till byggnadsentreprenörer och organisationer som till de boende.

Fru talman! Jag fick i dag i min hand en bok som får bli en del av min sommarläsning. Titeln är *Bostadspolitik för tjugohundratalet. Återtåg och nya värden*. Det skall bli spännande att läsa, så den packar jag ned i

*riktlinjer för den
ekonomiska politiken,
utgiftstak, ändrade
anslag för budgetåret
1997, m.m.*

väskan. Med detta tackar jag kollegerna i bostadsutskottet och fru tal-
mannen för detta år. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Anf. 225 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Rigmor Ahlstedt tycker att det är bra att vi beger oss ut i
verkligheten. Det tycker jag också. Men verkligheten för bostadsbidrags-
tagarna har gått Rigmor Ahlstedts näsa förbi. Folk tvingas faktiskt lämna
hus och hem under 1997 på grund av de nya reglerna och på grund av att
ni inte orkade göra någonting åt problemet, trots ett utskottsinitiativ. Det
hjälpas inte att det ramlar ned några kronor 1998.

Rigmor Ahlstedt undrade varför det inte blev någon förändring från
den 1 juli. Svaret är mycket enkelt: Ni har inte gjort någon sådan beställ-
ning från regeringen. Utskottsinitiativet innehöll ingen sådan beställning.
Att tro att finansutskottet skulle ha större förståelse för bostadsbidrags-
problemen än vad bostadsutskottet har är väl magstarkt och litet märkligt.

Den sista punkten gällde den bostadspolitiska utredningen och dess
förslag. Läs Boverkets utvärdering av den utredningen, så skall ni se att
det saknas konsekvensanalys av skattereformens effekter, analys av den
pågående budgetsaneringen och analys av läget för bostadspolitikens
förutsättningar. Jag har tyvärr inte heller så stor tilltro till den, Rigmor
Ahlstedt.

Anf. 226 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! När man sitter i opposition är det lätt att inte hysa tilltro
till någonting. Det är mycket lättare än att ta ansvar, och det har jag märkt
många gånger när vi har debatterat, särskilt med Vänsterpartiet. Det lätt
att skriva reservationer. Det är mycket svårare att försöka sparka sig
fram.

Jag håller med om att vi inte har lyckats fullt ut när det gäller bo-
stadsbidragen, precis som jag sade. Jag hade velat ha ändringen från den
1 juli. Och det kanske var fel, det kan jag också erkänna, att vi inte gav
den beställningen. Men glöm inte att vi faktiskt har fått igenom att det
blir en ändring av bostadsbidragen även för 1998. Jag tycker att det låter
litet lurendrejeri när man bara skjuter in sig på två månader.

Anf. 227 OWE HELLBERG (v) replik:

Fru talman! Även år 1998 är det tyvärr 39 000 hushåll av de 42 000
värst drabbade som fortfarande har samma problem. Det blir inte bättre
för dem efter 1998. Det är bara det att summan blir större därför att no-
vember och december inte kostar så mycket som hela 1998. Det är alltså
ingen tröst och inget försvar, Rigmor Ahlstedt.

Sedan vill jag säga en sak till. Rigmor Ahlstedt förstod inte varför bo-
stadsbidragskostnaderna ökar så mycket. Nej, det är just det – insikten
om skattereformens betydelse för boendekostnaderna och den pågående
budgetsaneringens effekter har Rigmor Ahlstedt inte tagit till sig. Hon
förstår inte att de påverkar det här. Hennes lösning blir därför att vi får se
till att sänka de kostnaderna, i stället för att göra någonting åt det grund-
läggande problemet. Sådana modeller måste vi faktiskt få kritisera och
lägga fram reservationer mot för att föra politiken framåt. Så är det.

Anf. 228 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi nu utvärderar bostadsbidragen, ser över dem och följer utvecklingen mycket noga. Det är självklart att vi skall göra det. Men jag tycker att vi i bostadsutskottet blundar för Riksrevisionsverkets rapport. Vi vågar faktiskt inte säga rakt ut att människor faktiskt fuskar sig till bidrag i Sverige. Det tycker inte jag att vi kan ställa upp på.

Anf. 229 KNUT BILLING (m) replik:

Fru talman! Det är självklart att de förändringar av bostadsbidragsreglerna som finns i vårpropositionen och som Centern och Socialdemokraterna står bakom inte bara gäller i två månader utan även nästa år. De gäller tills de förändras nästa gång.

Samma sak är det med det förslag som vi lägger fram, där vi föreslår ett ikraftträdande den 1 juli. Det gäller inte bara i år, utan det gäller tills vidare – precis på samma sätt.

Sedan har vi frågan om barnfamiljerna. Där säger Rigmor Ahlstedt: Ni moderater vill ju avskaffa bostadsbidraget till hushåll utan barn. Ja, i valet mellan att bistå dem som har och uppfostrar små barn – fågelungar, talade Rigmor Ahlstedt om – och att bistå ungdomar har vi sagt att om resurserna är knappa är vi beredda att i första hand lägga dem på barnfamiljerna. Det säger vi öppet. Det står vi för.

Rigmor Ahlstedt tycker inte det. Hon tycker att det är viktigare att lägga pengar också på de hushåll som inte har barn.

Sedan var Rigmor Ahlstedt inne på fastighetsskatten. Hon sade att den vill hon minsann minska. Det är då intressant, fru talman, om Rigmor Ahlstedt också hade en avvikande mening i bostadsutskottet när vi behandlade vårpropositionen. Men det hade hon inte. Hon har ett särskilt yttrande. Vi andra, som verkligen vill göra någonting åt fastighetsskatten, har sagt ifrån. Vi har lagt fram en avvikande mening. Vi har sagt vad vi vill genomföra för förändringar.

Hade Rigmor Ahlstedts tal här innehållit något större allvar hade det naturligtvis också avspeglats i en avvikande mening. Därför tror jag nog att Rigmor Ahlstedt får komma tillbaka. Då är hon hjärtligt välkommen att stödja förslag om att sänka och gradvis avskaffa fastighetsskatten.

Anf. 230 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Först vill jag tacka Knut Billing för det erkännande han ger till Centerpartiet och mig i bostadsutskottet i sitt första anförande. Det tycker jag var bra. Tack för det!

Vad moderater, vänsterpartister och kd:are glömmer, tycker jag, är att ungdomar också är barn. De ingår ju i familjen. När det blir trångt hemma är det faktiskt skönt om även ungdomar lär sig stå på egna ben. Vi skall hjälpa dem att få den möjligheten i den situation de just nu befinner sig i.

När det gäller fastighetsskatten använder vi oss kanske av andra medel från Centerpartiets sida. Har man följt debatten i dag kan man klart se att Centerpartiet kommer att lägga fram förslag om en sänkning av fastighetsskatten.

Anf. 231 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! Jag observerar att Rigmor Ahlstedt bara pratar om de enkla sakerna. Riksrevisionsverket vill komma åt fusk, och det riktiga i det är vi fullständigt eniga om i utskottet. Det är inget kontroversiellt alls. 1,1 miljarder handlar det om. Det har vi aldrig diskuterat. Det är självklara saker. Det är 2,6 miljarder vi nu gör en besparing på.

Med tanke på de vackra ord vi hörde från Rigmor Ahlstedt kan man undra vad Centern egentligen vill. Hade Centern och Rigmor Ahlstedt i utskottet varit med på en ändring från den 1 juli hade vi haft majoritet för det förslaget. Det är bara så. Vi hade klarat det. Men uppenbarligen ville man inte ta det steget. Sedan låter det vackert när man pratar i kammaren.

Till sist vill jag säga att vi väl alla vill ge ungdomar bostadsbidrag. Men i detta kärva läge handlar det om en prioritering. Kan jag få svar på om Centern i det fallet vill lämna barnfamiljerna därhän? De får drabbas, de får gå från hus och hem, därför att ungdomar utan barn också skall få bostadsbidrag.

Anf. 232 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Jag tycker faktiskt inte att det här är enkla saker. Det är möjligt att Ulf Björklund tycker det. Jag tycker det inte. För mig är det dödsallvarligt att sitta i riksdagen och fatta beslut som berör människorna i vårt land.

Jag visste att det här försöket att svärta Centerpartiet för att inte värna familjerna skulle komma. Den diskussionen har vi fört många gånger, men jag tar den gärna igen. Centerpartiet värnar barnfamiljerna. Centerpartiet vill införa ett s.k. barnkonto som ger barnfamiljerna valfrihet. Det skulle vara mycket bra om vi kunde få stöd för det. I den frågan har vi inte lyckats med Socialdemokraterna. Där kanske det är lättare att samarbeta med kd, vad vet jag.

Anf. 233 ULF BJÖRKLUND (kd) replik:

Fru talman! De enkla sakerna var de som berörde de 1,1 miljarderna. Självklart vill vi alla vara med och stävja det eventuella fusk som bostadsbidraget kan förleda till. Det var det som det var enkelt att komma överens om.

Hur vill Centern stödja barnfamiljerna när det gäller det vi diskuterat i bostadsutskottet och det vi talar om nu i dag? Det är faktiskt det som det handlar om.

Vi får återkomma till barnkontot. Det ligger inte inom det här utgiftsområdet. Men hur vill man stödja barnfamiljerna i det här fallet? Det är det som är intressant. När man fattar beslut om bostadsbidragen visar man nämligen vilken inställning man har gentemot barnfamiljerna.

Anf. 234 RIGMOR AHLSTEDT (c) replik:

Fru talman! Centerpartiet har en helhetssyn. Det går inte att bara rycka ut det ena utskottet från det andra när man skall se på hur familjerna skall ha det. Det tror jag faktiskt inte ens Ulf Björklund gör. Jag tror att även ni i er grupp resonerar er fram till hur ni vill ha det.

Som jag sade anser jag att ungdomar också hör till familjen. Jag förstår inte varför ni sätter dem i en särskild kategori.

Fru talman! Jag tänker i mitt anförande hålla mig till min och Birgitta Wichnes motion Fi47, en motion som handlar om änkepensionen.

Jag har haft möjligheten att tidigare i två interpellationsdebatter diskutera frågan om änkepensionerna med statsrådet Maj-Inger Klingvall. Jag måste säga att jag inte blivit ett dugg klokare eller fått några konkreta svar från statsrådet på frågan varför Socialdemokraterna och Centerpartiet har gjort den här bedömningen och den mycket konstiga prioriteringen.

Jag vill också än en gång efterlysa var kvinnoförbunden är i den här frågan. Var är Centerns kvinnoförbund någonstans, och var är Socialdemokraternas kvinnoförbund i den här frågan? Det här är en riktig kvinnofråga. Men kvinnoförbunden i de båda partierna som fattat beslutet har valt att tiga. Jag har delvis förståelse för den tystnaden. Det brukar kallas politisk taktik.

Kvinnor som uppbar änkepension fick sin ekonomi kraftigt försämrad vid nyordningen. Det handlade i många fall om flera tusen kronor per månad. De hade inrättat sina liv efter den uppgörelse som fanns om änkepensionen. Jag undrar vad som hade hänt om vi riksdagsledamöter fått samma sänkning av vår lön. Det fanns trots allt en bred politisk uppgörelse om att pensionen skulle ligga på en viss nivå.

Jag tycker att det är djupt olyckligt att stifta lagar på socialförsäkringsområdet som har en retroaktiv verkan. Det har sagts att det är ren konfiskation. Jag tycker att ordet passar mycket väl in i sammanhanget.

Fru talman! Jag har haft denna tidningsartikel med mig i talarstolen tidigare. Den får ännu en gång vara ett bevis på att det är en sak att lova saker och ting och en annan sak att arbeta som man skriver och lovar.

Vi vet nu vad Socialdemokraternas löften inför valet 1994 var värda. Inget alls! Debattartikeln i Aftonbladet, skriven av statsrådet Klingvall, har en rubrik som lyder: Man skall kunna lita på trygghetssystemen. Jag vill än en gång fråga om man kan det. Vad tror ni socialdemokrater och centerpartister att alla änkor som förlorat stora pengar per månad anser? Tycker dessa änkor att man kan lita på trygghetssystemen? Svaret är förstås givet: Nej och åter nej.

”Avtal skall hållas”, har finansministern sagt. Men det gäller inte änkepensioner utan pensionsavtal, s.k. fallskärmar, som högre tjänstemän inom staten har. Då skall avtal följas – men tydligen inte för änkepensionerna. Är det att undra på att politikerföraktet frodas? Agerandet av det här slaget kan vara bra eller dåligt och är en stabil grogrund för att öka detta politikerförakt.

När ni socialdemokrater har slagit till med era besparingar har de sämst ställda verkligen drabbats. Handikappade och föräldralösa barn, fattigpensionärer, kroniskt sjuka och änkor. Sug på orden och känn efter om ni tycker att ni är på rätt väg. Det skall sparas på oss långtidsfriska. Men partistöd och anslag till LO tycks vara viktigare för Socialdemokraterna än att skydda de svaga i samhället.

Fru talman! Jag skall bara instämma i det betyg statsminister Göran Persson gav sig själv och sin regering i TV 4 i en intervju den 12 mars. Han sade: ”Vi har gjort mycket som skadat många människor.” I den meningen är det bara att instämma. Ni socialdemokrater har verkligen lyckats göra mycket som skadat många människor.

Vi vet hur det har gått. Vad blev det av vallöftet angående arbetslösheten? Där har ni skadat många. Skatterna har höjts med 80 miljarder mot utlovade 3,7. Vi minns mycket väl löftet om att ingen under 25 års ålder skulle, eller skall, vara arbetslös mer än 100 dagar. Vi vet hur det har gått där också. Företagen har drabbats. Den förlängda sjuklöneperioden och momsinsbetalningen är två exempel som också Centern har tagit s.k. ansvar för. Det har drabbat företagen hårt.

Fru talman! Ni socialdemokrater har verkligen lyckats skada många människor. Statsministern hade rätt i TV 4-intervjun den 12 mars. Jag kan bara stryka under vad han sade där.

Fru talman! Jag står självklart bakom alla moderata reservationer. Jag vill dock yrka bifall till reservation 143.

Anf. 236 EVA ZETTERBERG (v):

Fru talman! I dagens och kvällens debatt har man tagit upp ett stort antal ämnen. Men ett ämne – med förbehåll för att jag inte har hört samtliga inlägg – som jag tycker totalt har saknats i debatten gäller den globala solidariteten, dvs. biståndet. Där vill jag uttrycka min förvåning över att finansutskottet inte har tillstyrkt vad utrikesutskottet har sagt när vi just har tagit upp hur viktigt det är att enprocentsmålet uppnås så fort som möjligt.

Från Vänsterpartiets sida har vi i motioner framfört förslag på en treårsplan för hur biståndet skall återställas till enprocentsnivån. Även flera andra partier har gjort det. Socialdemokraterna har varit litet mer modesta. Men det finns en socialdemokratisk motion, nämligen Fi71 av Berit Löfstedt, Lena Klevenäs och Mariann Ytterberg. I den motionen talar man om att uppnå enprocentsmålet så snart som möjligt efter sekelskiftet.

Jag vill framhålla betydelsen av att åtminstone detta lilla steg skulle kunna tas i stället för den långsamma plan som föreslås i vårbudgeten, nämligen 40 års sikt för att återställa enprocentsmålet.

Fru talman! Jag vill därmed yrka bifall till motion Fi71 av Berit Löfstedt m.fl. Jag hoppas att vi är många som åtminstone är beredda att ta det lilla steget nu.

Anf. 237 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Jag måste be att få rätta Eva Zetterberg, eftersom vi från Miljöpartiet har tagit upp det här ämnet. Jag tog upp det själv i mitt huvudanförande, och också i repliker under första omgången av dagens debatt.

För oss i Miljöpartiet är det oerhört viktigt att enprocentsmålet återställs så fort som möjligt. Vi har också budgeterat för att göra detta. Det kommer att inträffa strax efter år 2000, hur snabbt beror naturligtvis på hur ekonomin utvecklas.

Jag kan alltså utan vidare instämma i Eva Zetterbergs synpunkter i det avseendet. Det innebär naturligtvis att det som anförs i motion Fi71 av Berit Löfstedt uppfylls av Miljöpartiets reservationer på området. Självfallet kan Miljöpartiet av den anledningen också stödja motionen.

Anf. 238 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Jag kanske uttryckte mig slarvigt. Det är självfallet väldigt bra att Miljöpartiet har tagit upp frågorna. Men jag tycker att de har fått alldeles för litet utrymme. Det visade sig också när finansutskottet behandlade frågorna att det var svårt att över huvud taget få fram och kunna göra en särskild reservation på biståndsområdet. Detta visar svårigheterna att lyfta fram och ge samma uppmärksamhet kring detta område som kring en del andra utgiftsområden som riksdagen handhar.

Jag välkomnar naturligtvis att Miljöpartiet har nämnt detta och att även andra kan ha gjort det. Det är viktigt att stödja motionen.

Anf. 239 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Nu handlar det om beräkningar av utgiftsområden. Det är inte anslagen som vi är inne på än – det kommer till hösten. Det Miljöpartiet gemensamt med några partier, Folkpartiet och kd, försökte med i finansutskottet var att få majoriteten att skriva skarpare. Det var viktigt. En gemensam reservation hade inneburit att man skulle fått gå ifrån det stora momentet, som gäller hela utgiftsområdet. Det var kanske inte praktiskt möjligt – det hade i så fall krävt att man brutit ut på något sätt, vilket inte majoriteten tillät.

Vi är helt överens om åsikten att snabbt återställa målet, och det är viktigt att framföra det.

Anf. 240 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Vi skall inte gå in på teknikaliteter i finansutskottets behandling, men jag hävdar att faktum kvarstår: Finansutskottet har under mom. 12 avstyrkt denna motion liksom andra där återställande av enprocentsmålet krävs. Det är det som jag menar att det är viktigt att riksdagen tar ställning till. Det kan den göra, och det kan bli ett brett stöd utifrån motion Fi71.

Anf. 241 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det var synd att Eva Zetterberg inte hade möjlighet att följa den debatt som ägde rum i förmiddags. Då talade vi också om de viktiga bistandsfrågorna. Även om vi inte ägnade mycket tid åt dem så talade vi om vikten av enprocentsmålet.

Jag vill understryka att detta handlar om att det finns olika praxis i olika utskott. En del utskott har en praxis där man ofta föreslår tillkännagivanden. Finansutskottet är av tradition mycket återhållsamt med tillkännagivanden. Men det betyder inte på något sätt att utskottet underskattar vikten av enprocentsmålet och att Sverige så snart som möjligt kan uppfylla det.

Enligt prognoserna beräknas Sveriges bistånd att öka med 1,2 miljarder kr fram till år 2000. Då tillförs ytterligare 1 miljard kr ramen till följd av regeringens förslag i vårpropositionen. Det innebär att ramen det året beräknas uppgå till 14,2 miljarder kr att jämföras med dagens nivå på 11,95 miljarder kr.

Det är alltså viktigt att diskussionen förs utifrån kunskap om att det handlar om att nya resurser tillförs bistandsarbetet. Det är viktigt att så sker i ett läge där de internationella bistandsflödena tyvärr minskar kraf-

tigt. Finansutskottet har understrukit att det inte minst i det sammanhanget är betydelsefullt att Sverige har möjlighet att bygga ut sitt bistånd. Det kan vara värt att ha med i bilden att Sverige är ett av de tre länder i världen som har ett omfattande bistånd.

Anf. 242 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Det är självfallet mycket positivt att biståndet kommer att öka i reda pengar, Jan Bergqvist. Men faktum kvarstår; det gäller inte bara hur mycket det handlar om i reda pengar. Det handlar också om principen om enprocentsmålet. Vissa av oss envisas faktiskt med att hävda att det är viktigt att vi snabbt återställer detta.

Finansutskottet kan ha sina traditioner, men faktum kvarstår att man har avstyrkt denna motion och andra som kräver ett återställande av enprocentsmålet. I den socialdemokratiska motionen handlar det om de närmaste åren efter sekelskiftet. Jag tycker att Socialdemokraterna och majoriteten i finansutskottet borde ha stått upp för det.

Anf. 243 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det är viktigt att ha klart för sig vad det faktiskt står i finansutskottets betänkande. Jag citerar här: "Mot bakgrund av både enprocentsmålets betydelse och hur den nya budgetprocessen fungerar ser utskottet det som självklart att det i regeringens beredningsarbete inför vårpropositionen 1998 kommer att ske en prövning av förutsättningarna för en ytterligare ökning av biståndet för år 2001. Med hänsyn härtill anser utskottet att det inte behövs något särskilt tillkännagivande om detta, varför den aktuella motionen motion Fi71 (s) avstyrks."

Det finns alltså en grundläggande positiv syn på att enprocentsmålet är viktigt. Vi skall så snabbt som våra ekonomiska förutsättningar medger återta enprocentsmålet.

Anf. 244 EVA ZETTERBERG (v) replik:

Fru talman! Det är bra att vi har samma grundsyn på frågan, Jan Bergqvist. Men mina och Vänsterpartiets krav kvarstår. Vi anser att motionen borde bifallas. För att understryka betydelsen av ett sådant beslut anser vi också att det skulle vara ett krav gentemot regeringen via ett tillkännagivande om återställandet och tidsplanen. Det hade varit ännu bättre om man hade fattat ett sådant beslut, och vi kan fortfarande göra det.

Anf. 245 ELISA ABASCAL REYES (mp):

Fru talman! I gårdagens energidebatt kunde vi höra ömsom socialdemokrater, ömsom moderater utropa sig till koldioxidutsläppens främsta bekämpare. Debatten om koldioxiden och dess inverkan på det globala klimatet är en relevant diskussion. Det är förstås glädjande att så många partier tar problemen på allvar.

I frågan om den framtida elförsörjningen delar jag givetvis dessa partiers och många andra partiers och organisationers farhågor för att omställningen kommer att resultera i ökade utsläpp.

Men det finns större källor och större riskfaktorer när det gäller koldioxidutsläppen i vårt samhälle än en kärnkraftsavveckling. Då tänker jag på den faktor som uteslutande kommer att leda till att riksdagens upp-

ställda miljömål för koldioxidutsläpp inte kommer att klaras, och det är trafiken.

I dag har vi en trafikökning på 1–2 % i tätorter och genomfartsleder. På något sätt tycks koldioxidproblemet bli mycket mindre och lättsammare när det handlar om trafikens koldioxidutsläpp jämfört med i gårdagens debatt, och framför allt jämfört med regeringens vårproposition. Där föreslås visserligen viktiga investeringar i angelägna järnvägsprojekt som t.ex. Botniabanan. Men samtidigt föreslår regeringen i tilläggsbudgeten att 24 § i budgetlagen skall tillämpas. Den gör det möjligt att lånefinansiera vissa projekt som regeringen anser särskilt viktiga av miljö- och säkerhetsskäl och snarast vill genomföra.

Vi kan konstatera att högar med utredning kring miljö och trafik under de senaste åren har en mycket liten betydelse för regeringens koldioxidpolitik på trafikområdet. Faktum är att man inte har någon koldioxidpolitik på trafikområdet. Just nu pågår antagligen de sista förberedelser inom Utrikesdepartementets arbetsgrupp för Kyotomötet, dvs. tredje partsmötet för de länder som anslöt sig till Klimatkonventionen 1992.

I dessa förberedelser och i de krav som Sverige formulerar finns ingen som helst relation mellan nationella investeringar i koldioxidgenererande trafik och en ökning av koldioxidutsläppen.

När jag gång på gång påtalat detta uppenbara och vetenskapligt dokumenterade sambandet för regeringsföreträdare har de endast svarat att koldioxidproblemet löses via skatter och en effektivare bränsleförbrukning. Ett litet nästan symboliskt hopp sätts till alternativa energikällor.

Att låna pengar till investeringar är i sig inget anmärkningsvärt. Det är det ju många företag som gör. Men det är i alla fall uppenbart att regeringen i sin desperation över att jobben inom byggsektorn inte vill komma och att antalet arbetslösa byggarbetare ökar tar till en väldigt gammal och beprövad metod, nämligen att sätta en spade i handen på folk för att göra dem temporärt sysselsatta.

Den här lilla trollkonsten har regeringen och många andra regeringar tillämpat vid ett flertal tillfällen tidigare. Det är väginvesteringar ”för jobbens skull”.

Då kan vi göra en jämförelse. Vi kan konstatera att ett vägjobb kostar, som arbetsmarknadspolitisk åtgärd, runt en miljon kronor om året. För samma summa skulle tre till fyra personer kunna arbeta inom vården. Men det är klart, traditionellt manliga intressen går som vanligt först.

Trafikinvesteringar hör till de kontinuerliga fåtaliga investeringar som genomförs över statsbudgeten. Vi ställer oss inte negativa till det här. Men med så uppenbara samband mellan fler vägar och mer koldioxidutsläpp tycker vi att det är tragiskt att det som borde vara en investering för framtiden blir en mycket dyr temporär arbetsmarknadspolitisk åtgärd som framtida generationer får betala av på, inte bara i form av räntor och amorteringar över statsbudgeten utan även i form av ett globalt miljöproblem som definitivt inte kommer att låta sig lösas lika lätt som man skapade det.

Skepsis över den tillfälliga finansieringsmodell som regeringen föreslagit för vissa vägprojekt delas också av Moderaterna och Vänsterpartiet, vilket i någon mån visar på att de budgetprincipiella tveksamheterna i högsta grad är befogade. Men vi i Miljöpartiet de gröna väljer att också

inberäkna miljökostnaden i den totala kostnadsbilden. Vi får därmed en något bredare avvägning.

Regeringen redovisar i sin proposition även de politiska intentionerna med de s.k. storstadsöverenskommelserna. Eftersom regeringen återkommer till riksdagen med en proposition i denna fråga avser jag och Miljöpartiet de gröna att återkomma i det här ärendet i samband med behandlingen av denna proposition i höst.

Anf. 246 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! När man läser vårbudgeten kan man lätt få intrycket att alla viktiga problem håller på att lösas, och det är ju gott så. Men detta står ju faktiskt i bjärt kontrast till den rapport som häromdagen kom från Socialstyrelsen. Det var en skrämmande läsning om hur ungdomar, invandrare och t.ex. ensamstående mammor nu är 90-talets förlorare. Gemensamt för alla dessa är att de har svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden.

Förra veckan hade vi en debatt här i riksdagen om socialtjänstlagen. Jag hade då med mig texter från ett skrivprojekt som just har avslutats i mitt hemlän, Värmland. De som hade deltagit i projektet hade alla det gemensamt att de hade tvingats leva på socialbidrag den senaste tiden. Jag skall inte läsa några texter den här gången. Men jag tror att det är oerhört viktigt att vi verkligen sätter oss in i hur de här människorna har det.

Att ha mat för dagen, att ha råd att gå till läkare och tandläkare, sådant som är självklarheter för oss som sitter här, är inte självklart för alla. Det får man inte glömma. Då har man tappat perspektivet. Det gäller i synnerhet nu när det nästan råder en euforisk stämning över att budgetunderskottet minskar och att statens finanser är på väg på rätt köl igen. Med rent kamerala ögon är ju detta helt suveränt. Men ansvaret för samhällsekonomin måste ju vara vidare än så. Det är i alla fall bra att man nu vill ge mer pengar till kommunerna. Det har vi från Vänsterpartiet pekat på vid flera tillfällen. Skillnaden är bara den att när vi har sagt det har vi kallats för ansvarslösa eller för populisterna.

Men samtidigt som verksamheterna nu får mer pengar gör man också indragningar. Det handlar om stimulansbidrag till landstingen för rehabilitering av äldre och rörelsehindrade, och det handlar om assistansersättningen.

I januari 1994 trädde ju lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade och lagen om assistansersättning i kraft. En av rättigheterna enligt lagen är rätten till personlig assistans för människor som behöver en mycket nära och intim hjälp i alla möjliga vardagssituationer. En grupp svårt funktionshindrade människor kunde nu få hjälp att leva ett mer värdigt och mer innehållsrikt liv. Att få den assistans och hjälp man behöver, att själv få välja vem som skall assistera och vad man vill ha hjälp med gav nya möjligheter till ett liv på egna villkor.

I allt detta, som är en rättighet för dem som berörs, ligger också en stor trygghet. Det är väl det vi vill ge människor i utsatta lägen. Den oro som de här besparingsdiskussionerna har gett upphov till tror jag ställer till mycket större skada än vad vi här i kammaren någonsin kan föreställa oss. Vi som själva kan styra våra steg och helt oberoende av andra fatta beslut om vi vill gå och ta en kopp kaffe eller ta en promenad på stan

kommer aldrig att kunna sätta oss in i vad det innebär att leva ett liv där man hela tiden är beroende av andra människor.

Vi pratar ofta om att rättighetslagen LSS berör en liten grupp människor. Men det är egentligen fel. Den gäller oss alla. På ett kort ögonblick kan våra liv förändras, och vi kan bli helt beroende av andra människors hjälp.

Vi motsätter oss förslagen i vårpropositionen om en schablonisering av assistansersättningen. Vi anser som tidigare att det är behoven som skall styra. Det skall vara en individuell ersättning för de faktiska kostnaderna. Vi motsätter oss också förslagen om att kommunerna skall betala de första 20 timmarna av assistansersättningen.

Fru talman! Jag tror inte att det ges för mycket personlig assistans, det kanske rent av är så att behovet från början var underskattat.

Jag yrkar bifall till reservation 56.

Anf. 247 LENNART BEIJER (v):

Fru talman! Så här fem minuter i tolv kan det vara lämpligt att lyfta upp den svenska varvsindustrin och det omdiskuterade varvsstödet. En kort tillbakablick: Det finns en OECD-uppgörelse om att ta bort subventioner från varvsnäringen inom hela OECD. Det vore naturligtvis en väldigt bra utveckling för den svenska varvsnäringen. Det har dock inte gått som man vill. USA har inte skrivit under avtalet, och i de flesta länder fortsätter subventionerna med uppåt 10 %.

I interpellationsdebatten om varvsindustrin i måndags, den 2 juni, hoppades näringsministern att EU skall slopa nuvarande bidragssystem när det gäller varven den 1 januari 1998. Det lät naturligtvis förhoppningsfullt. Samtidigt kunde man mellan raderna ana en viss oro för att det ändå kommer att handla om subventioner till varvsindustrin i EU. Det vore därför bra om vi i Sverige förberedde oss för det värsta som kan hända, nämligen att subventionerna fortsätter. Därför är det bra om riksdagen ger regeringen i uppdrag att utarbeta regler som ger konkurrensneutralitet för den svenska varvsindustrin.

Jag yrkar bifall till motion Fi64.

Anf. 248 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag är ledsen att behöva ta kammarens tid i anspråk, men det blir bara en minut.

Angående biståndsmålet vill jag erinra med anledning av den debatt som var här nyss att både Folkpartiet och Kristdemokraterna har ökade anslag till biståndet och ambitionen om enprocentsmålet. Vi kommer dock att avstå i den votering som möjligen kan komma att begäras därför att vi har egna reservationer där dessa biståndsökningar täcks in. Vi kan inte acceptera att t.ex. rösta på en kombination som innehåller stora besparingar på handikappvården, änkepensioner och liknande.

Det var dock inte därför, fru talman, jag begärde ordet utan för att korrigera en sak med anledning av en dispyt som finansutskottets ordförande och jag hade i förmiddags om arbetslöshet och sysselsättning och rekordnivåer på 23 år. Jag påstod nämligen att den öppna arbetslösheten i Sverige nu är den högsta på 23 år, sedan 1974, och jämförde med USA med en sysselsättning som är den högsta på 23 år.

Jan Bergqvist hävdade att jag hade fel. Rätt skall vara rätt. Jag hade fel, Jan Bergqvist hade rätt. Jag hade nämligen förväxlat sysselsättningen och arbetslösheten. Så här skall den korrekta jämförelsen vara som jag vill ha antecknat till protokollet: I Sverige är nu sysselsättningen den lägsta på 23 år, sedan 1974. I USA är den öppna arbetslösheten den lägsta på 23 år. Verkligheten är nästan dystrare med den korrekta jämförelsen, att antalet människor med arbete nu är det lägsta sedan 1974. Men formellt hade Jan Bergqvist rätt i sin kritik, och det bör framgå av protokollet.

Anf. 249 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Det hedrar Anne Wibble att hon rättar till en felaktighet. Jag vill inte ta upp någon stor diskussion vid denna tidpunkt, utan jag vill bara lämna litet information som kan vara bra att ha när vi diskuterar sysselsättningen.

Det är faktiskt inte så att det enbart varit negativa siffror för sysselsättningen. Det gäller att se till hela verkligheten, och om man mäter sysselsättningen i antal timmar finner man att den ökat kraftigt under de senaste åren.

Av det mycket stora ras om 600 miljoner arbetstimmar som skedde från 1990 till bottennivån 1993 har vi återtagit ungefär en tredjedel. Sysselsättningen mätt i antalet arbetstimmar har därmed ökat med 215 miljoner. Det är en upplysning som kan vara värd att känna till.

En del av denna ökning av sysselsättningen i timmar har inneburit att många som har haft deltid har fått heltid. En annan del av detta är att overtiden har ökat. Om det är bra att gå från deltid till heltid, kan man däremot säga att ökningen av overtiden innebär vissa problem.

Närvaron på jobbet har ökat, och det kan sägas vara både bra och dåligt. Hemma på Volvo i Göteborg uppgick frånvaron på jobbet 1990 till 20 %. I dag är den 2 %. Det är alldeles uppenbart att 20 % år 1990 var för högt. Man kan hävda att 2 % är för lågt – det kan hända att människor går till jobbet fastän de borde vara sjukskrivna.

Jag tycker att det är viktigt att ha klart för sig att den första omgång som vi nu har haft av ökningen av sysselsättningen fått de här effekterna men att man i nästa steg, under de kommande åren, kan räkna med ett större antal sysselsatta personer.

Anf. 250 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Den debatten har vi ju haft. Jag konstaterar bara att sysselsättningen enligt Statistiska centralbyråns officiella statistik nu är den lägsta sedan 1974. Jag hoppas att Jan Bergqvist har rätt i att det blir bättre framöver. Det får vi väl återkomma till om och när det i så fall inträffar. De åtgärder som skall leda till denna önskade utveckling lämnar mycket övrigt att önska, men den debatten hade vi ju i morse.

Anf. 251 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Med anledning av det tidigare replikskiftet vill jag bara notera en sak, och det är att Jan Bergqvist konstaterar att det var 1990 det ras som vi länge har diskuterat inleddes. Nu har vi en gång för alla klarat ut den saken här i kammaren.

Jag begärde ordet därför att Thomas Östros tidigare i debatten här i kammaren gjorde gällande att de problem som har uppstått på grund av lagstiftningen om förmögenhetsskatt härrör från de regler som infördes på mitt förslag hösten 1991. Så är det naturligtvis inte.

De förslag som då antogs av riksdagen innebar att arbetande kapital förmögenhetsskattebefriades, att året därefter en proportionell förmögenhetsskatt infördes och att förmögenhetsskatten därefter skulle slopas. Sedan vann socialdemokraterna valet, och det innebar att förmögenhetsskatten inte slopades. Den övergångsregel som skulle gälla för några år förlängdes men upphörde att gälla vid årsskiftet 1996/97.

Den 29 maj i år fattade riksdagen beslut om en ny förmögenhetsskattelag, och det är denna lag som får de konsekvenser vi nu ser, innebärande att företag flyttar från den ena börslistan till den andra. Allvarligare än så är naturligtvis att den förmögenhetsskatt som socialdemokraterna infört försämrar förutsättningarna för kapitalbildning och investeringar och leder till en utflyttning av kapital från Sverige.

Rätt skall vara rätt. Thomas Östros har fel.

Anf. 252 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag vill ändå inte att det som Bo Lundgren sade skall stå oemotsagt.

Jag redovisade sysselsättningen i antalet arbetade timmar. Där var det en toppnivå 1990 och en bottenivå 1993. Av det kraftiga ras som skedde, framför allt under 1992 och 1993, har därefter en tredjedel återtagits.

Bo Lundgren ville hävda att alla de ekonomiska kurvorna stupade nedåt från 1990. Verkligheten är betydligt mer nyanserad än så.

Anf. 253 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Visst är den mer nyanserad än så – det håller jag med Jan Bergqvist om. Det var en hel del som började falla redan 1989.

Anf. 254 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Jag tycker att detta är litet väl magstarkt av Jan Bergqvist. Den officiella statistiken i Sverige visar det jag beskrev nyss. Jag gav Jan Bergqvist rätt i att det formellt sett var på ett annat sätt än jag sade i morse, men statistiken visar oomtvistat följande.

Sysselsättningen i Sverige är nu den lägsta sedan 1974. Detta är faktiskt katastrofalt uselt och ett misslyckande för politiken. Det går inte att vända bort de siffrorna genom att prata en massa om timmar eller overtid. Det är faktiskt människor det handlar om.

Anf. 255 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Det är synd att vi får den här minidebatten när tiden är så pressad. Det finns mycket att säga i de här frågorna, och jag skulle välkomna att vi kunde ha en mer utförlig diskussion. Man kastar in en siffra här och en siffra där, men det viktiga är ju att försöka beskriva helheten.

För att i någon mån ge en motbild till den ganska skeva bild som Bo Lundgren och Anne Wibble här har gett vill jag redovisa förändringen av antalet sysselsatta i näringslivet.

Under den första borgerliga regeringsperioden minskade antalet sysselsatta i näringslivet med 150 000. Under den därefter följande socialdemokratiska regeringsperioden fram till 1991 ökade antalet sysselsatta i näringslivet med 166 000. Under den borgerliga regeringsperioden därefter minskade antalet sysselsatta i näringslivet med 350 000, och under perioden 1994–1996 ökade sysselsättningen i näringslivet med 65 000. Det är så långt jag har siffrorna.

Anf. 256 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Det här är trots allt en ganska viktig debatt på grund av det sätt på vilket Socialdemokraterna försöker föra diskussionen. Låt oss ta siffror rakt upp och ned.

Från sommaren 1989 till oktober 1991 minskade sysselsättningen i svensk industri med ungefär 170 000 personer. Att Jan Bergqvist, liksom Erik Åsbrink tidigare, råkade erkänna att det var på 80-talet som de problem vi ser nu uppkom, innebär naturligtvis ett stort problem för Jan Bergqvist och Erik Åsbrink, men det är bara för oss att notera att insikten nu finns, även om det var oavsiktligt att det kom fram i kammaren.

Anf. 257 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag sade någonting som jag står för, nämligen att sysselsättningen mätt i antalet arbetade timmar var på toppnivå 1990. Därefter rasade sysselsättningen mätt i antal timmar till en oerhört låg nivå 1992 och 1993. Därefter har sysselsättningen mätt i antalet arbetade timmar ökat. I själva verket har den ökat med 215 miljoner timmar. En tredjedel av den minskning som skedde under den första perioden har vi återtagit. Det har inte slagit ut ett ökat antal sysselsatta personer. Däremot har det betytt att närvaron har ökat, att deltid har övergått i heltid och att det finns förutsättningar för att vi i nästa skede, de kommande åren, får en ökning av sysselsättningen i antal personer.

Det var detta jag sade. Sedan tolkade Bo Lundgren detta på ett helt orimligt sätt, som jag absolut inte kan ställa upp på.

Anf. 258 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Detta blir förmodligen litet tröttsamt för kammarens ledamöter så småningom.

Jan Bergqvist går nu från fakta som rör de historiska bottennivåerna för sysselsättningen. Där håller han uppenbarligen i varje fall med. Antalet människor med arbete är nu det lägsta sedan 1974.

Så börjar han att prata om 90-talet. Då vill jag rekapitulera vad som har hänt vad gäller siffrorna för antalet människor som har ett arbete som de kan leva på. Det var ett stort minus från 1990. Det var roligt att höra erkännandet av detta. Det var en ökning från slutet av 1993 eller början av 1994, under den borgerliga regeringstiden, som varade en bit in på den socialdemokratiska mandatperioden. Allteftersom skatteökning och återställare av andra slag fick genomslag i praktiken föll de nya arbetena bort. Därefter har det varit ett stort minus – även i timmar, faktiskt, den senaste tiden.

Om man summerar regeringens egna bedömningar över antalet jobb i Sverige under perioden 1995–1998 – regeringens egna tabeller – skall

man finna att effekten i princip är plus minus noll. Plus minus noll är vad regeringen själv förutspår som effekt i den fråga som jag tror att de flesta människorna upplevde som det viktigaste vallöftet. Det tycker jag är väldigt dåligt. Jag hoppas att regeringen har fel i sina prognoser och att det blir en bättre utveckling, men det syns tyvärr inga spår av detta ännu.

Anf. 259 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Jag talade bl.a. med Mats Odell efter det att vi hade haft diskussionen i förmiddags. Vi var överens om att vi egentligen höll på alldeles för länge. Vi höll på i väldiga omgångar, och det tog en oerhörd tid. Mats Odell och jag var överens om att man egentligen skulle ha kunnat koncentrera debatten och fått den mera precis.

Uppenbarligen koncentrerade vi inte diskussionen på rätt sätt i förmiddags, eftersom den nu tar ny fart på detta sätt. Vi som deltog i debatten i förmiddags hade mycket gott om tid att för oss själva reda ut dessa frågeställningar. Vi får nog alla ta på oss ansvaret för att vi inte gjorde det då.

Jag tar gärna upp, vid ett annat tillfälle, en omfattande diskussion kring dessa frågeställningar. Jag är inte ett dugg rädd för att möta varken Bo Lundgren eller Anne Wibble kring de statistiska frågorna, kring det historiska och inte minst, vilket är viktigast, kring hur vi skall göra för framtiden.

Anf. 260 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Då föreslår jag att vi önskar varandra glad sommar och återkommer antingen utanför kammaren under sommaren eller till hösten, för frågan är väldigt viktig för väldigt många människor.

Anf. 261 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Detta var en beklämmande avslutning på en debatt om ett stort misslyckande i vårt samhälle – massarbetslösheten. Det går att räkna timmar. Det går att fundera litet grand över massarbetslöshetens orsaker. Jag sade tidigare att orsakerna är mycket djupare än partipolitiskt käbbel.

Det får vara slut på att politiker på detta sätt tror att det är skojigt att dela ut beskyllningar om massarbetslöshetens utveckling. Den har väsentligt djupare orsaker. Det handlar om teknologisk utveckling, konkurrensförhållanden, produktivitetsutveckling och felaktig ekonomisk politik. Det hänger i stor utsträckning samman med EMU:s konvergenskrav, osv.

Det var ett totalt misslyckande från den borgerliga regeringens sida. Vi erhöll massarbetslöshet. Det är ett misslyckande i dag. Det kan väl alla inse ett år efter beslutet om halvering av arbetslösheten.

Vi kan diskutera statistiska analyser. Vi kan diskutera orsaksanalyser, men jag tycker att det senaste replikskiftet inte är värdigt riksdagen i denna sena timme. Det får vara slut på det partipolitiska käbblet. Tänk om riksdagen kunde samla sig till en politik som kunde dra Sverige ur massarbetslösheten!

Jag hoppas att detta kan vara en tankeställare för amatörerna i den arbetsmarknadspolitiska statistikdebatten.

Anf. 262 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Apropå det sista inlägget vill jag säga att det är denna kammare och vi ledamöter som är samlade för att rösta som avgör vilka möjligheter det finns att skapa de förutsättningar som behövs för nya jobb.

En klar majoritet inser att de jobben skall skapas ute i företagen, och det finns i det betänkande som vi har diskuterat och som vi skall rösta om ett antal förslag som syftar till att skapa ett bra klimat för att företag skall kunna växa fram och expandera och för att jobb skall kunna växa fram. Den debatten är inte partipolitiskt käbbel. Det är en fråga om ideologiska lösningar. Det är en fråga om hur man skall ta sig ur de problem som har skapats.

Vi har haft en debatt om vad som kan vara rätt och vad som kan vara fel. Den debatten är nödvändig. Fru talman och den föregående talaren! Om den debatten så skulle ta ytterligare tio timmar är den väsentlig för de människor som den berör.

Anf. 263 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Jag delar den uppfattningen. Vi har haft den debatten under hela dagen. Det behövs mycket av näringspolitisk förnyelse, och det behövs mycket av förnyelse i den offentliga sektorn. Det behövs inte särskilt mycket av den skattesänkingspolitik som Bo Lundgren förespråkar.

Jag argumenterade mot den ynkliga statistikdebatt som uppkom sent på natten. Den förde ingenting framåt, och den leder till det politikerförakt som med viss rätt riktas mot herr Lundgren och en del andra här i salen.

Anf. 264 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Om man inte lär av det som har hänt har man heller inga möjligheter att rätta till misstag för att skapa en bra framtid.

Anf. 265 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Det var många i Sverige som lärde av vad som hände mellan 1991 och 1994, Bo Lundgren. Vi fick en massarbetslöshet under den dåvarande ministrarnas tid. Vi vill inte ha den tillbaka, men det här har inte förvaltats särskilt väl av den nuvarande regeringen.

Vi har haft en lång och seriös debatt i dag. Jag tycker att den avslutades på ett väldigt trist sätt, bl.a. av Bo Lundgren.

Anf. 266 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! För att undvika att debatten avslutas på det trista sätt som Hans Andersson själv bidrar till vill jag bara säga att jag hoppas att han, liksom jag, funderar igenom hur vi skall bära oss åt för att de människor som driver företag i dag och de som funderar på att starta företag i morgon skall förmås att anställa människor. Det är det som avgör om jobben kommer fram, och det är det som vi skall rösta om när debatten är avslutad.

Överläggningen var härmed avslutad.

Mom. 1 (allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd)

3. res. 2 (v)

4. res. 3 (mp)

Förberedande votering 1:

21 för res. 2

13 för res. 3

267 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

105 för res. 1

20 för res. 2

183 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

165 för utskottet

107 för res. 1

34 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 143 s, 22 c

För res. 1: 74 m, 20 fp, 13 kd

Avstod: 2 s, 20 v, 12 mp

Frånvarande: 16 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 6 mp, 2 kd

Mom. 2 (riktlinjer för den ekonomiska politiken såvitt avser sysselsättning och företagande)

1. utskottet

2. res. 4 (m, fp, kd)

3. res. 5 (v)

4. res. 6 (mp)

Förberedande votering 1:

20 för res. 5

13 för res. 6

274 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Förberedande votering 2:

106 för res. 4

20 för res. 5

182 avstod

41 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:
169 för utskottet
106 för res. 4
33 avstod
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 22 c, 1 fp
För res. 4: 74 m, 19 fp, 13 kd
Avstod: 20 v, 13 mp
Frånvarande: 15 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 4 (den ekonomiska och monetära unionen [EMU])
1. utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering
2. utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i res. 11 (m, fp)

Votering:
167 för utskottet
94 för res. 11
46 avstod
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 145 s, 22 c
För res. 11: 74 m, 20 fp
Avstod: 20 v, 13 mp, 13 kd
Frånvarande: 16 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 6 (budgetpolitiska mål)

1. utskottet
2. res. 14 (m)
3. res. 15 (fp)
4. res. 18 (kd)
Förberedande votering 1:
20 för res. 15
13 för res. 18
272 avstod
44 frånvarande
Kammaren biträdde res. 15.
Förberedande votering 2:
72 för res. 14
22 för res. 15
213 avstod
42 frånvarande
Kammaren biträdde res. 14.

Huvudvotering:

166 för utskottet

74 för res. 14

67 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 22 c

För res. 14: 74 m

Avstod: 1 s, 20 fp, 20 v, 13 mp, 13 kd

Frånvarande: 16 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 5 mp, 2 kd

Prot. 1996/97:118

11 juni

Mom. 9 (utgiftstak för staten)

1. utskottet

2. res. 26 (mp)

Votering:

167 för utskottet

13 för res. 26

125 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 22 c

För res. 26: 13 mp

Avstod: 73 m, 20 fp, 19 v, 13 kd

Frånvarande: 16 s, 7 m, 5 c, 6 fp, 3 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 12 såvitt avser utgiftsområde 24 Näringsliv

1. utskottet hemställan i motsvarande del

2. utskottets hemställan i motsvarande del med den ändring som föranleddes av bifall till mot. Fi64 (s)

Votering:

171 för utskottet

22 för mot.

113 avstod

43 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan i motsvarande del.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 141 s, 21 c, 6 fp, 3 kd

För mot: 3 s, 19 v

Avstod: 1 s, 74 m, 1 c, 14 fp, 13 mp, 10 kd

Frånvarande: 16 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 3 v, 5 mp, 2 kd

Håkan Juholt (s) och Karl-Göran Biörsmark (fp) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Mom. 12 såvitt avser utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

1. utskottets hemställan i motsvarande del

2. utskottets hemställan i motsvarande del med den ändring som föranleddes av bifall till mot. Fi71 (s)

Votering:
162 för utskottet
35 för mot.
110 avstod
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan i motsvarande del.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 141 s, 20 c, 1 fp
För mot.: 2 s, 20 v, 13 mp
Avstod: 2 s, 74 m, 2 c, 19 fp, 13 kd
Frånvarande: 16 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 12 i övrigt
Kammaren biföll utskottets hemställan i motsvarande del.

Mom. 27 (anslaget Kostnader för statlig assistansersättning)
1. utskottet
2. res. 56 (v)
Votering:
176 för utskottet
20 för res. 56
111 avstod
42 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 21 c, 9 mp
För res. 56: 20 v
Avstod: 74 m, 1 c, 20 fp, 3 mp, 13 kd
Frånvarande: 15 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 6 mp, 2 kd

Mom. 30 (resursarbete enligt den s.k. Kalmarmodellen)
1. utskottet
2. res. 63 (m, fp, mp, kd)
Votering:
187 för utskottet
118 för res. 63
3 avstod
41 frånvarande
Kammaren biföll utskottets hemställan.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 146 s, 22 c, 19 v
För res. 63: 74 m, 18 fp, 13 mp, 13 kd
Avstod: 2 fp, 1 v
Frånvarande: 15 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 31 (tillfällig avgångsersättning)
1. utskottet
2. res. 64 (m, fp, mp)
Kammaren biföll utskottets hemställan med acklamation.

Mom. 36 (utbildningsbidrag)

1. utskottet
2. res. 73 (v)

Votering:

274 för utskottet

20 för res. 73

13 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 74 m, 22 c, 20 fp, 12 mp

För res. 73: 20 v

Avstod: 13 kd

Frånvarande: 15 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 6 mp, 2 kd

Mom. 64 (bostadsbidragen)

1. utskottet
2. res. 100 (m, fp, kd)
3. res. 101 (v)

Förberedande votering:

110 för res. 100

20 för res. 101

176 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 100.

Huvudvotering:

179 för utskottet

107 för res. 100

22 avstod

41 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 146 s, 21 c, 12 mp

För res. 100: 74 m, 20 fp, 13 kd

Avstod: 1 c, 20 v, 1 mp

Frånvarande: 15 s, 6 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 82 (skattepolitikens allmänna inriktning)

1. utskottet
2. res. 125 (fp)
3. res. 127 (mp)
4. res. 128 (kd)

Förberedande votering 1:

12 för res. 127

15 för res. 128

279 avstod

43 frånvarande

Kammaren biträdde res. 128.

Prot. 1996/97:118

11 juni

Förberedande votering 2:

22 för res. 125

12 för res. 128

273 avstod

42 frånvarande

Kammaren biträdde res. 125.

Huvudvotering:

166 för utskottet

20 för res. 125

119 avstod

44 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 144 s, 22 c

För res. 125: 20 fp

Avstod: 73 m, 20 v, 13 mp, 13 kd

Frånvarande: 17 s, 7 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 5 mp, 2 kd

Mom. 92 (höjd tobaksskatt)

Yrkanden:

1. utskottet

2. res. 143 (m)

3. utskottets hemställan med den ändring som föranleddes av bifall till mot Fi86 (v)

Förberedande votering:

77 för res. 143

15 för mot.

213 avstod

44 frånvarande

Kammaren biträdde res. 143.

Huvudvotering:

Kammaren biföll utskottets hemställan genom uppresning.

Mom. 96 (utvecklingen av de kommunala utgifterna)

1. utskottet

2. res. 147 (mp)

Votering:

179 för utskottet

13 för res. 147

115 avstod

42 frånvarande

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 145 s, 22 c, 12 kd

För res. 147: 13 mp

Avstod: 1 s, 73 m, 20 fp, 20 v, 1 kd

Frånvarande: 15 s, 7 m, 5 c, 6 fp, 2 v, 5 mp, 2 kd

Övriga moment

Kammaren biföll utskottets hemställan.

Anmälades och bordlades

Proposition

1996/97:159 Skyldighet för utländska käreande att ställa säkerhet för rättegångskostnader

Motioner

med anledning av prop. 1996/97:139 Skydd mot extraterritoriell lagstiftning som antas av ett tredje land

1996/97:U23 av Anders Svärd m.fl. (c)

med anledning av prop. 1996/97:157 Lag om tilldelning av spårkapacitet

1996/97:T67 av Per Westerberg m.fl. (m)

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 11 juni

1996/97:624 av *Nils T Svensson* (s) till justitieministern

Brott i utlandet som begåtts av svenska medborgare

1996/97:625 av *Birger Schlaug* (mp) till finansministern

Särbehandling av EU-kommissionens anställda

1996/97:626 av *Mona Berglund Nilsson* (s) till statsrådet Pierre Schori

Flyktingbarns rätt till sjukvård

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 16 september.

9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 11 juni

1996/97:580 av *Birgitta Hambræus* (c) till försvarsministern

FN-tjänstens sociala konsekvenser

1996/97:588 av *Birger Schlaug* (mp) till utrikesministern

Samarbete med NATO

1996/97:590 av *Per Lager* (mp) till miljöministern

Kynnefjäll

1996/97:591 av *Agne Hansson* (c) till utrikesministern

Den turkiska militära interventionen i Nordirak

1996/97:593 av *Hans Karlsson* (s) till kommunikationsministern

Säkerhetsrutiner för den spårbundna kollektivtrafiken

1996/97:594 av *Eva Goës* (mp) till utrikesministern
Indonesien
1996/97:596 av *Roland Larsson* (c) till socialministern
Alkoläsk och de regionalpolitiska stöden
1996/97:597 av *Peter Weibull Bernström* (m) till miljöministern
Avloppsslam
1996/97:598 av *Carina Hägg* (s) till kommunikationsministern
IT och personlig integritet
1996/97:599 av *Carina Hägg* (s) till kommunikationsministern
Saltning av vägar
1996/97:600 av *Ulla Löfgren* (m) till inrikesministern
Tillgänglighet för handikappade
1996/97:601 av *Michael Stjernström* (kd) till justitieministern
Översättning av prejudicerande domar från EU-domstolen
1996/97:604 av *Kia Andreasson* (mp) till justitieministern
Europol och den svenska offentlighetsprincipen
1996/97:605 av *Marianne Andersson* (c) till miljöministern
Mineralbrytning
1996/97:606 av *Marie Wilén* (c) till miljöministern
Returglas
1996/97:607 av *Hans Stenberg* (s) till försvarsministern
Kustbevakningens organisation
1996/97:608 av *Christel Anderberg* (m) till justitieministern
Inrättande av en ekobrottsmyndighet
1996/97:610 av *Nils Fredrik Aurelius* (m) till kulturministern
Distribution av marksänd digital TV
1996/97:611 av *Nils Fredrik Aurelius* (m) till kommunikationsministern
Telias verksamhet i Kalmar
1996/97:612 av *Ingbritt Irhammar* (c) till försvarsministern
SOS larmnummer 112
1996/97:613 av *Sivert Carlsson* (c) till miljöministern
Oljeutsläpp i Östersjön
1996/97:614 av *Rigmor Ahlstedt* (c) till justitieministern
Polisens organisation
1996/97:615 av andre vice talman *Görel Thurdin* (c) till utrikesministern
Ny konvention om personminor
1996/97:616 av *Johan Lönnroth* (v) till kommunikationsministern
Telias utvecklingssamarbete på Irland
1996/97:618 av *Gudrun Lindvall* (mp) till miljöministern
Returglas på Systembolaget
1996/97:619 av *Christel Anderberg* (m) till justitieministern
En skattekriminal
1996/97:620 av *Margitta Edgren* (fp) till kommunikationsministern
Telias kundservice i Kalmar

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 16 september.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdet början t.o.m. 6 § anf. 10
(delvis),

av talmannen därefter t.o.m. anf. 41 (delvis),

av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 82 (delvis),

av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 122 (delvis),

av talmannen därefter till ajourneringen kl. 18.01,

av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 184 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 218 (delvis) och

av talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Avsägelse	1
3 § Beslut om att inleda 1997/98 års riksmöte.....	1
4 § Meddelande om kammarkansliets öppettider under som- maren	1
5 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förlängd motionstid	1
6 § Riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, änd- rade anslag för budgetåret 1997, m.m.	2
Finansutskottets betänkande 1996/97:FiU20	2
Anf. 1 BO LUNDGREN (m).....	2
Anf. 2 ANNE WIBBLE (fp)	6
Anf. 3 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	10
Anf. 4 ANNE WIBBLE (fp) replik	10
Anf. 5 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	11
Anf. 6 ANNE WIBBLE (fp) replik	11
Anf. 7 JOHAN LÖNNROTH (v)	11
Anf. 8 BO LUNDGREN (m) replik	14
Anf. 9 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	14
Anf. 10 BO LUNDGREN (m) replik	15
Anf. 11 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	15
Anf. 12 ANNE WIBBLE (fp) replik	16
Anf. 13 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	16
Anf. 14 ANNE WIBBLE (fp) replik	17
Anf. 15 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	17
Anf. 16 ROY OTTOSSON (mp).....	18
Anf. 17 MATS ODELL (kd).....	21
Anf. 18 JAN BERGQVIST (s).....	25
Anf. 19 BO LUNDGREN (m) replik	29
Anf. 20 JAN BERGQVIST (s) replik.....	29
Anf. 21 BO LUNDGREN (m) replik	30
Anf. 22 JAN BERGQVIST (s) replik.....	30
Anf. 23 ANNE WIBBLE (fp) replik	31
Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik.....	32
Anf. 25 ANNE WIBBLE (fp) replik	32
Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik.....	32
Anf. 27 MATS ODELL (kd) replik.....	33
Anf. 28 JAN BERGQVIST (s) replik.....	33
Anf. 29 MATS ODELL (kd) replik.....	34
Anf. 30 JAN BERGQVIST (s) replik.....	34
Anf. 31 ROY OTTOSSON (mp) replik	35
Anf. 32 JAN BERGQVIST (s) replik.....	36
Anf. 33 ROY OTTOSSON (mp) replik	36
Anf. 34 JAN BERGQVIST (s) replik.....	37
Anf. 35 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	37

Anf. 36	JAN BERGQVIST (s) replik.....	38
Anf. 37	JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	38
Anf. 38	JAN BERGQVIST (s) replik.....	39
Anf. 39	PER-OLA ERIKSSON (c).....	39
Anf. 40	JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	42
Anf. 41	PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	43
Anf. 42	JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	43
Anf. 43	MATS ODELL (kd) replik.....	43
Anf. 44	PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	44
Anf. 45	MATS ODELL (kd) replik.....	44
Anf. 46	PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	45
Anf. 47	ANNE WIBBLE (fp) replik.....	45
Anf. 48	PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	46
Anf. 49	ANNE WIBBLE (fp) replik.....	46
Anf. 50	PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	47
Anf. 51	BO LUNDGREN (m) replik.....	47
Anf. 52	PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	48
Anf. 53	BO LUNDGREN (m) replik.....	48
Anf. 54	PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	49
Anf. 55	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	50
Anf. 56	PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	50
Anf. 57	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	51
Anf. 58	PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	51
Anf. 59	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	52
Anf. 60	BO LUNDGREN (m) replik.....	55
Anf. 61	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	56
Anf. 62	BO LUNDGREN (m) replik.....	57
Anf. 63	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	57
Anf. 64	ANNE WIBBLE (fp) replik.....	58
Anf. 65	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	58
Anf. 66	ANNE WIBBLE (fp) replik.....	59
Anf. 67	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	60
Anf. 68	JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	60
Anf. 69	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	61
Anf. 70	JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	61
Anf. 71	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	62
Anf. 72	MATS ODELL (kd) replik.....	62
Anf. 73	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	63
Anf. 74	MATS ODELL (kd) replik.....	64
Anf. 75	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	64
Anf. 76	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	65
Anf. 77	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	65
Anf. 78	ROY OTTOSSON (mp) replik.....	66
Anf. 79	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s).....	66
Anf. 80	KARL-GÖSTA SVENSON (m).....	67
Anf. 81	KARIN PILSÄTER (fp).....	71
Anf. 82	PER ROSENGREN (v).....	74
Anf. 83	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik.....	77
Anf. 84	PER ROSENGREN (v) replik.....	77

Anf. 85	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	78
Anf. 86	PER ROSENGREN (v) replik	78
Anf. 87	ROY OTTOSSON (mp) replik	79
Anf. 88	PER ROSENGREN (v) replik	79
Anf. 89	ROY OTTOSSON (mp) replik	79
Anf. 90	PER ROSENGREN (v) replik	80
Anf. 91	MICHAEL STJERNSTRÖM (kd)	80
Anf. 92	INGER LUNDBERG (s)	82
Anf. 93	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	86
Anf. 94	INGER LUNDBERG (s) replik	87
Anf. 95	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	87
Anf. 96	INGER LUNDBERG (s) replik	88
Anf. 97	KARIN PILSÄTER (fp) replik	88
Anf. 98	INGER LUNDBERG (s) replik	89
Anf. 99	KARIN PILSÄTER (fp) replik	89
Anf. 100	INGER LUNDBERG (s) replik	90
Anf. 101	ROY OTTOSSON (mp) replik	90
Anf. 102	INGER LUNDBERG (s) replik	90
Anf. 103	ROY OTTOSSON (mp) replik	91
Anf. 104	INGER LUNDBERG (s) replik	91
Anf. 105	MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik	92
Anf. 106	INGER LUNDBERG (s) replik	92
Anf. 107	MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik	93
Anf. 108	INGER LUNDBERG (s) replik	93
Anf. 109	PER ROSENGREN (v) replik	94
Anf. 110	INGER LUNDBERG (s) replik	94
Anf. 111	PER ROSENGREN (v) replik	94
Anf. 112	INGER LUNDBERG (s) replik	95
Anf. 113	ROLF KENNERYD (c)	95
Anf. 114	MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik	97
Anf. 115	ROLF KENNERYD (c) replik	97
Anf. 116	MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik	98
Anf. 117	ROLF KENNERYD (c) replik	98
Anf. 118	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	98
Anf. 119	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	102
Anf. 120	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	103
Anf. 121	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	104
Anf. 122	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	104
Anf. 123	KARIN PILSÄTER (fp) replik	105
Anf. 124	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	105
Anf. 125	KARIN PILSÄTER (fp) replik	106
Anf. 126	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	106
Anf. 127	ROY OTTOSSON (mp) replik	107
Anf. 128	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	107
Anf. 129	ROY OTTOSSON (mp) replik	108
Anf. 130	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	109
Anf. 131	MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik	109
Anf. 132	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	109
Anf. 133	MICHAEL STJERNSTRÖM (kd) replik	110

Anf. 134 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	110
Anf. 135 PER ROSENGREN (v) replik.....	110
Anf. 136 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	111
Anf. 137 PER ROSENGREN (v) replik.....	111
Anf. 138 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s).....	112
Anf. 139 STEN ANDERSSON (m)	112
Anf. 140 PER UNCKEL (m).....	114
Anf. 141 SIRI DANNAEUS (fp).....	117
(forts.).....	119
Ajournering.....	119
Återupptagna förhandlingar	119
6 § (forts.) Riktlinjer för den ekonomiska politiken, utgiftstak, ändrade anslag för budgetåret 1997 m.m. (forts. FiU20)	119
Anf. 142 HANS ANDERSSON (v).....	119
Anf. 143 BARBRO JOHANSSON (mp).....	124
Anf. 144 HANS ANDERSSON (v) replik	126
Anf. 145 BARBRO JOHANSSON (mp) replik.....	126
Anf. 146 HANS ANDERSSON (v) replik	127
Anf. 147 BARBRO JOHANSSON (mp) replik.....	127
Anf. 148 JOHNNY AHLQVIST (s).....	127
Anf. 149 SIRI DANNAEUS (fp) replik	130
Anf. 150 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	131
Anf. 151 SIRI DANNAEUS (fp) replik	131
Anf. 152 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	132
Anf. 153 PER UNCKEL (m) replik.....	132
Anf. 154 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	133
Anf. 155 PER UNCKEL (m) replik.....	133
Anf. 156 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	134
Anf. 157 BARBRO JOHANSSON (mp) replik.....	134
Anf. 158 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	135
Anf. 159 BARBRO JOHANSSON (mp) replik.....	135
Anf. 160 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	136
Anf. 161 HANS ANDERSSON (v) replik	136
Anf. 162 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	137
Anf. 163 HANS ANDERSSON (v) replik	137
Anf. 164 JOHNNY AHLQVIST (s) replik.....	138
Anf. 165 ELVING ANDERSSON (c).....	138
Anf. 166 PER UNCKEL (m) replik.....	140
Anf. 167 ELVING ANDERSSON (c) replik.....	141
Anf. 168 PER UNCKEL (m) replik.....	142
Anf. 169 ELVING ANDERSSON (c) replik.....	142
Anf. 170 SIRI DANNAEUS (fp) replik	143
Anf. 171 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	143
Anf. 172 SIRI DANNAEUS (fp) replik	143
Anf. 173 ELVING ANDERSSON (c) replik.....	143
Anf. 174 SIRI DANNAEUS (fp) replik	144
Anf. 175 HANS ANDERSSON (v) replik	144
Anf. 176 ELVING ANDERSSON (c) replik.....	144

Anf. 177	HANS ANDERSSON (v) replik	145
Anf. 178	ELVING ANDERSSON (c) replik	146
Anf. 179	INGRID BURMAN (v)	146
Anf. 180	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	148
Anf. 181	INGRID BURMAN (v) replik	149
Anf. 182	BARBRO JOHANSSON (mp) replik	149
Anf. 183	INGRID BURMAN (v) replik	149
Anf. 184	HANS KARLSSON (s)	150
Anf. 185	DAN ERICSSON (kd)	151
Anf. 186	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	153
Anf. 187	DAN ERICSSON (kd) replik	154
Anf. 188	JOHNNY AHLQVIST (s) replik	154
Anf. 189	DAN ERICSSON (kd) replik	155
Anf. 190	ULF MELIN (m)	155
Anf. 191	BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v)	158
Anf. 192	ULF MELIN (m) replik	160
Anf. 193	BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik	160
Anf. 194	ULF MELIN (m) replik	160
Anf. 195	GUNNAR GOUDE (mp)	160
Anf. 196	INGEGERD WÄRNERSSON (s)	163
Anf. 197	ULF MELIN (m) replik	165
Anf. 198	INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik	165
Anf. 199	ULF MELIN (m) replik	166
Anf. 200	INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik	166
Anf. 201	BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik	167
Anf. 202	INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik	167
Anf. 203	BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik	167
Anf. 204	GUNNAR GOUDE (mp) replik	168
Anf. 205	INGEGERD WÄRNERSSON (s) replik	168
Anf. 206	GUNNAR GOUDE (mp) replik	168
Anf. 207	ANDREAS CARLGREN (c)	169
Anf. 208	BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik	171
Anf. 209	ANDREAS CARLGREN (c) replik	172
Anf. 210	BRITT-MARIE DANESTIG-OLOFSSON (v) replik	172
Anf. 211	ULF MELIN (m) replik	172
Anf. 212	ANDREAS CARLGREN (c) replik	172
Anf. 213	ULF MELIN (m) replik	173
Anf. 214	ANDREAS CARLGREN (c) replik	173
Anf. 215	KNUT BILLING (m)	174
Anf. 216	OWE HELLBERG (v)	175
Anf. 217	ULF BJÖRKLUND (kd)	177
Anf. 218	LENNART NILSSON (s)	179
Anf. 219	KNUT BILLING (m) replik	180
Anf. 220	LENNART NILSSON (s) replik	181

Anf. 221	KNUT BILLING (m) replik	181
Anf. 222	LENNART NILSSON (s) replik	181
Anf. 223	OWE HELLBERG (v) replik	181
Anf. 224	RIGMOR AHLSTEDT (c)	182
Anf. 225	OWE HELLBERG (v) replik	184
Anf. 226	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	184
Anf. 227	OWE HELLBERG (v) replik	184
Anf. 228	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	185
Anf. 229	KNUT BILLING (m) replik	185
Anf. 230	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	185
Anf. 231	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	186
Anf. 232	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	186
Anf. 233	ULF BJÖRKLUND (kd) replik	186
Anf. 234	RIGMOR AHLSTEDT (c) replik	186
Anf. 235	ROLF GUNNARSSON (m)	187
Anf. 236	EVA ZETTERBERG (v)	188
Anf. 237	ROY OTTOSSON (mp) replik	188
Anf. 238	EVA ZETTERBERG (v) replik	189
Anf. 239	ROY OTTOSSON (mp) replik	189
Anf. 240	EVA ZETTERBERG (v) replik	189
Anf. 241	JAN BERGQVIST (s) replik	189
Anf. 242	EVA ZETTERBERG (v) replik	190
Anf. 243	JAN BERGQVIST (s) replik	190
Anf. 244	EVA ZETTERBERG (v) replik	190
Anf. 245	ELISA ABASCAL REYES (mp)	190
Anf. 246	MARIE ENGSTRÖM (v)	192
Anf. 247	LENNART BEIJER (v)	193
Anf. 248	ANNE WIBBLE (fp)	193
Anf. 249	JAN BERGQVIST (s) replik	194
Anf. 250	ANNE WIBBLE (fp) replik	194
Anf. 251	BO LUNDGREN (m)	194
Anf. 252	JAN BERGQVIST (s)	195
Anf. 253	BO LUNDGREN (m)	195
Anf. 254	ANNE WIBBLE (fp)	195
Anf. 255	JAN BERGQVIST (s)	195
Anf. 256	BO LUNDGREN (m)	196
Anf. 257	JAN BERGQVIST (s)	196
Anf. 258	ANNE WIBBLE (fp)	196
Anf. 259	JAN BERGQVIST (s)	197
Anf. 260	ANNE WIBBLE (fp)	197
Anf. 261	HANS ANDERSSON (v)	197
Anf. 262	BO LUNDGREN (m)	197
Anf. 263	HANS ANDERSSON (v)	198
Anf. 264	BO LUNDGREN (m)	198
Anf. 265	HANS ANDERSSON (v)	198
Anf. 266	BO LUNDGREN (m)	198

Beslut	199
7 § Bordläggning	205

Prot. 1996/97:118
11 juni

8 § Anmälan om frågor för skriftliga svar	205
9 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	205
10 § Kammaren åtskildes kl. 00.54.	207

Gotab, Stockholm 1997